

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Martin Petlach

Volební politika jako prvek demokracie v Malajsii

Rigorózní práce

Konzultant práce: doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D.

OLOMOUC

2017

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury. Práce částečně vychází a navazuje na původní diplomovou práci (*„Analýza politického systému Malajsie: Přístup země k demokracii“*).

V Olomouci dne 31. 7. 2017

Poděkování

Na tomto místě bych velmi rád poděkoval doc. Mgr. Pavlu Šaradínovi, Ph.D., jelikož mi byl, stejně jako u diplomové práce, nápomocným svými podněty a podporou. Moje vděčnost zároveň patří Dr. Siti Fatimah Zaharah Zulkapli, jelikož mi dokázala dlouhodobě věnovat čas a přispěla k lepšímu porozumění Malajsie.

Air yang tenang jangan disangka tiada buaya.

I pod klidnou hladinou krokodýl se ukrývá.

Seznam zkratk

ABIM	Malajsijské hnutí muslimské mládeže	<i>Angkatan Belia Islam Malaysia</i>
ASEAN	Sdružení národů jihovýchodní Asie	<i>Association of South East Asian Nations</i>
BA	Alternativní fronta	<i>Barisan Alternatif</i>
BN	Národní fronta	<i>Barisan Nasional</i>
BNM	Malajsijská národní banka	<i>Bank Negara Malaysia</i>
CFIJ	Centrum nezávislého novinářství	<i>Centre for Independent Journalism</i>
DAP	Strana demokratické akce	<i>Parti Tindakan Demokratik</i>
DR	Sněmovna reprezentantů	<i>Dewan Rakyat</i>
DN	Sněmovna národů (Senát)	<i>Dewan Negara</i>
DOSM	Malajsijský statistický úřad	<i>Jabatan Perangkaan Malaysia</i>
DUN	Zákonodárné (státní) sněmy	<i>Dewan Undangan Negeri</i>
EC	Volební komise	<i>Suruhanjaya Pilihan Raya Malaysia</i>
EIP	Projekt poctivosti voleb	<i>Electoral Integrity Project</i>
FMT	Svobodná Malajsie Dnes	<i>Free Malaysia Today</i>
FPTP	Volební systém relativní většiny	<i>First Past the Post</i>
GE	Všeobecné parlamentní volby	<i>General Election</i>
GTM	Program vládních změn	<i>Program Transformasi Kerajaan</i>
HINDRAF	Společenství hinduistický práv	<i>Barisan Bertindak Hak-Hak Hindu</i>
ID	Index disproporcionality	<i>Disproportionality Index</i>
IF	Index fragmentace	<i>Fragmentation Index</i>
IKIM	Institut islámského porozumění	<i>Institut Kefahaman Islam Malaysia</i>
KK	Hlavní města států Sabah a Sarawak	<i>(Kota Kinabalu a Kuching)</i>
KPDNKK	Ministerstvo vnitřního obchodu, spolupráce a ochrany spotřebitele	<i>Kementerian Perdagangan Dalam Negeri, Koperasi, dan Kepenggunaan</i>
L-H	Loosemoreův-Hanbyho index	<i>Loosemore-Hanby Index</i>
JIM	Malajsijská společnost islámské reformy	<i>Jamaah Islah Malaysia</i>
MIC	Kongres malajských Indů	<i>Kongres India Se-Malaysia</i>
MCA	Asociace malajských Číňanů	<i>Persatuan Cina Malaysia</i>
NEM	Nový ekonomický model	<i>Model Ekonomi Baru</i>
NEP	Nová ekonomická politika	<i>Dasar Ekonomi Baru</i>
UMNO	Národní organizace jednotných Malajců	<i>Pertubuhan Kebangsaan Melayu Bersatu</i>

PAS	Pan-Malajsijská Islamistická strana	<i>Pan Parti Islam Se-Malaysia</i>
PDEA	Zákon o politickém dárcovství a výdajích	<i>Akta Sumbangan dan Perbelanjaan Politik</i>
PDRM	Malajsijská královská policie	<i>Polis Diraja Malaysia</i>
PH	Strana Smlouvy naděje	<i>Pakatan Harapan</i>
PKR	Lidová strana spravedlnosti	<i>Parti Keadilan Rakyat</i>
PPBM	Malajsijská strana jednotného národa	<i>Parti Pribumi Bersatu Malaysia</i>
PPPA	Zákon o tiskovinách a publikacích	<i>Akta Mesin Cetak dan Penerbitan</i>
ROS	Registrační úřad pro asociace	<i>Jabatan Pendaftaran Pertubuhan Malaysia</i>
SC	Malajsijská bezpečnostní komise	<i>Suruhanjaya Sekuriti Malaysia</i>
SIS	Sestry v islámu	<i>Sisters in Islam</i>
SKMM	Malajsijská komise pro komunikace a multimédia	<i>Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia</i>
SMA	Multimediální úřad Sarawaku	<i>Lembaga Multimedia Sarawak</i>
SSM	Malajsijská firemní komise	<i>Suruhanjaya Syarikat Malaysia</i>
WPFI	Indexu světové svobody tisku	<i>World Press Freedom Index</i>
WVS	Výzkum celosvětových hodnot	<i>World Values Survey</i>
YADIM	Malajsijská nadace islámského misionářství	<i>Yayasan Islam Malaysia</i>

OBSAH

I. ÚVOD	1
II. TEORETICKÁ VÝCHODISKA	10
1. Principy volebního autoritarismu	10
1.1 Místní volební principy a náležitosti	14
1.2 Nereprezentativní volby: Lokální, senátní, královské	15
1.3 Reprezentativní volby	17
1.3.1 Dewan Rakyat	19
2. Demokracie a proces demokratizace	21
2.1 K demokratické tranzici	23
2.2 Muslimský model demokracie	24
2.3 Asijská nedemokracie	26
2.3.1 Sultanismus in casu	28
3. Zkoumání islámu a politiky	30
3.1 Islám: jeho studium a malajsijská variace	31
III. KVALITATIVNÍ ANALÝZA	36
4. Výzkum „shora-dolů“: Jaký je malajsijský předseda vlády demokrat?	36
4.1 Tunku Abdul Rahman	37
4.2 Tun Abdul Razak Hussein	40
4.3 Tun Hussein Onn	43
4.4 Tun Mahathir Mohamad	45
4.5 Tun Abdullah Ahmad Badawi	50
4.6 Dato‘ Sri Najib Razak	53
4.7 Volební inženýrství a façade demokracie	56
4.7.1 Pozice vládního bloku BN a opozice	57
4.7.2 Volební nepravdelnosti	62
4.7.2.1 Obchodující politické strany	65
4.7.2.2 Umlčená média a sociální sítě	68

IV. KVANTITATIVNÍ ANALÝZA.....	74
5. Výzkum „zdola-nahoru“: Jaký je malajsijský volič?	74
5.1 Sociodemografické prvky	75
5.2 Sociální stratifikace voličů	77
5.3 Etnické determinanty voliče	80
5.3.1 K malajsijské religiozitě.....	85
5.4 Percepce demokracie	87
5.5 Volební geografie	89
5.5.1 Geografická cleavage.....	93
5.5.2 Politická diversifikace států	95
5.6 O ženách a politice	99
5.7 Mladí lidé a jejich vliv.....	103
6. Rozluka poznatků.....	108
V. ZÁVĚR.....	110
Prameny a literatura	120
Prameny	120
Literatura	121
Přílohy	158
Apendix	159
Abstrakt (CS).....	188
Abstract (EN)	189
Anotace.....	190

Seznam grafů

Graf 1 Nárůst počtu poslanců DR	20
Graf 2 Index disproportionality (GE 1959-2013)	58
Graf 3 Index fragmentace (GE 1959-2013)	60
Graf 4 Rozdíl počtu hlasů a mandátů	61
Graf 5 Počty neplatných hlasů (GE 1955-2013)	62
Graf 6 Pravolevá škála u mužů a žen	76
Graf 7 Percepce neobjektivity vlastních médií.....	84
Graf 8 Mělo by zpravodajství být cenzurováno?	84
Graf 9 Významnost Boha v každodenním životě.....	86
Graf 10 Důležitost demokracie.....	88
Graf 11 Podpora demokracie v letech 2003–2007 dle Asia Barometer	88
Graf 12 Počet ministryň u jednotlivých premiérů	102
Graf 13 Tolerance k jiným vyznáním mezi mladými	104
Graf 14 Etnicky odlišná důvěra k institucím.....	105
Graf 15 Preference lídra na úkor parlamentu u dospělých dle Asia Barometer.....	105
Graf 16 Rozřazení důležitosti společenských znaků.....	106

Seznam map

Mapa 1 Islám v mezinárodním měřítku	31
Mapa 2 Islamizace Malajsie	35
Mapa 3 Členění federace	90
Mapa 4 Soustava teplotních map	92
Mapa 5 Rasové rozložení	93
Mapa 6 Četnost tweetů během protestu Bersih (2012)	95
Mapa 7 Opoziční státy.....	97
Mapa 8 Stabilita voličské podpory na úrovni států	98
Mapa 9 Kупní síla států per capita	99

Seznam schémat

Schéma 1 Historické schéma rozvoje demokracie	22
Schéma 2 Politické režimy ve světě	23
Schéma 3 Politické režimy v Asii	25
Schéma 7 Mocenské dělení do pilířové struktury	158

Seznam tabulek

Tabulka 1 Přehled DUN a jejich počtů členů.....	18
Tabulka 2 Zastoupení států v DR.....	19
Tabulka 3 Předloha k nominálním proměnným výzkumu.....	36
Tabulka 4 Vyhodnocení vlády Tunku Abdul Rahmana.....	39
Tabulka 5 Vyhodnocení vlády Abdula Razak Husseina.....	42
Tabulka 6 Vyhodnocení vlády Husseina Onna.....	44
Tabulka 7 Vyhodnocení vlády Mahathira Mohamada.....	49
Tabulka 8 Vyhodnocení vlády Abdullah Ahmad Badawi.....	52
Tabulka 9 Vyhodnocení vlády Najiba Razaka.....	55
Tabulka 10 Nejvýznamnější tištěná periodika.....	69
Tabulka 11 Nejčastější zákonná opatření proti novinářům.....	73
Tabulka 12 Vliv třídního systému na politické preference.....	80
Tabulka 13 Významnost politiky a náboženství.....	87
Tabulka 14 Stupně rozvoje částí federace.....	91
Tabulka 15 Opoziční státy federace.....	96
Tabulka 16 Pozice Boha a demokratičnosti země mezi mladými.....	107
Tabulka 17 Výsledková shrnutí hypotéz.....	109
Tabulka 18 Výsledky voleb 1959–2013.....	158

I. ÚVOD

V roce 2016 uběhlo 70 let od okamžiku, kdy se na základě japonské invaze v průběhu druhé světové války spojilo jedenáct států malajsijského poloostrova do politické unie, která následně získala roku 1957 status nezávislosti na koloniální velmoci, Spojeném království. (Sheridan 1964: 1353) Během oněch 70 let vnitropolitického vývoje došlo k mnoha politickým změnám. Výjimkou je nicméně zevnějšek politického uspořádání v podobě volebního systému a role demokracie. Oba elementy byly a přetrvávají v závislosti na původním anglickém působení na politické či právní nastavení nedotknutelné. (Winstedt 1966) Zároveň jejich podstatná funkce spočívá v poloze manipulovatelného politického nástroje, jenž je také hlavním předmětem této práce. Přestože jsou volby v současnosti *de rigueur* institutem demokracie (Fernando 2015), v souhrnném světovém měřítku se společnost nachází v tzv. „*ěře volebního autoritarismu*“ (Morse 2012: 161).

O demokracii je možné říci, že její „*osud závisí na vnitřní oddanosti obyčejných lidí k demokratickým principům*“ (Welzel, Inglehart 2007: 297). A proto se tato práce snaží přístup k ní analyzovat podle dvou měřítek, a to nejen dle vládní garnitury, v čele s předsedou vlády, s jejich výstupy a působením, nýbrž rovněž na základě postojů samotných obyvatel země. Primární je otázka demokracie zejména u vládní garnitury, kde jen sporadicky dochází k atakům vůči ní. Avšak rozšířenost takto tematicky orientovaných prací věnovaných Malajsii existuje v omezeném množství, a to s odkazem na fakt, že Malajsie patřila v období 90. let do skupiny zemí, které byly na základě silného ekonomického růstu označovány jako asijské tygři či draci.¹ (Boyd, Comenetz 2007: 191) Ve svém článku ji Selvarajah v roce 1994 označil na základě analýzy tehdejšího premiérství Mahathira Mohammeda za „*tygra s vizí*“ (Selvarajah 1994: 85). Výběr Malajsie jako zkoumaného státu je tudíž záměrný, poněvadž v české politologii je téměř absentujícím případem, a to i přes dlouhodobě vedené vztahy s Českou republikou a Evropou jako celkem.² Jak následně poukazuje i rozbor literatury, Malajsie je reflektována pouze v novinových článcích v důsledku zásahů a jednání především české politiky vůči dané zemi, bez jakýchkoli hlubších analýz, přestože Malajsie navázala vztahy

¹ Do skupiny asijských tygrů (*Tiger Club Economies*) náleží kromě Malajsie také Indonésie, Filipíny, Thajsko a země z první vlny ekonomického růstu, Hong Kong, Jižní Korea, Singapur a Taiwan. Existuje i třetí, poslední skupina zemí rozvoje, do níž patří Čína, Indie, Kambodža, Laos, Pákistán a Vietnam.

² Dne 2. května 2011 byla v Praze uskutečněna konference ke čtyřicetiletému výročí česko-malajsijských vztahů. (AMO 2011)

s Evropou již po ustanovení nezávislosti (*Merdeka*). Od změny principů zahraniční politiky v 80. letech během premiérství Mahathira Mohamada se federace zajímala také o země východní Evropy.³ (Harun 2014: 431)

Práce je z důvodu své multidisciplinarity členěna do tří hlavních tematických oddílů. První ztělesňuje teoretické koncepty a charakterizuje základní principy a determinanty jednotlivých jevů. Jednotlivé teoretické podkapitoly vždy nejprve představí obecně široké téma, pod nějž proměnná spadá, a následně stanoví, jaká kritéria budou pozorována či jakým směrem bude rozbor pokračovat. Celá teoretická sekce a nadcházející kvalitativní část je zaštiťována principy volebního autoritarismu, jak s termínem pracují texty původce tohoto konceptu, Andrease Schedlera. V závislosti na praktikách, které jsou typické pro režimy označované jako volební autoritarismy i následně v případě Malajsie, jsou následně vybrány tři hlavní proměnné, které zkoumají přístup premiérů k prvkům demokracie, autoritarismu a politizaci vyznání. Jelikož konání voleb je v Malajsii nenapadnutelné (Gan 2014b), bylo by zkoumání názoru premiérů na volby irelevantní. Po popisu fungování volební politiky v teorii je následně kvalitativní část zaměřena na analýzu reálných výstupů během etap vládnutí dosavadních šesti ministerských předsedů a rovněž jimi vytvářených předpojatostí vůči opozici i médiím, jež v zemi mají od počátku 20. století neopominutelnou roli (Lim 2012: 213). Zároveň je nezbytné brát v potaz, že tamější systém disponuje významnou trojí reciproční provázaností, a to mezi médiem, politikou a volebním systémem. (Leong 2015: 46) Tudíž by bylo chybné tento komponent opomenout, zejména s ohledem na rostoucí roli médií i sociálních sítí ve světě. A v neposlední řadě obsahem celá kvalitativní část spadá svojí podobou do oblasti výzkumu volebního autoritarismu, kterou je nezbytné podle Schedlera více analyzovat a řešerše by se měly postupně vzdalovat od nejvyšších úrovní (*tzv. meta-level*) do absentujících nižších pater ovlivňující tento typ režimů (Schedler 2015: 9). I z tohoto důvodu se v práci vyskytuje rozbor nejen diachronních proměn u jednotlivých premiérů ztělesňující model *shora-dolů (top-down)*, avšak také spojitost s působením na voliče samotné. Propojujícím prvkem mezi politickou elitou v čele s premiérem a voliči je působení médií a volební politiky a jejich diskurzu.

Po kvalitativní části bude následovat analýza z opačné perspektivy, kdy ucelenější pohled na Malajsii i z roviny *zdola-nahoru (bottom-up)* přináší část zaobírající

³ Příkladem budiž zahraniční cesty představitelů České republiky do Malajsie. (srov. Lidovky 2012; New Straits Times 2012)

se determinanty chování malajsijských voličů.⁴ Kvantitativní oddíl práce je *ab intra* reakcí na kapitolu „*Volby v Malajsi*“ od Bridget Welsh v publikaci *Routledge Handbook of Contemporary Malaysia*. Autorka v ní hovoří o stále narůstajícím akademickém zájmu o volby nejen v daném asijském regionu, nýbrž také o případ Malajsie. Zároveň při pokusu o nalezení volebních vzorců a chování tamějších voličů konstatuje, že výrazná myriáda výzkumů se zaměřuje jen na dvě hlavní cleavages,⁵ etnicitu voliče a jeho alokaci v rámci jednotlivých států malajsijské federace, nadto bez jasnějších výsledků. Socioekonomické proměnné zůstávají opomenuty a otázky typu třídního postavení či ekonomické pozice voliče tak studie nikterak nereflektují. (Welsh 2014a: 11–15) Kvantitativní část se snaží tuto mezeru ve studiu země vyplnit a zkoumá voličské chování na základě sociodemografických, socioekonomických a etnických proměnných. Zjištění a pozorované trendy a data jsou následně také zaneseny do volebních map, jež mají situaci názorněji ilustrovat a pokusit se najít souvislosti mezi volebními preferencemi voličů. Doplňující podkapitoly se věnují dvěma sociálním skupinám, které postupně nabývají v Malajsi na významnosti, což jsou ženy a mladí lidé.

Z metodologického aspektu je práce případovou studií volební politiky Malajsie. Metodou se jedná o prolínající se případovou studii teorií vyvracející, či potvrzující. Důvodem k tomu je především faktické rozdělení mezi dané oddíly zkoumání, kdy dochází nejen k deskripci jevů v rámci dané země, nýbrž také k aplikaci jednotlivých poznatků ke zkoumání v oddílu druhém. (Lijphart 1971: 691–692) Obsahem se jedná o případovou studii pomezí, kdy je možné hovořit o taktéž trojitém propojení, poněvadž je zaměřena na specifický jev v konkrétním prostoru, zároveň je nezbytný popis indikátorů majících vliv na proměny z vývojového hlediska, v neposlední řadě jde o řešerši v teritoriu politiky i demografie. Současně se tudíž jedná o studii vlastní ze své podstaty (*intrinsic*) a sociologickou (Dawson, Algozzine 2006: 34–38). Případová studie v sobě obsahuje v rámci zmíněných oddílů přístup kvalitativní, jenž je aplikován v první části analytické sekce, která je rozdělena do časových etap s možnými přesahy na základě vládnutí jednotlivých ministerských předsedů. Na základě jejich vlády bude uplatňován princip kvalitativního šetření, který se zaměří na hledání podstatných změn závislé proměnné, jež je představována přístupem k demokracii jako principu ovlivňujícího volební politiku tvořící rovněž hlavní jednotku analýzy kvalitativního šetření. (Miles, Huberman 1994: 25)

⁴ Navržená analýza nemusí být nutně vyčerpávající. K moderním výzkumům patří taktéž například vliv politické kultury na společnost. (Grigsby 2012: 65)

⁵ Autorka nereflektuje původní význam termínu cleavages, jak jej původně použil Stein Rokkan se Seymourem M. Lipsetem. (srov. Rokkan, Lipset 1967)

Výzkumný design sleduje logiku postupu a propojenosti od navržených výzkumných otázek a z nich vyvozených definic ke zkoumání skrze analýzu dat a interpretaci, která odpověďmi povede zpět k původním otázkám. (Yin 2011: 75–76) Základ takovéto interpretace spočívá v analýze dle kódování jednotlivých faktů a poznatků na základě tří variant, otevřeného, axiálního a selektivního kódování. (Strauss, Corbinová 1999: 40) Všechny tři varianty jsou specifické kombinovatelností a překrýváním sebe navzájem, nicméně jejich naplnění znamená jednodušší orientaci v zaznamenaných údajích. Zatímco otevřené kódování představuje hlubinné zkoumání, srovnávání, rozložení dat a jejich analýzu; postup axiálního kódování je vystavěn na přetvoření linek mezi nalezenými indiciemi a jejich postupné reorganizaci do nového pořádku a případné subkategorizaci; selektivní kódování symbolizuje výběr jedné centrální kategorie (Strauss, Corbinová 1999: 84; 86), výše označenou jako jednotka analýzy či závisle proměnná, která je hodnocena dle vztahu, jenž má k ostatním kategoriím, potažmo proměnným.

Současně s tím, jak je v práci zahrnuta i sekce kvantitativního výzkumu, nadto založená na opačném pólu moci, jedná se o postup méně častý, kdy je práce podložena oběma postupy. Ačkoli hranice mezi kvalitativností a kvantitativností jsou sporné, jejich vzájemná propojenost je možná. (Tamtéž: 11)⁶ Analýza celkově tak naplňuje znaky *multimetodiky* (Gillham 2000: 13), a to s ohledem na aplikaci rozličných zdrojů, nikoli jen odborných článků, ale též dalších publikací, pramenů, rozhovorů, studií a novinových článků. Práce jako celek je charakterizovatelná jako politická analýza, avšak s poukazem na fakt, že není zkoumána pouze oblast tzv. *policy*. Za účelem analýzy dat dle geografického vymezení voličů bude využito programu Esri ArcGIS. Obdobně je doplňkově pracováno s mapami a jejich analýzou na online platformě webu Google, a to skrze vnitřní nástrojovou funkci *FusionTables* umožňující nejen práci s mapami, ale rovněž vytváření tzv. teplotních mapových soustav (*heat maps*) na základě kódovaných hodnot. S výsledky kvantitativních šetření bude v práci následně operováno s využitím programu IBM SPSS 20, na jehož bázi jsou vytvářeny grafy a kontingenční tabulky s příslušnými vypočtenými hodnotami.

⁶ S ohledem na limity případových studií i samotného kvalitativního přístupu (srov. Daymon, Holloway 2002: 7; Grigsby 2012: 22–25; Gerring 2007: 93–94) je v práci zkoumána politická sféra z obou pólů, kvalitativně a kvantitativně.

V rámci kvalitativního výzkumu jsou řešeny následující podpůrné výzkumné otázky:

- Měnil se přístup k prvkům demokracie ze strany premiérů během jejich vlády?
- Jak je nastaven malajsijský systém volební politiky? Liší se proces voleb pro opozici, anebo se jí dostává stejných příležitostí jako vládním stranám?
- Proč se se velká část médií profiluje jako provládní a jen minimum zůstalo k BN kritických?

Hypotézy:

- H_{A1}: Osobnost předsedy vlády nemá vliv na přístup k demokracii ze strany obyvatel země ani politických elit.
- H_{A2}: Pravidla volební politiky vykazují prvky zaujatosti, které opozici omezují v jejím působení a politické participaci.
- H_{A3}: Tradiční tištěná média preferují vládní politiku BN, zatímco nová média a sociální sítě se profilují jako opoziční.

V rámci kvantitativního výzkumu jsou řešeny následující podpůrné výzkumné otázky:

- Jak se liší pohled obyvatel na demokracii v Malajsii?
- Jaké mají postavení ženy v malajsijské politice?
- Jakým způsobem se odráží sociální stratifikace v politických preferencích?

Hypotézy:

- H_{A4}: V Malajsii existuje vztah mezi chápáním důležitosti víry a důležitosti politiky.
- H_{A5}: Ženy v Malajsii nefigurují na vysokých postech z důvodu jejich vlastního nezájmu o vysokou politiku.
- H_{A6}: Mezi sociální třídou voliče a jeho kladnou politickou preferencí vůči BN existuje vztah.

Mezi prvotní zdroje pro zkoumání daných hypotéz patří odborná literatura v podobě článků a knižních publikací. Články věnované tématům Malajsie se vyskytují především v *Pacific Affairs* nebo *Contemporary Southeast Asia*. V nich jsou často zveřejňována také palčivá témata typu proměn vztahů Malajsie a Singapuru (Li Lin 2003) či místní „vzdorovitost autoritarismu“ (Gungwu 2004), čímž je odkazováno na každoročně uveřejňované zprávy o politickém vývoji, případně o průběhu voleb v žurnálu *Asian Survey*. Varianty odborných časopisů se potom rovněž orientují do

ekonomických či sociálních směrů, které působí jako silný faktor v Malajsii.⁷ Není však výjimkou, že je země probírána v textech známého *Journal of Democracy* (Pepinsky 2007; Reilly 2013). V české časopisecké literatuře figurovala Malajsie samostatně pouze v *Mezinárodní politice*. (Holík 2009) V roce 1999 vyšel v *Mezinárodních vztazích* také článek Marka Bankowicze (Bankowicz 1999: 85–92), jehož obsah odpovídá sumarizaci institucionálního nastavení Malajsie na základě ústavy. Zcela shodnou trajektorii obsahu přináší Šancova kapitola v roce 2007. Obě práce postrádají na analytičnosti a slouží jako elementární informační rámec pro malajsijský politický systém

Je na místě poznamenat, že česky psaná publikační činnost není v tomto směru nikterak výraznější. Jmenovat je možné knihu *Dějiny Malajsie* od Zdeňka Zbořila (Zbořil 2009) nebo příspěvek v podobě kapitoly zaměřující se na malajsijský politický systém od Davida Šance v *Commonwealth: Politické systémy*. (Šanc 2007: 176–198) Nadto v tomto velmi malém množství je při bližším prozkoumání jasné, že práce nejsou zcela bezchybné nebo ideální. Hned jako první problém se ukázalo, že se autoři nedovedli vypořádat ani s technickými termíny. Příkladem budiž označení malajštiny. Zatímco David Šanc použil přepisu „*Bahasa Malaysia*“ (Šanc 2007: 176) označující regionální akcent, do nějž spadala historicky například indonéština, Zdeněk Zbořil hovoří o „*bahasa malayu*“ (Zbořil 2009: 17) Vhodná není ani jedna varianta, ač ta od Davida Šance je správná jak gramaticky, tak regionálním vymezením. Varianta Zdeňka Zbořila je gramaticky zcela nesprávná, nejen že neužívá velká písmena, navíc slovo *malajský* vyskytující se v jeho interpretaci, ani neexistuje. Správný termín označující malajštinu je „*Bahasa Melayu*,“ jak stanovuje mj. také malajsijská konstituce ve čl. 152, odd. 1. (Ústava 2009). Totéž platí kupříkladu pro Zbořilovo zacházení s pojmem „*(Islam) hadhari*,“ kdy kromě špatného opisu „*hardari*“ Zbořil používá také *nesprávný* překlad své zkomoleniny z arabštiny namísto původního *hadhari* (الحضاري), jak je rozebíráno dále v práci. (Zbořil 2009: 259; 264) Tyto drobnosti následují různé dezinterpretace či nepochopení samotného systému jako v případě Jiřího Holíka (2009), jenž hovoří o volbách 2008 jako o postupu ke změně. „*Když zůstane u politické špíny... projde Malajsie zkouškou dospělosti*“ (Holík 2009: 39), Takováto zjednodušení ale snižují důvěryhodnost textů, jelikož vykazují prvky neznalosti při porovnání s mezinárodními teoretiky dlouhodobě zainteresovanými v problematice. (srov. Schedler 2006: 14) Skutečný přínos práce Zbořila takto vyznívá zejména v popisu historie Malajsie, již pojí i se Singapurem a Brunejí. Kapitola od Davida Šance představuje

⁷ Příkladem je *Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia*, z hlediska ekonomického je známý *Journal of Southeast Asian Economies (JSEAE)*.

základní nastínění tamější situace pro laika bez zatěžování těžkostmi a pojmoslovím, což je kladem i záporem zároveň.⁸

Z hlediska zahraniční literatury se také vyskytují autoři, pro něž se téma Malajsie stalo výsledkem jednorázového zkoumání bez další širší publikace. Faktem zůstává, že převažují autoři zaměřující svoji publikační činnost na tuto zemi. Kladem je nejen jejich rozsáhlejší množství co do počtu prací v podobě publikací a článků, nýbrž i diverzifikace v oblastech zájmu jednotlivých textů. K předním odborníkům je možné přiřadit Meredith L. Weiss, Bridget Welsh a Edmunda T. Gomez a Williama Case. Weiss působí na *University of Albany, USA*, specializuje se na komparativní politologii. Doposud vydala například známou monografii *Protest and Possibilities: Civil Society and Coalitions for Political Change in Malaysia*, dle jejího zaměření na občanskou participaci a aktivismus s možností kreace opozice v Malajsii; nejnověji v roce 2014 vydala knihu *Electoral Dynamics in Malaysia: Findings from the Grassroots*⁹ o stranictví a volbách s ohledem na jejich vliv v národních volbách. (Weiss 2014b) K nejrozsáhlejším dílům patří již zmíněná kniha, kterou autorka editovala, *Routledge Handbook of Contemporary Malaysia*. Tato publikace na více než 400 stránkách sdružuje nejen všechny zde citované teoretiky, ale věnuje se aspektům ovlivňující fungování Malajsie, a to od otázek domácí a zahraniční politiky po sociální, ekonomická či lidskoprávní témata. (Weiss 2014a) Bridget Welsh z *National Taiwan University* se věnuje záležitostem spojeným s demokracií a politikou v jihovýchodní Asii; v Malajsii se zaměřuje především na volby a občanskou společnost. Kromě zásadního průzkumu, na němž se v roce 1996 v Malajsii podílela, vyšla roku 2015 její nová práce *Democracy Denied: What Really Happened in GE13 and What it Means for Malaysia*,¹⁰ kde se autorka věnuje následkům doposud posledních proběhnuvších voleb do dolní komory (DR) a vytváří analýzu na základě terénního šetření. William Case z *University of Hong Kong* studuje kromě komparativní politologie rovněž politickou ekonomii. Malajsii zkoumá z perspektivy demokratických a nedemokratických teorií. Patří mezi nejznámější teoretiky označující Malajsii za „pseudo-demokracii“ (Case 2004a, Case 2004b). Poslední jmenovaný Edmund Terence Gomez působí přímo na *University of Malaysia v Kuala Lumpur*. Zaměřuje se na etnicitu v jihovýchodní Asii, politickou ekonomii a sociální změny. Jeho práce o Malajsii zahrnují především *The State of Malaysia:*

⁸ David Šanc sice zmiňuje některé pojmy praktikované v malajsijském případě, avšak mnohé zásadní, které se užívají v praxi, opomíjí, například důležité rasové označení *bumiputera* značící místní obyvatele, v překladu *potomky země*.

⁹ *Volební dynamika v Malajsii: Elementární závěry.*

¹⁰ *Odepřená demokracie: Co se skutečně stalo v GE13 a co to pro Malajsii znamená?*

Ethnicity, equity and reform,¹¹ a v neposlední řadě *Politics in Malaysia: The Malay Dimension*,¹² kdy mezi jeho stěžejní postřehy patří komentář, že „proměny se odehrávají v (malajsijské – M. P.) společnosti, nikoli ve vládnoucích politických stranách“ (Gomez 2007: 19).

V rámci zahraniční literatury je nezbytné podotknout, že ačkoli její množství i rozsah je výrazně obšírnější v porovnání s česky psanou, dochází k častému zaměření autorů na samotnou ekonomickou polohu země v kontextu jihovýchodní Asie, anebo v rámci politického zkoumání autoři velmi často řeší totéž a často také redundantně studují ustavení nezávislosti v Malajsii v průběhu poloviny 20. století či dvaadvaceti letou éru premiérství Mahathira Mohamada s jeho aspekty vládnutí či pouze volební výsledky. Existují rovněž i výjimky, například nejnovější druhé vydání knihy *Constitutional Conflicts in Contemporary Malaysia* (2017) analyzuje politický vývoj v závislosti na ústavních krizích, které Lee identifikoval v průběhu nezávislosti země, nikoli jen v 80. letech, nýbrž i v dekadách předchozích a následujících. Dle jeho konstatování je zkršenost celého politického i právního systému zcela evidentní a k nápravě stávajících nepravidelností je třeba politických elit i běžných lidí, kdy společnou by jim měla být důvěra v ústavní řád. (Lee 2017: 187–190) Autor tak představuje se svým zájmem o konstituci jeden z možných proudů teoretiků. Další orientace analýz jsou, kromě ústavních a politických, také ekonomické, etnické či náboženské. V závislosti na rozvoji nejnovějších technologií a médií se k pozornosti dostává Malajsie po všeobecných volbách 2008, kdy vládnoucí blok UMNO ztrácí dvoutřetinovou většinu v DR, což vedlo i k většímu zájmu o volby stejného řádu v roce 2013. Z vývojového hlediska převažují texty zaměřené na vládu prvního ministerského předsedy, Tuntu Abdula Rahmana. Nejmenší počet analýz se objevuje nejen u druhého, nýbrž především u třetího předsedy vlády, Husseina Onna, jenž byl u moci od roku 1976 do roku 1981, což představuje v porovnání s ostatními následovníky či předchůdci výrazně krátkou dobu.¹³ Jedna z mála monografií zabývající se úhrnně vládami premiérů Malajsie je *Malay Political Leadership* od Anthonyho S. K. Shome. Limitující však je časová omezenost, poněvadž práce se věnuje pouze prvním čtyřem ministerským předsedům.

¹¹ *Malajsijský stát: Etnicita, spravedlnost a reforma.*

¹² *Politika v Malajsii: Malajský aspekt.*

¹³ Hussein Onn působil na pozici ministerského předsedy po dobu pěti let. Přestože Abdul Ahmad Badawi vykonával tento úřad po stejnou dobu, 2003–2008, množství odborných textů je znatelně rozsáhlejší s ohledem na konec vlády Dr. Mahathira i samotnou politiku Badawihovo, který se snažil o výraznou změnu kurzu malajsijské politiky. Druhý premiér v pořadí, Abdul Razak Hussein, vládl šest let, i přesto patří literatura vztahující se k jeho údobí k omezeným, a to co se množstevního počtu týče.

Kromě užívané primární literatury, na níž je podstatná část práce založena, jsou využívány zprávy a informace z významných periodik typu *The Economist*, která se zevrubně a pravidelně zaobírají malajsijskou politikou, či místní *The Malaysian Insider*.¹⁴ Tyto prameny a literatura v rozličných podobách byly následně také konfrontovány orální historií. Mezi hlavního komentátora situace v Malajsii patří nositel ocenění *International Press Freedom Award* a několikrát vězněný novinář Steven Gan, zakladatel webového serveru *Malaysiakini*.¹⁵

Samotný kvalitativní oddíl pracuje s šetřením *World Values Survey* (dále jen WVS) v jeho nejnovější šesté vlně (2010–2014). Limitovaností WVS zůstává neúplný výběr zemí, kde byl výzkum veden, a absence pravidelných cyklických šetření v jednotlivých státech. Proto jsou k tomuto výzkumu zahrnujícímu Malajsii dodána i jiná šetření veřejného mínění nebo v Malajsii prováděné výzkumy. Nejen dotazník WVS vznikl v malajštině, čínštině a angličtině; je totiž nezbytné brát jako pozitivum celkově rozsáhlé množství informací v anglickém jazyce, jakožto důležitém komunikačním prostředku nejen mezi populací, ale i mezi analýzami o Malajsii.¹⁶ V neposlední řadě je v této sekci pracováno i s datovými soubory *Asia Barometer* představující „největší komparativní průzkum“ napříč Asií (*Asia Barometer 2015*).¹⁷ Data byla získána autorem od výzkumného centra, ač běžně nejsou veřejnosti jakkoli dostupná, na rozdíl od údajů z WVS.

¹⁴ Během vzniku práce byl tento zpravodajský server nucen ukončit svoji práci a byl uzavřen.

¹⁵ Steven Gan vystoupil na 18. konferenci *FORUM 2000* v Praze na podzim 2014 s příspěvkem o tisku v Malajsii. Krátký rozhovor s ním byl veden po panelu.

¹⁶ Třebaže angličtina není, na rozdíl od malajštiny, oficiálním jazykem, jedná se o tzv. státně uznávaný jazyk.

¹⁷ Výzkumné otázky *Asia Barometer* jsou regionálněji orientované, a tak jsou jejich data spíše útržkovitá v porovnání v WVS.

II. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1. Principy volebního autoritarismu

Teorie protidemokratického vládnutí, jež je označováno jako volební, případně soutěživé,¹⁸ autoritářství, je spojována se jménem Andree Schedlera a Larryho Diamonda.¹⁹ Zatímco Diamond, hromadně klasifikující specifické režimy za hybridní, nepovažuje tento typ vládnutí za nikterak novátorský, datuje jej již do 60. let 20. století (Diamond 2002: 23), velká část teoretiků se odvolává až na Huntingtonovu třetí vlnu demokratizace. (Bogaards 2009; Bunce, Wolchik 2010; Gelman 2014; Gilbert, Mohseni 2011; Levitsky, Way 2011; Schedler 2006: 2; Schedler 2015) Ta totiž, dle nich, s sebou přinesla výrazný prostor pro genezi režimů, které užívají nástrojů demokracie jako jsou volby a další občanské svobody, avšak pouze v „*promyšlené míře*“ (Ufen 2008: 155). A proto je při studiu volebních režimů autoritativního typu nezbytné v ještě výraznější míře rozlišovat mezi *formálními* institucemi (i.e. volby) a *neformálními*, reálnými, praktikami a výstupy jako je kupříkladu častá manipulace, a to nikoli pouze v rámci počítání odevzdaných hlasů, nýbrž i z hlediska dalších restriktivních nařízení, které omezují možnosti fungování opozice. (Schedler 2013: 77; 87–101) Faktem jest, že tyto druhy režimů přezdívané jako „*krokodýli s rtěnkou*“ (Goloso 2011), na něž implicitně poukazuje i úvodní malajské úsloví, patří svým nárůstem, mimo ony demokratické systémy, ke světově nejrozšířenějším. (Kim 2016; Tlemcani 2007).²⁰

V závislosti na práci Diamonda jsou rozlišovány dva elementární typy hybridů, a to volební, soutěživý, kterýžto je možné považovat za „*proměnlivější a nestabilnější*“ (Schedler 2013: 106), anebo rigidní hegemonní, jenž je vázán na teoretický rámec jednostranických systémů Giovanniho Sartoriho. (Tamtéž) Přes dvojí konceptuální počátky, kdy se teoretici věnovali buď multipartismům, či naopak autoritarismům, došlo k postupnému spojení obou proudů, které se následně zaměřily na tento druh „*volebně-centrických*“ režimů (Schedler 2015: 2). Evidentním metodologickým problémem se však ukazuje, že absence dalších kritérií mimo tzv. soutěživost systému,

¹⁸ Mezitímco Schedler užívá označení volební autoritarismus, Levitsky a Ways užívají termínu soutěživého. (srov. Schedler 2006; Schedler 2013; Schedler 2015; Levitsky, Way 2002; Levitsky, Way 2010; Levitsky, Way 2011)

¹⁹ Larryho Diamonda a jeho článek z roku 2002 z *Journal of Democracy* je možné považovat za katalyzátor vědeckého zájmu o autoritářské režimy, které nezapadají do demokratické optiky Západu. (Kou, Kao 2011: 3–4)

²⁰ Velice ojedinělou tezí proponovanou Bogaardsem je naopak „*redukce*“ počtu těchto režimů. (Bogaards 2009: 3)

s níž pracuje většina autorů, se ukazuje nedostatečnou, a proto dochází nyní v opětovné diferenciaci jednotlivých směřování a vzniku dalších typologií, které jsou více či méně užitečné (Hadenius, Teorell 2006: 3). Redundantním jevem v jednotlivých analýzách je přidružení velkého počtu případů zemí do jednoho modelu nebo jedné povšechné analýzy,²¹ která je často podpořena statistickým modelem vycházejícím dle požadavků autorů v ohledech na kauzalitu. Často je zřejmé též nedostatečné ukotvení v metodologii nebo reáliích daných zemí,²² jak podotýká Forero během pozorování jevu na regionu Latinské Ameriky a platí rovněž ve státech s proběhnutším arabským jarem. (Forero 2012) Výjimkou nejsou ani teoretici vyrovnávající se s ukotvením režimů graficky, ač taktéž často s rozporuplnými resultáty ústící do *cul-de-sac*, jak poznamenal Brownlee (Brownlee 2007: 25) při studiu nedostatků výzkumu autoritářství. (srov. Bunce, Wolchik 2010; Gilbert, Mohseni 2011; Kou, Kao 2011; Lindberg 2009; Munck 2006; Shirah 2015; Schedler 2013: 106)

Při pokročilejším zkoumání výstupů jednotlivých teoretiků se projevují dvě ústřední tendence výzkumu. První skupina poukazuje na možnosti výskytu a rozvoje demokratické tranzice v daných zemích a jejich příčiny a spouštěče, mezitímco druhá se zaobírá působením stranictví a zejména voleb s ohledem na fungování a stabilitu. Kromě verifikace teze o možnosti tranzice k demokracii je rovněž potvrzeno, že volby mohou, ač s možnou dávnou násilí, napomoci a být prospěšné k ustanovení demokracie. (Kay, Bernhard 2012: 3–4; Miller 2013: 172; Seeberg 2012: 14) Přestože valná část prací pozoruje mezi hlavními aktéry režimových změn vládnoucí stranu (elity), opozici a voliče, čímž se dostávají ke směru druhému, volebnímu (Seeberg 2012), nejedná se o výčet vyčerpávající. Mezi determinanty se objevují například také okolní státy, které mohou svojí povahou ovlivnit sousední země skrze tzv. *lavinový efekt* (Kim 2016: 10–11), případně je možné hovořit o konceptu mezinárodního dění jako celku, jež může mít pozitivní dopady. (Donno 2011; Gelman 2014; Schedler 2006: 14–15) Problémem však v tomto směru při aplikaci teoretického rámce na Malajsii zůstává negativní vztah,²³ jelikož je to právě zahraničí i mezinárodní investoři silně preferující nynější stabilitu vládního uspořádání podle BN, třebaže tomu tak ještě v 90. letech nebylo. Poslední dvoje volby ukázaly tuto inklinaci výrazně. (Liew,

²¹ Sporadicky se na dané téma objevují i případové studie z různých částí světa. (srov. Cañizález 2017; Carrión 2006; Christensen 2009)

²² Poněkud rozpornou námitku představil Strmiska, jenž upozorňuje kupříkladu na skutečnost, že Schedler není „*originální ani ojedinělý*“ se svou prací v rámci volebních autoritářství (Strmiska 2002)

²³ Stejně tak aplikace lokální úrovně voleb do analýzy (Tlemcani 2007), jelikož v malajsijském případě se volby uskutečňují pouze na státní a federální úrovni, na lokální podléhají principu dosazování.

Rowland 2016: 10) Dle Schedlera možnost změn a tranzice není nikterak jednoduchá, jelikož je nezbytné nejen střetnutí vlády a opozice, ale taktéž vnitřní logikou jsou tyto režimy „*imunní proti změnám*“ (Schedler 2010: 22). Rozluka zjištění je markantní i v případě chápání zmíněného střetnutí vlády a opozice. Gandhi a Lust podotýkají, že volby jako nástroj vytváří „*zájem a motivaci opozice... čímž ale zároveň oslabují možnost násilného sesazení vlády*“ (Gandhi, Lust 2009: 405). Schedler nadto podotýká, že pouze politický bojkot voleb je možnou výjimkou v boji proti vládnoucí elitě v daných režimech. Opozice tím totiž deklaruje nesouhlas s danými podmínkami, čímž dojde snáze k sebestrukci vládnoucích. (Schedler 2010: 22) Tímto nicméně opomíjí zásadní skutečnost. Abstence samotná totiž snižuje kredibilitu i legitimitu, jež je opozicí budována apriorně skrze volební proces. Jak je zřejmé i u rozboru od Case, připomínající negativní kauzální vztah, soutěživost může vést k výraznější demokratizaci, ale doposud je (v Malajsii – M. P.) opak pravdou. (Case 2009: 330)

Mimoto ambivalentní roli politických stran v těchto režimech je možné považovat za „*mediátorskou*“ (Christensen 2009: 35), jelikož primární snahou je sice vyhrát předem nastavené volby, ale nikoli vytvořit nestabilitu, která zejména v Malajsii hraje roli, a to z ekonomických a etnických důvodů. Je proto zřejmé, že vytváření výrazně sumarizujících studií s rozličnými zeměmi nemůže vést k nikterak kýženému zjištění, což potvrzuje také analýza, s níž přišli Kaya a Bernhard, když diagnostikovali, že volby mohou být urychlovačem změn v případě Afriky, nikoli však v Latinské Americe. (Kaya, Bernhard 2012: 40) Geddes provedla poněkud odlišný rozbor, když zkoumala pouhou životnost jednotlivých režimů. Režimy s absencí stran mohou očekávat *coup d'état* do 6,7 let, kdežto ty s povolenou, ač omezenou, existencí dalších stran se pohybují v existenci cca 16,6 let. (Geddes 2006: 8)²⁴

* * *

Jak podotkl Carothers, v současné době je nezbytné se začít věnovat specifikům jednotlivých volebních autoritativních režimů a odklonit od „*paradigmatu tranzice*“ (Carothers citován in Morse 2012: 162), poněvadž jedině tak může dojít k progresu

²⁴ Barbara Geddes dodává, že tzv jednostranné systémy, kde vládne strana na základě vítězství v prvních demokratických volbách, přežívají do puče až 19 let. Země, kde strana vládne od doby po konci občanské války či revoluce, přetrvávají dokonce 29,7 let. (Geddes 2006: 9)

zkoumání analogických i deviantních případů a zároveň, jak dodává Morse, zůstává nezbytné překonat „*klamný pocit všeobecní síly*“ (Morse 2012: 161).²⁵ A proto pro aplikaci na zkoumaný případ Malajsie je postupováno multimetodikou za pomoci několika typů proměnných. K primárním nezávisle proměnným patří tři základní skupiny aktérů, které definoval Schedler, jedná se o elity, opozici, občany.²⁶ (Schedler 2006: 12–15) Sekundární proměnné poté navazují na jednotlivé tři skupiny. Rozbor postojů a názorů na volby by byl nadbytečný, jelikož jejich nezbytnost a význam je deklarován elitou i opozicí, je analýza těchto skupin pojata následovně. Zatímco elity jsou zkoumány skrze hlavního představitele a jeho přístupu k demokracii, opozice, která nemá nikteraký markantní prostor, je hodnocena skrze volební zisky a a rozdělení napříč federací. K sekundárním proměnným u ministerského předsedy patří nejen stupeň demokratičnosti, ale také vliv autoritářských prvků a náboženství. Pozice vlády a opozice analyzují v práci dva indexy, index fragmentace a disproporcionality, což doplňuje kvalitativní popis fungování malajsijského volebního systému a zároveň tamějších specifických nekalých praktik. Voliči jsou zkoumáni na základě nejnižší možné úrovně sociálního výzkumu, na individuální hladině. Jejich pozice vychází ze sociodemografických a socioekonomických ukazatelů. Důsledněji jsou proměnné rozebírány v příslušných kapitolách.

Z technického hlediska prošla Malajsie s rokem 2008, dle Schedlera, obměnou ze systému hegemonního k typu volebnímu, soutěživému, třebaže ji Levitsky a Way označili za „*pevně stabilní*“ režim paralelně fungující shodně jako kupříkladu Rusko. (srov. Levitsky, Way 2011: 3; Schedler 2013: 376) Je proto otázkou, z jaké perspektivy je nahlíženo. Přestože všeobecné parlamentní volby 2008 přinesly posílení opozice, znamenalo to ústup od vlády zákona ze strany premiéra Badawiho a nárůst etnických sporů. (Case 2011: 450) Z těchto důvodů je zkoumaná země studována v jednotlivých periodách v závislosti na představiteli země, ministerském předsedovi, a zároveň na postojích obyvatel. Problematickým atributem však zůstává samotné vymezení režimů, které není přesněji vytyčeno. (Munck 2006: 30–33; Snyder 2006: 226–229) Jelikož záměrem práce není klasifikace režimu, je následována logika členění Andriase Schedlera (2006), dle něhož je země analyzována, vymežující trojí dělení režimů

²⁵ Tímto termínem (*fallacy of electoralism*) naznačující direktivní směřování zemí k demokratickému uspořádání v závislosti na západním vzoru, což se děje na základě volebního procesu. Prvotní užití samotného elektoralismu jako termínu s ohledem na tranzici je spojováno s teoretickou Terry L. Karl.

²⁶ Ačkoli jsou za pomyslné „*průkopníky*“ považováni Levitsky a Way, jejich práce se vyznačuje i zřetelnou problematičností. (Morse 2012: 186) Totéž se dá říci také o práci Schedlera, nicméně podoba jeho obecného rámce studia lépe dovoluje zkoumat i případ Malajsie.

na defektivní demokracie, hybridní režimy a nové autoritarismy,²⁷ kam spadá rovněž případ Malajsie jako volebního autoritářství (Schedler 2006: 4). Přestože samotná kritéria pro označení země za volební autoritářství jsou prostá, na rozdíl od mnoha jiných teoretiků, Schedler užívá dvou ukazatelů. V první řadě musí být v zemi zavedený a funkční, ač limitovaný, multipartismus, a následně hodnocení země dle jejích svobod od Freedom House se musí pohybovat v rozmezí stupňů 4–6. (Tamtéž: 11–12)²⁸ Pro obé platí, že Malajsie podmínky dlouhodobě splňuje.²⁹ Schedler nadto podotýká, že třetím kritériem, které plyne z logiky věci je, že vládnoucí elita prezentuje daný režim jako demokratický, mezitímco opozice politické uspořádání považuje za autoritářské. (Schedler 2006: 7) Na základě dále popsaného platí i toto třetí, souhrnné, pravidlo pro volební autoritarismus.

1.1 Místní volební principy a náležitosti

Malajsijská ústava věnuje volbám celou VIII. hlavu, což představuje články č. 113–120, nicméně tato sekce se zabývá primárně kreací a působností Volební komise, *Suruhanjaya Pilihan Raya Malaysia* (EC), jež má na starost úpravu jednotlivých okrsků, jimiž se tato část konstituce taktéž zabývá. Komise, pracující v závislosti na čl. 113, má tři hlavní úkoly, mezi které patří přezkoumávání hranic volebních okrsků, správa seznamu voličů a jejich registrace před volbami, a konečně uspořádání a zodpovědnost za správně proběhnuvší volby (The Star 2013).³⁰ Okrsky mají dvě podoby, federální v počtu 222 okrsků, jež slouží k volbám do dolní komory, *Dewan Rakyat*, a státní v počtu 576, které jsou užívány pro zákonodárné sněmy jednotlivých států. (Ústava 2009: čl. 116; 117) Konkrétní vymezení formálních náležitostí se objevuje však již ve IV. hlavě, v její čtvrté kapitole, o ustavování Parlamentu, který se skládá ze tří těles, krále a dvou komor zástupců, tzv. *Majlis*. Články 44–61 stanovují pravidla, dle nichž se řídí etablování obou komor. Články předcházející rozebírají pozici krále, články následující řeší legislativní postupy.

Volby v Malajsií jsou organizovány dle všeobecného, rovného, tajného a přímého hlasovacího práva (Tan 2001: 148). Avšak Volební komise stanovuje přesné podmínky konání a praktické náležitosti, čímž doplňuje a kontroluje průběh nejen voleb,

²⁷ Schedler nevynechává hybridní režimy jako nadřazenou kategorii, ale odklání se od logiky Diamonda, čímž hybridy dává na stejnou hladinu významnosti jako jiné režimy.

²⁸ K jiným obdobným indexům je možné řadit *Polity Index*, *Democracy Index* a nejnovější *V-DEM Index*

²⁹ Za období fungování Freedom House měla Malajsie hodnocení v průměru $\bar{x} = 4,289$. Mezi lety 2017–2005 byla hodnocena stupněm 4, v roce 2004 celkově jako 4,5 a mezi lety 1998–2003 to bylo s horším výsledkem co se demokracie týče, stupněm 5. (Freedom House 2017).

³⁰ K tomuto bodu patří taktéž průprava zvláštních úředníků. Pro všeobecné parlamentní volby 2013 začali být úředníci školeni a připravováni již od roku 2011. (The Star 2013)

ale i opomíjených předvolebních kampaní. (srov. Bankowicz 1999; Šanc 2007). EC stanovuje také poplatek za účast ve volbách, vždy v závislosti na úrovni, zda se jedná o státní zákonodárné sněmy, nebo federální DR. Zatímco do DUN, státních zákonodárných sněmů, je povinné složit kauci ve výši 5 000 malajsijských ringgitů, při snaze o účast ve volbách do DR je kauce 10 000 ringgitů.³¹ Za povolení vést předvolební kampaň, v souladu se zákonem,³² je kauce na státní úrovni dána na 3 000 ringgitů, na federální je stanovena od EC kauce na 5 000 ringgitů.³³ (SPR 2017) Což představuje omezení pro možnost kandidatury. Ačkoli tento deposit může být vrácen, je vše podmíněno ziskem minimálně 12,5 % hlasů kandidáta v jeho okrsku. Pozitivní se může jevit snížení hranice nutných ověřených podporovatelů ve svém okrsku, když v roce 1986 došlo k posunutí ze šesti na pouhé dva. (Tan 2001: 146) Opomíjen je Zákon o volebních přestupcích z roku 1954, který stanovuje, že maximálním možnou výší na státní kampaň ve volbách je 100 000 ringgitů, při federální úrovni se jedná o maximální částku 200 000 ringgitů. Což znamená, že vládní BN mělo, jak připomíná Lee, při počtu 505 státních mandátů a 222 federálních možnost utratit maximálně 95 milionů ringgitů za kampaň pro poslední proběhnuvší volby v roce 2013. (Lee 2015) Tato informace bývá přehlížena zejména z důvodu absence jakýchkoli limitů v rámci politických stran a jejich financování. Strany nemusí zveřejňovat své financování, hospodaření, ani výdaje, což důsledněji rozebírá podkapitola kapitola 4.7.2.1.

1.2 Nereprezentativní volby: Lokální, senátní, královské

V rámci malajsijského ustanovení existují tři druhy výběru zástupců do úřadu, kteří jsou voleni nepřímo a občané na tomto aktu neparticipují, ale dochází k jejich pravidelné „volbě“ (čl. 45). Místní systém je tak stále považován za demokratický (Parlimen 2017a). Jedná se o volbu nejvyššího představitele země, krále, o lokální volby na úrovni nižší, než jsou státní volby ve třinácti státech, a o senátory v horní komoře, Senátu (DN).

Malajsijská ústava hovoří, že se Senát (*Dewan Negara*) reprezentující jednotlivé státy a území na vrcholné úrovni skládá ze dvou typů členů. Část je volena jednotlivými parlamenty (zákonodárnými sněmy) DUN, kdy každý stát z federace má své dva zástupce, což představuje 26 senátorů. Další na návrh předsedy vlády jmenuje přímo král, nadto dva

³¹ Při přepočtu na český kurz (2017) z toho plyne, že na kandidaturu do DUN je nutné složit cca 28 000 Kč. Pro kandidaturu do DR je to cca 55 000 Kč.

³² Kandidát nesmí porušit zákon *Sekyen Akta Kesalahan Pilihan Raya 1954*, Zákon o volebních přestupcích z roku 1954. (SRP 2017)

³³ Možnost kampaně proto přijde na cca 17 000 Kč, respektive 28 000 Kč.

ze 44 jmenovaných musí zastupovat hlavní město Kuala Lumpur, jeden federální území Labuan a jeden federálně-administrativní území (centrum) Putrajaya. Je tak možné hovořit o „*státním, nebo federálním mandátu*“ (Šanc 2007: 190), který senátoři mají.³⁴ Tento systém, který je možné označit za „*smíšený*“ (Bankowicz 1999: 88), se poté odklání od anglického vzoru Sněmovny lordů a blíží se svými predispozicemi spíše vzoru Spojených států amerických. (Tamtéž; Sheridan 1964: 1359–1361) Limitem je možnost být do funkce senátora zvolen maximálně dvakrát, kdy délka jednoho období je v současné době (2017) tři roky. Ke změně z šesti na tři roky mandátu došlo v roce 1978; minimální věk kandidáta na tuto funkci zůstává neměnný, a to 30 let. (Tan 2001: 147) Je nutné podotknout, že Senát, ačkoli doplňovacími volbami obměňován při úmrtí či ztrátě funkce (čl. 48–54), nikterak není závislý svou existencí na volbách do dolní komory, DR. I proto je problematické zpětné dohledání obměny počtu členů DN, když jednotlivé hodnoty nejsou plnohodnotně vypsány a ani se mezi sebou neshodují (srov. Tan 2001: 146; Parlimen 2017a). Z důvodu nereprezentativnosti DN s ohledem na demokratickou participaci občanů nepředstavuje počet členů a jejich fluktuace natolik výrazný problém. Je možné bez komplikací konstatovat, že od ustanovení v roce 1959 měl DN 38 křesel, po roce 1986 již 69 křesel a v současné době má 70.

Král, *Yang di-Pertuan Agong*,³⁵ jemuž se věnuje první kapitola IV. hlavy ústavy,³⁶ představuje nejvýše postavenou instituci ve federaci, a to včetně států Sabah a Sarawak, jenž mají ryze autonomní a nezávislou administrativu, judikaturu a výrazně se, nejen svojí geografickou polohou, od zbytku pevninské Malajsie odlišují a často je autoři oddělují od analýz, anebo o nich pojednávají zcela odděleně od zbytku federace. (srov. Shriver 2003; Hazis 2011; Hew 2015; Saravanamuttu 2016; Weiss, Puyok 2017) Co se volby krále týče, jedná se o specifický prvek, nejen v regionálním měřítku. Útvar označovaný jako Rada vládců, *Majlis Rada-Rada*, kde však nejsou přítomni jen dědiční představitelé sultanátů mající však výhradní právo volby,³⁷ se setkává za účelem hlasování o novém panovníkovi v pravidelném cyklu jednou za pět let, avšak král může sám dobrovolně kdykoli rezignovat na svoji funkci (čl. 32). K dalším charakteristickým rysům patří fakt, že volbou může být kandidát zvolen podruhé jen v případě, že již došlo v rámci rotace k vystřídání všech dalších sultanů na pozici krále. Volen je vždy nejstarší z kandidátů.

³⁴ Ústavně tato část spadá do tzv. Sedmého programu, pod nímž je možné volbu senátorů též najít.

³⁵ Celý protokolární titul krále jako Jeho Výsost, král nejsvrchovanější, je: *Kebawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong*. V praxi se užívá pouze závěrečná část titulu.

³⁶ Část volby a skončení mandátu krále spadá do tzv. Třetího programu konstituce.

³⁷ Guvernéři států Melacca, Penang, Sabah a Sarawak nemají povoleno krále volit, pouze být aktu přítomni. Zvolený král poté členem Rady vládců již není.

(Tan 2001: 147) Tajná volba je následně tajemníkem Rady vládců taktéž přepočítána, aby se ověřil zisk minimálně pěti hlasů z devíti odpovídající principu FPTP. (Šanc 2007: 186–187) Přijímání však probíhá primárně principem jednomyslnosti. Kromě krále je volen ve stejnou dobu i jeho zástupce. (čl. 33)

Nejnověji byl patnáctým králem zvolen sultán Muhammad V. ze státu Kelantan, jeho zástupcem sultán Nazrin Muizzuddin Shah ze státu Perak. Tento sultán patří společně s bývalým králem, který byl ustanovený v roce 2006 do této funkce, k těm nejmladším. V době slavnostní přísahy spadající do význačného ceremoniálního aktu mu bylo 47 let, sultánovi Mizanovi Zainal Abidinovi v roce 2006 bylo 45 let. Jedná se o pravý opak předchozího krále, sultána Abdula Halima Mu'adzam Shaha. Ten byl s věkem 89 let nejstarším panovníkem Malajsie a zároveň i jediným z panovníků vládoucích dvakrát na této symbolicky zásadní pozici. (BBC 2016) Král je totiž nejen kruciólní nejvýše postavenou osobou ve státě z hlediska monarchie (Parliamen 2017c), ale taktéž v rámci ústavního pořádku, jelikož může svolat zasedání Parlamentu, jednání komor se účastnit, a dokonce Parlament i rozpustit. (čl. 55; Tan 2001: 146) A nadto znamená, s větší mírou pro muslimy, silnou morální autoritu (Asian Correspondent 2017) a „náboženského vůdce“ (Bankowicz 1999: 87), a to i ve státech, které nejsou vnitřním zřízením sultanáty (i.e. Melaka, Penang, Sabah, a Sarawak). V současném světě ryze neobvyklý prvek voleného monarchy, jenž v upravené podobě praktikuje například Kambodža, se v Malajsií dá najít navíc společně s nejvyšší, celostátní, úrovní celkem třikrát. Panovník, jedině muž, v Negeri Sembilan je totiž rovněž vybírán tamější Radou, a to na základě mateřské linie rodu. Sultanát Peraku naopak funguje na principu výběru panovníka dle seniority sestupně od 18. sultána Peraku, Ahmadina. Systém volby těchto tří vládců nikterak neovlivňuje skutečnost, že právě oni tvoří „protiváhu“ (Kershaw 200: 100) k moderním elitám Malajsie, nikoli však mocenskou, nýbrž vyvažují modernitu svým tradicionalismem tkvícím v odkazech a praktikách monarchie.

1.3 Reprezentativní volby

Zákonodárné (státní) sněmy, tzv. *Dewan Undangan Negeri*, DUN, patří k orgánům, které jsou volené na základě shodného principu jako federální Dewan Rakyat, systémem prvního v cíli, FPTP. Pravidla popisovaná pro DR jsou poté aplikována totožně v této nižší úrovni. Zároveň se jedná o druhou a poslední volební možnost participace pro občany. Lokální orgány jsou totiž dosazovány konkrétním zákonodárným sněmem příslušného

státu. Horní komory nejsou na této státní úrovni zavedeny a jedná se tak o unikameralismy, do nichž volby probíhají ve stejnou dobu jako do federální DR.³⁸ Zákonodárné sněmy mají působnost pouze ve svém území a taktéž absentují ve federálních územích Kuala Lumpur, Labuan a Putrajaya spadající administrativně přímo pod federální vládu. Rozdíl panuje nejen ve velikosti jednotlivých sněmů, jak ukazuje tabulka 1, nýbrž také v pojmenováních jednotlivých šéfů vlád, kteří vzejdou vždy z voleb do DUN.³⁹ Zatímco vlády sultanátů vede *Menteri Besar*, přeložitelné jako předseda, země bez dědičného sultanátu mají vlády vedeny prvním ministrem, *Ketua Menteri*.⁴⁰ Z hlediska volebních výsledků ani moci jim není dána žádná, ani minimální, pozornost ze strany teoretiků. (srov. Bankowicz 1999; Tan 2001; Šanc 2007)

Stát (Volby GE13)	Počet členů DUN	Počet obyvatel (census 2010)	Vláda
Johor	56	3 348 283	BN
Kedah	36	1 947 651	BN
Kelantan	45	1 539 601	PAS
Melaka	28	821 110	BN
Negeri Sembilan	36	1 021 064	BN
Pahang	42	1 500 817	BN
Penang	40	1 561 383	PH
Perak	59	2 352 743	BN
Perlis	15	231 541	BN
Sabah* (GE14)	60	3 206 742	BN
Sarawak* (GE19)	82	2 471 140	BN
Selangor	56	5 462 141	PH
Terengganu	32	1 035 977	BN

Tabulka 1 Přehled DUN a jejich počtů členů

Autor dle (Parlimen 2017d)

³⁸ Výjimku v časové kolizi s federálními volbami měl do roku 2004 Sabah, doposud ji má Sarawak.

³⁹ Zcela vymykající se případ vlády byl Mahathirem Mohamadem ustanoven ve státě Sabah, kde v letech 1994–2004 fungovalo tamější premiérství na tzv. *rotačním principu*, kdy se po dvou letech střídali etniční zástupci rodilých muslimských Malajců, křesťanských Malajců a Číňanů. Ti všichni ovšem bez výjimky museli patřit do BN. Po skončení vlády Dr M bylo od této praktiky upuštěno. (Ústava státu Sabah)

⁴⁰ Z protokolárního hlediska však užívají oba typy šéfů státních vlád stejného titulu, *Yang Amat Berhormat*.

1.3.1 Dewan Rakyat

Ústava stanovuje (čl. 46) přesné počty zástupců jednotlivých států federace a tři federálních území. Nejvyšší počet představitelů má v dolní komoře z pevninských států Johor a Perak, 26 a 23, Sabah a Sarawak mají po 25 a 31 zástupcích. Nejnižší počet poté spadá na Terengganu a Melaka, 8 a 6. Nižších počtů dosahují už jen federální území Labuan a Putrajaya. Další hodnoty reflektuje tabulka 2. Konečný počet 222 poslanců není však původní. Od roku 1959, kdy byla dolní komora vytvořena, docházelo k postupnému navyšování počtu členů, jak sumarizuje graf 1.⁴¹ Na základě volebního systému FPTP je země složena z 222 federálních okrsků. Jejich velikost i ohraničení podléhají pouze Volební komisi, jež představuje jediný orgán ve federaci zodpovědný za nastavení velikosti a hranic jednotlivých volebních okrsků. Oficiální stanovenou lhůtou, kdy je možné obměňovat jednotlivé volební okrsky je jedenkrát za osm let,⁴² nikoli častěji. (Čl. 113, odst. 2) Machinace s hranicemi představuje společně s dalšími volebními úpravami zásadní otázku zkoumání nekalých praktik (*irregularities*) při volbách. Tématu je věnována věnovaná kapitola 4.7 řešící reálné fungování a dopady volebního systému.

Stát / Federální území	Počet členů v DR
Johor	26
Kedah	15
Kelantan	14
Melaka	6
Negeri Sembilan	8
Pahang	14
Penang	13
Perak	24
Perlis	3
Sabah	25
Sarawak	31
Selangor	22
Terengganu	8
Kuala Lumpur	11
Labuan	1
Putrajaya	1
	222

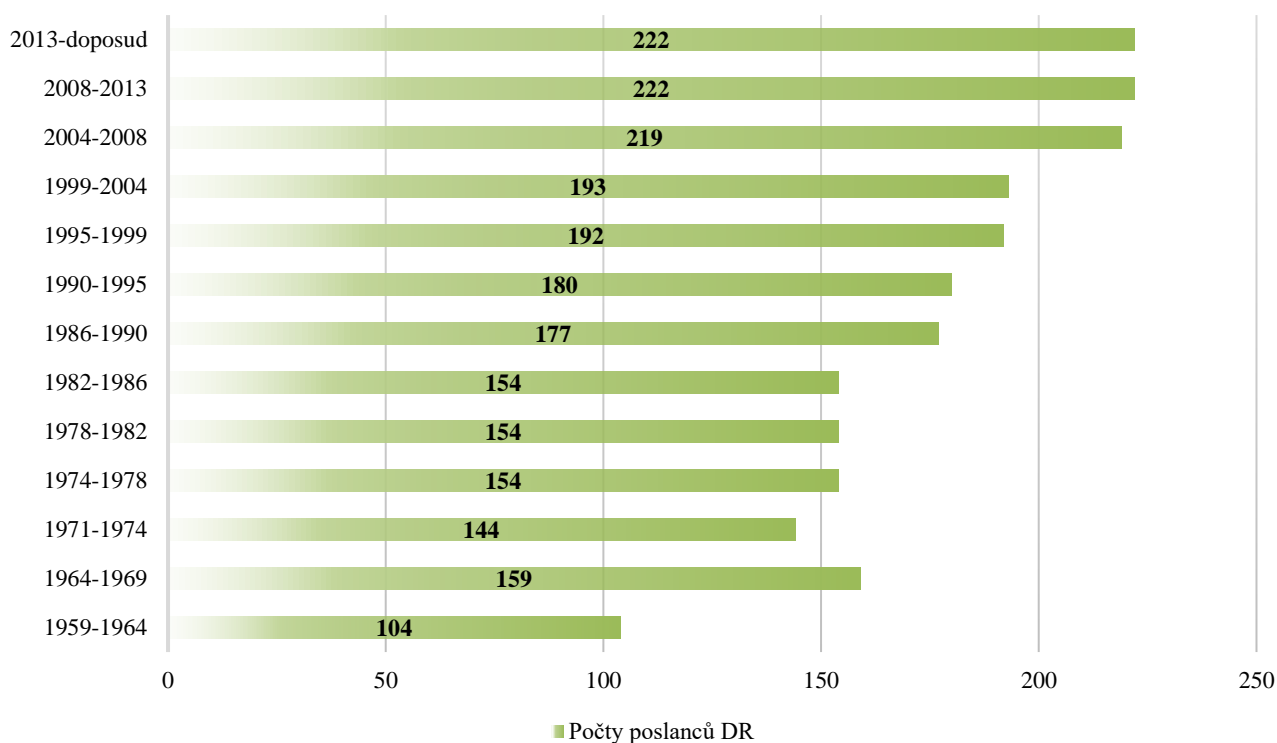
Tabulka 2 Zastoupení států v DR

Autor na základě aktuálního nastavení ústavy (čl. 46)

⁴¹ V období let 1955–1959, kdy byla tehdejší země, Malajsko, ještě pod správou Spojeného království, měl hlavní orgán, Federální zákonodárna rada, 52 členů.

⁴² Ústava však připouští výjimky (čl. 113, ods. 3), a to pro případ, kdy EC uzná za důležité k tomuto kroku přistoupit z důvodu působnosti a důsledků zákona v ods. 2; jedná se o tzv. Třináctý program. (Ústava 2009)

Z nezbytných pravidel je nutné zmínit věkovou hranici aktivního a pasivního volebního práva, zde stanoveného na 21 let a délku volebního mandátu,⁴³ která je stanovená na pět let. (čl. 47 /a/) Často však dochází k tomu, že ministerský předseda, *Perdana Menteri*, titulárně označován jako po králi nejvýše postavený, *Dato' Sri*, vyvolá předčasné volby, aby došlo k upevnění jeho pozice. Což se s ohledem na data voleb dělo od 80. let pravidelně, nicméně současný vládnoucí premiér Najib Razak je výjimkou v tom ohledu. Ač začal explicitně častokrát hovořit o předčasných volbách, nikoli z důvodu posilnění své pozice, ale za účelem poslední možné záchrany, jelikož se proti němu jako *bête noire* postavil nejen vlivný předchozí ministerský předseda, Mahathir Mohamad. (Petlach 2016; The Malay Mail Online 2017c) Zároveň jeho popularita kvůli finančnímu incidentu klesla na historické minimum. (Adam 2016; Parameswaran 2016)

Graf 1 Nárůst počtu poslanců DR
Autor na základě (Tan 2001; Parlimen 2017b)

⁴³ Znemožnění volit se týká v Malajsii těch, kteří jsou ve vězení, odsouzení k trestu smrti, či v rámci Commonwealthu jsou odsouzeni k vězení delšímu než 12 měsíců.

2. Demokracie a proces demokratizace

Demokracie jako pojem, s ohledem na svou historii spadající do prvního tisíciletí před letopočtem, doposud vyvolává citelné neshody i mezi teoretiky, kteří se tématem zaobírají. (Roberts 1997: 26). Skutečností zůstává, že v pojmosloví se zprvu nejednalo přímo o demokracii, nýbrž o tzv. *isonomii*, což přetrvalo až do první poloviny 5. století, jakožto významově odkazující na rovnost v politice, nikoli kupříkladu v ekonomii. Nicméně byly to zejména osoby filosofů Platóna a Aristotela, kteří pozměnili vnímání demokratické vlády dle roviny ústavnosti. (Clarke, Foweraker 2001: 246–274) Demokracie v příkladu Athén, z níž vyšlo velké množství okolních městských států, patří ve svém vnímání mezi veřejnosti a teoretiky k určité „*přehnaně extrémní variantě*“ (Wolin 1993: 475), jak celkově nahlížet na tehdejší uspořádání. Konsensus se nepodařilo najít ani v antice, ani v současnosti, co demokracie skutečně představovala, nyní je a jaká jednou bude, a tak spleť nesouhlasných teorií přetrvává. (van Biezen, Saward 2008)⁴⁴ V tomto ohledu je rovněž vhodné připomenout úvahu Giovanniho Sartoriho z roku 1962, jenž zmiňuje, že na demokracii je třeba nahlížet v deontologické poloze, a tudíž „*co demokracií je, nemůže být odděleno od toho, co by demokracií být mělo*“ (Sartori citován in Whitehead 2002: 20).

Demokracie, jak poukazuje jedna z mnoha definic, jako „*soubor pravidel týkajících se politického procesu, a to od formování vlády přes veřejné rozhodování až k uskutečňování daných rozhodnutí, která stojí jako reflexe voličských preferencí, s nimiž je zacházeno dle principu rovnosti*“ (Munck 2007: 34), v sobě nese i rozličné přístupy, jak ji vymezit. O’Kaine hovoří o dvou druzích myslitelů; ti stanovující kritéria a hodnoty, jež musí být splněny pro označení režimu za demokratický jako v případě Christophera Hewitta, a následně ti, kteří aplikují demokracii jako Kenneth Bollen dle svobody jednotlivce v rámci politiky. (O’Kaine 2004: 22–23).⁴⁵ Není však možné opomíjet protilehlou škálu odborníků, kteří tvoří na základě *historicko-evoluční* linie jako Robert Dahl. Jeho výstupy jsou založeny na bádání ve vývojovém hledisku, když hovoří o třech esenciálních transformacích ustanovujících současný pohled na demokracii. (Dahl 1995: 17–34; 283–308)⁴⁶ Jedná se o obdobný přístup aplikovaný ze strany Samuela P. Huntingtona či Davida

⁴⁴ Komplikovanost a vývojem dějinného chápání demokracie se zabývá výrazná většina teoretiků demokracie. (srov. Dahl 2001: 13–24; Held 2006: 1–230; Tilly 2004; Tilly 2007: 25–50)

⁴⁵ Prakticky totožné dvou-dimenzionální členění nabízí v nejnovější práci například i Oisín Tansey. (Tansey 2009: 34)

⁴⁶ V tomto směru Robert A. Dahl hovoří o transformaci v období antickém, kdy vznikaly první městské státy (*polis*), následně ve druhé transformační fázi byly ustanoveny národnostní státy, ve finální fázi spojené

Helda, jak naznačuje i jeho schéma 1 vymezuje teorie demokracie na klasické a moderní, pocházející původem z 20. století. (Held 2006; Huntington 2008) Fakticky je možné charakterizovat dva proudy dělení teoretiků demokracie dle toho, jak se staví k její definici, kdy jednotlivý vhled je *horizontální* nebo *vertikální*. Horizontální představuje vytváření definic a hodnocení na základě rozličných pilířů a soustav, vertikální naopak implicitně postupují při zkoumání na základě časového kontinua a zaměřují se na časově-vývojové rešerše. Ovšemže tyto postupy mohou být mezi sebou jakkoli překrývány.

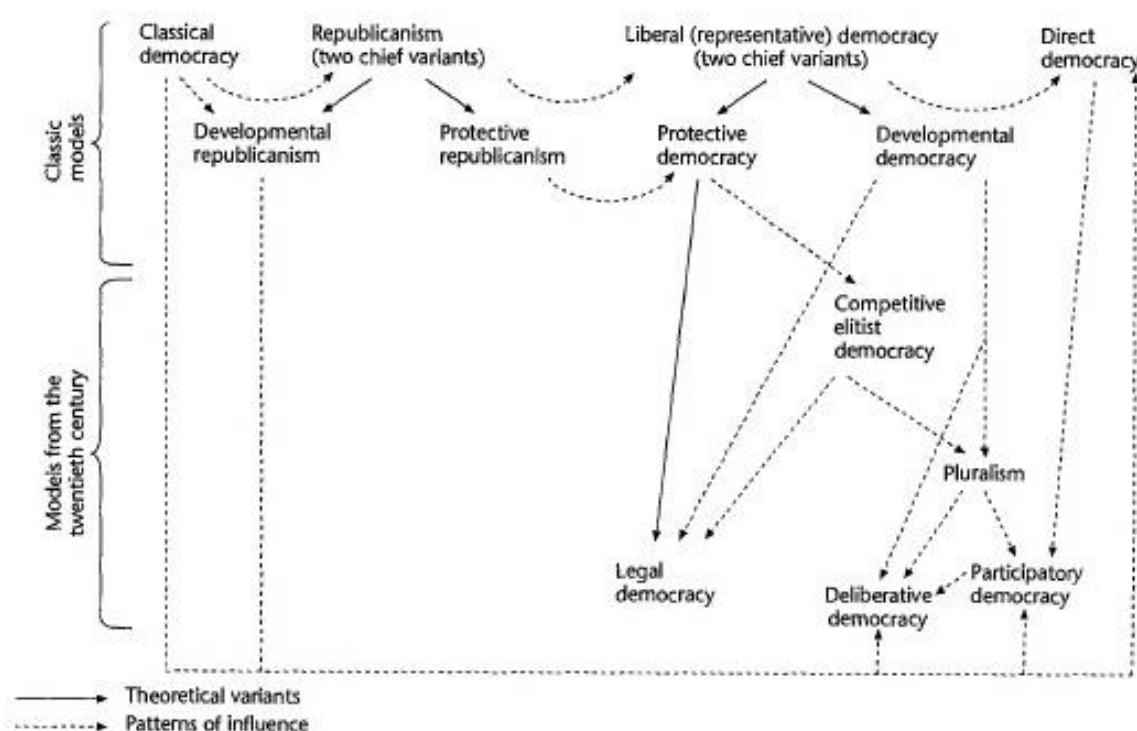

Schéma 1 Historické schéma rozvoje demokracie

(Held 2006: 5)

V praktické rovině je možné pozorovat tři fundamentální faktory tvořící význam demokracie, jsou to *koncepty, procedury a funkční principy*. Mezitímco koncepty zahrnují občany-voliče a funkční principy naopak prostor, kde se demokracie může rozvíjet, obsah procedur je prvotně založený, jak podotýká rovněž Whitehead, na práci Dahla a jeho teorii polyarchie. (Whitehead 2002: 10–11) Polyarchie patří k vrcholným formám nynější demokracie, ale nikoli ke zcela ideálnímu pólu. (Dahl 2006: 63) A je příhodné podotknout, jak konstatoval také Schapiro, že „většinu času byla majorita zemí světa nedemokratická“

se současností autor pojednává o nynější situaci, kdy státy čelí výzvě *supranacionální*, a je markantněji spojena i s nedemokracií, jak předznamenalo 20. století. (Dahl 1995)

(Schapiro 2003: 78), což rovněž demonstruje schéma 2, přestože je demokracie považována za „politického hegemonu“ (Clarke, Foweraker 2001: 190).

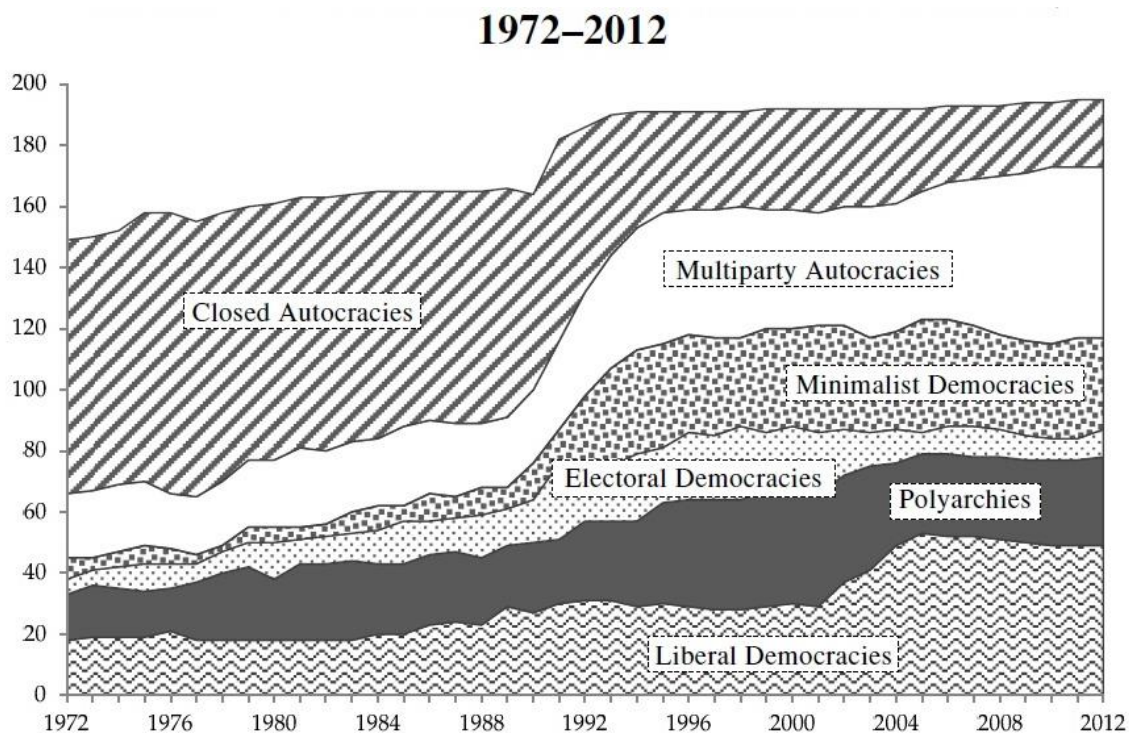

Schéma 2 Politické režimy ve světě
(Møller, Skaaning 2013: 99)

2.1 K demokratické tranzici

Mezi autory je možné pozorovat minimálně čtyři až pět odlišujících se názorů na prvek tranzice v Malajsii. První a nejčastěji zmiňovaný se opírá o domněnku, že demokratická tranzice začíná nezávislostí země během tzv. období *Merdeka* roku 1957. Tento poznatek popularizoval taktéž Samuel P. Huntington ve své knize *Třetí vlna: Demokratizace na sklonku dvacátého století*. Dle něj Malajsie spadá do kategorie *vlny druhé* v období 50. a 60. let, a to společně s dalšími případy dekolonizovaných zemí v Asii, Africe či Latinské Americe. Autor poté, kromě období 1961–1971, hodnotí Malajsii jako režim „polodemokratický“ (Huntington 2008: 27).⁴⁷ Přestože (*ne*)demokratičnost předchozího režimu může být sporná, zůstává alogické považovat proces dekolonizace nutně za vznik

⁴⁷ Původně kniha *Třetí vlna* vyšla v originále roku 1991, v tentýž rok Samuel P. Huntington publikoval i svůj totožně nazvaný článek pro *Journal of Democracy*, kde o Malajsii hovoří jako o součásti skupiny zemí, které nejsou demokratické, zároveň se „kategoricky překrývají... Malajsie je společně s Thajskem *semi-democracií*“ (Huntington 1991: 20).

procesu tranzičního. Přesto společně s Huntingtonem tento postoj sdílí množství autorů. (Abbott 2009; Schilling 2011; Wah, Teik 2002)

Odlišně je možné pozorovat počátek tranzice v době po odchodu autoritativního předsedy vlády Mahathira Mohamada v roce 2003 (Caballero-Anthony 2005),⁴⁸ nebo s první výraznou porážkou vládní koalice UMNO v roce 2008 (Case 2010), což poukazuje na tranzici spíše politicky orientovanou, nikoli nutně demokraticky zaměřenou. Obdobný postoj s jiným důsledkem nabízí odborník na malajsijský politický systém Khoo Boo Teik s tím, že nesporně nízké číslo, co se počtu ministerských předsedů týče, poukazuje na přítomnost tranzice u každého z šesti doposud vládnoucích premiérů. (Teik 2002) Je možné vnímat též tvrzení, že je demokracie v případě Malajsie doposud neexistujícím úkazem. (Brooker 2000: 245–246; Huang 2009: 31–32; Diamond 2012: 6)

Přestože není možné objektivně vymezit hranici pro demokratickou tranzici, je nezbytné, že mnozí autoři s ní v případě Malajsie pracují. Z důvodu rozdílnosti názorů jednotlivých teoretiků je v kvalitativní části práce u jednotlivých premiérských období zmíněno, jak se k problematice staví. Segalův model s trojicí proměnných se zdá být příhodným měřítkem. Autor v něm hovoří o *vůdcovské, ideologické a nástupní dimenzi*, které jsou řešeny na základě pozorování dynamiky jednotlivých dimenzí a jejich modifikací v politickém systému. (Segal 1996: 369–370) Jelikož však jsou tyto rozdílnosti pro nominální hodnocení natolik marginální, není s nimi v konečném součtu výrazně pracováno.

2.2 Muslimský model demokracie

Záležitost demokracie v asijských zemích s sebou nese dvě specifika. V první řadě se jedná o systémy s dominancí jedné strany, následně o systémy multipartijní, kde vznikají nestabilní koalice, a vláda se tak ustanovuje na „*omezené politické efektivitě a neurčité legitimitě*“ (Clarke, Foweraker 2001: 16). Situace dominantní strany, kam spadá případ Malajsie, poté ústí nejčastěji, jak autoři pokračují, do „*vyvinutých hranic mezi polem působnosti dominantní strany a stupněm tolerance opozice*“ (Tamtéž: 18). Nicméně nelze opomíjet události, jimiž prošel svět Západu, jak upozorňuje Larbi Sadiki, nejdříve skrze ukázkou práce *O obci Boží* sv. Augustina a jeho rozčlenění na společnosti žijící v rámci sekularizované a Boží společnosti. Poukazuje tím na rozdílné optické pojetí, jímž, dle Sadikiho, doposud Okcident na společnost a její atributy nahlíží. (Sadiki 2009:

⁴⁸ Mahathir Mohamad je dodnes výraznou politickou osobností v zemi, zkráceně bývá označován jako Dr M.

32) Schéma 3 poukazuje, jak výrazněji, oproti celosvětovému měřítku, může být demokracie v oblasti pacifické Asie méně intenzivní v celkových součtech.

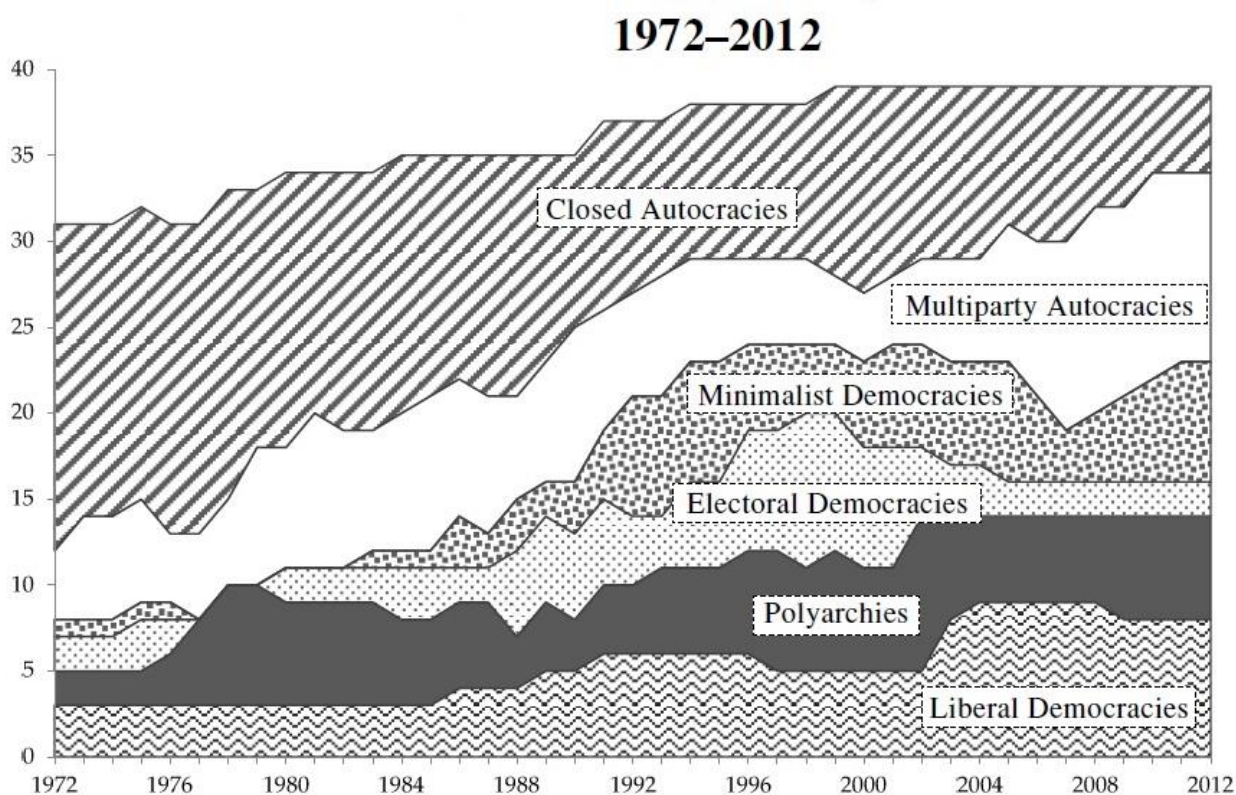

Schéma 3 Politické režimy v Asii

(Møller, Skaaning 2013: 101)

Ve zkoumání malajsijské demokracie, stejně jako tomu bylo u demokratické tranzice, není v existující literatuře možné najít shodující se průnik, a tak se objevují rozdílné názory na tamější demokracii, přestože země figuruje na seznamu indexu *Polity IV* s nižším, zato pozitivním hodnocením hovořícím o ní jako o „rozvíjející se“ (Howard 2011: 190; El-Af fendi 2003) v rámci svých praktik. Současně nelze vynechat kritické postoje, které se od existence demokracie v Malajsii odkloňují. (Ottaway 2003: 4; Brownlee 2007).⁴⁹ I přesto je možné se vyhnout pokusu o fenomenalizaci případu jako takového a zároveň se nedopustit pochybení, jaká učili mnozí teoretici,⁵⁰ kteří hodnotí asijské země a dávají je do schémat na základě zcela odlišných kritérií. A proto je tato část

⁴⁹ Özsahin ve své studii poukazuje na fakt, že v období rasových nepokojů 1969–1971 byla malajsijská demokracie okleštěna, čímž došlo k jejímu dalšímu útlumu. (Özsahin 2010: 177)

⁵⁰ Nejedná se pouze o vědce pocházející ze Západu. Kupříkladu Margaret Ng ve svém článku „Proč Asie potřebuje demokracii“ tvrdí, že „demokracie jako univerzální hodnota není nikterak kulturně omezena“ (Ng 1997: 12). Opomíjí však výchozí logiku, že smýšlení dvou jedinců není ve svém jádru totéž, a nadto smýšlení dvou odlišujících se kultur již vůbec ne.

demokratického okruhu v práci označována jako *muslimská demokracie*.⁵¹ Tento pojem aplikuje Seyyed Vali Reza Nasr ve svém shodně pojmenovaném článku v periodiku *Journal of Democracy*, když muslimskou demokracii pojímá společně s vírou „v *pragmatických očích... bez snah vlády šari'a a znovunastolení chalífátu*“ (Nasr 2005: 13). Mezi ústřední determinanty jsou řazeny tři předpokládané dimenze vyčleňující muslimskou demokracii do rozkolu s jinými islámskými režimy. V této práci poslouží ke kódování proměnné a jasnějšímu vhledu do problematiky. Prvním je *nastolení demokracie* poté, co se „*armáda stáhla od moci, nicméně její vliv přetrvává i nadále*“ (Tamtéž: 17).⁵² Přestože vojenský převrat či jakákoli výraznější signifikance armády není v Malajsii nikterak od doby nezávislosti ani tématem, ani skutečností, sám Nasr upozorňuje, že v případě této země platí nezbytná výjimka z trojdimenzionálního pojetí muslimské demokracie. Obdobnou roli, dle něj, sehrává vládní koaliční UMNO s blokem BN. (Tamtéž) Druhým faktorem je *soukromý sektor* a s ním spojená existence buržoazní střední třídy, poněvadž „*jsou kombinovány hodnoty střední a nižší střední třídy s politikou sloužící jejich ekonomickým zájmům*“ (Tamtéž: 18). Finálním bodem je *volební dynamika*, kdy dochází k jasnému souboji o voliče, jelikož i přes dominanci může docházet k posunům ve volebních výsledcích směrem k opozici, jež je rovněž součástí systému. Takto jsou religiózní i sekularizované strany „*nuceny i zde k pragmatismu, aby zastupovaly pečlivě obzvláště muslimské hodnoty*“ (Tamtéž: 19).

2.3 Asijská nedemokracie

Protichůdnou naukou demokracie je zkoumání nedemokracie, kdy ústřední termíny tvoří v současné komparativní politologii totalitarismus a autoritářství. (O'Neil 2010: 141) Různorodé teorie totalitarismu a totalitního režimu pocházející především z 50. let minulého století jsou zatíženy tím, že mají omezený počet případů, na něž je možné vše aplikovat. Kriticky jsou vnímána rovněž srovnání těchto režimů vůči sobě samotným. Opakem jsou autoritářské režimy, jejichž množstevní a vnitřní rozmanitost naopak vede

⁵¹ Pojmosloví v tomto ohledu je nezbytné klarifikovat. Mezitímco *orientální demokracie* je označení od Sadikiho pro primárně arabské země, nikoli asijské nesoucí odlišné znaky ve svém chování a percepci demokracie. Stejný názor sdílí ve svém článku také George Crowder, Martin Griffiths a Mubashar Hasan dodávající, že kromě lokalizace do zemí arabských, je tento termín vytvořen Západem a původně měl označovat *a contrario* vše nezápadní. (Crowder, Griffiths, Hasan 2014: 117) Pojem *asijské hodnoty* a *asijská demokracie* se řadí k termínům zneužitým ze strany jednoho z bývalých malajsijských předsedů vlády, Mohathira Mohamada během jeho vládnutí zemi od 80. let.

⁵² Příkladem klasického projevu prvního bodu je armádní konání v Turecku a Pákistánu, kde odchod armády a její finální kroky daly podmínky nastoupivší demokracii. (Tamtéž)

k efektu opačnému. Již dle názvu a užívání se autoritářství řadí k termínům „*konceptně hraničním*“ (Linz 2000: 159) s demokracií.⁵³

Především Linz patří k nejvýraznějším v konceptualizaci teorie autoritativního režimu. (Brooker 2000: 21–22) Jakmile Juan J. Linz hovoří o autoritářství, deklaruje čtyři centrální podmínky, které determinují tento režim. Nejprve jde o *omezený pluralismus*, který může i nemusí být institucionalizovaný, stejně jako v tomto ohledu politický život, jenž není plně svobodný, avšak ani zcela omezený. Politický subjekt, který je v zemi dominantní, nicméně není, dle Linze, ve své síle zcela převažující a moc uchvacující. (Linz 200: 161–162). Následným jevem autoritářských režimů je doktrína, nikoli ideologie spojená častěji s utopickými představami,⁵⁴ nežli s reálnými, a proto autor pracuje s termínem plurálu *mentality* představující „*způsob myšlení a cítění, který je více emocionální než racionální... zároveň je přenositelný na jiné situace*“ (Tamtéž: 162). Konečným prvkem je *mobilizace* společnosti udržující společnost aktivizovanou, ale ve snaze odlišit režim od totalitního zde existuje pokus o začlenění občanů v rámci participace, což se děje rovněž v omezené míře. (Tamtéž: 166–167). Zastřešující je osoba *vůdce* a jemu blízké skupiny lidí, anebo skupina u moci samotná, napomáhající udržení oblíbenosti režimu. (Tamtéž: 167–169)

Mezi výrazné následovníky Linzovy teorie autoritářství řadí Paul Brooker ještě Guillerma O'Donnella a Amose Perlmuttera, kteří na něj navázali, a především rozvíjeli klasifikaci autoritářství z jeho vnitřní podstaty se zaměřením na důkladnější rozčlenění tohoto typu režimu. (Brooker 2000: 29–35) Tato snaha přetrvává i do dnešních dnů, poněvadž vzniká ohromné množství prací snažících se v určitém hledisku o fenomenalizaci konkrétních případů zemí⁵⁵ či při snaze o větší důkladnost hodnocení jednotlivých režimů zavádí tolik kategorií, že poté působí nejasně. Analogií je v tomto ohledu pojednání od Davida Colliera a Stevena Levitskyho, kdy na základě práce Giovanni Sartoriho hovoří o demokracii s adjektivy, mezitímco stav autoritářství je v ještě větší změti. (Collier, Levitsky 1997). I přesto je možné mezi nejvýraznějšími proudy identifikovat autoritářství kupříkladu *novátorské* (Prazsák, Csepeli 2011; Krastev 2011), *soutěživé* (Levitsky, Way 2002), *volební* (Schedler 2006) či *semi-autoritářství* (Sondrol 2007)

⁵³ Původ teorie spadá také k práci vydané roku 1950 kolektivem Theodora W. Adorna vytvářející model tzv. autoritářské osobnosti. (Stenner 2005: 2)

⁵⁴ Linz proto podotýká, že *mentality* jsou „*rozumovým přístupem*“ (*actitud intelectual*) a *ideologie* „*rozumovým obsahem*“ (*contenido intelectual*). (Linz 1978: 17)

⁵⁵ Také autoritářství má svůj původ v konkrétním vzorci, a to jsou iberské nedemokratické režimy 20. století, podle nichž Linz tvořil svoji teorii. (Payne 1986; Schofield, Levinson 2008)

a *neo-autoritářství* (Becker 2004).⁵⁶ Protichůdnou variantou je zkoumání demokracie a určitého prvku *X*, ať se jedná o předchozí režim v dané zemi, sociodemografické či ekonomické faktory. Známa je v tomto ohledu stať od M. Stevena Fishe, jenž se zaměřil na soužití demokracie, potažmo autoritářství, a islámského vyznání. Autor srovnává průměry hodnot dle indexů *Freedom House* a *Polity Score* nebo ekonomický výkon dle HDP, odkaz koloniální velmoci v podobě Spojeného království či komunismu. Na základě čehož konstatuje, že islámské země jsou prvotně více odkloněny od demokracie, což, jak autor podotýká, není nezbytně vinou islámu, nýbrž i dalších jevů, kupříkladu multietnicity, která výrazně častěji dominuje muslimským zemím. (Fish 2002: 5–10)

2.3.1 Sultanismus *in casu*

Práce vytváří hodnocení na základě Linzova konceptu, který zkompletoval soustavu nedemokratických režimů ve své slavné monografii *Totalitarian and Authoritarian Regimes*. Zde uvádí, že režimy se nedělí jen vedví na totalitní a autoritářské, nýbrž druhá kategorie má ucelené členění na další subkategorie, které jsou aplikovatelné pro případ Malajsie. Nikoli však ty spadající do jeho ryze autoritářských oddílů, ale do přechodné sekce „*tradiční autority a osobnostního vládcovství*“ (Linz 2000: 143), do níž spadají režimy označované jako *caudillismo*, *caciquismo*, oligarchická demokracie a sultanáty. Tyto režimy jsou si prvoplánově dosti podobné s režimy autoritářskými,⁵⁷ leč jejich „*kořeny a fungování jsou od základu odlišné*“ (Tamtéž: 145).

Vyčlenění tradičních vlád sultánského typu je v pojetí Linze podloženo třemi podmínkami, které vymezují tento režim a jeho správu. Prvním faktorem je *tradiční (a stabilní) vláda* u moci, následující je neopominutelná přítomnost *tradičních elementů*, a to zejména *víry* hrající nejčastěji podstatnou roli, a nakonec fungování *moderních institucí* představovaných parlamenty a volbami do nich, s čímž taktéž korespondují orgány pro další participaci, v neposlední řadě též moderní média. (Linz 2000: 144–145) Z práce Schedlera poté plyne, že i samotné „*sultanistické tendence*“ (Schedler 2006: 14) jsou následně ve volebních autoritářstvích omezené, poněvadž jednotliví lídři si nemohou kvůli volbám, které uskutečňují, ač často zvrátí výsledky, naplňovat natolik silnou personalizaci. (Tamtéž: 13–14)

⁵⁶ Nejedná se pochopitelně o vyčerpávající výčet, existují i více konkretizované typy, například v Mexiku tzv. *subnárodní autoritářství*. (Gibson 2006; Herrmann 2010)

⁵⁷ V sultanátech je podobnost někdy bližší k totalitní správě. (Linz 2000: 145)

Výzkum malajsijského politického systému se takto vyhne komplexnostem spojeným s tím, zda normativně označit zemi za *neúplnou demokracii* (The Economist 1999), *naaranžovanou demokracii* (Pinkney 1993: 64), *pseudo-demokratickou* (Case 2004a: 35; Case 2004b; Chin 2015: 399), *kvazi-demokratickou* (Zakaria 1989: 349), *semi-demokratickou* (Alagappa 1995: 29; Welsh 1996: 884; Ufen 2008: 156; Rock 2017: 283), *falešnou (faux) demokracii* (Coca 2016), *státně demokratickou* (Eldridge 2002: 90), *hybridní* (Brownlee 2009: 518), *hypotetickou demokracii* (Diamond 1999) nebo *autoritářskou s doplňujícími adjektivy* jako kupříkladu *lehké autoritářství* (Chou, Huque 2016: 165). Cílem práce rovněž není kategorizace určující, zdali Malajsie je zemí s jedním z výše vypsanych druhů režimů.

3. Zkoumání islámu a politiky

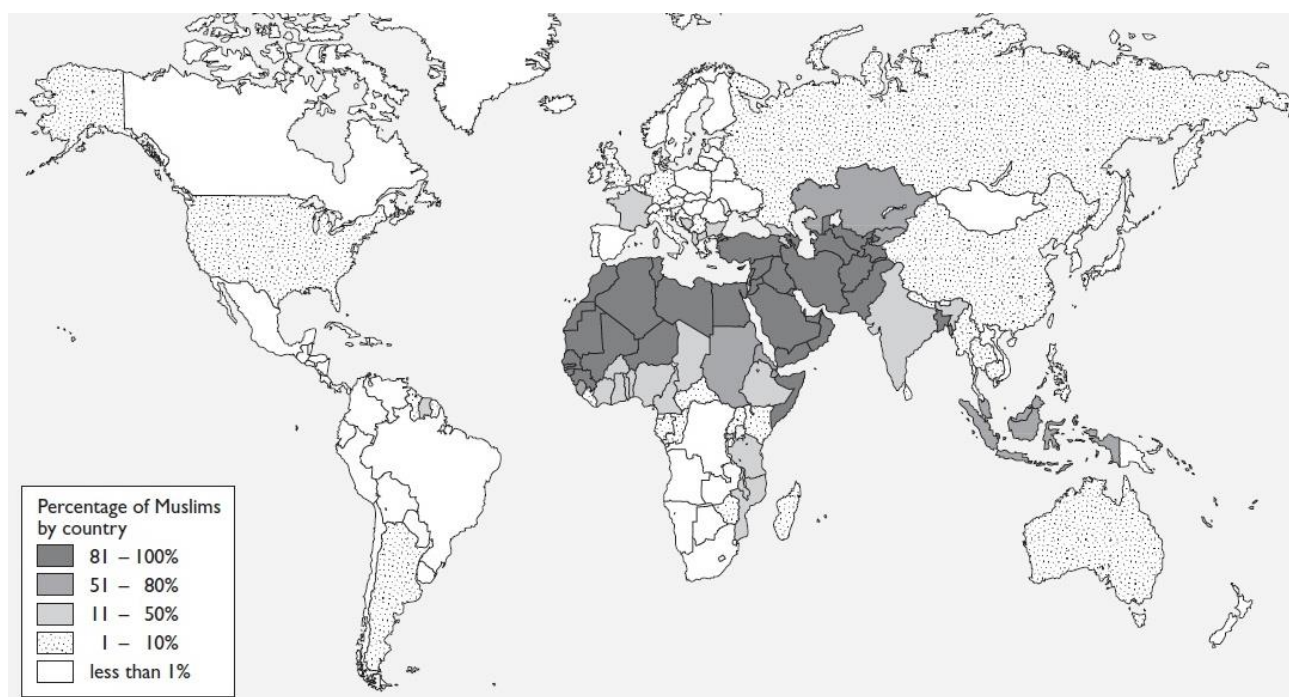
Západ a s ním spojené křesťanství, ať se jedná o jakoukoli jeho formu, prošel společně s demokracií postupným vývojem označitelným v terminologii Samuela Huntingtona jako vlny, které pokračují a v dnešní době se „zrcadí na případu islámu... kdy ve vztahu demokracie a islámu je vedena debata mezi zastánci demokratických pořádků a učením islámských autorit“ (Minkenberg 2007: 891–892). Není však na místě chápat islám jako zcela statický a rigidní, poněvadž i v rámci něj dochází ke graduální dynamičnosti. (Kropáček 1972: 109) Islám je s více než miliardou věřících druhým světově nejpočetněji zastoupeným náboženským vyznáním, jež je praktikováno ve 48 zemích. (Kirmanj 2008: 43)

Nejprve je nezbytné jmenovat čtyři jevy, které souběžně spadají pod islám. Prvním je *náboženské vyznání (dīn / milla)* označující víru společně s rozličnými kulturními tradicemi a zvyky. Druhým je *etnicko-politicko-právní (chalífát či imama)* systém založený na šarí'a a fatiḡ ovlivňující veškeré dění a chování dle víry. (Kropáček 1992: 117–118) Následně se jedná o *společenství ('umma a 'imām)*, jež je zároveň náboženské i politické. K poslednímu jevu se řadí chápání *islámské země (dār al-'islām)*, kde je válčení nepřípustné, a *válečné země (dār al-harb)*, kde naopak akt války je legálně oprávněným na základě učení džihádu. (Ferjani 2005: 78–79) Islám je možné vnímat vícero způsoby, souhrnně jej Mohamed Talbi označuje jako „*osobní pietu a úctu k Bohu v soustavě zjevných etických principů, kteréžto budou uskutečňovány za lidského života*“ (Nettler 2000: 53).⁵⁸

Toto členění zahrnující rovněž pojetí islámu v podobě politické vytvořil Ruthven. Jeho koncept obsahuje čtyři pojetí islámu. Základním je islám jako identita podložená rodinným poutem na muslimského otce, čímž nutně nemusí dojít k pevnému osvojení si islámu. Druhá varianta tkví v podrobení se Alláhovi ve víře v něj na základě učení proroka Mohameda. Na teorii navazuje chápání islámu v rovině politické ideologie, jež je založena na tezi o ustanovení řádu podle šarí'a. Tyto snahy se mohou projevovat podle Malise Ruthvena v různých formách, někdy rovněž představitelé tohoto hnutí využívají demokracii v zemi, aby zvedli zájem o své ideje. Praktickou, namísto prvních dvou teoretičtějších pojetí, je varianta čtvrtá, pojímající islamismus s jeho násilnou stránkou zobrazenou v terorismu, *coup d'état* a útocích s úmyslem vraždit. (Cox, Marks 2003: 5–6)

⁵⁸ Mohamed Albi je původem tuniský historik a současný „*modernistický muslimský myslitel*“ (Nettler 2000: 51).

Postupné poznávání a zkoumání islámských zemí, které jsou zobrazeny na mapě 1 dle jejich procentního rozložení, se objevuje především od 19. století (Thompson 2010: 99),⁵⁹ kdy je studováno rozdílné soužití jak mezi křesťany a muslimy, tak uvnitř skupin samotných.⁶⁰ Poslední dekády přinesly dvě podstatné události vedoucí k prohloubení snah při analýze islámu a islamismu. Jednalo se o útoky na Spojené státy americké 11. září 2001 (srov. Crowder, Griffiths, Hasan 2014; Moore 2012; Siddiqui 2006; Turner 2012), označované dle data jako 9/11,⁶¹ a poté proces tzv. arabského jara (srov. Hoffman, Jamal 2014; Pecastaing 2012).⁶²

Mapa 1 Islám v mezinárodním měřítku
(Newby 2004: 1)

3.1 Islám: jeho studium a malajsijská variace

Při rozboru literatury vztahující se k tématu islám, je možné identifikovat čtyři elementární proudy a jeden pomezí. Základní přístup je *historický*, kdy jsou autoři zaměřeni na dějinný vývoj popisující islám od periody 3 000 let před letopočtem. Teoretici se ovšem zabývají především léty 500 až 634, která jsou spojena se životem

⁵⁹ Je možné najít i literaturu popisující vztahy a vnímání muslimů například z historického pohledu Anglosasů. (Beckett 2003)

⁶⁰ Otázka soužití se objevuje dodnes, a to nejen na případu Evropy a Arábie, ale také Afriky (Kaba 2005) a Střední Asie (Malashenko 2005; Shaykhutdinov, Achilov 2014).

⁶¹ Období po 9/11 s sebou přineslo také vlnu islamofobie. V mnoha ohledech však byla způsobena nejen strachem z této víry, ale také neznalostí. (Leaman, Ali 2008: 64–65)

⁶² Při hodnocení vlivů muslimských komunit na současnou evropskou politiku se objevuje též pojem „nová Evropa“ (Glavanis 1998: 394).

proroka Mohameda a jemu zjeveným archandělem Gabrielem, jenž po něm chtěl, aby začal přednášet (*iqra*) učení o víře, čímž dochází následně k ustanovení pojmů následovníků Mohameda při jeho odchodu z Mekky. Oddanost přicházela od lidí označovaných jako muslimové, a to poté, co přijali „*spojitost s Bohem tím, že se podvolili jeho vůli*“ (Etheredge et al. 2010: 29–40).⁶³ (Agius 2004; Armstrong 2002; Etheredge et al. 2010; Martin 2004) Druhá linie teoretiků se zabývá ve svých textech otázkami filosofie a práva, buď odděleně anebo současně. Mezi stěžejní témata se řadí, zejména šari‘a a výklad víry jako takové. (srov. Crone 2004; De Boer 1967; Groff, Leaman 2007; Hallaq 2004; Iqbal 2007; Kropáček 1992; Nasr 2006; Sharfi 2005). Třetím přístupem je zaměření se na islám a jeho původ, vnímání a význam v zemi X. V rámci evropského zkoumání tvoří nejvíce zastoupených prací soustředěných na Turecko a tamní pojetí islámu. (srov. Ghanin 2009; Şimşek 2013; Taşkin 2013) Hraniční koncepce má své opodstatnění ve zjišťování vztahů mezi islámem a jiným prvkem, kdy se opakovaně jedná o možnost soužití islámsky založeného státu a demokracie jako filosofie Západu.⁶⁴ Ve studiu symbiózy demokracie a islámu jsou identifikovatelné dva navzájem se přesahující prvky, a to *sekularizace a modernizace*.⁶⁵ Ekonomický rozvoj a s ním spojená modernizace tvoří společně s otázkami religiozity i vedví dělené členění teoretiků dle jejich přednostního zájmu o studia islámu. Zatímco do první podskupiny se řadí Lisa Anderson a Saad Ibrahim, do té druhé kupříkladu Fareed Zakaria či M. Steven Fish. (Thompson 2010: 99–100) V rámci českých odborníků je nutné připomenout, že ačkoli se mnoho z nich zabývá problematikou islámu, arabského jazyka či historiografií, naprostá většina z nich se specializuje na muslimské země v Africe či na Blízkém východě. (Gombár 1994: 59–65) Jihovýchodní Asie s tamním islámem je výrazně upozaděna.

Význačným tématem zůstává podle teoretiků sekularizace, kterou Evropa a západní svět prošel, a nadto její přítomnost jako (ne)potřebného prvku k etablování demokracie. (Jung 2007: 21) Přirozeně se vůči sobě vyčleňují dvě skupiny myslitelů. První z nich, v návaznosti na Samuela P. Huntingtona, považuje sekularizaci za *sine qua non* pro genezi a konsolidaci demokracie, případně povahu islámu vidí doposavad jako autoritářskou

⁶³ Přestože se s ohledem na rozsah nemůže jednat o vyčerpávající výtah v historické sekci literatury, je na místě zmínit, že ačkoli bývají islámské země z důvodu sekularizace klasifikovány jako středověké svojí podstatou zastřešenou ve víře, Hefner kontrastuje teorii, že naopak ve středověku byl islám a muslimové *pluralističtější*, nežli je tomu dnes. (Hefner 2001: 493)

⁶⁴ Komparativní studii v obdobné orientaci přináší Shaffer zabývající se na případových studiích Střední Asie, Íránu, Pákistánu a Afghánistánu výstupy islámu v oblasti *zahraniční politiky* a jejího formování. (Shaffer et al. 2006)

⁶⁵ Sabet v tomto ohledu doplňuje, že zajímavé a zásadní postavení má taktéž „*religiózní kultura*“ nastolená v dané zemi. (Sabet 2008: 39)

per se.⁶⁶ Podle Russetta a Donno tkví nedemokratičnost islámu i v negativním postoji k podpoře práv žen. (Donno, Russett 2014: 601). (srov. Abou El Fadl 2001; Donno, Russett 2004; Kiliņ 2013) Protichůdný názor zastávají teoretici vystupující proti bagatelizaci islámu jako ryze nedemokratické instituce. Příkladem budiž studie zkoumající participaci muslimských občanů ve veřejném dění, která poukázala, že s vyšší mírou religiozity roste i zájem o veřejné dění a zapojování se, poněvadž se v muslimské vizi nejedná o nutně demokratický akt. (Sarkissian 2012: 617–618) Na příkladu muslimských zemí bez sekularizované struktury, včetně Malajsie,⁶⁷ je možné vnímat sekularizaci nikoli jako nezbytný prvek demokracie. (srov. Black 2010; Crowder, Griffiths, Hasan 2014: 119; Jung 2010) Kropáček k této oblasti připomíná nárůst významu tzv. *šúrá*, porad, jež napomáhají nejen k akceptaci demokratických principů, nýbrž i k hlubšímu zkoumání islámských společností. (Kropáček 2002: 93) Jako anomálie vůči oběma proudům je teorie Platteaua, kdy, dle něj, přes existenci autoritářství v muslimských zemích, „*politika a víra spolupůsobí jako oddělené entity*“ (Platteau 2011: 251), což nekoresponduje s tvrzením, které sumarizuje Kirmanj. Přestože islám nemusí vypadat ze své esence jako politický, a ačkoli tato míra političnosti není absolutní, i tak existuje. (Kirmanj 2008: 55)

Zkoumání má své zřejmé problémy, protože autoři dochází ve svých textech a analýzách často k opačným závěrům.⁶⁸ Soares a Osella implicitně vypočítávají několik zásadních bodů ovlivňujících rozličné odborné práce. Prvotně se jedná o samotné autory, zejména historiky, poněvadž jak tito myslitelé, tak i média, přišli s rozborů založenými zvláště na interpretaci, kterou muslimové stvořili.⁶⁹ Dalším bodem je vnitřní proměna islámu posledních dekad, kdy původní islámští učenci (*‘ulama*) „*přišli o monopol na výklad víry*“ (Soares, Osella 2009: 4), a tím se narušila dichotomie mezi těmito vykladači víry a běžnými lidovými výklady muslimů. Na základě toho je očekávatelné, že islám bude v budoucnu ve své interpretaci posunut odlišným směrem.⁷⁰ Třetí bod je označitelný za mondénní islám, kdy toto označení v sobě nese shrnutí a zastřešení předchozích dvou

⁶⁶ Například při zkoumání sousední země, Indonésie, dochází Tanuwidjaja k názoru, že nelze jakkoli simplifikovat racionalitu a ovlivnitelnost (muslimského – M. P.) voliče, jelikož vyznání hraje neopominutelnou roli. (Tanuwidjaja 2010: 44)

⁶⁷ Autoři tvrzení staví úsudek na studiu Turecka, Indonésie, Alžírsko, Malajsie a Pákistánu. (Crowder, Griffiths, Hasan 2014)

⁶⁸ Více k rozboru demokracie a islámu vizte (Kropáček 2002: 88–100).

⁶⁹ Leaman a Ali dodávají, že taktéž podstatná část teoretiků zaslepeně popisuje islám, přestože o něm mnozí prakticky nic reálného nevědí. (Leaman, Ali 2008: 96)

⁷⁰ Islám je možné vnímat na základě zmíněného dělení na „*nizký*“ znamenající lidový ve svém pojetí, anebo „*vyšší*“, který je představován *‘ulama*. (Soares, Osella 2009: 12)

bodů, zejména s akcentem na život muslimů v sekularizovaném světě.⁷¹ Navíc je nutné vnímat termín i v rovině geografické, jelikož islám a jeho praktiky i vnímání se v jednotlivých zemích liší. Zkoumání muslimských zemí se jeví komplikovaným, jelikož politika a víra se „překrývají a prolínají navzájem“ (Jung 2007: 22).⁷²

* * *

Malajsijská sunnitská muslimská komunita nesoucí v dané části světa označení *jáwí* (Newby 2004: 114),⁷³ má svůj původ v 8. století, kdy byl islám obchodníky přivezen. K výrazné islamizaci země nicméně dochází, jak poukazuje mapa 2, později.⁷⁴ Islám v jihovýchodní Asii není jen vyznáním, ale zároveň ideologií,⁷⁵ což jej v mnohém odlišuje od jiných muslimských oblastí. (Martin 2004: 644) Konkrétně v případě Malajsie tvoří víra jednu ze tří pilířů *malajsijskosti* (*Malayness*), a to společně s místním jazykem, malajštinou (*Bahasa Melayu*), a přítomností vlády původních sultánů. (Martin 2004: 647) Přestože na základě specifik jsou mezi teoretiky názory, že tamější islám je ve svém jádru liberální oproti jeho arabské variaci, nelze při studiu islámu opominout protichůdné postřehy vymezující se vůči Malajsii v rámci pojetí mocnosti religiozity jako spíše k „*hybridu*“ (Lee 2010: 31), a proto bude pro nadcházející analytickou část pro rozbor této sféry použit Lemonův test.

Lemonův test nazvaný podle amerického aktivisty bojujícího proti fúzi státního aparátu a náboženství, Altona Lemona, přišel do povědomí v roce 1971 ve Spojených státech amerických a dodnes budí rozporuplné reakce.⁷⁶ Lemonův test se skládá z tzv. *tříhrotové vidlice*, která dává tři podmínky stanovující společenský řád bez vyznání, a takto vystupující jako nezaujatý vírou. V první řadě musí být zákony a jejich návrhy vytvořeny za „*sekulárním účelem*“ (Heaton 2010: 106). Následně by ve funkčnosti nemělo docházet tímto zákonem k „*podpoře ani potlačování*

⁷¹ Terminologicky je mondénní islám věrný svému doslovnému překladu, čímž znamená skutečnou mondénnost, *percepci ve stylu velkého světa*.

⁷² Obdobný názor sdílí také Dietrich Jung s tím, že je nezbytné pro rozbor islámu postupovat bez dogmatických základů. (Jung 2010: 297) Příkladem prvotně nekorektního pohledu budiž stať Gregoryho Starretta, která začíná tvzením: „*Islám je problém*“ (Starrett 2009: 222).

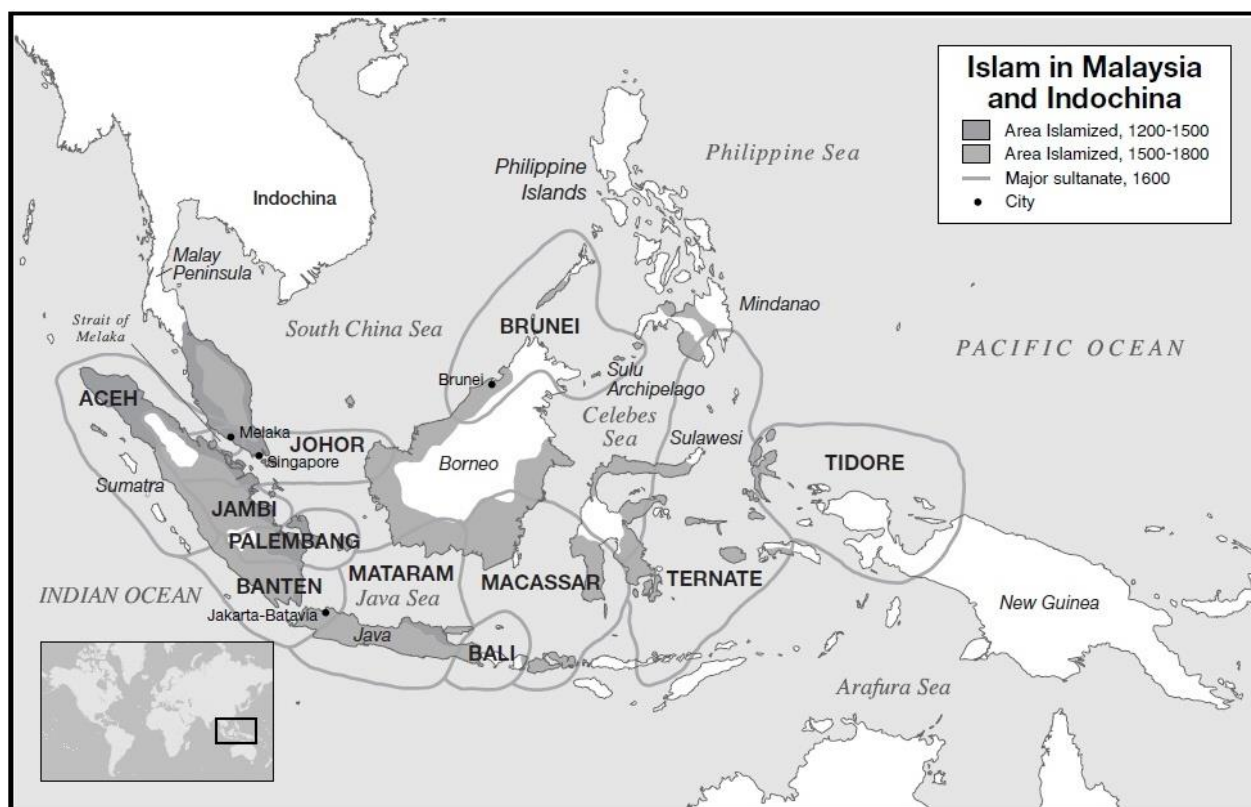
⁷³ *Jáwí* je původním označením pro obyvatelstvo Jávy, spadajícího pod Indonésii, termín se rozšířil pro obyvatele celé oblasti jihovýchodní Asie. (Newby 2004: 114)

⁷⁴ Islám se do dnešní Malajsie původně dostal z Indie (Gujarát), odkud jej převzali obchodníci a zároveň náboženská hnutí. (Endress 2002: 108)

⁷⁵ Podstatu vztahu je možné zdůraznit tím, že v této oblasti Malajsie „*víra není vyschlým teologickým konceptem, avšak výjimečně důležitým determinantem místní identity a pohledu na svět*“ (Schottmann 2012: 199).

⁷⁶ Jednalo se o soudní případ *Lemon versus Kurtzman* ve sporu vzdělávacích institucí. (Esbeck 1990: 515)

vyznání“ (Tamtéž). A nakonec by tím, co již stanovují předchozí dva body, nemělo docházet k „nezbytně významnému zapletení se vlády s náboženstvím“ (Tamtéž). I skrze kritiku, že Lemonův test je velmi obtížně aplikovaný a má zřejmé potíže s vlastní objektivitou (Heaton 2010: 101–102), když se navíc zaobírá vztahem státu a církve a nikterak neřeší ten mezi církví a samotnými státníky (Esbeck 1990: 543–544), jedná se výlučně o jediný aplikovaný test, který hodnotí a posuzuje víru ve státním aparátu. Současně je třeba vzít v potaz, že cílem kvalitativní části práce není hledání existence vztahu, jelikož ten je přirozeně přítomen, ale jeho podoby a variací. Mimoto je zřejmé, že náboženství vyčleňovat je v případě této země bezpředmětné, a proto je Lemonův test užíván jako nápomocný nástroj k tematickým celkům, jenž sám podstatu zdůrazňuje, nejedná se však o striktní stanovení škály a hledání předem zřejmých odpovědí i s ohledem na význam a fázovost islámského vývoje v Malajsii. (Abdul Hamid 2008: 216–224)

Mapa 2 Islamizace Malajsie

(Martin 2004: 646)

III. KVALITATIVNÍ ANALÝZA

4. Výzkum „*shora-dolů*“: *Jaký je malajsijský předseda vlády demokrat?*

Nadcházející část obsahuje propojení konceptů zmíněných v předchozích kapitolách. Poněvadž je komplikované hovořit o demokracii jen kvůli uspořádání voleb, anebo ihned o nedemokracii na základě volebních manipulací, bude pro kvalitativní oddíl práce aplikován přístup evaluace jednotlivých období systematicky dle střídajících se předsedů malajsijské vlády. Přestože se jedná o východiska se zaměřením na jedno nadřazující téma, bude demokracie u malajsijských premiérů zkoumána ve třech aspektech, kdy výzkum je vedený na bázi nominálních proměnných, které jsou na konci jednotlivých sekcí zhodnoceny v tabulce.

Závisle proměnné	Kódované indikátory / Nezávisle proměnné
1. Muslimská demokracie	1a) <i>Vojenská dynamika</i>
	1b) <i>Ekonomická dynamika</i>
	1c) <i>Volební dynamika</i>
2. Tradiční autoritářství	2a) <i>Tradiční vláda</i>
	2b) <i>Tradiční element</i>
	2c) <i>Moderní instituce</i>
3. Religiozita	3a) <i>Sekularizované zákony</i>
	3b) <i>Svoboda vyznání</i>
	3c) <i>Odstup správy a církve</i>

Tabulka 3 Předloha k nominálním proměnným výzkumu

(Autor 2017)

4.1 Tunku Abdul Rahman⁷⁷

Nezávislosti Malajska na Spojeném království bylo v zemi dosaženo roku 1957, kdy 31. srpna byla rovněž představena konstituce nově vzniknuvší země.⁷⁸ Zároveň došlo k přijetí westminsterského volebního systému, tzv. prvního v cíli (FPTP), jako „*odkazu britské koloniální doby*“ (Schilling 2011: 109), jenž je ve federaci dodnes užívaným.⁷⁹ Stejně tomu bylo i v případě ustanovení dvoukomorového parlamentu, s dolní komorou *Dewan Rakyat* a horní komorou *Dewan Negara*, nicméně vláda před obdobím nezávislosti (*Merdeka*) „... měla plnou moc, ačkoli pod vedením Britů“⁸⁰ (Yaakop 2010: 2).^{81; 82} První volby se nicméně konaly ještě před prohlášením nezávislosti, a to roku 1955 do tehdejší *Rady federální legislativy*, až následně došlo k uzavření Dohody o Malajské federaci, kterou uzavřela strana Malajska a Vysoký zmocněnec Británie po předchozím souhlasu ze Spojeného království. (Tan 2001: 143–144). *Staronová země*⁸³ si uchovala taktéž monarchii s vlivnou pozicí krále, jehož funkce je nadto rotační, nikoli apriorně doživotní, a tak společně s DR a DN tvoří *trojpilířovou* strukturu moci. (Parliament of Malaysia 2015)⁸⁴

Během vládnutí Rahmana se konaly soutěživé volby třikrát, v letech 1959, 1964 a 1969,⁸⁵ v rámci nichž se začal konsolidovat stranický systém na bázi dvou předpokladů, a to „*komunálního základu a konsolidaci koalic*“ (Dawson 2004: 845).⁸⁶ Ke vládnímu bloku⁸⁷ *Aliance* patřily do roku 1969 strany tři, *Národní organizace jednotných Malajců* (*Pertubuhan Kebangsaan Melayu Bersatu, UMNO*), *Asociace malajských Číňanů*

⁷⁷ Ministerský předseda v rozmezí let 1957–1970, označován bývá jako *Otec Malajsie / nezávislosti* (*Bapa Malaysia / Kemerdekaan*).

⁷⁸ Tato ústava byla výrazně upravena roku 1963, kdy došlo k připojení Sarawaku a Sabahu, obou sídlících na Borneu, a Singapuru. Přestože z nově ustanovené federace Malajsie Singapur vystoupil roku 1965, označení federálního zřízení zůstalo zachováno. I tak je možné vnímat rok 1963 jako „*úspěch britského neo-kolonialismu*“ (White 2004: 25). Poslední dodatky byly ke konstituci dodány roku 2007, čímž včetně nich tvoří tento dokument na 236 stran. (Ústava: 2010)

⁷⁹ Federalismus se vyznačuje v omezené moci jednotlivých států tak, že nemají možnost ovlivňovat sféry financí, obrany, vzdělání či zahraničních vztahů. (Schilling 2011: 109)

⁸⁰ A to týkající se jakýchkoli zákonů, včetně tzv. *stavů nouze* instalovaných při pokusech o sesazení vlády či ohrožení země.

⁸¹ Vzor k federalismu je následně s bikameralismem dohledatelný také u Spojených států amerických. (Sheridan 1964: 1359–1361)

⁸² Koloniální moc byla naplňována skrze místní sultány a aristokracii. (Brownlee 2007: 57)

⁸³ Malajsko a následná Malajsie nebyla zcela novým, ale ze své podstaty „*rozšiřujícím se*“ státem (Starner 1965: 113).

⁸⁴ Členění moci představuje Příloha č. 1.

⁸⁵ Výsledky všech voleb uskutečněných v Malajsií jsou zpracovány v jako Příloha č. 2.

⁸⁶ Strany samotné fungují na třech úrovních: lokální, státní a federální.

⁸⁷ V Malajsií je možné hovořit o koalicích stran, avšak podobou i reálným fungováním se od západních koalic velmi liší. Bloky i strany samotné jsou instituce, které jsou průchozí, politici je velmi často střídají se svým členstvím, zakládají nové. Blok je proto lépe vystihujícím českým ekvivalentem pro místní systém fungování stran. (Saat 2017)

(*Persatuan Cina Malaysia, MCA*) a *Kongres malajských Indů (Malaysian Indian Congress, MIC)*. Opoziční strany zůstaly téměř nejednotné až do voleb v roce 1999, začaly se nicméně profilovat již od vzniku země. V tomto období svoji silnou roli mělo Spojené království, protože místní malajsijské elity, které profitovaly již za koloniální nadvlády, si chtěly udržet svoji moc i *nadále*. (Brownlee 2007: 47) Před rokem 1957 bylo Malajsko označitelné jako „*shovívavý despotismus pod kontrolou Británie*“ (Mills 1964: 41). A proto koloniální velmoc preferovala převzetí moci ze strany právě malajské buržoazie, což ze zmíněných důvodů bylo odmítnuto aristokracií, která si dodnes uchovává vlastní výraznou pozici. Výsledkem byla geneze Aliance a jí náležících tří stěžejních stran. (Brown 2005a: 158) Následkem čehož pokračoval etnický systém vytvořený Spojeným královstvím, kdy ekonomické otázky měli na starost Číňané, původní obyvatelé Malajsie naopak vládu a Indové sloužili jako pracovní síla. (Choi 2007: 37) Takovéto rozdělení sfér vlivu v Malajsií je příkladem pravidla „*rozděl a panuj*“ (srov. Tong 2010: 95; White 2004: 25).⁸⁸

Během procesu osamostatnění se měl být „*unifikujícím*“ (Nair 1997: 23) prvkem v zemi islám. Souběžně konstituce ve svém článku 3, odst. 1, jasně deklaruje, že „*islám je vyznáním federace, ale ostatní víry smí být v míru a v souladu praktikovány v jakékoli části federace*“ (Ústava 2015: 20). Islám zasahuje, stejně jako během koloniální nadvlády Británie, částečně do právního uspořádání. V platnosti i po ohlášení nezávislosti setrval „*dualismus*“ (Othman 2005: 139), jenž byl oficiálně malajsijskou vládou proklamován až roku 1988, čímž zůstává uplatňován britský systém práva, ve víře právo šarí'a. (Tamtéž)

Při zhodnocení demokratické tranzice, je zřejmá kladná přítomnost pouze u sekce nástupnické dimenze, zatímco elity zůstaly výrazně neměnné, ideologicky nedošlo k posunu, země zůstala v obdobném funkčním systému, v jakém byla, přibýly instituty typu voleb. Proměnná muslimské demokracie již obsahuje kladné body u dvou proměnných, kdy není pozorovatelný ani mocenský převrat ani zcela signifikantní nadvláda strany nebo bloku, jak zmiňuje Jean Blondel, dle něhož Malajsie směřovala k demokratickým principům pouze do roku 1969. (Blondel 2006: 60) Tradiční autoritářství zůstává naplněno jako jediné celé pozitivními hodnotami, kdy v zemi přetrvala jak tradice krále, vyznání, tak silné tradiční vlády, ať již v podobě aristokracie u moci či nově vzniklých stran, kam vyšší vrstva rovněž spadala. Komplexním je

⁸⁸ Wu Xiao An přichází také s domněnkou, že vliv na Malajsií měla nejen Británie, nýbrž taktéž Číňané, a to, dle autora, ve dvou fázích, 1882–1909 a 1909–1941. (An 2003: 176–181)

náboženské vyznání, kdy svoboda byla zaručena ústavou, nicméně jediný právní systém zůstal absentujícím i skrze existenci sekularizovaných zákonů. Britskou vládou publikovaná bílá kniha z července roku 1957 Malajsko jako sekularizovaný stát přímo potvrzovala, což bylo takto chápáno i ze strany Malajska, potažmo Malajsie, a to až do roku 1988. (Sreenevasan 2007) A to i navzdory faktu, že vyznání bylo neopominutelným jevem od prvopočátku nezávislosti, období do roku 1969 se vyznačovalo nižší mírou islamizace. (Abdul Hamid 2008: 216)

Závisle proměnné	Kódované indikátory / Nezávisle proměnné	Analýza
1. Muslimská demokracie	1a) <i>Vojenská dynamika</i>	0
	1b) <i>Ekonomická dynamika</i>	1
	1c) <i>Volební dynamika</i>	1
2. Tradiční autoritářství	2a) <i>Tradiční vláda</i>	1
	2b) <i>Tradiční element</i>	1
	2c) <i>Moderní instituce</i>	1
3. Religiozita	3a) <i>Sekularizované zákony</i>	1
	3b) <i>Svoboda vyznání</i>	1
	3c) <i>Odstup správy a církve</i>	0

Tabulka 4 Vyhodnocení vlády Tunku Abdul Rahmana

(Autor 2017)

4.2 Tun Abdul Razak Hussein⁸⁹

Druhý ministerský předseda Malajsie nastoupivší k moci po Rahmanovi započal svoji éru v neklidném období, protože nastolená etnická politika přestala být pro místní obyvatele, rodilé Malajce především, nadále akceptovatelná, a zvrhla se roku 1969 do rasových nepokojů. Současně zůstalo z období předešlého mnoho politik neměnných, ať již je brána v potaz konstituce či volební systém a další institucionální nastavení. Změna nastala však po roce 1969 v nárůstu významu politické ideologie *Malajsijské nadřazenosti* (*Ketuanan Melayu*) pro UMNO, která ji začala jasně na úkor Číňanů a Indů prosazovat.⁹⁰ Nepřímo tím vedla k etablování jednotlivých programů u dalších stran, čímž došlo k vzájemné diferenciaci stran přetrvávající až do vlády Najiba Razaka. (Saat 2017)

Po protestech Malajců proti jejich upozadění v celém systému se stát začal orientovat na jejich pozitivní diskriminaci,⁹¹ když došlo k nastolení plánu *Nové ekonomické politiky* (NEP), která měla nenásilně pozměnit ekonomické fungování země. Mezitímco ony politické problémy, kam spadala obnova důvěry v politiku či upevnění stability vládnutí, řešil koncept nového stranického bloku *Národní fronty* (*Barisan Nasional, BN*) nahrazujícího zaniknuvší Alianci. (Hooker 2003: 234–236)⁹² Zároveň skrytým cílem této nové ideologie bylo vychýlení těžiště moci směrem nahoru k vyšším představitelům obchodu a státní správy. (Leigh 2002: 97)⁹³ Období počátku 70. let neznamenovalo jen změny v ekonomickém spravování a fungování země, Malajsie nabyla doktríny *Rukunegara* odvolávající se prostřednictvím UMNO na „*principy víry v Boha, loajalitu králi a zemi, obranu konstituce a vlády práva, hodnotného chování a mravnosti*“ (Nair 1997: 26). Posléze již UMNO působí za pomoci původního napojení na státní správu jako „*všudypřítomný prvek*“ (Beh 2011: 148), kdy její úspěch je podložený ideou „*sblížení všech etnik*“ (Mills 1964: 46) žijících v Malajsi.

Přestože byla za jeho vlády uplatňována politika konsenzu (*muafakat*), dochází v tomto období k nárůstu prvotní islamizace země v novodobých dějinách,

⁸⁹ Ministerský předseda v rozmezí let 1970–1976, označován bývá jako *Otec rozvoje* (*Bapa Pembangunan*).

⁹⁰ Společensky je tím odkazováno opětovně do éry kolonialismu, kdy se Malajsie nazývala *Země Malajců* (*Tanah Melayu*). A proto je se všemi, kdo nejsou malajské rasy, ač jsou narození v Malajsi, zacházeno jako s „*návštěvníky*“ (Chin 2015: 402), jak situaci charakterizuje Chin. Statusem se jedná o druh (*nedávného*) imigranta (*pendatang*). (Tamtéž)

⁹¹ Diskriminace se týkala nejen ekonomických otázek, jako třeba pomoc Malajcům v podnikání, jelikož tvořili pouhé 1 % do té doby, když dominovali Číňané, nýbrž také podpory malajsijského školství. Vznikla *Universiti Kebangsaan Malaysia*, kde bylo vyučováno striktně jen malajsky a za užití jen knih v malajštině, kdy velké množství knih muselo být rychle přeloženo z angličtiny. (Hooker 2003: 238)

⁹² BN byla oficiálně založena v červenci roku 1974. (Hooker 2003: 237)

⁹³ Myšlenka NEP není v Malajsi nikterak novátorskou. Dle Jeffa Tana tento princip fungoval již během kolonialismu, kdy pozitivně diskriminována byla společnost anglická vůči oné místní. (Tan 2008: 42)

když náboženské skupiny začaly působit výrazněji politicky i militantně, což bylo podpořeno i účastí *Pan-Malajsijskou Islamistickou stranou (Parti Islam SeMalaysia, PAS)* v BN. (Abdul Hamid 2008: 217; Othman 2005: 117)⁹⁴ Razak Hussein byl ve svých politických krocích široce akceptován, jeho aplikace „*kontroly vlády společně s vynucováním si dodržování Zákona o pobuřování (Akta Hasutan)*... vedla k tomu, že za dobu jeho premiérství byla nejefektivněji omezena opoziční politika“ (Shome 2002: 94; 105).⁹⁵ I přesto v tomto období došlo ke změně kromě politiky a ekonomiky u jednoho segmentu společnosti, a totiž k výraznému posílení pozice žen, které se začaly v politice angažovat nikoli jediné z vlastní iniciativy, nýbrž také ze strany islámských hnutí, a to dokonce až formou „*mobilizace žen, mládeže a dětí*“ (Ng, Mohamad, Hui 2006: 85).⁹⁶

Z hlediska tranzice se objevuje u druhého premiéra Malajsie jeden bod navíc, neboť došlo k ideologickému posunu, zatímco vůdcovství zůstalo nedotčeno. Stejná logika se objevuje u muslimské demokracie dosahující v této době i dynamiky vojenské, potažmo stranické, a to s tím, jak Razak Hussein upevnil během šesti let své vlády moc provládního bloku BN v čele s UMNO. U proměnných tradičního autoritářství a religiozity nedošlo k nijakému posunu v rámci oficiálních stanovisek, přesto evidentně došlo k vyššímu zapojení islámu do politického dění, což se do nominálního hodnocení tabulky neprojevuje. Stejně je tomu v případě zapojení Razaka Husseina do mezinárodního dění, v němž přes průběh studené války prosazoval zkvalitňování *interních i externích vztahů*.⁹⁷ V externích se snažil o vytvoření vztahů s Čínou, a to za podpory ASEAN, či jejich znovuotevření s Indonésií po konfliktu *Konfrontasi*.⁹⁸ Interní vztahy je možné chápat s ohledem na muslimský svět, který chtěl více sblížovat. (Hooker 2003: 237–238; Shome 2002: 101–105)

⁹⁴ Kromě této zaštiťující politické strany působí markantněji ve společnosti spolky typu *Hnutí muslimské mládeže Malajsie (Angkatan Belia Islam Malaysia, ABIM)* nebo *Společnost pro islámské reformy (Jamaah Islah Malaysia, JIM)*, *Darul Arqam* a *Jamaat Tabligh*. (Abdul Hamid 2008: 216)

⁹⁵ Tento zákon vešel v platnost v roce 1948. Měl s podporou koloniální Británie zabránit nepokojům a možnému převratu, v platnosti zůstal i doposud, kdy je možné kohokoli soudit, jestliže by jakkoli jeho chování vykazovalo „*buřičské prvky*“. V současné době patří k výrazně kritizovaným součástem malajsijské politiky, když nynější premiér prosadil přes parlament tvrdší tresty za porušení tohoto zákona. (srov. Palatino 2015; The Guardian 2015)

⁹⁶ Participací a aktivismem žen v malajsijské politice se více také zabývá například práce Anny Spiegel. (Spiegel 2010)

⁹⁷ Hlouběji se studenou válkou a jejími konsekvencemi vůči zkoumanému regionu zabírá například Michael Yahuda a James C. Hsiung. (Hsiung 1993; Yahuda 1996)

⁹⁸ *Konfrontasi* byl konflikt v rozmezí 1963–1966 vyvolaný Indonésií za podpory Sovětského svazu, která odmítala vznik federace Malajsie, do níž by spadal s Malajskem taktéž Singapur a území ostrova Bornea, především dnešní Sarawak a Sabah.

Závisle proměnné	Kódované indikátory / Nezávisle proměnné	Analýza
1. Muslimská demokracie	1a) <i>Vojenská dynamika</i>	1
	1b) <i>Ekonomická dynamika</i>	1
	1c) <i>Volební dynamika</i>	1
2. Tradiční autoritářství	2a) <i>Tradiční vláda</i>	1
	2b) <i>Tradiční element</i>	1
	2c) <i>Moderní instituce</i>	1
3. Religiozita	3a) <i>Sekularizované zákony</i>	1
	3b) <i>Svoboda vyznání</i>	1
	3c) <i>Odstup správy a církve</i>	0

Tabulka 5 Vyhodnocení vlády Abdula Razak Husseina

(Autor 2017)

4.3 Tun Hussein Onn⁹⁹

Společně s Ahmadem Badawim se Hussein Onn řadí k ministerským předsedům vládnoucím během nejkratšího časového období. Jeho působení od prvopočátku přecházelo i jeho vinou „z krize do krize“ (Shome 2002: 108). Od svého nástupu si nevytvořil silné linie spřátelených kontaktů uvnitř UMNO, které by mohly být jeho podporou. Situace vně UMNO zůstala s rozdrobenými opozičními stranami neměnná. Nejoslabenější byla *Malajská komunistická strana (Parti Komunis Malaya, MCP)*,¹⁰⁰ jež byla užívána jako ekonomicko-politický odstrašující prostředek proti již slabé levici, přestože v tomto období byla ekonomická situace stabilní. (Hooker 2003: 239; Shome 2002: 116)¹⁰¹ Během krátkého období vlády Husseina Onna se nejvýrazněji rozvíjel islám v návaznosti na jeho zakotvení se ve společnosti během jeho předchůdce Razaka Husseina. Toto mezidobí pramenící v roce 1969 autoři shodně označují jako „obrození“ islámu (Abdul Hamid 2008: 217; Gross 2007: 45; Hooker 2003: 252; Othman 2005: 122), čemuž napomáhalo i zapojení PAS ve vládní BN, ač přes krátké trvání v rozmezí let 1973–1977, než se přidala následně k opozičnímu uskupení *Alternativní fronty (Barisan Alternatif, BA)*.¹⁰²

Vzestup islámu postupně přestal být přijatelný také pro administrativu premiéra, protože situace by mohla směřovat k „*polarizaci malajské loajality k náboženské linii... a tím i linii rasové*“ (Shome 2002: 111), což by znamenalo oslabení BN a UMNO především. Při sporu o výklad Koránu by mohla být oslabena i stabilita politické scény. Problém se za pět let vlády nedařilo Husseinovi Onnovi nijak řešit,¹⁰³ aby došlo k oslabení radikálních skupin, *dakwah*.¹⁰⁴ (Tamtéž: 115) Náhle předal svoji pozici Mahathirovi Mohamadovi jako svému nástupci, ač po rezignaci nebyl tento kandidát ani oficiálně nijak schválen. (Tamtéž: 115–116) Souběžně patří tento ministerský předseda k jasným zastáncům spravedlnosti. Podle Anthonyho S. K. Shoma Hussein Onn spíše upřednostnil delegovat nežli sám konat a vytvářet tak svoji silnější pozici, čímž má též mnoho

⁹⁹ Ministerský předseda v rozmezí let 1976–1981, označován bývá jako *Otec jednoty (Bapa Perpaduan)*.

¹⁰⁰ Zažitým označením je MCP, ač oficiálně se strana jmenovala *Komunistická strana Malajsie (CPM)*.

¹⁰¹ Stabilita je zřejmá i v zahraničních vztazích Malajsie. (Shome 2002: 119)

¹⁰² AF byla jako protiváha BN založena v roce 1998, nicméně nebyla stabilní, a to především z důvodu radikálnosti PAS. Následným protivládním blokem je *Pakt lidu (Pakatan Rakyat, PR)*.

¹⁰³ Oslabení politické vystřídal u Husseina Onna zdravotní. (Shome 2002: 115)

¹⁰⁴ *Dakwah* pochází z arabštiny znamenající verbem volat či pozvat. V Malajsii takto označované skupiny povzbuzovaly ostatní muslimy i nemuslimy, aby byli buď více oddaní víře, anebo aby k ní konvertovali. (Hooker 2003: 252)

společného s Razakem Husseinem, kdy „ani jeden nedokázal překročit stín svého předchůdce“ (Shome 2002: 126).¹⁰⁵

Zhodnocení výkonu na základě tabulky poukazuje na shodu s předešlým případem. Nedošlo k posunu v žádné z proměnných, avšak rovněž posílila do nejvyšších mezí víra a strana UMNO v BN se začala vnitřně oslabovat, když se Hussein Onn dostal do sporu s královským aparátem, což tabulka s nominálními proměnnými není schopná ve svém rozsahu zohlednit, rovněž jako u jeho navázání vztahů s Čínou. (Hooker 2003: 258; Shome 2002: 103)

Závisle proměnné	Kódované indikátory / Nezávisle proměnné	Analýza
1. Muslimská demokracie	1a) <i>Vojenská dynamika</i>	1
	1b) <i>Ekonomická dynamika</i>	1
	1c) <i>Volební dynamika</i>	1
2. Tradiční autoritářství	2a) <i>Tradiční vláda</i>	1
	2b) <i>Tradiční element</i>	1
	2c) <i>Moderní instituce</i>	1
3. Religiozita	3a) <i>Sekularizované zákony</i>	1
	3b) <i>Svoboda vyznání</i>	1
	3c) <i>Odstup správy a církve</i>	0

Tabulka 6 Vyhodnocení vlády Husseina Onna

(Autor 2017)

¹⁰⁵ Autor je označuje za „osobnosti adat kehalusan,“ (Shome 2002: 126) což reflektuje jejich „jemnost“ v konání.

4.4 Tun Mahathir Mohamad¹⁰⁶

Éra Mahathira Mohamada patří, jak bylo podotknuto, k výrazněji zkoumaným periodám, na rozdíl od předchozích ministerských předsedů, a to z důvodu, že jeho vláda je označována zahraničními teoretiky za „výrazně autoritářskou“ (Nelson 2014: 111),¹⁰⁷ oproti „lehce autoritativní (soft-authoritarian) semidemokracii“ dnešních dnů, jak je možné režim pojímat. (Reilly 2013: 157)

Tranzice je pozorovatelná během dvaadvacetiletého působení Mahathira Mohamada minimálně trojí. Nejprve demokratická, která se pojí až s volbami do DR roku 1999, kdy vládní BN ztratila výraznou převahu ve většinově vládnoucí dolní komoře. (Case 2004a: 35) Kupříkladu Mely Caballero-Anthony nabízí druhý pohled založený na tom, že skutečná demokratická tranzice nastala až s odchodem Mahathira Mohamada z politické funkce předsedy vlády po roce 2003, potažmo 2004. (Caballero-Anthony 2005: 24) Variantou pohledu je tranzice taktéž negativní, jak ji stanovil kolektiv Roberta L. Epsteina (Epstein et al. 2006). Na základě jejich práce by tranzicí byl taktéž proces uchopení a konsolidace moci Mahathirem během období 80. let. Při pokračování hodnocení premiérství dle kritérií Aarona Segala, je možné pozorovat naplnění všech tří proměnných, které se prolínají napříč dalšími zkoumanými závisle proměnnými. Což platí i pro dvě nadcházející závisle proměnné, muslimskou demokracii a Linzovu tradiční autoritářskou vládu.¹⁰⁸

Politickou moc sice převzal Mahathir Mohamad v roce 1981, nicméně počátek tomu jde nalézt již v 70. letech, kdy UMNO skrze obsazování státního aparátu a jemu náležících institucí dokázalo moc koncentrovat tím, jak rodilí Malajci začali silně dominovat politice. (Bowie, Unger 2002: 71) Konkrétně se politika stala závislou

¹⁰⁶ Ministerský předseda v rozmezí let 1981–2003, označován bývá jako *Otec modernizace (Bapa Pemodenan)*. Oproti ostatním premiérům má kromě honorárních titulů taktéž vystudovanou medicínu, což mu dodává v Malajsii na váženosti, doposud bývá v tisku označován jako *Dr M.* (srov. Malaysia Today 2015; Rahim 2015; The Malaysian Insider: 2015a)

¹⁰⁷ Zdeněk Zbořil hovoří o Mahathirovi pouze jako premiérovi, kterému se „...od kritických komentátorů dostalo neméně pozitivního hodnocení jako tvůrce, nebo spolutvůrce ‚nové identity‘... kdy kritici se objevují až na sklonku jeho dlouholeté kariéry a v době, kdy tato kritika byla na konci devadesátých let 20. století potvrzena vysokými činiteli Spojených států, a proto za tímto náhlým prozřením lze hledat ještě jiné zájmy“ (Zbořil 2009: 245; 249). Zbořil v této části své publikace výrazně zjednodušuje údobí vlády Mahathira na zejména ekonomické aspekty rozvoje země, zatímco politické informace jsou více než strohé až okleštěné a v hodnocení Mahathira se markantně liší od zahraničních, nejen amerických teoretiků. A to zejména s přihlédnutím k faktům, že Zbořil vychází výrazně z Mahathirovy autobiografie či naprosto nezmiňuje dopady a rozsah velké soudní krize z let 1987–1988, které doposud představují ukázkou tehdejší politické moci premiéra. (Lee 2017)

¹⁰⁸ Z důvodu tohoto prolnutí je následně premiérství Mahathira Mohamada rozebíráno z interní a externí perspektivy vládnutí, kdy nejprve je řešena vnitřní politika a následně vnější, a nadto zastřešující je téma víry.

na „*mezitřídních aliancích*“ (Pepinsky 2009: 61), které byly formovány malajskou širokou společností a bohatou vyšší třídou. Obě skupiny se setkávaly jak v politické, tak ekonomické dimenzi. Dr M dovedl celý systém monarchie až do stavu vystrašenosti, když se snažil režim zvrátit ve svůj prospěch, což vyústilo v „*monarchistické vtělení jeho samotného*“ (Kershaw 2001: 117).¹⁰⁹ Zásahy do právního systému ze strany vlády vedené Mahathirem vedlo k soudní krizi v letech 1987–1988, jež započala propuštěním předsedy Nejvyššího soudu a pěti soudců dalších soudů,¹¹⁰ načež „*ač se soudy snažily proklamovat, že pracují v souladu s právem... celý právní systém byl pod restrikcemi*“ (Eldridge 2002: 94).¹¹¹ (Hooker 2003: 262) Svoji práci si Dr M podkládal dvěma dokumenty; ještě v období před vstupem do vysoké politiky jím sepsanou prací „*Malajské dilema*“ (*The Malay Dilemma*) z roku 1970 o rasové politice země,¹¹² a následnou *Vizi 2020* z roku 1991 směřující zemi k rozvoji „*kapitalismu, urbanismu a industrializace*“ (Kent 2008: 69).¹¹³ Mahathirova etnická politika a její ekonomický dopad se stává ústředním tématem jeho vládnutí společně s tím, jak byly omezovány instituce ve své možnosti svobodně působit. Navzdory tomu, že *Vize 2020* měla znamenat „*sjednocení všech etnických skupin do národa malajsijského (Bangsa Malaysia) ... v rámci něhož by ale každá skupina měla svoleno k vykonávání tradic, kultury, víry bez identifikace rasy s ekonomikou*“ (Mahathir citován in Weiss 2006: 82), stěžejním zájmem Dr M bylo ochránit vlastní ekonomiku před onou západní, kdy jeho snaha skončila „*paradoxně westernizací ekonomické obrany*“ (Chio 2005: 76).

Volební politika trojího aspektu odkazuje na tři hlavní znaky malajsijských voleb. Jde o vysoké volební náklady, které jsou užity k zisku křesla; média jsou kooptována,

¹⁰⁹ Soustavné pokusy o omezení monarchie Roger Kershaw pozoruje od roku 1983, kdy se Dr M pokusil prosadit do konstituce přílepek stanovující, aby zákony nemusely projít finální schvalovací procedurou i přes královský stolec. (Kershaw 2001: 103)

¹¹⁰ Soudní krize byla předstupněm útlaku opozice, jež začala být zatýkána. Nikoli však z hlediska politického disentu, nýbrž na úrovni kriminálních činností, dle nichž byli opoziční politici souzeni. (Mohamad 2007: 35)

¹¹¹ Nejznámějším případem se stává propuštění z funkce a odsouzení Anwara Ibrahima, který zastával jednu z nejvyšších pozic v bloku BN. Po konfliktu s Dr M opustil UMNO a začal pracovat v opoziční politice. (A. B. 2001: 205) Doposud tvoří „*nejzvláštěnější tvář malajsijské opoziční politiky*,“ jak jej označuje také *The Economist*. (*The Economist* 2009) Osoby Dr M a Anwara tvoří protipólné pojetí politiky a 90. léta byla obdobím soupeření, kterým směrem se politika bude ubírat, zdali Mahathirovou *Vizi 2020* s etnickým propojením v *Bangsa Malaysia*, anebo směrem k občanské společnosti samotné (*Masyarakat Madani*) dle Anwara. (Othman 2005: 125–127)

¹¹² Malajské dilema je rozebíráno například analýzou Yao Souchou s tím, že tato práce udržuje naživu nejen historii země, ale též malajský nacionalismus. (Souchou 2003: 225) Podle Hsiunga se v případě Mahathirovy práce jednalo o „*skutečnou formu rasismu proti Číňanům*“ (Hsiung 1993: 150).

¹¹³ Dle Ahmada Fauzi Abdula Hamida *Vize 2020* spadá do třetího období islámu v novodobé Malajsii, kdy se islám vyznačoval výrazným pragmatismem. (Abdul Hamid 2008: 218)

anebo kontrolována,¹¹⁴ politická opozice je vykreslována jako nebezpečná či taktéž „*levicová hrozba*“ (Leigh 2002: 99), s čímž je běžně spojena problematika gerrymanderingu či malapportionmentu. Princip voleb však zůstává neměnný od prvotních voleb. (Case 2004b: 85) Do politického diskurzu se zřetelněji dostalo novátorské náboženské vyznání v direkci UMNO formulujícího veřejné mínění,¹¹⁵ a to skrze přijetí pokroku ve vědění a poznávání sebe samotných. (Beng 2006: 179) Podle Othmana k islamizaci země přispěl nárůst střední třídy, modernizace života a rozvoj kultury, kdy následně UMNO mohlo převzít pozici představitele moderní islámské strany a zastínit PAS, což bylo vedeno „*politickým nátlakem*“ (Othman 2005: 124),¹¹⁶ ale podmaněno v právním systému oficiální dualizací roku 1988 oddělením sekularizovaného právního systému a šarí'a. (Othman 2005: 139) Nair z tohoto důvodu označuje toto období jako konfliktní mezi umírněným a extrémním pojetím víry, a přestože byla svoboda vyznání oficiálně konstitucí zaručena, znamenalo toto období masivní islamizaci země vedoucí k systémové „*idiosynkratizaci*“ (Horowitz 1993: 28), zosobnostnění politiky v Dr M.

Z hlediska externích vztahů se projeвило působení zahraničí na vnitřní fungování Malajsie, a to v éře po útocích na Spojené státy americké v září 2001 (9/11). Zatímco do období tohoto ataku byla zahraniční politika Malajsie pod vedením Mahathira k Západu velmi uzavřená, poněvadž politiku především USA vnímala jako „*zásah do vnitřního dění*“ (Hsiung 1993: 151–152), posléze se Dr M ve své negativní doktríně vůči Západu a USA mění a chce stát po boku nemuslimských států v boji proti terorismu.¹¹⁷ (Gross 2007: 54)

Vládnutí Mahathira Mohamada znamenalo pro zemi výrazný posun k islamizaci politiky i společnosti. Přestože nedošlo k procesu naplnění demokratického přechodu, došlo minimálně k její negativní variantě, když se projevíly všech prvky tranzice i Linzovy autoritářské vlády. Taktéž došlo k naplnění muslimské demokracie,

¹¹⁴ Média jsou v Malajsii velmi slabá vůči vládnímu bloku BN a jeho restrikcím. Nikdy neprošla na rozdíl od Filipín, Thajska a Indonésie nijakou obměnou, která by směřovala k podpoře svobody. V Malajsii je tento stav prohlouben tím, jak v zemi je mezi lidmi častá „*autocenzura společně se státní cenzurou*“ (McCargo 2003: 47). (Gan 2014a)

¹¹⁵ Nelze však opomenout, že vlivnější se stala rovněž PAS, která v návaznosti na íránskou revoluci 1979 prosazovala islamizaci země. Po nástupu Dr M do úřadu premiéra však UMNO upevnila v oblasti islámu svoji pozici, když bylo vyhlášeno „*nové pojetí islámu (podle UMNO – M. P.) jako moderního způsobu života, kultury a vlády*“ (Noor 2003: 205).

¹¹⁶ Na podporu islamizace vzniklo několik nových institucí, například federální vládní agentura *Centrum islámu (Pusat Islam)*, *Nadace islámského misionářství Malajsie (Yayasan Islam Malaysia, YADIM)*, *Institut islámského porozumění (Institut Kefahaman Islam Malaysia, IKIM)* a *Mezinárodní islámská univerzita*. (Othman 2005: 125)

¹¹⁷ Důvodem byla obava ze spojení Malajsie s teroristy z al-Qa'ida či jiných uskupení. (Gross 2007: 54)

jelikož UMNO skrze infiltraci jednotlivých institucí či založením nových vytvářelo výraznější síť uvnitř politického systému.¹¹⁸ Skupiny hnutí *dakwah* pro revitalizaci islámu se začaly výrazněji projevovat společně s ideologií *Nadřazenosti islámu (Ketuanan Islam)*. Došlo k úpravě ústavního čl. 121, čímž se nejen budoval duální systém. Dle China tím vznikl „kvazi-islámský stát“ (Chin 2015: 404), ale zároveň byl ustanoven specifický souběžný islámský administrativní aparát, jenž se zasadil o zákaz neislámských symbolů v médiích a šíření nenávisti vůči jiným než islámským vyznáním. (Tamtéž). Ekonomika i volby byly sice nadále stěžejními tématy, ačkoli v případě voleb docházelo k „agresivním“ manipulacím (Abdul Hamid 2008: 217).¹¹⁹ Tyto nedemokratické prvky koncept muslimské demokracie Seyyeda Vali Reza Nasra nedokáže zohlednit a brát v potaz. Zároveň nastává stejná situace u cenzury a ovládnutí médií, což je během vlády Dr M znásobeno dvěma faktory, a to ekonomickou krizí konce 90. let, kterou se média chtěla zabývat, a nárůstem občanské společnosti zpochybňující existující mediální scénu Malajsie. (Rodan 2004: 142) Po roce 1998, kdy se výrazněji vyskytuje politický neklid a znechucení obyvatel (tzv. *political malaise*), výrazným se stává hnutí *Reformasi* původně působící proti stagnujícímu stavu ekonomiky Malajsie. Politické dění však uskupení navedlo až k opozičnosti vůči autoritativnímu směřování Malajsie a s přičiněním Anwara Ibrahima došlo až k „akceleraci politické krize“ (Weiss 2006: 128). (Abdul Hamid 2008: 220)¹²⁰

¹¹⁸ Loh Kok Wah Francis nátlakový model práva UMNO označuje jako „3M – média, peníze (,money‘) a volební mašinérie“ (Wah 2007: 116).

¹¹⁹ Taktéž byla omezována svoboda shromažďování od 80. let, když pouze setkání uvnitř pro dialogy a setkání (*ceramah*) byly povolené, avšak až po schválení lokálními policejními orgány. (Wah 2007: 116)

¹²⁰ Mahathir Mohamad je aktivním v politice i nadále, roku 2016 na protest proti politice Najiba Razaka zakládá vlastní stranu, *Malajsijskou stranu jednotného národa (PPBM)*, načež v roce 2017 oznámil svůj záměr vstoupit do opozičního hnutí Anwara Ibrahima, PH, vedeného v zastoupení Ibrahimovou manželkou.

Závisle proměnné	Kódované indikátory / Nezávisle proměnné	Analýza
1. Muslimská demokracie	1a) <i>Vojenská dynamika</i>	1
	1b) <i>Ekonomická dynamika</i>	1
	1c) <i>Volební dynamika</i>	1
2. Tradiční autoritářství	2a) <i>Tradiční vláda</i>	1
	2b) <i>Tradiční element</i>	1
	2c) <i>Moderní instituce</i>	1
3. Religiozita	3a) <i>Sekularizované zákony</i>	0
	3b) <i>Svoboda vyznání</i>	0
	3c) <i>Odstup správy a církve</i>	0

Tabulka 7 Vyhodnocení vlády Mahathira Mohamada

(Autor 2017)

4.5 Tun Abdullah Ahmad Badawi¹²¹

Po odchodu výrazné osobnosti Dr M z pozice ministerského předsedy se počátek vládnutí Abdullaha Ahmada Badawihho vyznačoval politikou, která měla svojí podstatou posílit Badawihho popularitu a vytvořit „*dojem sympatického premiéra*“ (Caballero-Anthony 2005: 29),¹²² a tak se distancoval od Mahathira Mohamada. (Gross 2007: 55) Tento samotný jev s prvními post-Mahathirovskými všeobecnými volbami roku 2004 stačil Caballero-Anthony k akceptaci teorie o demokratické tranzici v Malajsii. (Caballero-Anthony 2005: 24)¹²³

Faktem je, že skutečně došlo během jeho premiérství, které trvalo, jako tomu bylo u Husseina Onna, pouhých pět let, k výrazné proměně ideologické dimenze vzhledem k jeho předchůdci, Dr M. Přestože vítězství v GE 2004 přineslo jasnou většinu UMNO s tím, jaké dal Badawi předvolební sliby, vláda nadále oklešťovala volební systém dvěma základními instrumenty.¹²⁴ Metoda „*vedoucího deseti*“ (*Kepala Sepuluh*) stanovuje zástupci UMNO v okrsku deset jedinců, které má k volbě strany přesvědčit; druhým nástrojem je „*adoptované dítě*“ (*Anak Angkak*) prohlubující první metodu, když najatý jedinec je placený za bydlení v domácnosti během voleb z jakéhokoli důvodu, leč za účelem zaujmout členy domácnosti k volbě strany UMNO. (Pepinsky 2007: 116) Přestože tento nepoměr, který panuje mezi UMNO a ostatními stranami, je zřejmý, bylo to období Badawihho, které přineslo postupný propad voličské stability a nárůst rozdílů ve výsledcích mezi jednotlivými regiony země. (Welsh 2004b: 131) Nadcházející GE 2008 však znamenaly pro UMNO výraznou katastrofu v podobě ztráty „*psychologické hranice*“ dvou třetin v DR (Abdul Hamid, Takiyuddin Ismail 2012: 933),¹²⁵ a to i přes novou doktrínu islámu *hadharí* Abdullaha Ahmada Badawihho. Společnost byla v té době

¹²¹ Ministerský předseda v rozmezí let 2003–2009, označován bývá jako *Otec rozvoje lidského kapitálu* (*Bapa Pembangunan Modal Insan*). Mezi lidmi i v novinářském diskursu bývá označován jako Pak Lah, *strýček Lah*.

¹²² Došlo proto k zatýkání lidí obviněných z korupce, především byl však z vězení propuštěn opoziční politik Anwar Ibrahim. (Gross 2007: 55)

¹²³ Kupříkladu Bridget Welsh je v této rovině obezřetnější a Badawihho počátek vlády hodnotí jako „*populistickou počáteční idylu*“ (Welsh 2004a: 151) s postupnou tranzicí skrze „*sociální kontrakt*“ (Tamtéž: 152).

¹²⁴ Nejedná se však o jediná omezení vůči opozici. K posledním výrazným změnám volebního práva patří nemožnost napadnout voličský seznam, i kdyby na něm byli zjištěni neexistující voliči (*phantom voters*). (Wah 2007: 116)

¹²⁵ Po těchto volbách se formuje nová opoziční koalice, kdy namísto BA nastupuje *Pakt lidu* (*Pakatan Rakyat, PR*). Tento blok podle Joan M. Nelson zaujal jasnou opoziční pozici a pozměnil malajsijské volby tím, že se nyní jedná o „*dvoukoaliční bitvu*“ (Nelson 2014: 114) evokující klasický britský FPTP.

ovlivněna blogery a demonstracemi podněcujícími odpor k dominanci UMNO v Malajsii. (Chin, Huat 2009: 78)¹²⁶

Ideologická stránka Badawihó politiky byla založena na jeho konceptu *Islam hadharí*, z arabštiny značící *kosmopolitnost*, *městskost* a doslova *civilizačnost* v přístupu k islámu, nemělo se jednat o náboženství novátorské.¹²⁷ Tato doktrína se nezakládala čistě na rasové, náboženské či ekonomické politice, původním záměrem autora byl „*vyvážený rozvoj (společnosti – M. P.)*“ (Bashir 2005), jenž by směřující k fyzickému i duševnímu rozvoji vedl k „*posunu od sekularizovaného paradigmatu k paradigmatu tawheed*“ (Tamtéž).^{128; 129} Martinez shrnula pozici islámu po konceptu *hadharí* jako „*stále prominentní, ač s méně pronikavým rázem*“ (Martinez 2005: 197). A taktéž proto je poslední fáze islámu v současné Malajsii ve fázi přizpůsobení se, kdy se vyznání promítá do každodenních oblastí života, ale s menší dogmaticností a s opětovným utužením sekularizovaného práva. (Abdul Hamid 2008: 222–223).

Úhrnně je pozorovatelné nenaplnění dimenze tranzice ve všech třech proměnných, a to zejména v sekci vůdcovství, ačkoli se přes počáteční populistickou politiku Badawi snažil o vytvoření zdánlivého obrazu své osoby. V politickém systému s ním k nikteraké změně nedošlo, a zůstal u své „*vágní politiky*“ (Beng 2007: 183), kdy UMNO zpočátku dokázal výrazně vně zpopularizovat pro GE 2004, ale další volby byly jeho jasným oslabením. Stejná slabost se projevila i uvnitř strany, kdy nebyl „*schopen přesvědčit ostatní elity UMNO o důležitosti svých kroků*“ (Freedman 2006: 125). Shodným způsobem lze hodnotit i jeho projekt *Islam hadharí*, jehož nejvýraznějším kladným bodem byla „*umírněnost a tolerance*“ (Abdul Hamid 2012: 8), nicméně již od roku 2008 se ukázalo se slabou Badawihó administrativou, že tento plán je naprostým selháním premiéra. (Tamtéž: 26–27) A proto je možné vyhodnotit vládnutí Abdullaha Badawho jako *udržující*, kdy zemi ponechával „*politicky konzervativní, ale nikoli méně procedurálně demokratickou*“ (Slater 2012: 32).

¹²⁶ S odchodem Dr M si zpět své postavení v politickém systému dobyla i královská složka federace. (Abdul Hamid, Takiyuddin Ismail 2012: 946)

¹²⁷ Zdeněk Zbořil používá ve své publikaci kromě zkomoleniny slova taktéž méně přesného překladu „*otevřený*“ (Zbořil 2009: 259; 264), zatímco přesnější variantou je „*civilizační*“ nebo „*městský*“ islám, protože doktrína nebyla založena na přímé otevřenosti země nebo islámu, avšak na výraznější orientaci k mezistátním vztahům z hlediska moderního pojetí vyznání a politiky.

¹²⁸ Paradigma *tawheed* je ztělesněno „*rozvíjející se a přemýšlící společností, sociální harmonií a ekonomickým rozvojem*“ (Bashir 2005).

¹²⁹ Hadharí program obsahoval deset bodů, k nimž náleželo: víra a úcta v Alláha, spravedlivou a důvěryhodnou vládu, svobodný a nezávislý národ, převahu vzdělanosti, ekonomický rozvoj, kvalitní život, ochranu práv menšin a žen, kulturní a morální integritu, ochranu životního prostředí a silnou ochranu (Bashir 2005).

Závisle proměnné	Kódované indikátory / Nezávisle proměnné	Analýza
1. Muslimská demokracie	1a) <i>Vojenská dynamika</i>	1
	1b) <i>Ekonomická dynamika</i>	1
	1c) <i>Volební dynamika</i>	1
2. Tradiční autoritářství	2a) <i>Tradiční vláda</i>	1
	2b) <i>Tradiční element</i>	1
	2c) <i>Moderní instituce</i>	1
3. Religiozita	3a) <i>Sekularizované zákony</i>	1
	3b) <i>Svoboda vyznání</i>	1
	3c) <i>Odstup správy a církve</i>	0

Tabulka 8 Vyhodnocení vlády Abdullah Ahmad Badawi

(Autor 2017)

4.6 Dato‘ Sri Najib Razak¹³⁰

V současnosti úřadující předseda malajsijské vlády nastoupil na tuto pozici v období oslabení UMNO a celého vládního bloku BN. Stadium nástupu na pozici premiéra hodnotí James Chin a Wong Chin Huat. Dle nichž malajsijský volební systém a společnost dochází do další transformační fáze, protože povolební (GE 2008) uspořádání „provždy“ (Chin, Huat 2009: 82) výrazně oslabilo vládní blok a pozměnilo politickou scénu.

Po svém nástupu do funkce po Abdullahovi Badawim se Najib Razak pokusil o zpětný zisk popularity, uvnitř UMNO i vně mezi voliči, a to za účelem znovunabytí dvou třetinové většiny v DR. Zaujmout se snažil od roku 2009 svojí novou doktrínou „*1Malaysia: Lidé na prvním místě, výkonnost ihned*“ (*Rakyat Didahulukan, Pencapaian Diutamakan*),¹³¹ jejímž primárním účelem bylo „*zachytit myšlenku zdůrazňující do budoucna významnost národní jednoty bez ohledu na rasu, zázemí nebo náboženské vyznání*“ (1Malaysia 2015). Za podpory tohoto programu si premiér podmanil výraznou část společnosti, a tak se „*rok 2009 stal rokem Najiba Razaka*“ (Chin 2010: 176–177).¹³² Změny se uplatňovaly i v dalších oblastech, ve vládní sféře za pomoci jeho plánu *Program vládních změn (Program Transformasi Kerajaan, GTP)*, v ekonomice s *Novým ekonomickým modelem (Model Ekonomi Baru, NEM)*. (GTP 2015; Ming 2011: 131)

Politika Najiba Razaka pokračovala zpočátku smířlivě nejen k rasové problematice, avšak též v otázce náboženské, kdy vatikánskou schůzkou s papežem roku 2011 chtěl tento záměr jasně demonstrovat. (Pasuni, Liow 2012: 172) Změna přichází v polovině roku 2017, kdy Najib Razak znovu uvažoval o vyhlášení předčasných voleb pro záchranu stagnující popularity své osoby. Důležitým nástrojem kampaně se měla stát ve všech médiích propagovaná publikace o původů malajského etnika. Publikace vznikla za účelem „*eliminace všech negativních dojmů o malajském původu*“ (The Malay Mail Online 2017a; The Malay Mail Online 2017c). Faktem je, že etnická otázka představuje jednu z mála možností, jak oslovit voliče, jak ukazuje další oddíl této práce. Náboženské otázky se ani napříč tomu nenesly v klidném duchu, když se ve společnosti objevil spor o použití slova Alláh. Křesťanům mělo být zakázáno termínu užívat. Pře došla až k soudnímu rozřešení, když soud, složen z muslimů, užívání slova dovolil pro všechny bez rozdílu,

¹³⁰ Ministerský předseda od roku 2009, označován bývá jako *Otec změny (Bapa Transformasi)*. S tím, jak je Najib Razak stále ve funkci, je komplikované vytvářet ucelenou analýzu, jestliže je stále držitelem tohoto úřadu.

¹³¹ V malajštině se používají dvě verze sloganu, buď numerická *1Malaysia* nebo varianta se slovním přepisem číslovky, *Satu Malaysia*.

¹³² James Chin podotýká, že si Razak k úspěchu pomohl svojí skupinou pracující na jeho PR a mediálním obrazu. (Chin 2010: 166)

s čímž nesouhlasila především PAS a její příznivci, ta však v tomto období zažívala stagnaci. (Noh 2014: 194; Pasuni, Liow 2012: 178)¹³³ Druhý výrazný spor pochází z ideologie strany PAS, která požaduje zavedení systému *hudud* do malajsijského právního systému, kdy jedním z jejích největších odpůrců je právě koaliční spojenc v PR, strana DAP.¹³⁴ Negativně se k situaci postavil i Najib Razak s konstatováním, že „*zatímco právo šari'a je užíváno v Malajsií pro muslimy, hudud je pro zemi nevhodný z důvodu její multi-ethnicity*“ (Brown 2013: 162–163). Premiér naopak začal svoji „*kampaň strachu*“ (Welsh 2016) intenzifikovat a etnicitu začal výrazněji využívat a hovořil o agresivní opozici jako pouze o Číňanech, třebaže již poslední proběhnuvší volby znamenaly příklon až 40 % rodilých Malajců k opozici. (Tamtéž)

S nadcházejícími GE 2013 se postupně proměnila také politika UMNO pod vedením Razaka. Volby, k nimž se tisk Západu díval jako k možné naději, protože opozice společně s občanským aktivismem byla velmi silná. Třebaže GE 2013 znamenaly i přes zřejmý gerrymandering (The Economist 2014) pro Razakovu stranu UMNO výrazné „*Pyrrhovo vítězství*,“ (Chin 2014: 175) a „*pro zemi politický krok zpět*“ (Welsh 2013: 136),¹³⁵ premiér nedokázal poprvé v historii Malajsie zvítězit ve všelidovém hlasování (*tzv. popular vote*). (Noh 2014: 190)¹³⁶ Pozvolna, jak si všímá *The Economist*, dochází u Razaka ke ztrátě „*moci i zájmu v zemi vytvářet sblížující reformy*“ (The Economist 2015a),¹³⁷ s čímž souvisí rovněž opětovné uvěznění opozičního lídra PR, Anwara Ibrahima, který se na svobodu dostal roku 2004 za Badawihovy vlády. (Ming 2011: 144–145, Welsh 2013: 140–143)¹³⁸

Při zhodnocení se ukazuje, že Najib Razak se doposud drží stejné trajektorie jako Abdullah Badawi. Razakova počáteční fáze s populárními kroky v politice je postupně střídána negativními výsledky. A proto je zřejmá shoda mezi oběma ministerskými předsedy, kdy naplňují Linzovu teorii autoritativní vlády i Nasrův koncept muslimské demokracie, mezitímco vyznání a tranzice zůstávají spornými. Razak totiž nedokázal

¹³³ Malajský tisk popisující polemiku o užití slova Alláh připomněl, že během několika let sporu (2009–2015) se poukázala místní nevyzrálost, kdy i pro zahraniční muslimské myslitele je Alláh bezpředmětně „*univerzálním pojmem užitelným každým jedincem*“ (Anbalagan, Gomez 2015).

¹³⁴ *Hudud* vychází z Koránu a Hadith, symbolizuje seznam *provinění proti Bohu*.

¹³⁵ Na prohru ve volbách se navázala i zhoršená ekonomická situace země, na kterou ani fond vytvořený 1Malaysia nedokázal reagovat. (The Economist 2015b: 41)

¹³⁶ Tímto jsou myšleny skutečné hlasy pro strany, opakem *popular votes* jsou *electoral votes*, k jejichž alokaci dochází až na úrovni států.

¹³⁷ James Chin poznamenává, že výsledek GE 2014 je jasným koncem politiky 1Malaysia. (Chin 2014: 187)

¹³⁸ Proti ženatému Anwarovi Ibrahimovi je stálým důvodem k uvěznění sodomie. Obvinění se objevila již v roce 2008 s nástupem Razaka k moci, ale byla roku 2012 zrušena. Nařčení se opakovala i roku 2014, po nichž byl politik odsouzen na pět let vězení. Poslední odvolání proti rozhodnutí na počátku roku 2015 bylo soudem zamítnuto. (BBC 2014; Doherty 2015)

nikterak naplnit elitní vůdcovskou dimenzi, ani pokračovat se separací víry od státního aparátu.^{139; 140} Nikterak se neprojevil jeho lídrovské možnosti ani před odevzdáním finální podoby této práce. Právě naopak, jeho zdatnost i potenciál zůstává velmi slabý, přestože pokračoval v útocích na nezávislá média, a pokračoval v zatýkání nesouhlasících oponentů i novinářů, včetně Stevena Gana. (Welsh 2016)

Prozatím zůstává nevyjasněnou otázkou, jestli ještě pozmění malajsijskou politiku mezinárodní dění jako tomu bylo kupříkladu u útoků 9/11. Malajsie v poslední době čelila sama silné mediální pozornosti, když se nejprve ztratil letoun *Malaysia Airlines* MH370 v březnu 2014, a následně v červenci téhož roku po sestřelení letadla stejné společnosti nad Ukrajinou.¹⁴¹ Obě témata, ke kterým přibyl ještě finanční skandál Najiba Razaka, jsou v zemi velmi silné i v současnosti a jejich dlouhodobé dopady jsou předmětem spekulací.

Závisle proměnné	Kódované indikátory / Nezávisle proměnné	Analýza
1. Muslimská demokracie	1a) <i>Vojenská dynamika</i>	1
	1b) <i>Ekonomická dynamika</i>	1
	1c) <i>Volební dynamika</i>	1
2. Tradiční autoritářství	2a) <i>Tradiční vláda</i>	1
	2b) <i>Tradiční element</i>	1
	2c) <i>Moderní instituce</i>	1
3. Religiozita	3a) <i>Sekularizované zákony</i>	1
	3b) <i>Svoboda vyznání</i>	1
	3c) <i>Odstup správy a církve</i>	0

Tabulka 9 Vyhodnocení vlády Najiba Razaka

(Autor 2017)

¹³⁹ Kritiku v posledních měsících Razak dostává především od Dr M, který jeho vládnutí považuje za horší než Badawih. Dle Mahathira může neuvážená politika Razaka vést k nárůstu rasismu, a proto Dr M několikrát požadoval Razakovo odstoupení z funkce. (Hookway 2015; Shukry 2015)

¹⁴⁰ Posledním pokusem o upevnění režimu je posílení *Zákona o pobuřování (Akta Hasutan)* z důvodu možného teroristického útoku dle vládnoucího UMNO. Tyto kroky vedly k další kritice ze zahraničí. (Mayberry 2015)

¹⁴¹ Evidentní možnost tímto k výraznější sebezprezentaci dostaly obě strany; UMNO se mohlo ukázat jako schopná strana vládnoucí skrze BN. Kritika a vlastní politika PR naopak mohla UMNO za její nezvládnutí situace oslabit. Oba bloky však směřují spíše k vnitřnímu oslabení sebe sama. (Petlach 2014: 76)

4.7 Volební inženýrství a façade demokracie

Na tendence a průvodní jevy volebního inženýrství je možné nahlížet optikou zlepšování fungování jednotlivých institutů demokracie, stejně jako *a contrario* na praktiku uzurpování si moci ve vlastní prospěch. (Sartori 2001) Též je kruciólní podotknout, že v režimech volebních autoritářství platí reciproční náročnost udržitelnosti, jež se vztahuje na opozici snažící se o volební zisky a změnu politiky, stejně tak na vládnoucí elitu, jejímž záměrem je udržení si své pozice. (Case 2006: 96) Tento proces, teoretiky velmi často zkoumaný, poté Schedler označuje jako „*metahru*“ mezi elitou a opozicí, kdy proti sobě stojí autoritativní hra s manipulací a hra o volební reformu pro lepší volební zisky na straně druhé. (Schedler 2006: 12; Schedler 2015: 7) Malajsie v tomto ohledu není výjimkou. Existují několikerá odlišení v porovnání s jinými volebními autoritativními režimy, především však vynikají malajsijská ministerští předsedové, i politici obecně, svou „*dominantní schopností manipulace*“ (Case 2006: 98).

Kromě faktu, že politický systém i společnost jsou založeny na velkém množství formálních i neformálních pravidel a vztahů vytvářejících bariéry pro jakoukoli výraznější participaci opozice, jak je tomu běžné u volebních autoritářství (Gelman 2014: 502), je v Malajsií specifické propojení vztahů mezi elitami nynější federace a těmi, kdo byli u moci v období koloniální nadvlády Spojeného království. (Case 2009: 330) Třebaže působení této koloniální moci vedlo k ustanovení pozitivních demokratických institutů (Sheridan 1964: 1359; Winstedt 1966: 78; 96), zároveň se etabloval „*mohutný nátlakový aparát*“ (Levitsky 2011: 83) působící v Malajsií dodnes. (Case 2006: 112) Země takto funguje na principu „*koloniálního dědictví*“ (Wafawarova 2013) vyznačujícím se soutěživostí, jež je povolena do té míry, než je dojde k ohrožení vládnoucí elity.

Na základě jednotlivých specifík přišel ve studii *Menu manipulace* Schedler se sedmi nástroji, které jsou k volebnímu inženýrství autoritářského typu užívány pro ovlivnění výsledku a udržení převahy směrem k vládnoucí straně. Nejprve se jedná o *zajištěnost pozice*, čímž si strana přednostně obsazuje jednotlivé úřady a instituce na všech úrovních. Následuje *vyločení protikandidátů*, a to nejen s využitím sledování a psychického nátlaku, ale v extrémním případě může být opoziční politik i zavražděn. Následuje obecná kontrola a *útisk občanských a politických svobod*, což je v případě Malajsie ospravedlňováno existencí multietnickou společností a tím také nutností udržení nejen bezpečnosti, ale též stability v zemi. Navazujícím nástrojem je *formální odebrání hlasovacího práva* a přehled nad *voliči*, ti musí být izolováni vzájemně mezi sebou i od volebního procesu samotného. V chronologické posloupnosti navazuje na dění politický

podvod při administraci voleb. Finálním aktem je dohled a kontrola již zvolených opozičních politiků, u nichž je nezbytné *ex post omezit* pravomoci. (Schedler 2002: 41–45) Záměr nadcházejících dvou podkapitol je shrnout, v závislosti na Schedlerem vytvořených aktivitách, v Malajsii naplňované skutečnosti nekalého konání. S ohledem na zkoumané téma je polovina podkapitol orientován na kampaň a průběh volebního aktu. Výšeč textu je věnována také rozvíjejícímu se atributu volebních analýz, novým médiím.¹⁴²

4.7.1 Pozice vládního bloku BN a opozice

Z empirického hlediska je komplikované definovat, co přesně znamená a jak vymezit něčí pozici, především v případě politických stran či jejich uskupení. Je možné stranický systém diversifikovat na základě pravidel Giovanniho Sartoriho pro politické strany (Sartori 2005: 125–130), nicméně účelem podkapitoly je analyzovat reálnou pozici stranických bloků na malajsijském volebním trhu. A proto je čerpáno z autorových výsledků dvou předních politologických měřítek, indexů, na něž následně navazují i hodnocení konečných výsledků voleb z hlediska volebního systému a jeho vlivu na konečné rozdělení křesel v dolní komoře, stejně tak je pozoruhodné sledovat, jak dochází k fluktuaci neplatných hlasů, které jsou vhozeny do volebních urn.

Prvním ze dvou indikátorů studia pozice je index disproportionality (ID), která je sice samozřejmou s ohledem na stávající volební systém prosté většiny, avšak je nezbytné brát v potaz, že proporcionalita patří k oněm „*nejdůležitějším kvantifikovatelným jevům*“ (Chytilík et al. 2009: 79). Opačnou extrémní domněnkou je předpoklad, že by mohlo dojít při rozdělování křesel mezi politické strany na základě naprosté, i.e. 100%, proporcionality. (Norris 1997: 5) K výpočtu indexu disproportionality je užíváno Loosemoreova-Hanbyho indexu.¹⁴³ Index L-H se ve finální výsledné hodnotě pohybuje v intervalu od 0 po 100, ačkoli se výsledky fakticky pohybují v těsné blízkosti spíše nuly než hodnot vysokých. (Lebeda 2006: 661) Dosazení vzorce je závislé na proměnných absolutní hodnoty rozdílů hlasů při odečtení počtu získaných křesel, kdy obě hodnoty jsou v procentuálním vyjádření. Výsledek je následně dělený polovinou.

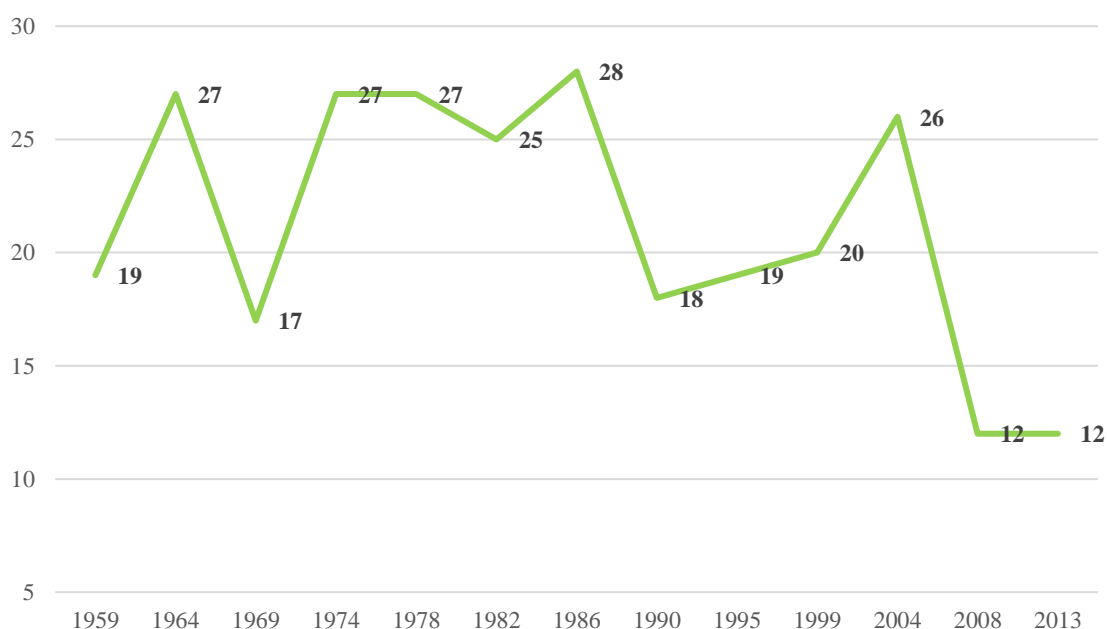
¹⁴² Výčet jednotlivých podkapitol nemusí být vyčerpávající, poněvadž nejrelevantnějším by mohl být až samotný terénní výzkum podle vzoru Bridget Welsh zabírající se průběhem voleb roku 2013. (Welsh 2015)

¹⁴³ Ačkoli existují mnohé další indexy zkoumající proporcionalitu, například D'Hondtův či Raeho index, Least Squares, Grofmanův, Sainte-Lagüeho nebo RR index Tomáše Lebedy, L-H index je možné považovat za nejméně spornou variantu. (Chytilík et al. 2009: 89)

L-H index odpovídá vzorci:

$$ID = \frac{1}{2} \sum |v_i - s_i|$$

Jak ilustruje konkrétními hodnotami graf 2, průměrná cifra ID se ustálila na $\bar{x} = 21,308$; mediánová na $\tilde{x} = 20$. Kromě výjimečného roku 1969, kdy došlo k masivním rasovým nepokojům na základě výsledků tehdejších voleb, a let 1990 a 1995, dochází k postupnému utvrzování si jedinečné pozice vládního bloku, kdy opozice je výrazně podprezentovaná. Stav eskaluje při období nástupu Dr Mahathira Mohamada k moci, jelikož autoritarismus sám výrazně konsolidoval. (Case 1993: 184; Ganesan 2004: 71) Nejmarkantnější propad nastal s volbami v roce 2008, označovaných proto jako „*politické tsunami*“ (Weiss 2009: 741), kdy hodnota ID klesla z 26 na 12, což představuje posun směrem dolů o 14 bodů. Stejná hodnota je následně kalkulována i pro volby následující, v roce 2013. Je proto stěžejní pro vládní i opoziční uskupení, kterým směrem se bude hodnota pohybovat v nadcházejících volbách, zda dojde k poklesu vlivu BN jako ve zlomovém roce 2008 (Chin, Huat 2009: 80), anebo si BN uzurpuje moc zpět k sobě. Přestože trend vysoké disproporcionality v 70. a 80. letech již není od let 90. nikterak výrazný, nelze říci, že by se nemohl opětovně navrátit, jak jednorázově potvrzují volby v roce 2004, kdy nárůst byl opět do výše 26 bodů.

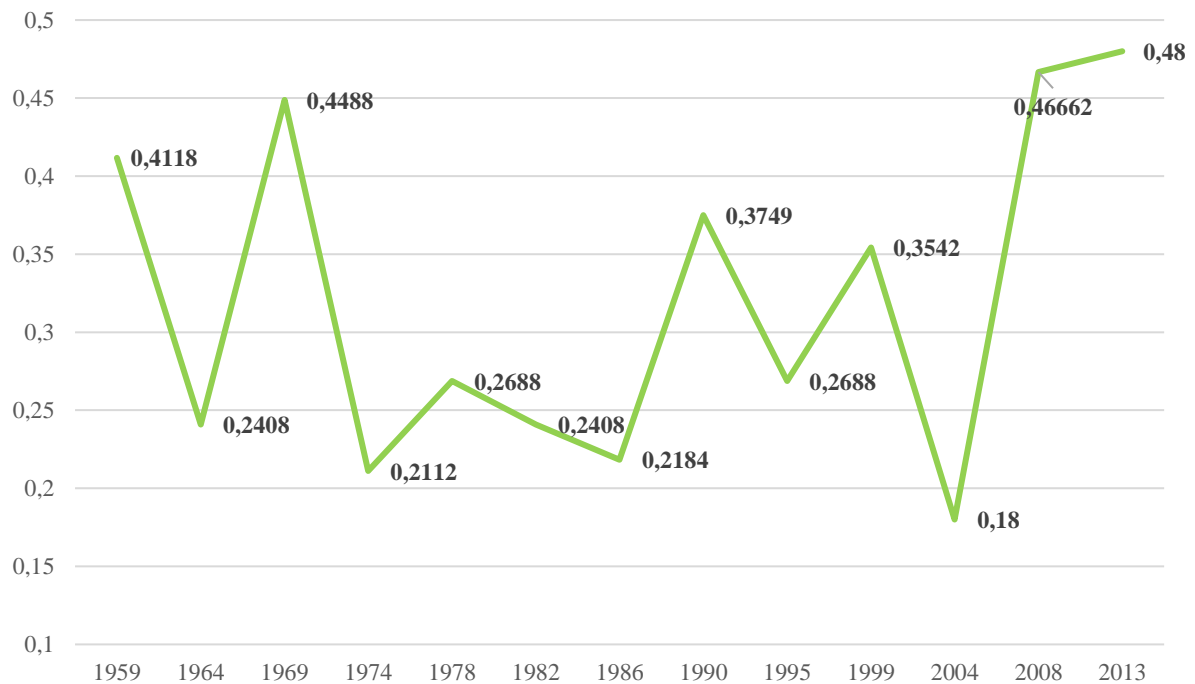
Graf 2 Index disproporcionality (GE 1959-2013)
(Autor 2017)

Druhý ukazatel popisující pozici jednotlivých bloků se nazývá index roztržitosti neboli fragmentace (IF), Douglase Raeho, jenž byl ještě dříve, na základě stejného výpočtu, označován jako Herfindahl-Hirschmanův index. (Taagepera, Shugart 1989: 79) Samotný IF se vypočítá na základě umocnění procenta získaného počtu mandátů pro jednotlivé strany. Vzniknuvší hodnota je poté odečtena od konstantního čísla 1, z čehož plyne, že výsledky IF se pohybují v intervalu mezi 0 a 1. Konečný výsledek na bázi kladné korelace stanovuje, že vyšší hodnota signalizuje vyšší míru fragmentace, roztržitosti, celého stranického systému.

Raeho index fragmentace odpovídá vzorci:

$$IF = 1 - \sum_{i=1}^n T_i^2$$

Jak ukazuje graf 3, mediánovou výší IF je $\tilde{x} = 0,2688$; zatímco průměr je $\bar{x} = 0,32$. Jednotlivé hodnoty oscilují od $IF = 0,48$ v posledních všeobecných volbách až po $IF = 0,18$, když blok BN, s novým lídrem UMNO, dokázal zvítězit se ziskem 91 % křesel v DR. Graf rovněž poukazuje, že postupně dochází od 90. let k redukci rigidního formování DR a strnulost na IF o velikosti 0,23 se vytrácí. Přesto je však nezbytné zmínit, že časový úsek 1959–2013 není nikterak dlouhý a zároveň osobnost ministerského předsedy hraje význačnou roli ve schopnosti ovlivňovat jednotlivé politické výstupy i výsledky ve volbách, a to ať kladně, anebo negativně. Roztržitost výsledků také naznačuje oscilaci centra moci mezi vládním blokem BN s premiérem a opozicí. S přihlédnutím na dění posledního desetiletí se prohlubuje politická impotence z obou pólů, a to zejména k udržení si stabilního vlivu a podpory uvnitř i vně svého uskupení.

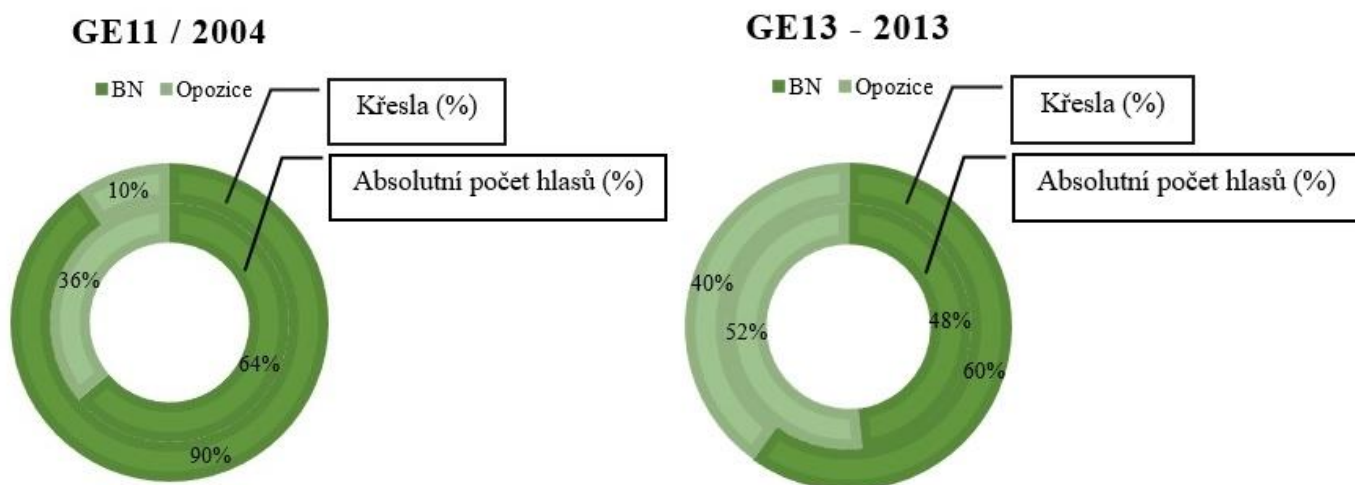

Graf 3 Index fragmentace (GE 1959-2013)
(Autor 2017)

Přestože je systém prosté, relativní, většiny, který je v Malajsii naplňován skrze volební systém FPTP, považován pochopitelně za disproporční, je rozlučka celkového počtu získaných mandátů a absolutního počtu všelidových hlasů poměrně zajímavá.¹⁴⁴ Jak níže zaznamenává grafická soustava 4, nejvýrazněji viditelný je rozkol mezi ziskem hlasů a přidělenými mandáty ve volbách roku 2004 a 2013. Grafy vyjadřují na dvojím členění, jaký je rozdíl mezi absolutními hlasy a přidělenými křesly v DR. Mezitímco v roce 2013 získala BN za 48 % hlasů konečných 60 %, ve volbách roku 2004 jí zisk 64 % hlasů získal 90 % křesel, čímž opozice za více než třetinu všech hlasů získala pouze 21 mandátů, 10 % z rozdělovaných. V roce 2013 opozice dosáhla dokonce na vyšší množství absolutních hlasů voličů, když obdržela 52 %, bylo jí ale přiděleno pouze 89 mandátů představujících 40 % z DR. *Electoral Integrity Project* na základě těchto principů gerrymanderingu a dalších nepoctivých praktik hodnotil Malajsii jako zcela nejhorší zemi z hlediska poctivosti voleb, a to ze všech 66 zkoumaných případů, které byly ve studii zařazeny. (Su-Lyn 2014)¹⁴⁵

¹⁴⁴ Tyto absolutní hlasy se v anglickém jazyce označují souhrnně jako „popular vote,“ nejviditelněji ovlivňují kupříkladu americké prezidentské volby.

¹⁴⁵ Tento projekt byl vytvořen Pippou Norris z Harvardovy univerzity ve spojení s teoretiky z Univerzity v Sydney pro celistvé hodnocení čestnosti uskutečňovaných voleb. (EIP 2017)

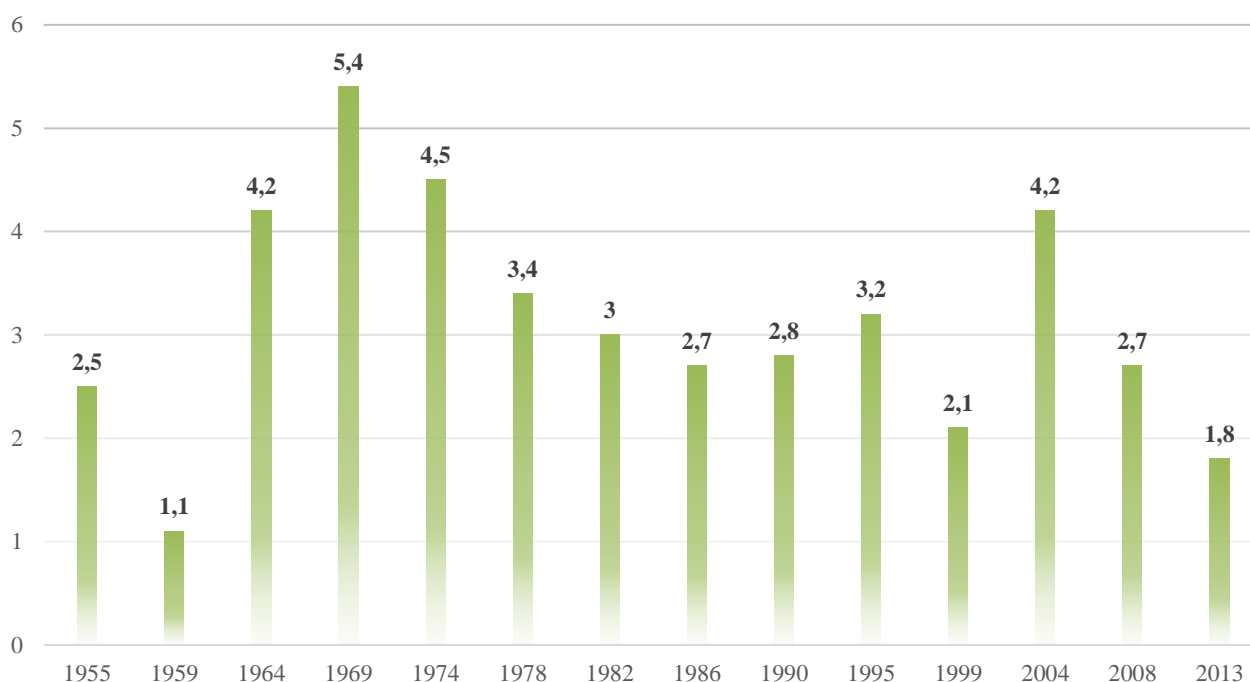
Graf 4 Rozdíl počtu hlasů a mandátů
(Autor 2017: Na základě výsledků daných voleb 2004 a 2013)

Třetím, mnohdy opomíjeným, indikátorem je množství neplatných hlasů, které se objeví v jednotlivých volebních obdobích. S ohledem na fakt, že Malajsie nemá povinnou účast při hlasování, je možné striktně odmítnout tezi o vlivu na růst a pokles počtu neplatných hlasů v závislosti na této proměnné. (McAllister 1993; Hirczy 1994) Rovněž je možné se dočasně oprostít od domněnky, že neplatné hlasy vznikají při jednotlivých procesech sčítání či vznikají nepozorností voliče, čímž se nejedná o intencionální chování voliče *per se*. (srov. Aldashev, Mastrobuoni 2010; Mott 1926) Ačkoli i takovéto chyby tvoří nepochybnou součást hlasů, které jsou vyloučeny ze skrutinia, při pohledu na souhrnný graf fluktuace neplatných hlasů se projevuje efekt odlišný.

Výrazným potvrzeným postřehem teoretiků jest,¹⁴⁶ že nárůst neplatných hlasů je zapříčiněn úmyslným rozhodnutím voličů. Při zaznamenávání jednotlivých počtů neplatných malajsijských hlasů v grafu 5 je na první pohled zřejmé, že údobí výrazného volebního zisku BN předznamenává nárůst zneplatněných hlasů, zatímco v období, kdy opozice získává více křesel než v období protichůdném, počet neplatných

¹⁴⁶ Timothy Power a James Garand zkoumali případ četného výskytu nepolapných hlasů v zemích Latinské Ameriky. Fredrik Ugglá naopak analyzoval tento jev na výběru 200 voleb v zemích nejen západní Evropy, ale rovněž Ameriky či Austrálie a Nového Zélandu během let 1980–2000, kdy potvrdil tezi o nulové platnosti nekompetentního voliče, nýbrž platnost vztahu politického dění *vis-à-vis* neplatným hlasům. (Power, Garand 2007; Ugglá 2008: 1160).

hlasů klesá. Při následné analýze těchto dvou proměnných, volebních zisků BN a počtu neplatných hlasů, vychází jasná úměra, kdy IBM SPSS deklaruje na základě adjustovaných reziduí, že s 99,1% jistotou dochází k nárůstu neplatných hlasů v závislosti na ziscích BN v letech 1969, 1974, 1999 a 2013, s pravděpodobností těsně nedosahující na 99 % o 0,18 bodů je totožný jev viditelný u let 1990, 1982, 2004 a 2008. V tomto ohledu je nicméně nutné, že studium neplatných hlasů by si, stejně jako mnohé další nekalé praktiky objevující se v práci, zasloužilo větší pozornost, nejlépe na individuální hladině výzkumu.

Graf 5 Počty neplatných hlasů (GE 1955-2013)

(Autor 2017)

4.7.2 Volební nepravdelnosti

Přestože volební systém prostě většiny vykazuje kupříkladu nedokonalou proporčnost zastoupení, stejně jako i jiné negativní jevy a tendence (Shugart 2008: 11–14; Chytilík et al. 2009: 113–125), zároveň se v Malajsii vyskytují i mnohé nepravdelnosti (*sic*), nekalé praktiky, jejichž úmyslem je omezit opoziční uskupení a jejich lídry. Chronologicky zůstává možné je mezi sebou rozčlenit, s ohledem na text Schedlera (2002), na tři kategorie podle doby odehrání se. Společně tvoří repetitivní proces manipulací v autoritativním volebním inženýrství. Nejprve je možné hovořit o době *předvolební*, kdy se strany

musí registrovat, probíhá formální nastavení voleb, načež následuje předvolební kampaň. Posléze v okamžiku *volebním*, kdy dochází k aktu odevzdání hlasů, a konečně v *postvolební* době po uzavření volebních místností. V tuto chvíli dochází nejen ke sčítání hlasů, nýbrž se režim nanovo dostává do první fáze.

Volební komise, jejíž členy sice jmenuje král, ale jinak je zcela podřízena kanceláři premiéra, jak bylo již zmíněno v podkapitole 1.1, stanovuje striktní poplatky za možnost účastnit se státní a federálních voleb a v závislosti na tom také depositní platbu na povolení vedení předvolební kampaně. (Chin 2015: 401) Nejedná se však o jediné působení EC, je rovněž zodpovědná za značný malapportionment a gerrymandering. (Schedler 2002: 45; Case 2004b: 85; Case 2006: 102; The Economist 2017) Zatímco první aktivita značí nevyrovnané počty voličů v jednotlivých volebních okrscích, druhá poukazuje na úmyslné upravování hranic jednotlivých volebních okrsků, aby došlo ke koncentraci opozice v několika místech, důsledkem čehož bude mít vládní blok jednodušší cestu k vítězství ve volbách. (Farrell 1997: 8) Na základě obou praktik dochází k postupnému a nesmírnému omezování rovnosti volebního práva, což se v Malajsii děje na bázi cleavages etnických i třídních, kdy potenciální voliči mají vyšší a/nebo nižší hodnotu. (The Economist 2014)¹⁴⁷ Velká část občanů je také předem vyřazena ze seznamu voličů. (Holík 2011: 4)¹⁴⁸ Následně v procesu předvolební kampaně je opozice znevýhodněna limitovaným časem k vedení kampaně, a to v rozmezí jednoho týdne, během něhož musí být schopna zaujmout potenciální voliče. Což jim zároveň ztěžují média deklarující neschopnost opozice vést správně zemi, přičemž mnozí aktivisté jsou označováni za násilníky. (Case 2006: 102–103; 107–108) Vše se více projevuje u výrazného jevu současnosti, potírání korupce. Ta začala s koncem 90. let a nástupem milénia v Malajsii signifikantně narůstat. Avšak snahy o omezování korupčního jednání a jakékoli oznamování těchto aktivit veřejným orgánům začalo být nově trestáno. (Case 2007: 50; Singh 2009: 159) Studenti jako specifická skupina podléhají zvláštním podmínkám,¹⁴⁹ a proto i kupříkladu účast na nepovoleném politickém setkání (*ceramah*)¹⁵⁰ může vyústit ve ztrátu stipendia či vyloučení ze školy.

¹⁴⁷ O změnu v působnosti EC se v Malajsii snaží nezávislé organizace Tindak Malaysia nebo Bersih. Bersih, v českém překladu *čistý*, se snaží protestními setkáními také změnit ambivalentní postoj občanů. Třemi velkými akcemi se to organizaci částečně dařilo, Bersih 1.0, 2.0 a 3.0 v letech 2007, 2011 a 2012 vedla ke zvýšení nejen zájmu o politiku, ale i sociální sítě a jejich užití. Faktem je, že Bersih vznikl jako produkt blogerů. (Lim 2012: 212–221)

¹⁴⁸ Například roku 1999 bylo 680 000 oprávněných voličů zcela vyřazeno. (Holík 2011: 4)

¹⁴⁹ Jedná se o tzv. Univerzitní a vysokoškolský akt zákoníku.

¹⁵⁰ Nejčastěji protestní setkání organizuje *Bersih* a *Společenství hinduistický práv* (HINDRAF). (Subramaniam 2011: 46)

(Case 2006: 100)¹⁵¹ Pro osoby dospělé následně nadto platí další zákonná opatření, která historicky spadají do období získání nezávislosti na Spojeném království, a svojí vážností mohou vést k zatčení kohokoli bez nutnosti soudního řízení. (Ufen 2008: 155)¹⁵²

Jestliže nedojde k ideální úpravě okrsků ze strany malajsijské EC, velmi často je využíváno tzv. smyšlených či přemístěných voličů (*phantom / transfer voters*), které Schedler označuje za „*ekvivalent*“ gerrymanderingu (Schedler 2013: 95). (Ding 2013) Význam tohoto jednání spočívá v přesunu oprávněných voličů do jiných okrsků, čímž po dostavení se do volební místnosti nejsou na seznamu oprávněných k volbě, mezitím v jiném okrsku, kde jsou nově přihlášení, za ně volí osoba cizí, jež tak činí pod falešnou identitou. (Case 2006: 103; Schedler 2013: 95) V případě zjištění tohoto nekalého jednání má navíc volič zákonem zakázáno informovat o této skutečnosti úřady jakkoli voličský registr zpochybnit. (Wah 2007: 116) Nikterak netypickými nejsou ani kupované hlasy, kdy jednotliví kandidáty lidem na venkově nabízejí „*rozvojové finance*“ (Case 2006: 103) V neposlední řadě v momentě samotného hlasování vhazuje každý volič do urny lístek, který je očíslován (Tamtéž) odporujíc tím principu tajného hlasování.

V procesu sčítání hlasů může, jak říká Case, dojít již k jakémukoli z myriády podvodů, protože v tento okamžik už je demokratičnost narušena. Je totiž běžnou praxí, že jestliže některý kandidát vládního bloku prohraje ve svém okrsku, získá jako kompenzaci pozici ministra či jiný významný post, jelikož dlouho platilo, že „*hranice mezi UMNO a státním aparátem byly nejasné*“ (Case 2006: 101; 104). Jestliže chtěl vládní blok v čele s UMNO odstranit opozičního politika, nejčastější cestou je paradoxně nepodložené nařčení z korupčního jednání. (Levitsky 2011: 14)¹⁵³ Častěji proto od 90. let dochází k protestům proti vládní politice i výsledkům voleb a je možné hovořit o těchto protestních setkáváních, které s rozvojem médií získávají nejen na síle, jako o „*rozpoznávacím znamení*“ (Smeltzer, Paré 2015: 121) malajsijské politiky v rámci regionu. A proto se vládní BN snaží o produkci výraznějších restrikcí,¹⁵⁴ jež by omezovaly možnost pořádání protestních setkání. (Tamtéž: 127; Ngui, Fernandez 2016)

¹⁵¹ V Malajsii má neopominutelnou pozici také formální organizace UMNO Youth, která dohlíží (nejen) na studenty, ale útočí rovněž na opozici. (Case 2006: 104; Muhammad 2017)

¹⁵² Vnitřní bezpečnostní akt, Akt oficiální tajnosti, Akt tištěných médií a publikací a v současnosti velice diskutovaný Zákon o pobuřování. (Ufen 2008: 155)

¹⁵³ Nejznámějším příkladem je poté zbavení se Anwara Ibrahima během vnitropolitické krize (*wayang kulit*) v UMNO. Převládnuvší premiér, Mahathir Mohamad, je taktéž znám pro svoji zdatnost „3 v 1,“ kdy dokázal vyhodit z vysokých pozic tři vrcholné politické oponenty. (Petlach 2017)

¹⁵⁴ I přes omezení probíhá v současné Malajsii mnoho protestních akcí, primárně organizovaných organizací *Bersih*, jejichž účelem je přivést k odpovědnosti za finanční incident premiéra Najiba Razaka.

Dan Slater upozorňuje v tomto ohledu na chybnou domněnku o „*uvězněných malajsijských voličích*“ (Slater 2004) implikující stav, kdy voliči nesouhlasící s protidemokratickými praktikami BN a vedoucí stranou UMNO musí proto nutně hlasovat pro islamistickou stranu PAS. Přestože je PAS se svoji proměnlivě kolísavou podporou BN označitelná jako jazýček na vahách moci, svoji extremistickou povahou není alternativou jako nějaká opoziční síla. Jak totiž autor ze svého rozboru dodává, voliči raději akceptují určitou formu autoritářství nežli islamismus ztělesněný v PAS. (Tamtéž)

4.7.2.1 Obchodující politické strany

Neopominutelným jevem ve volební politice Malajsie je financování a spojení médií a finančních machinací s politickými stranami. Nynější systém nastavení „*neprůhledné politiky financování*“ (Gomez 1996: 81) představuje širokou škálu nástrojů, které jsou užívány, především stranami bloku BN. Dlouhodobě se finance podílejí na korumpování celého systému,¹⁵⁵ kdy jednotlivé skupiny získávají od úřadů, které jsou ovládány vládou, podporu finanční i administrativní. Nepotismus těšící se výrazné síle potom představuje jen specifickou část peněžní politiky, která není založena pouze na kupování hlasů, jež je nejčastěji viditelné a zmiňované autory, nýbrž také na spletité síti vnitřních vztahů mezi UMNO spojující se s MCA v 50. letech za účelem většího vstupního kapitálu této strany. (Transparency International 2010: 5; Gomez 1996: 84; Gomez 2012: 1373)

Strany se musí dle zákona z roku 1966 pro své oficiální založení přihlásit ke schválení a následné registraci *Registračnímu úřadu pro sdružení (Jabatan Pendaftaran Pertubuhan Malaysia, ROS)*.¹⁵⁶ Pro malajsijské politické strany, které vstupují do koaličních bloků, je specifická nejen průchodnost, kdy političtí představitelé s velkou frekvencí strany zakládají a jako členové přecházejí napříč, ale také samotná existence na bázi trojí úrovně. Zároveň je Malajsie „*extrémní*“ případ (Austin, Tjernström 2003: 9) co se financování a finanční politiky stran týče, jak dokládá organizace IDEA. Důvod je k tomu prostý, strany nedostávají žádné peněžní prostředky či jakoukoli podporu z veřejných financí, zároveň absentují dočista jakékoli regulace politických stran. Restrikce jsou dány pouze na politické kandidáty, jak rozebírá podkapitola 1.1,

¹⁵⁵ Letitost systému patronáže a nekalého financování je zřejmý již v době koloniální nadvlády Spojeného království na tomto území. Jsou to především rýžoví farmáři, jejichž hlasy zůstávají klíčové pro BN, a proto i výkupní cena rýže, která je konstantně přednastavená, hraje podstatnou roli. (Rock 2017: 29; 279)

¹⁵⁶ V polovině roku (VI/ 2017) úřad ROS odmítl 6 žádostí o založení spolku, schválil naopak 13, dalších 52 čeká na rozhodnutí. (ROS 2017).

jinak neexistují žádné finanční limity pro peněžní operace, maximální výši darů či jejich omezení (Tamtéž; Gomez 2012). Při jakékoli sumarizaci všech potenciálních regulací se ukazuje, že v Malajsii neexistuje doposavad ani jedna. Ačkoli modifikace zákonů byly několikrát vládou deklarovány, naposledy kupříkladu v roce 2012. Najib Razak oznámil, že reformy se odehrají v rámci balíčku změn známého jako *Program proměny vlády (Program Transformasi Kerajaan, GTP)*. (Tamtéž: 9; 188; 190–223; Lee 2015)

Aktuálně *Národní poradní komise (Jawatankuasa Perundingan Kebangsaan)* vytvořila na podzim 2016 nový dokument, který má vést ke změnám ve finanční politice stran. Výsledkem tělesa spadajícího pod malajsijského ministra zodpovědného za transparentnost, Paula Low, vypracovalo seznam 32 *doporučení*, která by měla být aplikována pro financování politických stran. (Malaysiakini 2016) Impulsem k tomu nepochybně byl incident s financemi,¹⁵⁷ kdy byly převedeny na soukromý účel premiéra finance z fondu 1MDB v hodnotě 2,6 miliardy malajsijských ringgitů. Spor, zda se jedná o korupční jednání, čímž by byl premiér podřízen vyšetřování *Protikorupční komise (Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia, MACC)*, zůstává nevyřešený. (Lee 2015; Ahmad 2016) I proto je mezi nezávaznými doporučeními, které však podpořila i BN, odklon od zahraničních dárců.¹⁵⁸ Ti by měli být zakázáni, financování stran a jejich podnikání by však nemělo být nijak omezováno, stejně tak by měly být zrušeny veškeré limity na vedení kampaně. (Ahmad 2016; Carvalho 2016, Malaysiakini 2016). Podle malajsijských představitelů je nezbytné, aby byl ustanoven také zvláštní orgán (*Finanční kontrolní úřad politického dárcovství a výdajů*), který bude kontrolovat navíc i výdaje stran, a to částečně od 14. voleb v chronologickém pořadí, plně poté od GE15. (Lin 2017) Tyto volby by měly proběhnout při dodržení zákonné délky mandátního období DR v roce 2023.

Malajsijské politické strany jsou financovány ze dvou směrů, přímo ze soukromých zdrojů a nepřímo státem. Stát sice strany oficiálně sám nefinancuje, ale politické strany nejsou podřízeny zdanění. Na základě návrhu z roku 2016 by bylo dárcovství z daní taktéž odepisovatelné, což zatím není možné. Dary mohou být zaslány i anonymně. Soukromý sektor financování se zakládá na darech, osobních financích jednotlivých politiků, samotnou stranou vlastněných korporacích a firmách, což zákony v Malajsii též dovolují, nejmenší složkou rozpočtu jsou členské příspěvky. (Bersih 2016: 3; 6)

¹⁵⁷ Základem pro výstup komise byla i publikace, kterou vydala organizace Transparency International, *Reforming Political Financing in Malaysia*, v roce 2010. Autoři v ní uvedli 22 doporučení. (Jo-Ann 2010)

¹⁵⁸ Zaštiťujícím je zde *Zákon o politickém dárcovství a výdajích (Akta Sumbangan dan Perbelanjaan Politik)*, známý a často zahraničními médii zkracovaný jako PDEA.

Problémy s finančními machinacemi se objevují v Malajsii již dlouhodobě a jsou dány zejména členským obsazením vládních stran. V období po ustanovení nezávislosti byli v politice často učitelé a státní úředníci, což se mění na přelomu 80. a 90. let, kdy do vysoké politiky vstupují podnikatelé. Tím se sice pomyslně uzavřel kruh politiky a businessu, jenž je nadto propojený s médii, ale jeho velikost s růstem společností vlastněných stranami BN se výrazně zvětšuje. (Gomez 2012: 1387) Opoziční strany zůstaly mimo zájem investorů z důvodu oslabené pozice, již si udržuje dodnes. A proto i přístup do médií je pro opozici komplikovaný a totéž platí pro zisk finančních prostředků na vlastní existenci i předvolební kampaně.¹⁵⁹ (Lee 2015) Z tohoto důvodu je důležitý rozvoj internetu a sociálních sítí. Zajímavým postřehem jistě zůstává také obliba využívání mobilních telefonů. Tento prostředek v Malajsii využívají politici jako součást kontaktní kampaně, protože finanční náklady na odesílání krátkých SMS zpráv nejsou tak vysoké jako v případě billboardů či plakátů. (Knirsch, Kratzenstein 2010: 100)

Nicméně až sociální sítě typu Facebook, YouTube či Twitter se staly důležité pro opoziční strany, a to z důvodu malé vstupné finanční nákladnosti v porovnání s jinými nástroji předvolební kampaně. (Sani, Ahmad, Wahid 2016: 1346) Na druhou stranu vládní BN si se svými vysokými náklady na předvolební kampaň může dovolit nejen kontrolovat obsah médií skrze dosazené lidi v online světě, ale taktéž financovat venkovní kampaň.¹⁶⁰ Právě ta v Malajsii představuje důležitý nástroj v rurálních oblastech, kde UMNO navíc před posledními volbami 2013, mimo placených lidí, využila protestních organizací typu *Perkasa* či *Pekida*,¹⁶¹ jejichž záměrem bylo rasově podněcovat nepokoje, za což si vysloužila dokonce finanční podporu od této vládní strany. Opoziční strany naopak užívají především neplacené dobrovolníky. (Gomez 2012: 1378; Welsh 2014) Propojenost obchodu, financí, médií a politiky označuje Gomez z University of Malaya jako „*politické podnikání*“ (Gomez 2012: 1371).

¹⁵⁹ Ještě výrazněji by financování opozice mohl omezit zákaz dárcovství ze zahraničí.

¹⁶⁰ Nejčastějším nástrojem předvolebních kampaní je v Malajsii navštěvování potenciálních voličů dle anglického vzoru (tzv. *door-to-door canvassing*). (Gomez 2012: 1380)

¹⁶¹ Tyto nevládní organizace extrémně pravicového typu vznikly hned po volbách 2008, kdy BN výrazně prohrálo.

4.7.2.2 Umlčená média a sociální sítě¹⁶²

Postavení médií, jak plyne z popsání, zůstává podřízeno bloku BN. I přesto však pro média platí stejné principy společné pro region Jihovýchodní Asie, i.e. časté kontroly, licenční požadavky a kontrola obsahu,¹⁶³ jež následně ovlivňuje nucenou personální fluktuaci v jednotlivých editorských pozicích. (Case 2006: 99) Vlastnictví médií je *a priori* politické. *New Straits Times Press Holdings* vydávající stejně jmenovaný anglicky psaný deník či lokální tisk v místních dialektech patří straně UMNO. Naopak *Huaren Holdings* kontroluje koaliční strana MCA. Původní, malajsky psaný, tisk, jehož hlavním představitelem s nejvýraznější oblibou je *Utusan Malaysia*, v překladu *Malajsijský kurýr*, je držen opět téměř z 50 % stranou UMNO. Nejedná se o jediné periodikum, neopominutelný počtem čtenářů má *Berita Harian*, *Denní zprávy*. Největší anglicky psané periodikum *The Star*, patří pro změnu opět MCA. Při pohledu na tištěná média, jak ukazuje tabulka 10, však představuje výrazný oddíl také čínsky psaných novin, zejména *Sin Chew Daily*. U čínských novinářů a médií obecně je zřejmý odklon od provládní politiky směrem ke kritice a preferenci opozičních sil, což potvrdil také sociologicky vedený průzkum místního tisku věnující se politické předpojatosti médií vůči vládnímu bloku i opozici. (Abbott, Given 2015: 461)

Příčiny k tomuto stavu malajsijské žurnalistiky nejde hledat pouze v zákonných opatřeních, vlastnicích médií a etnickém rozdělení společnosti, ale zároveň také v „*ambivalentní pozici*“ střední třídy (Abbott 2011: 22), ta totiž není iniciativní k politickým změnám, poněvadž výraznou část zaměstnává státní aparát. (Tamtéž) Novináři z různých médií však taktéž při jedné z prováděných studií, do níž se jich zapojilo 182, zmiňují, že kvůli svazujícím pravidlům noviny nejsou zvyklé fungovat jako „*watchdog*,“ nýbrž jen jako šířitel zprávy či společenský mobilizátor, který však témata primárně nevyhledává. (Tamam, Abdullah 2015: 52) Televizní sféra funguje na velice obdobném principu, jelikož společnost *Media Prima*, pod kterou spadají všechny soukromé televize, tři rádiové stanice a další trojící noviny, je vlastněna taktéž UMNO. Kabelová společnost je poté na tuto stranu, ač nepřímou, taktéž napojena. (Chin 2015: 400; Sani 2014: 128)

¹⁶² Označení „*umlčená*“ či „*média s náhubkem*“ užívá Nithin Coca ve své analýze pro neziskový oxfordský žurnál *The Internationalist*. (Coca 2016)

¹⁶³ Všechny tiskoviny si každoročně musí obnovovat novinářskou licenci, která je povolením k jejich existenci a fungování. (George 2007: 896)

Jazyk	Periodikum	Přibližná čtenost (v %)
Malajština	Berita Harian	8
	Harian Metro	15
	Kosmo	3
	Utusan Malaysia	7
Čínština	Guang Ming Daily	2
	China Press	5
	Nanyang	2
	Sin Chew Daily	8
Angličtina	Malay Mail	<1
	New Straits Times	2
	Sun	2
	The Star	8
Tamilština	Nanban	<2

Tabulka 10 Nejvýznamnější tištěná periodika
Autor dle (Abbott 2011: 4–5)

Za svobodnější médium je možné označit internetový zpravodajský server *Malaysiakini*,¹⁶⁴ v překladu *Malajsie ted'*, jenž byl založen Stevenem Ganem roku 1999 a v současnosti patří k nejčtenějším webům.¹⁶⁵ Frekvencí návštěvnosti dokonce již porazil tento web provládní *The Star*. (Lim 2012: 216) Je nezbytné brát v potaz, že i na něj se vztahují zákony a nařízení omezující pravomoci publikovat svobodně, zejména kupříkladu Zákon o pobuřování. (Tamtéž) Význačné anglicky a malajsky psané médium *The Malaysian Insider*, vzniknuvší roku 2008, bylo známé taktéž svoji otevřenou kritikou vůči politickým elitám, a proto se po vládním nátlaku rozhodlo vedení činnost ukončit již v roce 2016.¹⁶⁶ K nejvýraznějším kritikům vládní politiky dnes patří *Sarawak Report* mající sídlo v Londýně. Toto médium působí od roku 2010, avšak už se několikrát setkalo

¹⁶⁴ *Malaysiakini* publikuje články v několika jazykových mutacích, v angličtině, malajštině, čínštině a tamilštině.

¹⁶⁵ *Malaysiakini* provozuje rovněž vlastní internetovou televizi *KiniTV*, jež je založená na platformě YouTube, kam jsou nahrávány videa sloužící následně jako materiál televize.

¹⁶⁶ K dalším nezávislým zpravodajským webům patří od roku 2009 bilingvní *Free Malaysia Today (FMT)* a *Malaysia Today* působící od roku 2004. Druhý zmíněný je spíše zpravodajským blogem, avšak kvůli kritičnosti vůči opozici i vládě byl několikrát vládou blokován a jeho novináři uvězněni. (Lim 2012: 215)

se zablokováním webu ze strany státu,¹⁶⁷ jelikož zpravodajský web působí jako investigativní a novináři zveřejňují mnohé problematické aspekty vlády. Výše popsané charakteristiky odkazují na to, jak je nadále užíváno principu „3M“ (Wah 2007: 116). I přesto je nutné hovořit o médiích v Malajsii jako o potenciálně vlivných aktérech, a to právě od založení Malaysiakini 1999, jelikož tento web jako „*urychlovač*“ (Smeltzer, Paré 2015: 128) vedl k pozměnění chování vlády a stal se nápomocným pro opoziční síly. V neposlední řadě byl předstupněm pro posléze oblíbené sociální sítě typu *Facebook*, *Twitter* a *YouTube*. (Tamtéž) V současnosti jsou nová média založena na třech premisách, nositel *informací*, prostředek *spolupráce* mezi etnickým skupinami a prvek *mobilizace*. (Weiss 2012) Interesantní je postřeh Weiss o vzájemné spolupráci napříč etnickými skupinami, což podporuje také Leong svým průzkumem mezi malajsijskými novináři vládních i opozičních médií. (Leong 2015: 57) Výzkum hodnotící vztah mezi využíváním internetu a účastí ve volbách se prokazuje pozitivní (Wong, Tamam, Aw 2013: 573), nicméně jeho význam je limitovaný, jelikož nebere v potaz rurální oblasti.

Funkce Facebooku leží v rovině navazování kontaktů a mobilizace,¹⁶⁸ jak v rozsáhlé studii zjistila Weiss. Pro opozici je nezbytné nástroje rozvíjet, protože dvě zmíněné jsou neudržitelné pro zachování Facebooku jako ekvilibria vůči klasickým médiím, což potvrzuje ve své analýze i Lim dodávající k důležitým funkcím také prostor pro zveřejňování aktuální novinek. Twitter svojí podobou slouží jako aktuální a rychlý informační prostředek z míst dění protestních setkání. Provázaností Twitteru se opozici podařilo dostat dění v Malajsii do globálního zájmu. (Lim 2012: 223–232; Weiss 2012: 48) Facebook však jako síť zároveň slouží k ještě jednomu výraznému účelu, propagaci jednotlivých blogů, jenž obecně v Malajsii hrají v politice vlivnou roli. Ačkoli jejich působení vedlo k nárůstu zájmu o politiku a blogování mezi běžné občany, i nadále je tato aktivita specifika pro odborné komentátory, kteří mají zkušenosti s touto prací či jsou přímo novináři. (Othman, Mat Nayan 2013: 126) K několika zjištěným detailům patří fakt, že političtí blogeři jsou „*zapuštěni*“ (George 2007: 909) v systému neformálních vztahů společenských řetězců násobících jejich vliv. Případová studie politických blogů, jež byla vedena před volbami roku 2008, ukázala, že z 193 analyzovaných případů jich 114 bylo protivládně orientovaných, zatímco pouhých 28 nikoli, což ukazuje na kreaci „*blogosféry*“ (Saahar 2008: 83) představující platformu

¹⁶⁷ Provádění kontroly a blokad webu má na starost *Malajsijská komise pro komunikace a multimédia (Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia, SKMM)*.

¹⁶⁸ Malajsijský uživatel sítě Facebook má v průměru 200 přátel. (Lim 2012: 222–223)

svobody slova. (Tamtéž: 81)¹⁶⁹ Blogování založené na jednotlivcích poté, podle Chinnasamy a Roslan, rozvíjí prvek personalizace, kdy se na straně opozice i vlády výrazněji prezentují jedinci, nikoli skupiny. (Chinnasamy, Roslan 2015: 130)

Nejnovější rozvoj Instagramu je spojený s oblibou označování fotografií tzv. hashtagy. Dle Sani je tento prvek „*spouštěčem velkého nadšení voličů*“ (Sani 2014: 141) o politická témata, čímž je probouzí z apatie. S nárůstem uživatelů internetu, kdy v současnosti je aktivních 60,7 % obyvatel federace (Sani 2014: 137), se společnost také markantně odklání s důvěrou od tradičních médií,¹⁷⁰ více důvěřují malajsijským internetovým blogům a zpravodajským serverům a raději je čtou. (Subramaniam 2011: 47–49) Takřka 94 % lidí na internetu hledá přímo politické zprávy. Hodnotu novin rovněž degraduje, kromě například časté frekvence vzniku a zániku různých časopisů a tiskovin, také princip „*dopisu o příčině*“ (Tapsell 2013: 627), dle něhož se noviny musí omlouvat za své výroky pokaždé, kdy je jim tak nařízeno. Nejčastěji je argumentováno Zákonem o tiskovinách a publikaci, užíván je pod anglickou zkratkou PPPA, z roku 1984, proti němuž protestuje i například provládní *Utusan Malaysia*. (Tamtéž: 627–629) Obdobně v závislosti na ministerském prohlášení nesmí noviny přejímat a citovat zprávy z internetu, jelikož by případné informace mohly být zaujaté negativně vůči vládnímu bloku. (Steele 2009: 92) Takovéto jednání nicméně, jak poukazuje Steele, vede k etablování a nárůstu popularity internetových stránek, které v první řadě zastupuje *Malaysiaki*. (Tamtéž: 108) Online weby čelí často buď jednorázovým opakovaným finančním penalizacím za své výstupy, většinou v přepočtu cca 1 500,- Kč, nebo dojde k zablokování webu. (Malcolm 2016)

Vláda neobměnila svoji politiku pouze k částečné otevřenosti,¹⁷¹ nýbrž od roku 2002 také postoupila k důraznějším kontrolám médií a omezování jejich svobod až do stavu „*internetové války*“ (Yangyue 2014: 1) po volbách 2008. (Sani, Ahmad, Wahid 2016: 1346)¹⁷² Velmi často je užíváno kromě PPPA různých typů aplikovaných přestupků pro konání novinářů, jak sumarizuje tabulka 11. Kromě nového

¹⁶⁹ Mezi autory však není shoda na tom, kdo je oním politickým blogerem. Dle Weiss jsou to častěji z 64 % ženy, podle Saahar jsou to anonymní mladí muži hlásící se k rodilým Malajcům. (srov. Saahar 2008: 81; Weiss 2012: 44)

¹⁷⁰ Malajsijskému tisku důvěřuje 26,6 %, televizi jen 23,3 % obyvatelstva, internetu věří 63,1 %. (Knirsch, Kratzenstein 2010: 104)

¹⁷¹ Zde je opět viditelná diference mezi pevninskou Malajsií a KK, kde místní vláda Sarawaku hodlá projednat a zavést vlastní orgán, *Multimediální úřad Sarawaku (Lembaga Multimedia Sarawak, SMA)*, pro práci s multimédií. (Tan 2017)

¹⁷² Došlo kupříkladu ke zrušení presumpce nevinoty ze zákoníku z 1950 v rámci Zákona o důkazech. (Smeltzer, Paré 2015: 128)

podřízení zahraničních webů a produkce, jako jsou také filmy, malajsijským zákonům jsou v nynější době aktivní v omezovací politice i samotné soudy. (Malcolm 2016) Opozice velmi často upozorňuje, že kyberútoky proti opozičním webům a blogům přichází z institucí podléhajících vládě (Yangyue 2014: 5), někteří autoři hovoří také o tzv. „*kyberkavaleristech*“ (Bakar, Yusoff, Hussin 2014: 109), kteří působí na internetu v profilech podporovatelů vládní politiky a opozici napadají výhrůzkami, zastrašováním z vraždy či manipulují s náboženskými a rasovými tématy. Vládní představitelé po fiasku ve volbách 2008 v čele s ministerským předsedou Najibem Razakem začali tudíž nově také využívat více sociálních sítí, aby se ukázali voličům při běžných situacích i mimo politiku; zejména blog premiéra se stal velmi oblíbeným a čteným, jelikož píše o svém soukromí, politických tématech a reaguje na komentáře. Je však jeden blog, jenž je ještě oblíbenějším, a to je osobní blog bývalého premiéra, Dr Mahathira Mohamada. (Tamtéž: 109–110; Muhamad 2011; Lim 2012: 227)¹⁷³ Nevyhnutelnost tohoto kroku pro UMNO i celý blok BN byl veden skutečností, že nová online média způsobila, jak se empiricky potvrdilo, v době 2004–2008 ztrátu celé třetiny nestálých (*swing*) voličů. (Miner 2015: 73)

Dnes proto Malajsie patří v hodnocení (2017) podle Indexu světové svobody tisku (WPMI) na 144. místo na světě s hodnotou 46,89, čímž se kategoricky neodlišuje v rámci polohy v regionu. Avšak při srovnání s Evropou, kde je největší svoboda tisku v Norsku s hodnotou 7,60, je patrná výrazná rozluka mezi svobodami. (Reporters sans frontières 2017)¹⁷⁴ Jakmile *The Wall Street Journal* informoval o finančních machinacích vedených ve prospěch ministerského předsedy, Najiba Razaka, převzala místní média další investigativní iniciativu, a jsou proto i nadále umlčovány ve prospěch vlády, která reformy odmítá (*tak nak mereform*). (Pepinsky 2012: 3; Coca 2016) Práce Shrivera dochází k finálnímu konstatování o omezování malajsijských médií. Podle jeho analýzy je nejintenzivnějším determinanem kontroly „*sebecenzura*“ (Shriver 2003: 18) odkazující nejen na státnost, ale též intenzifikaci tlaku na média. Někteří autoři hovoří proto dokonce o postupném „*oddemokratizování*“ (Bakar, Yusoff, Hussin 2014). Online média nejsou nadto schopna překonat geografickou mezeru, kdy jejich hlavní uživatelé působí v urbanizovaných oblastech, a proto častěji jsou i zastánci opozice, výrazná venkovská, především východní oblast KK, naopak s provládní podporou zůstává

¹⁷³ Dle Welsh proto náklady na poslední volby v roce 2013 stály vládní blok RM 57,7 milionů odpovídající 307 milionům Kč. (Bakar, Yusoff, Hussin 2014: 110)

¹⁷⁴ William Leong, poslanec ze státu Selangor (okres Gombak), nabízí ještě jasnější kritiku, když podotýká, že média jsou nejen vlastněna stranami, ale jsou navíc „*součástí propagandistické mašinérie*“ (Leong 2013).

k informacím a využívání internetu méně nakloněna, čímž je možné hovořit o tzv. „digitální propasti“ (Leong 2015: 61).

Přestupek	Zákonné opatření	Vymahač
Pobuřování	Zákon o pobuřování 1948	PDRM
Ohrožení národní bezpečnosti	Trestní zákoník	PDRM
Podvod	Zákon o firmách 1965	SSM
/ Finance	Zákon o finančních službách 2013	BNM
/ Trh	Zákon o přímém prodeji 1993	KPDNKK
	Zákon o ochraně spotřebitele 1999	KPDNKK
	Zákon o kapitálovém trhu a službách 2007	SC
	Zákon o elektronickém obchodu 2006	KPDNKK
	Trestní zákoník (odd. 420)	PDRM
Copyright	Zákon o copyrightu 1987	KPDNKK
Pomluva a hanobení	Trestní zákoník	PDRM
	Zákon o pomluvách a hanobení 1957	
Hazard a sázení	Zákon o hazardních institucích 1953	PDRM
	Zákon o sázení 1953	
	Zákon o sázení 1967	
Ohrožení na životě / majetku	Trestní zákoník	PDRM
Hacking	Zákon o počítačových zločinech 1997	PDRM

Tabulka 11 Nejčastější zákonná opatření proti novinářům
Malajsijská komise pro komunikace a multimédia (SKMM 2017)

IV. KVANTITATIVNÍ ANALÝZA¹⁷⁵

5. Výzkum „*zdola-nahoru*“: *Jaký je malajsijský volič?*

Druhá část zkoumající pohled a hodnocení demokracie a volební politiky z opačného pohledu (*bottom-up*), využívá údajů a dat především z výběrových šetření *World Values Survey* (WVS). Tato organizace se věnuje zkoumání postojů a možných faktorů, které by mohly ovlivnit podobu jednotlivého státu, jeho občanů a jejich názorů na společnost jako takovou. Doposud byla skrze šest výzkumných vln vedena šetření ve více než sto zemích, a jak je deklarováno, bylo tak zkoumáno již přes 90 % populace světa. (WVS 2015a) Rovněž i jejich výstupy, které zveřejňují na oficiálních internetových stránkách, jsou dále zpracovávány dalšími sociálními vědci pro rozbor teorie modernizace a účinků ekonomiky a industrialismu či kultury v jednotlivých společnostech.¹⁷⁶

Práce využívá data z vlny šesté, během které byl výzkum veden v Malajsii v roce 2011. Přestože však výzkum z etapy, jež byla primárně uskutečněna během let 2010 až 2014, obsahuje informace patřící k nejnovějším při vzniku této práce, jedná se zároveň o nevýhodu. Jelikož byl prozatím výzkum WVS v Malajsii jednorázovou událostí, a tak není možné vytvořit kontinuální srovnání a zhodnotit vývojové tendence v postojích malajsijské společnosti. Terénní práce sběru dat byly uskutečněny v rozmezí 19. března 2012 až 15. června 2012 pod institucionálním patronátem *Orient Pacific Century*, kdy vedení akce měl na starost tým Grace Lee Hooi Yean, ústředním výzkumníkem, jenž měl na starost studii, byl Eduard J. Bomhoff. Výsledky jsou zapracovány do případové studie v podobě číselných hodnot, a to konkrétně taktéž v souboru o 385 proměnných pro statistický program IBM SPSS 20, s nímž je v práci operováno. (WVS 2015b) Samotný sběr dat se v Malajsii udál bez problémů v daném kvótním zadání,¹⁷⁷ v němž figuroval výběr o 1 300 respondentech, statistická chyba se pohybuje na hladině $\pm 2,8$ %. Kvótní výběr rovněž odráží malajsijský

¹⁷⁵ Z důvodu lepší přehlednosti jsou do textu vkládány grafy či schémata jen v nutných případech. Další datová zjištění, která jsou nezbytně zmiňována, jsou součástí appendixu.

¹⁷⁶ Příkladem budiž známá *kulturní mapa* odlišností a podobností zemí, na níž autoři pracují na dvou dimenzionální rovině, sekularizované versus tradiční společnosti a výběrové versus pojetí vlastního vyjádření. (Inglehart, Welzel 2013)

¹⁷⁷ Ačkoli výzkum nemá nikterak specifické jevy, v oddílu technické zprávy je autory připomenuto, že i když lidé se podíleli „*s nadšením*“ (WVS 2015b) na tomto šetření, v nespecifikovaných venkovských oblastech se výzkumníci setkali s negativním přijetím, poněvadž tamější lidé předpokládali, že se jedná o možnou zkoušku ze strany vládní garnitury k loajalitě, kterou by měli k ní mít, a proto spolupráci na výzkumu odmítli.

federalismus (Tamtéž), když je rozdělen dle jednotlivých států a počtu místních obyvatel, které výzkum následně ještě třídí do venkovských a městských částí.

Kvantitativní oddíl je dělen pro větší srozumitelnost i přehlednost do několika subkategorií, aby zpracování dotazníku bylo strukturovanější. Na data z WVS jsou navázány i další výzkumy, jelikož samotná jedna studie v podobě WVS, ač rozsáhlá, nedeklaruje vše a nadto ani v cyklické či jakékoli vývojové tendenci. Samotné jednotlivé výzkumy doposud vedené v Malajsií jsou přidruženy a charakterizovány *ad hoc* v tematických subkategoriích jako případný kontrast k WVS, a to přestože svojí monotematicností výzkumu nedosahují rozpětí jako daná primární studie WVS, nicméně přináší s sebou další poznatky, jejichž hodnota by se mohla projevit posléze.¹⁷⁸

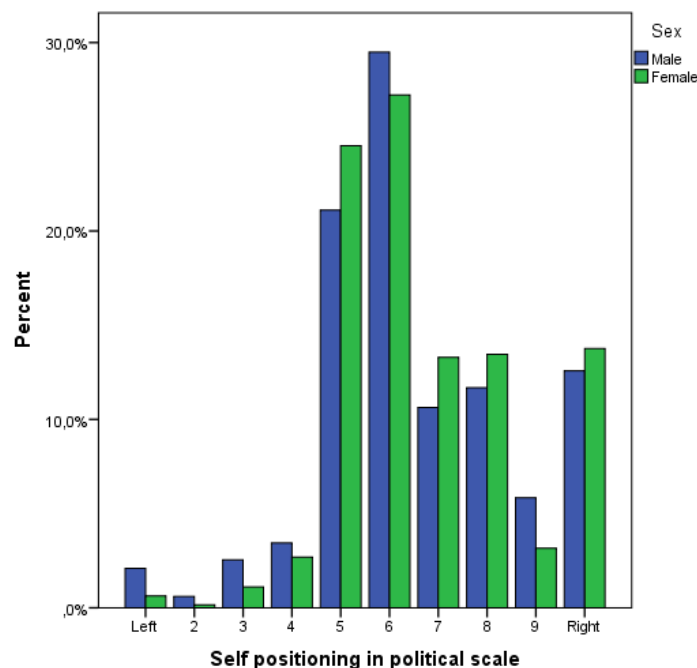
5.1 Sociodemografické prvky¹⁷⁹

Při pohledu na pravolevou škálu, u níž není možné pozorovat natolik silnou statickou významnost, se však ukazuje, že ženy tendují více k pravici a středu, zatímco muži spíše inklinují k extrémům mezi oběma směry. Nejčastěji se obyvatelé řadili na této škále na středové hodnoty 5 a 6. Nicméně i tak frekvenčně převažuje pravicovější směřování. Rozdíl v tom, zdali je stranictví doménou mužů či žen, není nikterak zásadní. Ač je s 99% spolehlivostí možné říci, že na 42 % žen není členkami politických stran, muži, ačkoli častěji straníky jsou, zůstávají spíše neaktivními. Přestože v daném výběru se ukazuje, že ženy přesto jsou často v politických stranách, jejich zájem o politiku ukazuje hodnoty odlišné. Ženy necítily zájem politiku ani částečně, nýbrž hovořily o svém nezájmu, a to s 99,1 % jistotou faktu z výběrové části. Naopak muži se stejnou hladinou spolehlivosti deklarovali svůj silný zájem na politickém dění. Výrazně se tak podporuje i teze z kvalitativní části, která hovořila o tom, že ženy nejenže jsou muži od politické participace odrazovány, ale především samy necítí na tématu zaujetí. U tvrzení, zdali jsou muži lepšími politickými lídry, se ženy vyhradily proti a s 99,1% jistotou jich 18,2 % z výběru nesouhlasilo či silně nesouhlasilo. Při pohledu na konečná čísla se však neukazuje nikterak výrazná rozlučka u výsledků mužů a žen. Třebaže se muži považují za výrazně lepší jako političtí lídři, celkově tak učinilo 17,6 % mužů, ženy se v tomto ohledu co do

¹⁷⁸ Mezi tyto doplňující výzkumy jsou řazeny kupříkladu *The Youth Factor: 2012 Survey of Malaysian Youth Opinion*; *Malaysia Country Opinion Survey Report* od Světové banky; *Values, Dreams, Ideals: Muslim Youth in Southeast Asia: Malaysia and Indonesia* či *Malaysian Political Values Survey* od Merdeka Center, malajsijské společnosti pro výzkum veřejného mínění.

¹⁷⁹ Z jazykového hlediska mezi respondenty WVS dominují ti, kteří odpovídali přímo v malajštině (88,6 %), následně v čínštině (6,5 %) a angličtině (4,9 %).

počtu odlišovaly pouze minimálně. Výsledek se statisticky největší silou, samozřejmě, představuje silná podpora mužů ve vlastní politické schopnosti jako lídrů, a to na stupni adjustovaného rezidua 7,4. Při zjednodušeném součtu podporujícího tvrzení versus jeho odmítnutí bylo 509 mužů pro a proti 159, ženy souhlasily v počtu 399 a proti byly v 236 případech.

Graf 6 Pravolevá škála u mužů a žen
(Autor 2017)

Jestliže by byl na případ žen a teorie demokracie aplikován výzkum, jak významně patří rovnost mužů a žen k atributům demokracie, ukazuje se, že na stupnici od 1 do 10 se výrazná část respondentů, ač s omezenější statistickou významností z důvodu rozložení do širé škály, kloní k souhlasné možnosti. Statisticky nejvýznamněji se ženy (hladinou 2,5) klonily k hodnotě 8 z 10, což o 0,08 nestačí na 99% významnost. U mužů se jako statisticky významnější hodnoty ukázaly negativní stupně odpovědi, a to 2 a 4, u nichž však při hodnotách 2,3 a 1,9 není možné hovořit o významnosti na úrovni 99, respektive 95 %. Při pohledu na sumarizující graf je viditelná převažující a téměř vyrovnaná tendence obou pohlaví k přiznávání rovných práv mužů a žen v rámci demokracie. Pozice žen a mužů se neodlišuje výrazněji ani při sumarizujícím tvrzení, jak demokratická je v současnosti Malajsie. Nejčastěji frekventované odpovědi byly kladné a pohybovaly se především mezi stupni 6–8, kdy 10 byla maximální hodnota přiznávající zemi naprostou demokratickou. Statistickou významnost je možné najít pouze u 1,3 % mužů, kteří označili nejzáporněji demokratickou vládu, kdy dle nich nejnižší hodnotou 1 není demokracie naplňována, a toto procento mužů je signifikantní s 99% spolehlivostí.

Ženy se z 2,8 % objevují v sekci dosaženého vzdělání na nejnižší pozici, a to se signifikantní významností, když nemají reálně žádné vzdělání. Zde se nejedná o ženy, které by základní vzdělání nedokončily, nýbrž o případy naprosté absence. U mužů jde o nesignifikantních 1,5 % respondentů. Nicméně celkově je stav vzdělanosti vyrovnaný a nedochází k nikterak výrazným odchylkám mezi muži a ženami. Velmi vyrovnaný je také souhrn užívaných médií dle pohlaví. Mezi oběma skupinami nedochází k rozdílnosti, pouze v případě dvou médií se minimálně odlišují, ačkoli bez statistické významnosti, ale u zprůměrovaných hodnot využívání. U žen je výrazněji preferován jako nejčastější nástroj vyhledávání informací zdroj internet s výraznějším rozdílem oproti druhému nejoblíbenějšímu, a to tištěným časopisům, které muži mají téměř stejně v oblíbenosti jako internet. Zůstává nezbytné také zmínit, že nejméně populárním médiem pro získání informací je vládou kontrolované televizní zpravodajství a tištěné noviny. Populárnější mezi obyvateli Malajsie je bez ohledu na pohlaví spíše rádio jako zdroj zpráv. Při otázce, s jakou pravidelností se účastní jako voliči voleb se taktéž neukazuje rozdíl mezi pohlavími, je možné tudíž konstatovat, že 41,3 % obyvatel chodí pravidelně k volbám, 34,7 % téměř vždy, konstantní neúčast deklarovalo 24 % obyvatel Malajsie.

Zajímavější je naopak pozorovat, jakou stranu by tyto dvě skupiny volily. Mezitímco ženy inklinují významněji k BN s významností 95 % při hodnotě 2,3, zatímco při 38,3 % všech žen, naopak 5,2 % mužů je statisticky významných jako voliči PAS. Celkově by 74,3 % hlasů však bez ohledu na pohlaví bylo pro BN. Počet reálných voličů ve výběrovém šetření, kteří by volili BN, se mezi muži a ženami opět liší pouze minimálně, kdy 404 mužů a 431 žen by volilo vládní BN. Rozdílnosti mezi pohlavími jsou spíše minimální. Pro pozorování možných odlišností je proto nasnadě hledat podstatu voličského chování hlouběji v dalších determinantech.

5.2 Sociální stratifikace voličů

Ekonomické aspekty jsou opomíjeným faktorem při analýze malajsijských voličů, jak poznamenáno v úvodu práce. (Welsh 2014a: 11–15) Z výběru můžeme identifikovat 48,2 % zaměstnanců na plný úvazek, 4,9 % na částečný úvazek a 22,6 % podnikatelů. Je zajímavé, že výraznou a signifikantní skupinu tvoří 10,5 % žen, které jsou v domácnosti a nemají přímý pracovní poměr. Situace, která se recipročně v ekonomických datech odvíjí, je reflektována v anglickém přejímání důležitosti postavení ve společenské hierarchii, i.e. rozdělení společnosti na třídy, a to v rozmezí *vyšší společenské vrstvy, vyšší*

střední třídy, nižší střední třídy, pracující a nižší společenské vrstvy. Přestože společenská třída jako proměnná není nijak signifikantní pro ženy a muže, v politických otázkách je tomu právě naopak.

Z hlediska politického stranictví se ve společnosti ukazuje, že k nejčastějším členům stran patří lidé, kteří sebe sami označili za nižší a vyšší střední třídu. Do vyšší střední třídy se statistickou signifikancí větší než 95 % patří především, ve vzestupném pořadí, ženy v domácnosti, studenti a důchodci. Jestliže vyloučíme ženy v domácnosti, které deklarovaly, že nemají zájem o politiku ani participaci v rámci ní, a studenty organizující se případně v mladistvých organizacích spadajících pod UMNO a Bersih, přísluší k signifikantní skupině straníků lidé v důchodu. Jedná se však o již neaktivní straníky. O naprostém nezájmu o členství v politických stranách je možné hovořit dle počtů u lidí vyšší společenské třídy, statisticky významní jsou nestraníci z pracující třídy, kteří jsou především na pozici zaměstnanců, u nichž daný výběr hovoří o 99% jistotě. Zájem o politické stranictví se nikterak výrazně neprojevuje u žádné společenské třídy, a je možné jej signifikantněji pozorovat jen u nižší střední třídy. Zato nejnižší třída statisticky významně tenduje spíše k nezájmu o politiku jako takovou, obdobně bez významnosti je tomu u pracující třídy.

Lidé nižší střední a nejnižší třídy byli taktéž výrazní v tom ohledu, že by jim vadilo, pokud by jejich sused měl být někdo jiného vyznání či jiné rasy. Rozdíl v hodnotách u těchto dvou otázek není u obou tříd velmi odlišný. Překvapivě to byla ale pracující třída, která se potýká s největším a statisticky velmi signifikantním (hladina 4,9 a 4,3) pocitem strachu z terorismu a občanské války, jenž se u jiných tříd však takto silně vůbec neprojevuje. Ačkoli statisticky méně významné, je to právě pracující třída, jež deklarovala svůj zájem o politiku. Z celkového součtu dotázaných 43,7 % řeklo, že se zajímají o politiku alespoň částečně nebo zcela, ostatní se spíše nebo vůbec o politické dění nezajímají. V neposlední řadě jsou to obecně nižší vrstvy, jejichž percepce demokratičnosti Malajsie je pozitivní a nepocitují případnou nedemokratičnost režimu, jak činí vyšší střední třída či částečně vyšší třída.

Stejně jako malý zájem o politiku se u pracující třídy projevuje nevoličství. Z daného výběru se ukazuje, že s 99 % jistotou patří tato skupina respondentů mezi ty, kteří nikdy nevolí. Především vyšší střední a nižší střední třída patří naopak k těm, kteří se voleb vždy pravidelně účastní s 99%, respektive 95%, jistotou. S ještě výraznější signifikancí je pak u těchto dvou sociálních vrstev možné pozorovat jejich obavy o demokratičnost voleb projevující se v otázce hodnotící svobodu voleb. Konkrétně se

WVS ptala, zda je opozičním kandidátům bráněno v kandidatuře. Dané dvě skupiny pozorovaly danou nepravidelnost ve volební politice. Naopak lidé především pracující třídy tento jev vůbec nepociťovali. Nadto byla pracující třída jedinou, jež během (předvolebního) období odmítla výskyt jakékoli zaujatosti televizních médií a tím i zabarvené vysílání ve prospěch vládního bloku, a to dokonce na hladině spolehlivosti 99 %. Dokonce střední třídy i nejnižší společenské třídy na významné hladině spolehlivosti pozorovaly výrazné pozitivní naklonění vůči vládním kandidátům. Hodnocení participace na poklidné demonstraci, podpisu petice či zapojení do stávkových akcí postrádá při analýze jednotlivých třídních skupin jakéhokoli významu. Důvodem je nedostatek lidí ochotných se svěřit i při výběrových šetřeních k takovému činu (Gan 2014b), a proto se počty respondentů pro jednotlivé akce nepohybují ani v desítkách. Inklinace společenských tříd k určitým politickým uskupením je pozorovatelná u pracující třídy, která se přiklání, ač s omezenější statistickou signifikancí, k BN. Nižší střední třída výrazně s 99% spolehlivostí preferuje opozici v podobě DAP, částečně, se stejnou hladinou spolehlivosti jako pracující k BN, se k DAP kloní také velmi malá část vyšší střední třídy. Pracující třída i nižší třída poté také tenduje k PAS, ale zde je signifikance ještě nižší. Politická preference nejvyšší společenské třídy zůstává nejasná, přestože frekvenčně byla nejčastější odpovědí (x9) BN, jedná se o natolik nízké hodnoty, že statistickou významnost postrádají.

Oproti faktoru pohlaví už tak sociální status přináší určité diference mezi jednotlivými skupinami voličů, čímž přibližuje charakteristiky malajsijské voliče. Výjimku v tom však tvoří velmi úzká nejvyšší společenská třída (*upper class*), o níž se doposud nepodařilo konkrétněji mnoho vypořádat, což je z části zapříčiněno velmi omezeným počtem příslušníků skupiny ve společnosti. Výjimku tvoří proto tuto sekci dva relevantní poznatky. V první řadě jsou lidé z nejvyšších vrstev buď zaměstnání maximálně na částečný úvazek, nikoli úplný, anebo jsou také se statistickou významností podnikatelé. Pro lepší přiblížení si této vrstvy se ukazuje, že její příslušníci žijí ve čtvrtích, které jsou „*poměrně často*“ spojovány s výskytem loupeží. Stejně jako poté vyšší střední třída vnímají nižší bezpečnost a množství krádeží v rámci svých čtvrtí, kde žijí, což u pracujících a nejnižších vrstev naopak vykazuje vztah silně negativní. Tímto problémem se lidé nejnižších dvou tříd necítí nikterak výrazněji ohrožováni. I tak přesto zůstává pozice této elitní skupiny v Malajsií nejasná.

Which party would you vote for if there were a national election tomorrow * Social class (subjective) Crosstabulation

		Social class (subjective)					Total	
		Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class		
Which party would you vote for if there were a national election tomorrow	Count	9	83	248	379	115	834	
	MY: Barisan National (BN) % of Total	0,8%	7,4%	22,1%	33,7%	10,2%	74,3%	
	Adjusted	-,4	-2,3	-1,4	1,8	1,6		
	Residual							
	Count	0	17	46	31	8	102	
	MY: Democratic Action Party (DAP) % of Total	0,0%	1,5%	4,1%	2,8%	0,7%	9,1%	
	Adjusted	-1,1	1,8	3,3	-2,9	-1,6		
	Residual							
	Count	2	16	30	35	10	93	
	MY: Pan-Malaysian Islamic (PAS) % of Total	0,2%	1,4%	2,7%	3,1%	0,9%	8,3%	
	Adjusted	,9	1,9	,3	-1,3	-,6		
	Residual							
	Count	2	10	23	48	11	94	
	MY: People's Justice Party (PKR) % of Total	0,2%	0,9%	2,0%	4,3%	1,0%	8,4%	
	Adjusted	,9	-,2	-1,4	1,5	-,3		
	Residual							
	Total	Count	13	126	347	493	144	1123
	% of Total		1,2%	11,2%	30,9%	43,9%	12,8%	100,0%

Tabulka 12 Vliv třídního systému na politické preference (Autor 2017)

5.3 Etnické determinanty voliče

Třetí skupinu faktorů představuje etnická příslušnost malajsijských voličů. Federace se skládá kromě rodilých Malajců (cca 68,8 %) ¹⁸⁰ také z čínské (23,2 %) a indické (8 %), která se ve většině výzkumů pojí do kategorie ostatních jihoasijských etnik, stejně jako v případě WVS či Malajsijského statistického úřadu DOSM. (DOSM 2017) Obecně je možné etnickou problematiku považovat za jednu z nejvíce zkoumaných odvětví v rámci malajsijských studií (srov. Lee 2004; Mayudin, Tiung 2008; Segawa 2013; Lee, Khalid

¹⁸⁰ Problematika etnika rodilých Malajců je složitější a odlišuje se její chápání i právní nastavení při pevninské Malajsii, ve státě Sabah, i ve státě Sarawak. Z 68,8 % jich 54,6 představuje rodilé Malajce se statusem bumiputera, jenž je přiznáván také cca 14,2 % Malajců, kteří jsou etnicky příbuzného austronéskeho etnika. Odlišné principy na obou ostrovních státech započítávají do skupiny obyvatel tohoto statusu také místní původní domorodé obyvatelstvo i rodilé občany daných států. Vše definují jednotlivé ústavy. (Kahn 1998)

2016), zároveň se však jedná o jednu z nejkompexnějších otázek při analýze Malajsie, což je dáno nejen historickým vývoje jednotlivých etnik, jejich vzájemných sporů, ale především také tím, že etnika začínají v Malajsii fungovat jako „*přechodné identity*“ (Singh 2001: 44), čímž se vícero vzájemně promíchávají charakteristiky etnik. Výsledkem je současný stav, kdy v Malajsii dochází k postupné restratifikaci uvnitř samotný malajských bumiputerů. Důsledkem hierarchizace se tak tvoří i nižší (třetí) třída v rámci rodilých obyvatel, kteří kupříkladu mají omezené možnosti v navštěvování rozličných podniků či studia, a to ačkoli jsou označováni bumiputerové. I to se však poslední dny podle zjištění FMT začalo měnit, jelikož tito lidé dostávají do svých osobních dokladů označení národnosti nikoli původní malajsijské bumi ethnicity, nýbrž jsou titulováni jako „*ostatní*“ (*lain-lain*). (Mokhtar 2017)

Při zpětném pohledu na sociální stratifikaci, je možné zjistit, do kterých tříd se řadí příslušníci jednotlivých etnik. S ohledem na větší množství Malajců je zřejmé, že etniku se bude nacházet ve všech společenských třídách, což se také potvrzuje ve výzkumu. Nicméně s větší i menší statistickou významností se odlišuje čínská menšina, která se zařazuje do tříd nejvyšší, vyšší a nižší střední třídy; pro nejnižší společenskou třídu má navíc výrazný statisticky negativní vztah. Početně má nejčastější sebezařazení indického obyvatelstva nižší střední a pracující třída, avšak bez výrazné statistické významnosti. Samotní Malajci se vidí nejčastěji řazení jako nejnižší společenská třída, a to s významností 99,1 %. S nedokonalou významností 1,8, nedosahující 95% spolehlivosti o pouhých 0,16 bodů, je možné pozorovat sebezařazení bumiputerů do pracující třídy. Reflektujícím faktorem je taktéž dosažené vzdělání v rámci jednotlivých etnik. Třebaže nejfrekventovanějším a nejčastějším typem vzdělání je dokončené středoškolské s technickou orientací (u Malajců 28,2 % a u Číňanů 9,4 %), jejich statistická významnost je nízká. Zato vysokoškolské vzdělání podporuje distinkci mezi jednotlivými etniky ještě silněji. Počet bumiputerů s univerzitním vzděláním, jímž byl přidělen vysokoškolský titul bylo ve výběru na 35 respondentů, u čínského etnika to bylo dokonce 28 respondentů, u indického 11, což odpovídá 2,7 %; 2,4 % a 2,7 % jednotlivých etnik. Důležité je, že v rámci čínské a indické populace se jedná o statisticky ryze významný počet, jenž je reflektován 99%, potažmo 95 % spolehlivostí. I při pouhém pozorování počtu odpovídajících, kteří dosáhli nejvyššího vzdělání, je zřejmé, že Malajci mají častěji nižší dosažené vzdělání, nežli je tomu u Indů a především Číňanů.

Politické snahy ve stranicích se výrazněji objevují pouze ve výběru u skupiny rodilých Malajců, kteří ze skupiny 4,6 % aktivních členů politických stran bez ohledu na

etnicitu představují s 4,4 % statisticky významnou sekci, totéž platí o rodilých Malajcích i jako neaktivních členech stran. Naopak výraznou skupinou nestraníků jsou Číňané, kteří z celkového výběru deklarující 83% nestrannost představují signifikantních 22,6 % odpovídající spolehlivosti na hladině 99,1 %. Přestože výsledky ukazují, že bez ohledu na etnikum se vždy největší procento lidí pravidelně účastní voleb do DR, jejich statistická signifikance není výrazná. O to vyšší však je u Malajců, kteří jsou ambivalentnější a významných 24,8 % z nich nechodí pravidelně vždy volit, ale jen „obvykle“. Navíc 7,3 % obyvatel čínského původu na stejné hladině spolehlivosti (95 %) deklarovalo, že se voleb nikdy neúčastní. Stranické afiliace jednotlivých etnik přináší ještě značnější odchylující se výsledky. Rodilí Malajci jsou s 99,1% spolehlivostí inklinováni k vládní BN, která od doby rasových nepokojů směřovaných vůči Číňanům praktikuje pozitivní diskriminaci ve prospěch bumiputerů, a proto je i zřejmý statisticky negativní vztah Číňanů k BN, kdy na totožné úrovni je hodnota adjustovaného rezidua dokonce -6. Silnou stranickou příslušnost je možné vidět u Malajců ještě ke straně PAS, kdy na shodné hladině spolehlivosti se k nim kloní 7,8 % respondentů malajského etnika. U indických voličů je problematické vyhodnotit jakoukoli afiliaci jako významnou, jelikož nemají k žádnému uskupení nakloněný vztah. Čínští voliči se nejvíce blíží významně k opozici představované v době výzkumu DAP, ale nezanedbatelných 13,4 % čínských voličů hlasovalo pro BN, což dokládá komplexnost jednotlivých etnik a jejich politických preferencí.

Následné zhodnocení, zdali jsou hlasy v Malajsií sčítány poctivě a spravedlivě a nedochází tím k podvodům, odlišuje etnika opět od sebe. Ze čtyř nabízených možností pozorované poctivosti součtu hlasů se pro zcela a téměř vždy poctivé sčítání přiklonilo 25 % a 32,8 %, pouze 11,6 % malajského výběru bylo nějakým způsobem proti tvrzení o poctivosti sčítání hlasovacích lístků. Silný nesouhlas podpořený i statistickou významností se objevuje u čínských voličů, kteří se proti možnosti poctivého sčítání ohradili i značným počtem respondentů. Pomezí skupinu tvoří Indové a ostatní etnika, jejichž postoj je víceméně nejistý, protože se kloní ke „(spíše) poctivému“ sčítání dle procentuálního počtu dotázaných z této skupiny, avšak statistická signifikance absentuje.

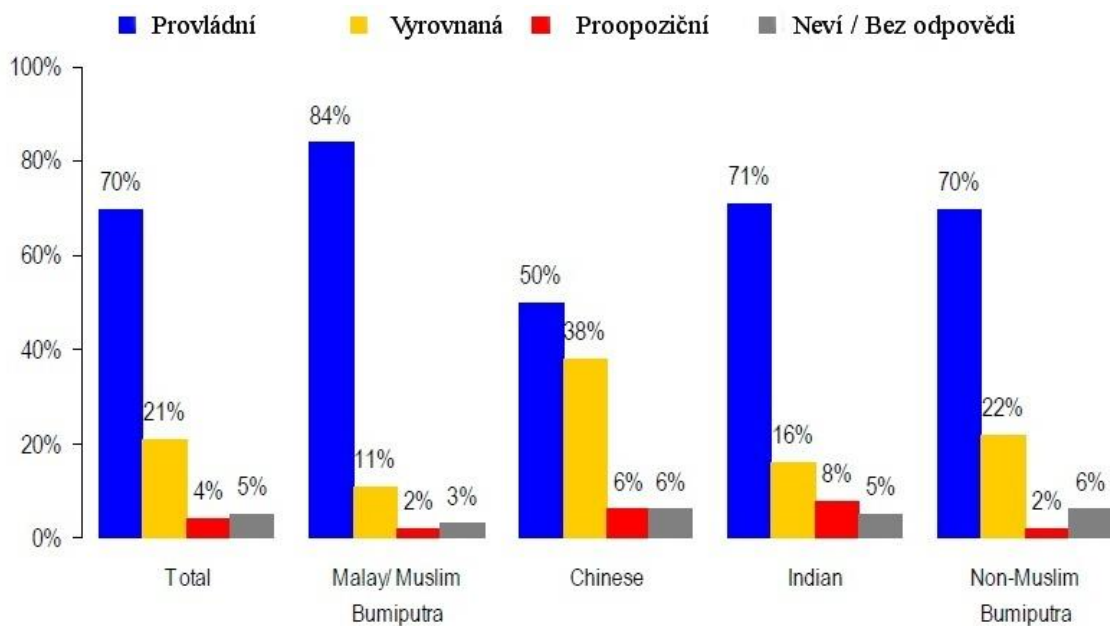
V sekci komunitního postoje je též hodnotitelná názorová vyhraněnost vůči jiným náboženstvím nebo hrdost patřit k danému národu a zdroje příjmu vlastních informací. Možnost mít za souseda někoho, který vyznává odlišnou víru, by nevadila 70 % respondentů, tento fakt potvrzuje i otázka, jestli si dotazovaný myslí, že lidé s jiným vyznáním jsou také spořádání jako lidé jeho vyznání. Přesvědčeno je o tom 79 % populace.

A jestliže je přihlédnuto k faktu, že vyznání hraje hned po rodině jednu z nejdůležitějších rolí ve společnosti, jedná se o důležitý poznatek, kdy mezi tamějšími skutečně existuje míra tolerance. Obyvatelé Malajsie celkově (64,5 % respondentů) cítí hrdost vůči svému národu jako výraznou, a dalších 32 % cítí určitou hrdost přináležitosti k danému národu, mezitímco pouhá 3 % se staví negativněji ke kladnému vnímání vlastní země. Ukazatelem dokreslujícím společnost je informovanost, konkrétně dle daných zdrojů informací. Je zajímavé, že největší přednost pro získání informací je skrze televizi a denní tisk. Internet patří společně s e-maily k nejméně preferovaným prostředkům v přístupu k novým zprávám, jak deklaruje dřívější průzkum.

Výzkum z roku 2008 od *Centre for Independent Journalism (CFIJ)*, který se specializoval na poslání a postavení médií v Malajsii, chtěl rovněž analyzovat, nakolik místní lidé mediální nezávislosti a svobodě rozumí.¹⁸¹ Kromě důležitosti představované denním tiskem výzkumníci poukazují na několik zásadních faktů. V první řadě odkazuje text na manipulovatelnost a cenzuru médií, a následně na samotnou jejich podstatu v podobě jejich vlastníka. S ohledem na manipulovatelnost se vyskytuje zřejmý názor napříč etniky, že média ze 70 % působí ve prospěch vládní Národní fronty (BN). Zkreslenost vůči BN je nejmenší u čínsky psaných médií, kdy zároveň představitelé tohoto etnika vnímají nezávislost jejich médií jako největší, a to až z 38 %. Celkově média a jejich nakloněnost pozorují všechny etnické skupiny. (CFIJ 2008: 2–4) Druhým jevem průzkumu je hodnocení respondentů, které komponenty zpráv by měly být cenzurovány. V této oblasti přetrvala jasná podpora svobody médií na informování při zmínkách o epidemii, náznacích korupce či lidských právech, s 60% podporou při kritice kroků vlády v její politice vládnutí. Maximální cenzuru z 84 % preferují respondenti při vulgaritách, neslušnostech a obscénních detailech. Až 47 % lidí však také podpořilo cenzuru při monitoringu rasových nepokojů, o téměř deset procent méně jich podpořilo nezveřejňování jmen obětí násilných činů.¹⁸² (Tamtéž: 6–7) *Pièce de résistance* jejich výzkumu zůstává ale zjištění, že respondenti konceptu nezávislosti médií příliš ve své podstatě nerozumí či jen „vágně“ (Tamtéž: 5), poněvadž neberou v potaz vlastníky a jejich vliv na zpravodajství. (Tamtéž: 12) Tento trend hlavní preference televize a denního tisku jako fundamentálního zdroje informací se promítl následně i do mladé generace ve věku 15–25, kdy k televizi se přiklonilo až 98 % mladistvých a k tisku 94 %. (The Asia Foundation 2012: 22)

¹⁸¹ Přístup tohoto průzkumu byl založen na etnicitě, nikoli pohlaví respondentů. Zkoumaná média byla odlišována dle jejich prvotního jazyka komunikace. (CFIJ 2008)

¹⁸² Do sekce jmen obětí však byla zahrnuta i jména pachatelů těchto trestných činů.

Graf 7 Percepce neobjektivity vlastních médií

Přeloženo autorem (CFIJ 2008: 4)

Graf 8 Mělo by zpravodajství být cenzurováno?

Přeloženo autorem (CFIJ 2008: 7)

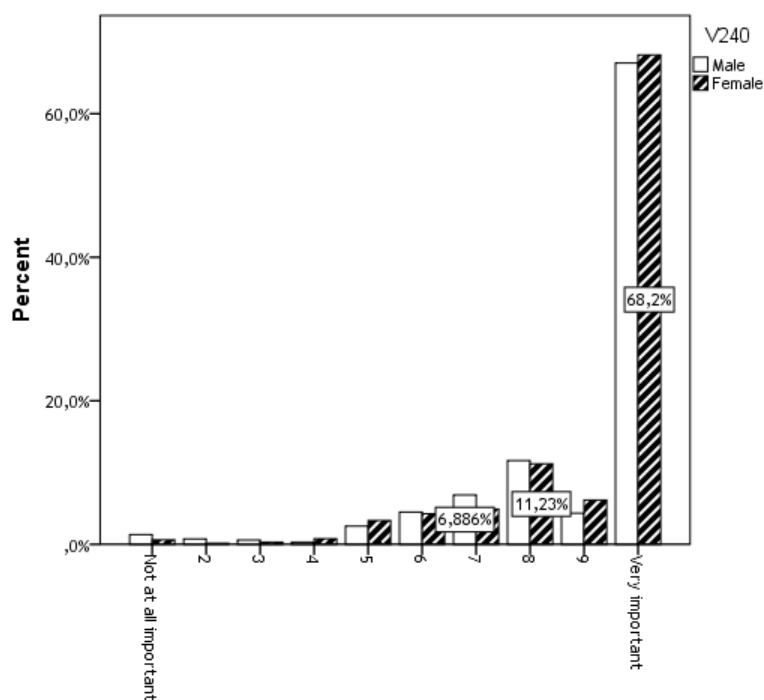
5.3.1 K malajsijské religiozitě

Otázky cílené na náboženské vyznání jsou pokládány napříč dotazníkem v několika variacích, kdy je dotazována nejen důležitost víry, ale i Boha, či v neposlední řadě také vztah mezi závěry církve a vědy a praktické aplikace prvků vyznání.¹⁸³ Víra v Boha se jeví jako naprosto zásadní, pokud je brána v potaz hodnota 98,4 % lidí ji deklarující, zatímco důležitost Boha v každodenním životě zmínilo na škálové hodnotě s nejvyšší hodnotou 10 pouze 67,07 % mužů a 68,2 % žen. Data se rovněž odráží v tom, že dochází věřící na bohoslužby častěji než jednou týdně z více než 30 %, 21 % jich chodí minimálně jednou týdně.¹⁸⁴ Ač k jiným náboženským vyznáním byla pozorovatelná tolerance, pokud je ve sporu církev a věda, místní lidé jasně podporují první jmenovanou, a to ze 75 %, kdy vědu by otevřeně podpořilo 5 % respondentů.

Mezi respondenty se bez ohledu na pohlaví, společenskou třídu či etnicitu celkově projevuje výrazná nepostradatelnost Boha pro každodenní život. Obecně je v Malajsii víra v Boha brána jako přirozená součást společnosti, čímž v současnosti nehraje *a priori* ústřední bod sváru, ten se nadále projevuje v otázce etnicity. Je tak možné hovořit o víře až jako o sekundárním tématu, kterému je etnicita nadřazena. Výjimečný případ sporu se objevil v poslední řadě v roce 2014, kdy vyvstala opětovně otázka v používání termínu Boha, poněvadž jednotlivé etnické skupiny, a křesťané především, v malajštině užívají běžně pojmu Alláh jako označení Boha. Proti tomu se postavili konzervativní muslimové, kteří byli podpořeni také Nejvyšším soudem, ovládaným BN, který nakonec negoval předchozí debaty a rozhodnutí a rozhodl v jejich konečný prospěch. (BBC 2014; Fuller 2014)

¹⁸³ Přestože víru a její důležitost deklaruje výrazné procento respondentů, a ve významnosti stojí víra bez ohledu na pohlaví respondenta hned za rodinou, při otázce, zdali je dotazovaný zbožným člověkem (*religion person*) dochází k rozkolu. 53,7 % deklaruje jasně ano a 45,5 % odpovědělo záporně, třetí variantu, ateista, zvolilo jen 0,8 % lidí.

¹⁸⁴ V průzkumu se objevila otázka, jak často se dotazovaný modlí. Nejčastější odpovědí z 66 % bylo několikrát denně a následně se skokovým rozdílem 11 % řeklo, že jednou denně.

Graf 9 Významnost Boha v každodenním životě

(Autor 2017)

Při komplexním zkoumání náboženského vyznání a jeho vlivu na politické dění je možné zjistit z dat WVS také hlubší vztahy v proměnných. Pokud je uvážena jako proměnná důležitost politiky v životě, jejíž čtyřvarianční odpověď koresponduje s variantami významnosti náboženství. V analýze skrze kontingenční tabulku se v rámci adjustovaných reziduí poukázal jako signifikantní vztah mezi preferencí religiozity jako naprosto zásadní součásti života se stejně významnou hodnotou pro politické zájmy. Na respondentech se projevuje s rostoucí důležitostí jedné proměnné, rovněž nárůst i té druhé. Hladina 4,7 poukazuje na silný a nenáhodný vztah mezi lidmi silně zbožnými a silně vnímající politickou scénu. Protipólová situace se objevuje u 39 % respondentů, pro něž je politika naprosto nedůležitou záležitostí, jelikož mezi ně se řadí ti, kteří i vyznání označili za méně důležité pro jejich život, jak v tabulce 12 představuje hladina 6 odpovídající spolehlivosti na 99,1 %, že se nejedná o náhodu, a potvrzuje se takto H_{A4} o spojitosti obou proměnných. K signifikantním patří i hodnoty centrální, kdy je hladina 3,0 adjustovaných reziduí pro respondenty volící vyznání jako spíše důležité a a politiku spíše nedůležitou, a to s 99% hladinou spolehlivosti.

	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Important in life: Politics *	1299	99,9%	1	0,1%	1300	100,0%
Important in life: Religion						

Important in life: Politics * Important in life: Religion Crosstabulation							
		Important in life: Religion				Total	
		Very important	Rather important	Not very important	Not at all important		
Important in life: Politics	Very important	Count	220	9	3	0	232
		% within Important in life: Religion	20,0%	5,8%	7,9%	0,0%	17,9%
		Adjusted Residual	4,7	-4,2	-1,6	-,8	
	Rather important	Count	393	48	6	1	448
		% within Important in life: Religion	35,7%	30,8%	15,8%	33,3%	34,5%
		Adjusted Residual	2,1	-1,0	-2,5	,0	
	Not very important	Count	394	75	14	2	485
		% within Important in life: Religion	35,8%	48,1%	36,8%	66,7%	37,3%
		Adjusted Residual	-2,8	3,0	-,1	1,1	
	Not at all important	Count	95	24	15	0	134
		% within Important in life: Religion	8,6%	15,4%	39,5%	0,0%	10,3%
		Adjusted Residual	-4,8	2,2	6,0	-,6	
Total	Count	1102	156	38	3	1299	
	% within Important in life: Religion	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Adjusted Residual						

Tabulka 13 Významnost politiky a náboženství
(Autor 2017)

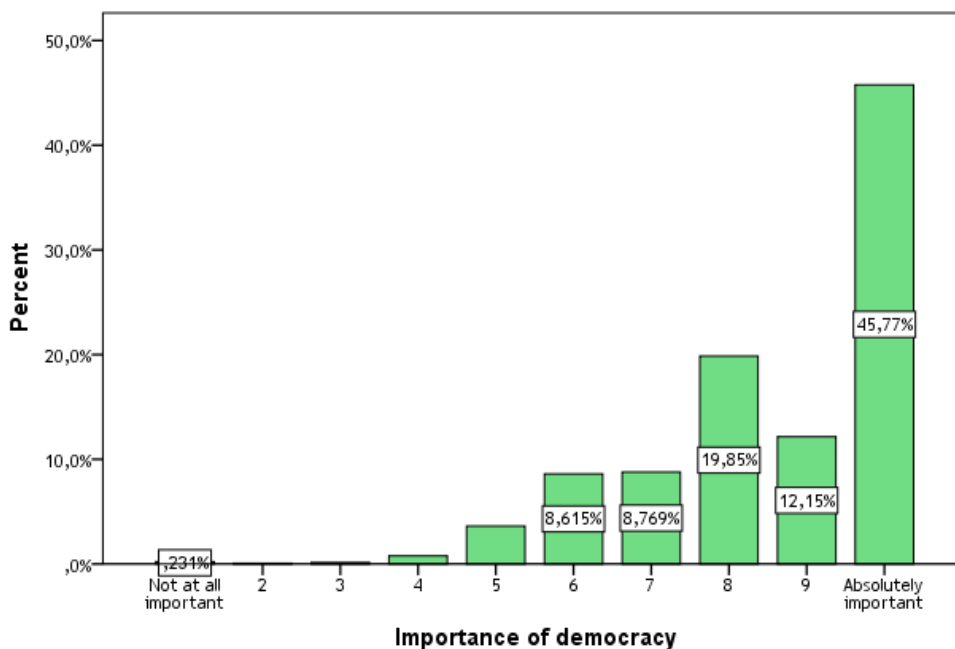
5.4 Percepce demokracie

Demokracie je mezi respondenty pojímána jako jedna z nezbytných součástí politického režimu, jak potvrzují dvě obdobné otázky řešící na desetibodové škále její důležitost, kdy 46 % respondentů demokracii ohodnotilo nejvyšším možným skóre 10/10 pojímajícím demokracii jako naprosto nejdůležitější. Zbýlých 54 % se rozprostřelo nejvýrazněji od šestky na stupnici směrem nahoru. Opačný pól zůstal velmi marginalizován. Obdobným směrem je založena otázka hodnocení přítomnosti demokratického režimu v politických systémech. Načež respondenti na čtyřvariantní odpověď nejčastěji vybrali dvě kladné varianty ve prospěch demokracie z 92,8 % (47,85 % a 44,92 %). Přičemž necelá dvě procenta považovala demokracii za špatnou. Tato zjištění jsou nadále podpořena v průzkumu veřejného mínění malajsijské instituce *Merdeka Center*, jež se specializuje na výzkumy v oblasti společenského dění. Dle jejich zjištění z roku 2010 patří demokratický proces, společně se vzděláním (20 %), mezi dvě nejdůležitější oblasti, které je nezbytné do budoucna i nadále zkvalitňovat, což potvrdilo 27 % z N = 3 141 (respondentů). (Merdeka Center 2010: 16)¹⁸⁵

Obdobný výsledek přinesl výzkum *Asia Barometer* kladoucí analogickou otázku, zdali je demokratický systém *nejlepší*, *nejhorší* či *pomezní* (*fairly good*) variantou režimu. V této třívariantní otázce se v kontinuálním šetření ukázala proměnlivost, kdy se kromě

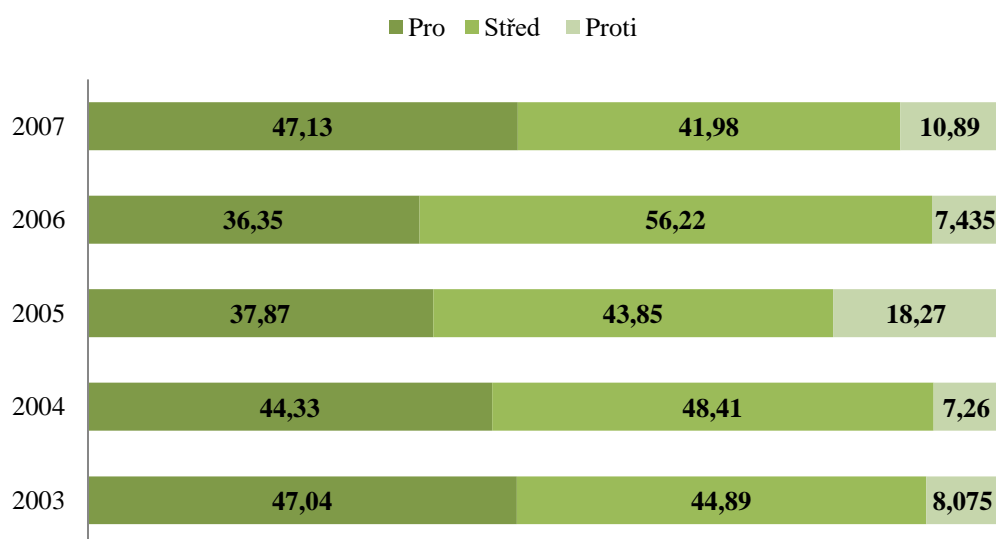
¹⁸⁵ Toleranci chybovosti (*margin of error*) stanovuje Merdeka Center na 1,75 %. (Merdeka Center 2010: 3)

roku 2005 míra negativismu vůči demokracii držela okolo průměrné hodnoty 8,415 %. Výrazné obměny se udály mezi úplnou a částečnou podporou demokracie. Maximální podpora demokracie nastala v první vlně a poslední zároveň, kdy hodnoty vykazovaly 47,04 %, potažmo 47,13 %; nejnižší maximální podpora demokracie byla v letech 2005 a 2006, kdy tuto možnost zvolilo 37,87 % a 36,35 % dotázaných.

Graf 10 Důležitost demokracie

(Autor 2017)

Graf 11 Podpora demokracie v letech 2003–2007 dle Asia Barometer

(Autor 2017)

Bridget Welsh ve své studii přišla ještě s jedním postřehem vůči demokracii ze strany lidí v Malajsii, a to, že by byli „ochotni omezit demokracii v okamžiku ohrožení sociálního pořádku“ (Welsh 1996: 884). Tyto konzervativní hodnoty jsou pozorovatelné i ve studii asijských hodnot v textu Marka R. Thompsona; ten poukazuje na to, že demokracie je ze své podstaty především dle opozičních stran „lékem na ekonomické problémy“ (Thompson 2001: 155). Avšak i nadále zůstávají protivládní aktivisté kritičtí k Západu a jeho pojmání demokracie. (Tamtéž: 158)¹⁸⁶ Ještě hlouběji šla Alagappova práce, jenž hovoří o islámu Malajsie nikoli jako o vyznání, ale o „politické ideologii“ (Alagappa 1995: 34), kdy přednost před demokracií má vždy ekonomický rozvoj. (Tamtéž: 30).¹⁸⁷ Demokracie je z těchto důvodů považována, jako v jiných částech světa s muslimskými obyvateli,¹⁸⁸ za zcela vhodný druh vládnutí, leč s přihlédnutím ke skutečnosti, že náboženský a společenský úzus bude zachován.

5.5 Volební geografie

Při rozboru země z perspektivy volební geografie je nezbytné nejdříve vymezit, jakým způsobem je země volebně členěna. Nejvyšší stupeň federace představuje 13 jednotlivých států (*Negeri*). Ty jsou svým vnitřním zřízením buď dědičné sultanáty,¹⁸⁹ kterých je celkově devět, anebo čtyři guvernérské státy (Melaka, Penang, Sabah, a Sarawak), a tři federální teritoria (*Wilayah Persekutuan*), mezi které se řadí Kuala Lumpur, Putrajaya a Labuan. V rámci federace existují dva druhy volebních okrsků, a to federální (*Bahagian Pilihan Raya Persekutuan*) a státní (*Bahagian Pilihan Raya Negeri*).¹⁹⁰ Jednotlivé federální distrikty odpovídající počtu mandátů v Dewan Rakyat, i.e. v současnosti 222, v sobě poté mají vždy v rozmezí 2–6 volebních okrsků státních, což však již neplatí pro tři federální území, v nichž se nižší, státní, okrsky již nevyskytují.

¹⁸⁶ *Abu Dhabi Gallup Center* při zkoumání odlišností a případného napětí mezi světem Západu a muslimskými zeměmi vedlo průzkum veřejného mínění, co je příčinou pnutí, zdali je to kultura, náboženství nebo odlišné politické zájmy. Přestože se ukázaly případy typu Senegal, kde respondenti vidí víru z 60 % jako stěžejní odlišnost, v Malajsii hodnoty odpovídají pouhým 39 %, 29 %, 7 % pro vyznání, politiku a kulturu v tomto pořadí, 23 % na otázku odpovědělo, že neví. Tento výsledek je možné srovnávat na blízkost kupříkladu s Norskem a tamním vyjádřením 41 %, 23 %, 23 %, a 10 %. (Gallup 2010: 41)

¹⁸⁷ Primárně tuto odlišnost islámu jako politické ideologie autor nachází kromě Malajsie ještě v Indonésii. (Alagappa 1995: 34)

¹⁸⁸ Příkladem budiž státy jižní Asie jako Indie či Nepál, které nejsou vždy zcela demokratické, ale jejich podpora vůči demokratické vládě je vysoká. (de Souza, Palshikar, Yadav 2008: 85–86) Obdobný stav panuje i v mnoha arabských zemích, kde dochází taktéž k podpoře demokracie, avšak jak se ptají i výzkumníci Jamal a Tessler, je otázkou, jaký druh demokracie mají tito lidé na mysli, jelikož ji spíše vidí jako „instrument“ (Jamal, Tessler 2008: 108), kdy demokracie narůstá ve své moci postupným způsobem a není nikterak omezeno postavení islámu. (Tamtéž)

¹⁸⁹ Až na sultanát Perlis, kde je hlavou státu Raja, jsou sultáni hlavami sultanátů.

¹⁹⁰ Federální okrsky proto poté jsou označovány jako „P,“ zatímco státní nesou titul „N,“ načež konkretizaci okrsků odpovídá po daných písmenkách číselná označení.

Pod úrovní státní existují ještě nižší okrsky, tzv. distrikty, jejichž funkce tkví v administrativní poloze. Zatímco na pevninské části federace jsou označovány podle malajštiny jako *Daerah*, stát Kelantan užívá označení *Jajahan*, Sabah a Sarawak poté *Bahagian*.¹⁹¹ Pro jednodušší orientaci bývá užíváno, nejen v médiích, rozlišení na pět geografických oblastí, které jsou využívány i ve výzkumech kupříkladu Asia Barometer. Mezi pět oblastí patří Severní, Jižní a Východní oblast, Centrální část a Východní Malajsie (KK),¹⁹² jak na jednotlivých státech a teritoriích demonstruje tabulka XY, jež je navíc doplněna o příslušnou informaci o stupni vyspělosti na základě tzv. Indexu lidského rozvoje (HDI) z posledního roku šetření, 2013. HDI bude následně porovnáváno s dalšími faktory ovlivňující jednotlivé státy.¹⁹³

Mapa 3 Členění federace

Autor (2017)

¹⁹¹ Nejnižší jednotku představuje administrativně regionální *Mukim*, nicméně její význam je malý.

¹⁹² Tato oblast se zkracuje označením na KK odkazující na dvě hlavní města Sabahu a Sarawaku, Kuching a Kuota Kinabal.

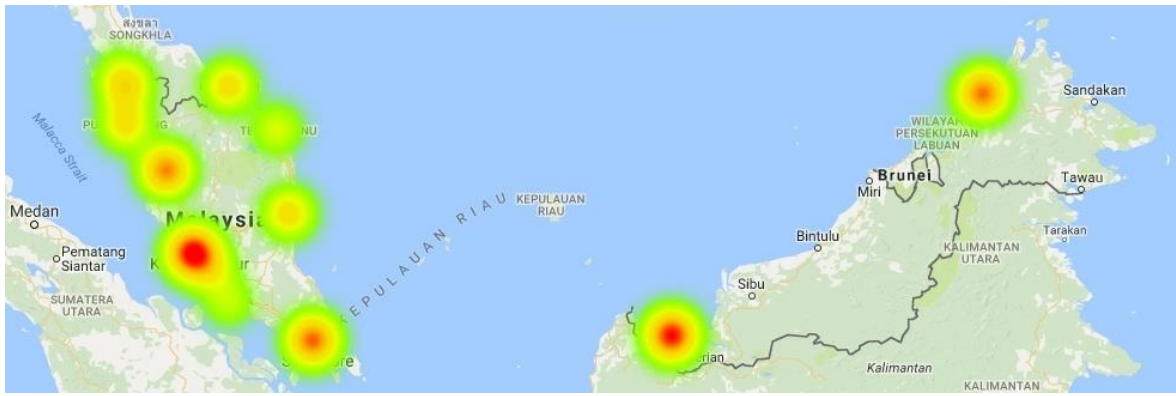
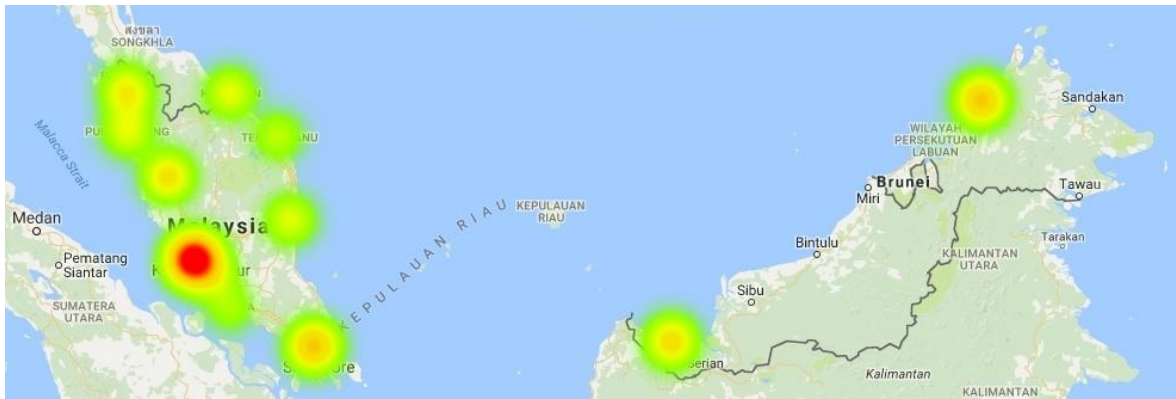
¹⁹³ Hodnota „x“ není zveřejněna; celkově se pro rok 2015 hodnota Malajsie v průměru pohybovala na hladině $\bar{x} = 0,789$, čímž se řadí v rámci skupin *velmi vysoký rozvoj*, *vysoký*, *střední* a *nízký rozvoj země*, do druhé nejvyšší kategorie.

Část Malajsie	Stát / Teritorium	HDI stupeň
Severní oblast	Perlis	0.714
	Kedah	0,670
	Penang	0,773
	Perak	0.719
Jižní oblast	Melaka	0.742
	Johor	0,733
Oblast východního pobřeží	Kelantan	0.659
	Terengganu	0.730
	Pahang	0.705
Centrální oblast	Selangor	0.810
	Negeri Sembilan	0.739
	Kuala Lumpur	0.795
	Putrajaya	x
Východí Malajsie (KK)	Sabah	0.643
	Sarawak	0.757
	Labuan	x

Tabulka 14 Stupně rozvoje částí federace
(Autor 2017: Podle HDI (HDI 2013))

Při pohledu na teplotní srovnávací teplotní mapy 4, je zřejmé, že zatímco do počtu obyvatel, kde vyšší množství je vždy signalizováno tmavším odstínem červené, je nejméně výraznější Centrální oblast a oblast KK (Sabah), při pozorování počtu členů v DR se ukazuje výrazný nárůst v Sarawaku a v Johoru. Tato území je možné nejen považovat za oblast tradičních muslimů, ale také podporovatelů vládního bloku BN. (The Economist 2014). Naopak při pozorování stupně rozvoje HDI, kde se projevuje také Severní oblast v čele s ostrovním státem Penang při hodnotě 0,773. Je zřejmé, že ač přes menší počet obyvatel, má stát své zastoupení výraznější než Terengganu, který má s nevýrazně menším počtem obyvatel o pět mandátů méně v DR. A to i navzdory faktu, že Terengganu, společně se státem Kelantan, patří tradičně k volebním baštám PAS. (Slater 2012) Cílem EC, která je zodpovědná za nastavování hranic jednotlivých okrsků, je udržet stav, kdy ve venkovských oblastech dále vítězí BN, jelikož tam dominují i rodilí Malajci. V oblastech městských převažují Číňané, kteří sice vítězí markantně v počtech

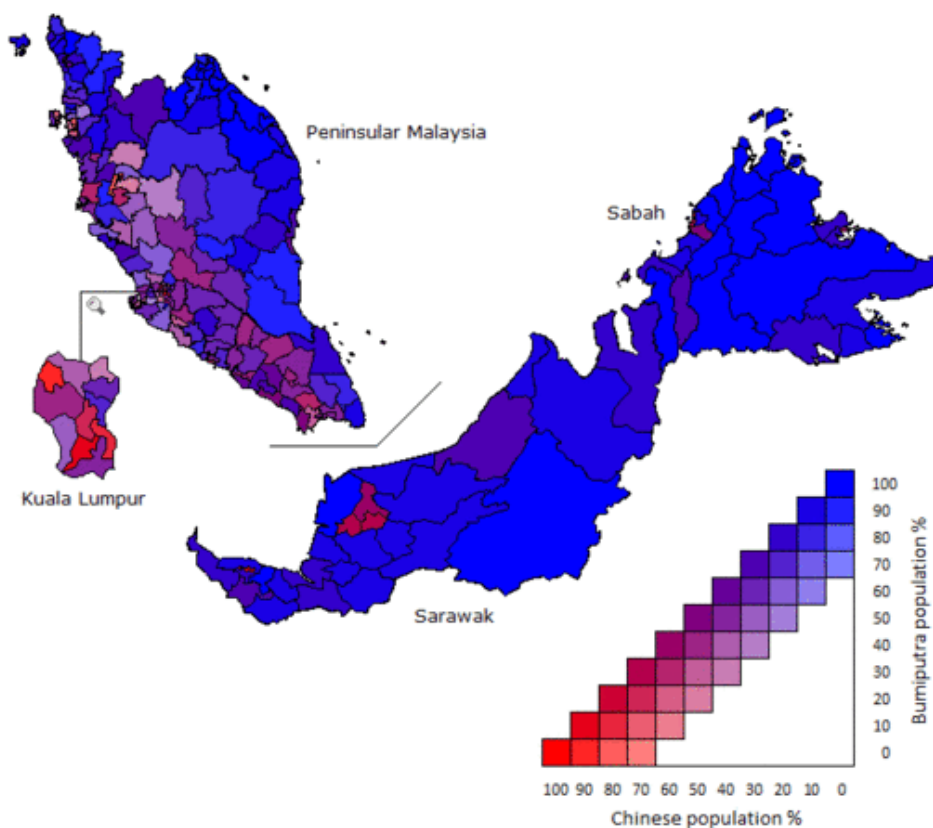
hlasů, nicméně s ohledem na volební systém FPTP a gerrymandering není možné, aby jakkoli vyhráli společně s opozicí volby. (Chin 2015: 401–402)

Mapa 4 Soustava teplotních map
(Autor 2017: Podle Google Maps)

5.5.1 Geografická cleavage

Z hlediska rozložení politických sil se ukázalo, že etnické složení již hraje neopominutelnou roli. Poslední podkapitola v této sekci se věnuje samotné otázce rozdělení společnosti a politických sil dle jednotlivých států a při dělení na městské a venkovské oblasti. V tomto ohledu sice již vznikly studie, jak upozorňuje i Welsh (Welsh 2015: 18), nicméně majorita analýz se zaobírá členěním federace na rurální a urbanizované oblasti či rozložení etnik konajíce bez pozorování dalších proměnných. Samotné rozložení etnik v Malajsii, jak jej představuje mapa 5, ukazuje, že ačkoli většinová bumiputerová se nachází téměř ve většině oblastí, v severních oblastech, kde se rozkládají státy Kelantan, Terengganu a Pahang, navíc zcela dominují. Obdobný stav platí i pro hlavní oblast voličů BN ve státech Sabah a Sarawak, zde tuto majoritnost narušují zcela minimálně Číňané v KK. Celý jižní pás států od Penangu po Johor poté ve větší či menší míře má mezi obyvatelstvem čínské etnikum.

Mapa 5 Rasové rozložení
(SeekingAlpha 2013)

Rozdíly mezi státy i oblastmi v přístupu k médiím je zřejmý. Zatímco při pozorování rozdílů mezi muži a ženami byly nejvyužívanějšími zdroji informací dle dat WVS (2014) internet a tištěné časopisy, podle poslední vlny šetření Asia Barometer (2007)

patřila k nejčastějším zdrojům, které nadto též formovaly přímo i politický názor respondentů, televize a tištěné noviny. Před 10 lety byl internet v Malajsii všeobecně podvyužíván v porovnání s vlnou šetření WVS. Při průměrném zhodnocení se internet a časopisy dostaly na evidentní minimum. Při hledání frekvence užívání internetu se ukazuje i statisticky významná rozlučka. Respondenti z městských oblastí využívají internetu dennodenně či několikrát týdně, v oblastech rurálních se 27,3 % obyvatelstva přiklonilo k možnosti nikdy. Jednotlivá rozdílnost se statisticky projevuje i mezi jednotlivými státy. Onen pruh severovýchodních států (Kelantan, Terengganu a Pahang) s dominancí malajské populace se při užívání internetu významně kloní k možnosti nikdy, což u prvních dvou dokazuje i silná statistická významnost. Není překvapující, že k těmto státům je možné připočítat i Sabah a Sarawak a malý stát Melaka. Naopak státy typu Penang a Perlis plus tři federální teritoria (*Wilayah Persekutuan*) se vyznačují signifikantním využíváním internetu jako zdroje informací. Státy pomezí jsou kupříkladu Selangor, kde sice je statisticky významnou skupinou dennodenně využívající internetu, avšak velké procento respondentů se přiklonilo i k variantě zcela opačné, i.e. nikdy. Obdobný stav platí i pro stát Johor. Zajímavým zjištěním rovněž je, že ve státě Sarawak patří každodenní rozhovory s kolegy v porovnání s médii k preferovanějším zdrojům informací. Pokud je brána v potaz manipulace s médii ze strany BN, je nezvyklé, že jeden z vládě nejloajálnějších států neinklinuje k médiím výrazněji.

Lim se pokusila ve své analýze o geografický rozbor rozesílání zprávu na Twitteru (tzv. tweetů) během opozičního shromáždění pořádaného 28. 4. 2012 v časovém rozmezí 13:00–19:00, kdy se největší množství tweetů Bersihu odeslalo zejména v jižním pásu pevninské Malajsie, především pak v Penangu, okolí Kuala Lumpur a v těsné blízkosti Singapuru. Pokud by na zmíněné státy bylo aplikováno dělení na rurální versus urbanizované oblasti, vychází do první sekce oblast severu, východu i KK. Centrální oblast jediná signifikantně spadá do oblasti urbanizované. Jižní oblast by k ní bylo taktéž možno zařadit, ale její významnost dosahuje hodnoty jen 1,7, a není tudíž významnostně na hladině spolehlivosti 95 %. Obecně k rurální společnosti patří muslimové a rodilí Malajci, jak bylo deklarováno.¹⁹⁴ Se statistickou významností se buddhisté a hinduisté dají najít primárně v urbanizovaných oblastech, nikoli venkovských. Ostatní náboženská vyznání byla rovnoměrněji rozprostřena po federaci.

¹⁹⁴ V Malajsii není možné říci, že příslušník muslimské víry je automaticky pouze člen skupiny bumiputeru. Totožně je nutné nahlížet na další skupiny. Tento stav je dán kombinovaností jednotlivých etnik a jejich tříd.

Mapa 6 Četnost tweetů během protestu Bersih (2012)

(Lim 2012: 226)

5.5.2 Politická diversifikace států

Z politického hlediska je možné pozorovat, že mezi jednotlivými státy je preferována úhrnnými 76 % respondentů varianta volit pokaždé nebo téměř vždy. Ačkoli není mezi státy pozorovatelná nikterak výrazná odlišnost, státy Sabah a Sarawak mají mezi populací 5,1 % a 2,5 % respondentů, kteří nikdy nechodí k volbám, jak deklaruje statistická významnost. Lidé z federálních území naopak inklinují k možnosti volit pravidelně. Zcela irelevantní pro zájem o to, zda jít, anebo nejít, k volbám má proměnná velikosti sídla původu respondenta. Tato proměnná se zdá být lichá i v případě inklinace různě velikých sídel k určitému politickému uskupení.¹⁹⁵ Nedávno tuto tezi potvrdil Brown na ještě nižší hladině, na úrovni volebních okrsků. Dle jeho výpočtů již není od poloviny 90. let důležitá ani velikost okrsku, kde volič volí. (Brown 2005b: 9) Jednotlivé státy však vykazují, na rozdíl od velikosti sídel, už výrazné rozdíly v preferenci alokovaných voličů vůči jednotlivým politickým uskupením. Mezi státy je tak možné vyzorovat státy, kde je jasná podpora BN, nebo opozice. Zatímco ve státech Sabah, Sarawak a Negeri

¹⁹⁵ Výjimkou v tomto ohledu jsou DAP vyznačující se negativním vztahem s městy ve velikosti 100 000–500 000 obyvatel, a to se spolehlivostí 99 %. S nižší, 95%, spolehlivostí jsou voliči ve městech větších než 500 000 orientováni spíše k PAS. Nicméně jakékoli jiné tendence v Malajsií nejsou dokázány.

Sembilan a Terengganu jsou statisticky významné skupiny příznivců BN převyšující ostatní voliče, ve státech Selangor, Melaka, Perlis a ve třech federálních územích se podpora vládní BN objevila vysoká, ale nezískala statistickou významnost. Jen těsně unikla statistická významnost množství BN příznivců v Kedahu. Naopak statisticky velice významnou (10,7) měla podpora opoziční DAP ve státě Penang. PAS dosáhla výrazné podpory pouze ve státě Kelantan. Pokud by data byla konfrontována s reálnými výstupy ve volbách od roku 1959 do současnosti, ukazuje se, že data reflektují případnou realitu. I Penang, který jediný se vyčlenil z vládního okruhu podporovatelů a od voleb 2008 je opozičním státem, je navíc i v současnosti v Malajsii klíčovým tématem. Důvod je k tomu zřejmý, tento turisticky významný ostrovní stát se markantně odklonil od oficiální vládní politiky, na což vládní BN reagovala prohlášením, že pro tento stát musí být vytvořen zvláštní volební program (tzv. předvolební manifest). (The Malay Mail Online 2017b) Zvláštním případem je stát Terengganu, který v průzkumu WVS získal výraznější sklon vůči vládní BN, jeho pozice je však nestabilní v ohledu na voličskou podporu. Ačkoli byl doposavad dvakrát opozičním státem, je tradičně o něm společně s Kelantanem hovořeno jako o hlavním volebním působišti PAS. Pokud by došlo ke klasifikaci jednotlivých států v závislosti na tom, kolikrát byl stát opoziční, i.e. vládla zde jiná uskupení nežli BN, nejčastěji by to byl právě Kelantan s vládou PAS. Důvody k podpoře tradiční konzervativní PAS je dán ryze historicky, poněvadž toto území patří k prvotně osídleným v rámci tehdejšího předstupně Malajska, potažmo Malajsie. Stejně tak je tomu i v případě území států Kedah a Perak patřící k nejstarším obydlým. (Winstedt 1966: 13)

Rok	Opoziční státy
1959	Kelantan, Terengganu
1964	Kelantan
1984	Sabah
1990	Kelantan, Sabah
1995	Kelantan
1999	Kelantan, Terengganu
2004	Kelantan
2008	Kelantan, Penang, Selangor, Kedah, Perak
2013	Kelantan, Penang, Selangor

Tabulka 15 Opoziční státy federace
Autor (2017)

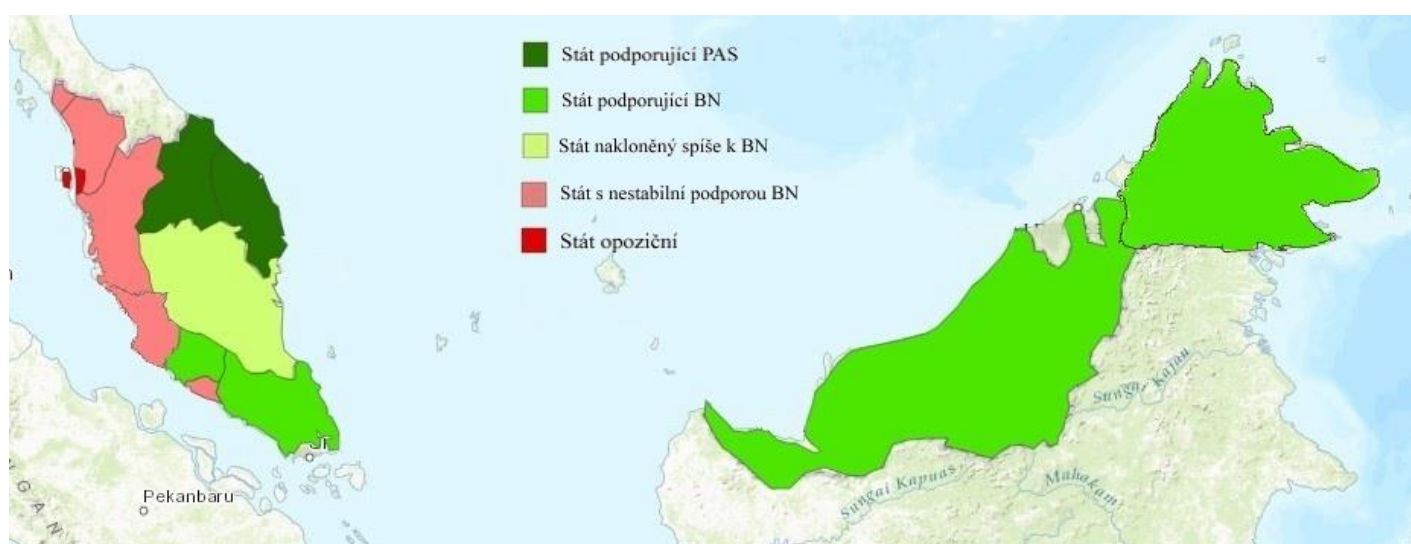

Mapa 7 Opoziční státy
(Autor 2017)

Při sledování voličů v jednotlivých státech je možné na základě zjištěných dat pozorovat dlouhodobější tendence, a to ve čtyřech a pěti trajektoriích. Jedna skupina států, kterou tvoří Terengganu a Kelantan, se dlouhodobě kloní ke straně PAS, která je přeběhlíkem od BN, vyvažovatelem moci mezi BN a opozicí a zároveň stranou inklinující k extrémnímu islamismu. Druhou skupinou jsou státy striktně podporující vládní politiku, nejčastěji jsou to území obývaná rodilými bumiputery, což se týká Sarawaku, Johoru či Negeri Sembilan. Následně jsou to státy, které mají nejasnou pozici, v minulosti byly opozičními státy nebo podpora BN není nikterak výrazná a signifikantní či v posledních dvou volbách se jejich okrsky nestaly vítěznými pro BN. Do této skupiny je možné řadit Selangor, Melaka, Perak, Perlis a Kedah. Skupinu opozičních států tvoří v současnosti primárně Penang. Zvláštní skupinu, která je ryze pomezí mezi nerozhodnutými a BN podporujícími státy, tvoří Pahang. V onom státě bylo možné pozorovat výraznou podporu BN, nicméně reálné volební výsledky tuto signifikanci nepotvrzují. Velmi komplexní je postoj státu Sabah, přestože se dříve stal dvakrát opozičním státem a dnes jeho voliči deklarují signifikantní preferenci vůči BN, může být jeho zařazení do první skupiny loajálních států diskutovatelné.

Úhrnně je pozorovatelný pokles vládního směřování. A přestože je v současných podmínkách volebních pravidel nepravděpodobné očekávat, že by opoziční blok PH dokázal zvítězit, je zřejmé, že výchozí pozice BN se podlamuje. Přestože úprava hranic volebních okrsků přináší v současnosti nižší stupeň předpojatosti vůči etnickým skupinám, fakt, že se více Bumiputerů stěhuje z venkova do měst a Číňané zde již nejsou natolik dominující skupinou, EC inklinuje k úpravě hranic na základě politických předpokladů, aby BN nepřímou udržela v dominanci. (Brown 2005b: 14) Jevy typu narušování původních volebních vzorců a hledání souvislostí se vrací do své počáteční fáze. Na základě

pozorovaných tendencí jednotlivých států, které doposud byly zastřešující proměnou, neexistuje nikterak viditelný vztah s jinými proměnnými, jakými jsou například množství členů domácnosti ani příjmy na domácnost v jednotlivých státech. Proměnnou, u níž je možné pozorovat podobnost, je kupní síla státu per capita. U ní se zrcadlí již zjištěná data o sociální stratifikaci společnosti, zde z části vyobrazená kupní silou daného státu, čímž jsou data agregována na vyšší státní úroveň. Ukazuje se tím, že jihovýchodní státy jsou nakloněny provládně, státy ležící severněji představují váhající střed. Čím více jsou na pevnině západněji alokovány, tím více stabilita voličské podpory BN klesá. Pevninský severovýchod s nejnižší ekonomickou pozicí tenduje k nejkonzervativnější straně, PAS. Ovšem tím, jak bumiputerové migrují do centra, kde je nejvyšší i kupní síla, stává se tato oblast komplikovanější na analýzu ze státní perspektivy. (Esri ArcGIS 2017)

Mapa 8 Stabilita voličské podpory na úrovni států
(Autor 2017)

Mapa 9 Kupní síla států per capita

(Autor 2017)

5.6 O ženách a politice

Ženy se dostaly do popředí politického zájmu v návaznosti na islám a jeho politizaci v 70. letech 20. století, kdy pokračovala pozitivní diskriminace rodilých Malajců, na což navazovala politika Mahathira Mohamada, kdy se tato skupina stala nástrojem společenské mobilizace. Ženy své zájmy následně modifikovaly z „*hlasu konzervatismu (islámu – M. P) ... na hlas odporu*“ (Mohamad 2004: 135). Zatímco prvotní ženské spolky typu *Ženy UMNO (Wanita UMNO)* reagovaly na politická témata ryze v závislosti na oficiálním směřování a direktivu premiéra. Po volebním neúspěchu roku 1999 se UMNO rozhodlo vytvořit nejen spolek pro mladší ženy, ale zároveň se pokusilo tím rozšířit pole působnosti, jelikož *Wanita* působila prvotně v rurálních oblastech. Nově vzniknuvší organizace *Princezny UMNO (Puteri UMNO)* proto slučovala ženy ve věku do 40 let (Tamtéž: 133–139). Postupně došlo ke kreaci dalších spolků a různých typů ženských organizací. K nejvýraznějším patří kromě *JIM*, *Dewan Muslimat* strany PAS a *Helwa ABIM*, které dělal předsedu dnes opoziční lídr Anwar Ibrahim, především *Sestry v islámu (SIS)* založené roku 1993, jejichž cílem je geneze „*demokratického islámu... představující tím výzvu pro samotný politický islám*“ (Mohamad 2004: 144; 149). (Spiegel 2010: 320; Moustafa 2013: 169) Perioda industrializace za premiérství Dr M znamenala první impuls k rozvoji ženských hnutí, avšak pouze v urbanizovaných oblastech. (Lie 2000: 39–40) Rozkvět ženských hnutí je obecně autory spojován s etablováním hnutí *Reformasi*. (Mohamad 2004: 145) Touto dobou ženy v Malajsii začaly aktivněji vystupovat proti důležitým tématům typu domácího násilí, znásilnění, *hudud* a především muži preferované polygamie (*hukm*) či k podpoře svobodných matek, omezení stereotypizace žen a rozvoji

ženských práv napříč oblastmi,¹⁹⁶ jelikož logikou odporují ženská práva politickému islámu. (Ariffin 1999: 419–420; Kamaruddin, Abdullah 2008; Alamgir 2014).

Problém je však nejen v tom, že většinu úřadů ovládají muži a zákony, na nichž stojí Malajsie, jsou nejasné a nepřesné. (Haneef 2011: 55–57) Taktéž se projevují na základě výstupů jednotlivých teoretiků tři hlavní problematické oblasti malajsijského ženského hnutí. Jak potvrzují jednotlivé studie, ženy mohou uspět pouze jestliže budou schopny si naklonit i jiné občanské spolky a aktivity, nejen v městských, ale též rurálních oblastech. (Alamgir 2014: 875). Domněnku potvrzuje i kvantitativní analýza prováděná ve státech Kedah, Penang a Perlis na výběru 780 respondentů. Tato studie tvrdí,¹⁹⁷ že dokonce již samotná existence politického spolku vede k rozvoji podpory ženských práv. (Hussin, Zakaria, Ngah, Noordin, Sawal 2012: 149–150) Spiegel, která se dlouhodobě věnuje aktivismu malajsijských žen, potvrzuje, že v urbanizovaných oblastech se vedou časté debaty a rozhovory v zájmu rozvoje ženských témat, samotný „*boj*“ probíhá ve venkovských oblastech, kde pochopení pro tyto otázky chybí. (Spiegel 2010: 321–322) Komplexnost vnímání prohlubuje také skutečnost, že v mezi členy či podporovatele není možné řadit z velké míry střední třídu. (Mohamad 2014: 146) Třetím pozorovatelným problémem ženského hnutí je samotná heterogenita jednotlivých uskupení.¹⁹⁸ Stejně jako politické strany, také ženská hnutí se působením pohybují na různých státních úrovních, nadto jsou členěny opět na etnické bázi a sociálním statusu. Hnutí založené ženami vyšší a vyšší střední třídy, kterých je výrazná většina, mají odlišné požadavky vůči společnosti než ty založené ženami střední či i nižší třídy. (Ariffin 1999: 422)¹⁹⁹

Zároveň je dle Moustafy nezbytné hovořit s konzervativními představiteli politického islámu, kteří se obávají, že ženy by mohly „*narušit podstatu*“ (Moustafa 2013: 185) islámského zákona. Jak autor podotýká, je to dáno také tím, že rozdílnost mezi šari‘a a fiqh se výrazně vytratil a lidé jej, jak potvrzuje jeho výzkum, sami nechápou, což se následně promítá do problematiky ženských práv. (Tamtéž: 180) Malajsijská společnost chápe rozvoj ženských práv jako modernity přicházející ze Západu, kterou si země zároveň přeje, ale pouze poté, co bude „*profiltrována islámem a místními*

¹⁹⁶ Mezi autory nejčastěji analyzovanými tématy je spojitost žen a místního islámského Zákona o rodině, jenž představuje dlouhodobě kruciólní téma sporů. (srov. Haneef 2011; Moustafa 2012)

¹⁹⁷ Je třeba výstupy brát rezervovaně, jelikož autoři používají vágní metodologii a generalizují na základě pouhých tří států federace.

¹⁹⁸ Z celkových cca 10 000 nevládních organizací jich 250 je orientováno na ženy, z toho 150 patří k aktivním. (Ariffin 1999: 420)

¹⁹⁹ Střední třída, jak vysvětluje až Elias a Louth, prochází krizí svého špatného postavení (*tzv. nová realita střední třídy*), jež se podepisuje na jejím ambivalentním postoji. Negativní vnímání vlastního postavení je z části dáno také nenaplněnými sny již z doby premiérství Dr M. (Elias, Louth 2016: 14–15)

hodnotami“ (Syed 2013: 653).²⁰⁰ Tutéž tezi nabízí také český odborník Luboš Kropáček, nepozorujíc prvoplánovou protizápadní nenávisť, který chápe postoj muslimů jako snahu o „*zachování identity*“ (Kropáček 2002: 134). Pozoruhodné však také je, jak zjistila Frisk, že ženy jsou v Malajsii „*navzdory patriarchální společnosti zodpovědné za šíření a prosazování náboženských rituálů v rámci rodiny*“ (Rahman, Lim 2017). Ženská hnutí si proto postupně vytvořila vlastní nástroje pro propagaci, jelikož média pracují ve sféře vlivu BN, i vlastní systém fungování. Mezi klíčové atributy patří tištěná média v podobě zpravodajských žurnálů, letáků a knih, vzájemná spolupráce napříč regiony, vlastní kanceláře a centra organizující rozličné semináře, nastolování témat a adaptace tradic a kulturních prvků. Také postupně vzniká spolupráce nejen mezi oblastmi, ale i mezi sférami a společenskými třídami. (Spiegel 2010: 324–326)²⁰¹

Mezi ženami samotnými je pozorovatelný posun od postoje odkazujícího vše na osud a jeho rozhodnutí po nynější názory žen, které se diametrálně liší, když dostávají nejen vzdělání, ale také možnost samostatného rozhodování se a zároveň se snížilo množství mladých žen, které *jen „čekaly, až se vdají*“ (Lie 2000: 41). Ženy však i nadále podléhají předsudkům a stereotypům o své roli ve společnosti, a proto není možné pozorovat výrazná procenta žen v politice, protože mnoho žen o této funkci primárně ani neuvažuje. (Mulakala 2013)

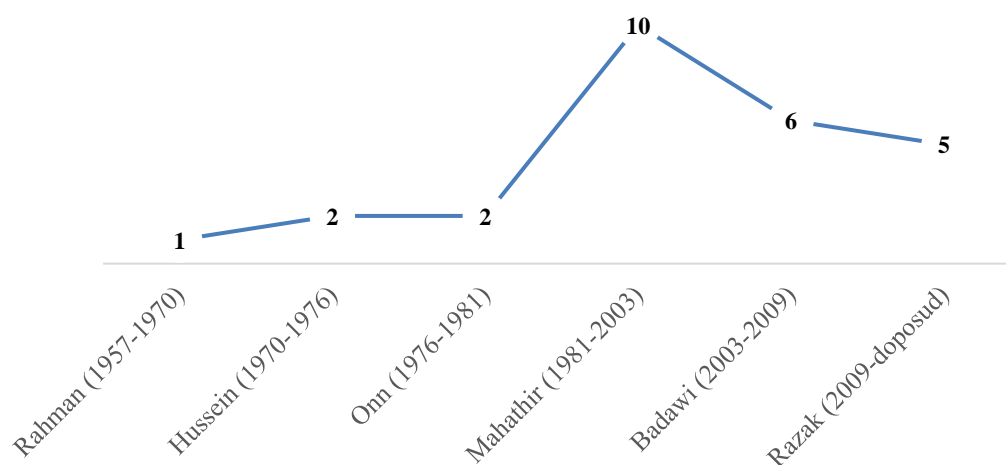
Podle průzkumu vedeného ještě v 90. letech minulého století ženy ani neinklinují k ženským kandidátkám a volí spíše muže (36 % dotázaných) nebo se rozhodují podle ideologického přesvědčení kandidátů (41,6 % dotázaných), jež bývá často pokřivené falešným chápáním jednotlivých kandidujících osob. Sklon k preferenci žen potvrdilo nakonec jen 18 % dotázaných. (Padgaonkar 1993: 126). Ačkoli vzdělanostně se ukazuje, když na 10 absolventů univerzity připadá dokonce 13 absolventek, množství žen pohybující se ve vysoké politice je naopak velmi nízký, v průměru kolem 10 %, mezitímco ve světě je to 18 %. (Tamtéž; Lim 2013: 2)²⁰² Přestože dochází k navyšování počtu nominovaných žen do volebních okrsků, limitujícím pro zvolení většího množství žen do DR je taktéž volební systém FPTP a jeho aspekty a dopady. (Tamtéž: 1) Do současnosti se během vládnutí šesti premiérů vystřídal různě na nejvyšší ministerské pozici 11 žen, 25

²⁰⁰ Syed ve své studii připomíná, že ženy byly v 90. letech 20. století stranou UMNO vedeny k principům modernity, jak byla praktikována Západem i zeměmi v regionu, a to skrze dlouhé televizní seriály. Ty nebyly v Malajsii nijak cenzurovány, čímž ženy směřovaly k uvažování v nových vzorcích. Posléze, když si vedení UMNO uvědomilo, že ženy tendují k výstřednějšímu chování i oblékání, začala být prosazována modernita Západu v souladu s místními zvyky. (Syed 2013: 648–659)

²⁰¹ Členská základna se díky sociální stratifikaci skládá z vysokoškolsky vzdělaných žen. Nemalá část žen nově inklinuje k levici tradičního marxistického hnutí. (Spiegel 2010: 326)

²⁰² Větší procentuální zastoupení žen je viditelné v DN (cca 16,9 %). (Lim 2013: 2)

poté pracovalo na pozici náměstkyně ministra. Zatímco první ministerský předseda, Tunku Abdul Rahman, vybral do vlády ženu (Fatimah Hashim) až po volbách v roce 1969, současný premiér jich prozatím měl ve vládách pět. Nejvyšší počet náměstkyň se objevuje rovněž za premiérství Najiba Razaka, dohromady 18 za dvoje volební období. Mezitímco za doby Dr M bylo na tuto funkci za 22 let dosazeno pouze 15 žen. Je také evidentní, že náměstkyně se objevují na velmi různorodých ministerstvech a s nižší mírou jejich znovuzvolení. Nejčastěji znovuzvolenou ministryní, a to celkem pětkrát, byla Rafidah Aziz, a to celkem pětkrát. Zároveň to byla doposud jediná ministryně, jejíž agenda by se primárně netýkala problematiky rodiny, sportu či turismu. Na starost měla portfolia jako veřejné podniky nebo mezinárodní obchod. Současně není možné pozorovat fluktuaci mezi ženami v této vysoké funkci, což je způsobeno opakovanými znovuzvoleními, v průměru 2,36krát. (Petlach 2017)

Graf 12 Počet ministryň u jednotlivých premiérů
(Petlach 2017)

Na postu poslankyně DR se od roku 1959 vystřídal do nynějška na 70 žen, dnes je z 222 poslanců dolní komory žen 24, odpovídající 10,8 %.²⁰³ Od 90. let však nedochází k výraznému rozvoji v počtu žen a hodnota se stále drží v intervalu 10–11 %. S ohledem na uvězněného opozičního lídra, Anwara Ibrahima, se hlavní představitelkou celé opozice (PH) stala jeho manželka, Wan Azizah Wan, jež dočasně převzala vedení i v PKR, by se tak mohla stát první premiérkou v historii země, jestliže by BN s UMNO nevyhrálo

²⁰³ Data o počtu žen v DN se mezi sebou odlišují, je však možné konstatovat, že z dvojího dosazování do této komory je to většinou osoba krále dosazující na senátorského pozice ženy, nikoli státní shromáždění DUN. (Petlach 2017)

nadcházející volby. (Tamtéž) Vzhledem k systematické úpravě volební politiky ve prospěch vládního bloku i stále roztržitosti opozice je však toto očekávání liché. Vládní politika vůči ženám je bipolárně rozpolcená, kdy na jednu stranu je skrze programy podporuje, ale primárně v soukromé sféře, mezitímco ženy v politice nikoli. Vysoce postavené ženy opozice jsou též systematicky uvěznovány. (Lim 2017)

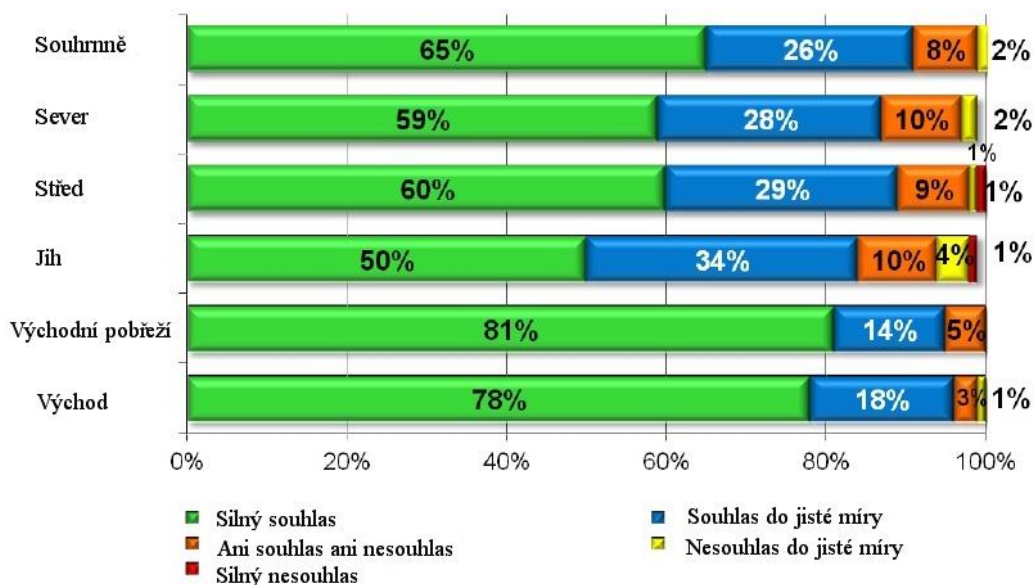
5.7 Mladí lidé a jejich vliv

Kategorie mladých lidí byla v poslední době v Malajsii zkoumána skrze dva průzkumy, a to *Values, Dreams, Ideals: Muslim Youth in Southeast Asia (Surveys in Malaysia and Indonesia)* od Goethe Institutu (2010) a *The Youth Factor: The Survey of Malaysian Youth Opinion* od The Asia Foundation (2012). První jmenovaný výzkum se zaměřil na mladistvé ve věku 15–25 při celkovém výběru o velikosti 1060 respondentů, druhý posuzoval tuto skupinu ve věkovém rozpětí 17–35 let u 2105 respondentů.²⁰⁴

Náboženské vyznání mezi mladistvými není nikterak odlišnou hodnotou, když ji ve výzkumu WVS označilo 84,13 % respondentů za velmi důležitou. Hlouběji šel průzkum tázající se na to, jak moc ovlivňuje vyznání běžný život. Zatímco souhrnně mládež hodnotila vliv na úrovni 54 %, při vyčlenění samotné muslimské sekce se tato cifra zvyšuje na 72 %, nejmenší ovlivnění vírou pociťují taoisté a buddhisté s 3 % a 12 %, mladí křesťané a hinduisté ze 44 % a 46 %. (The Asia Foundation 2012: 18) Vzájemná tolerance v tomto průzkumu odpovídá otázce přijatelnosti souseda jiného vyznání z WVS,²⁰⁵ kde kladně odpovědělo souhrnně 70 % respondentů, mezi mladými WVS se jedná o 65,87 % odpovídajících průzkumu druhému, kdy smířlivý postoj zastává 65 % mladých, s největší mírou v oblasti východní části země.

²⁰⁴ WVS začíná ve věkové hranici od 18 let, pro zhodnocení je v práci užíváno v SPSS rozmezí 18–25 let.

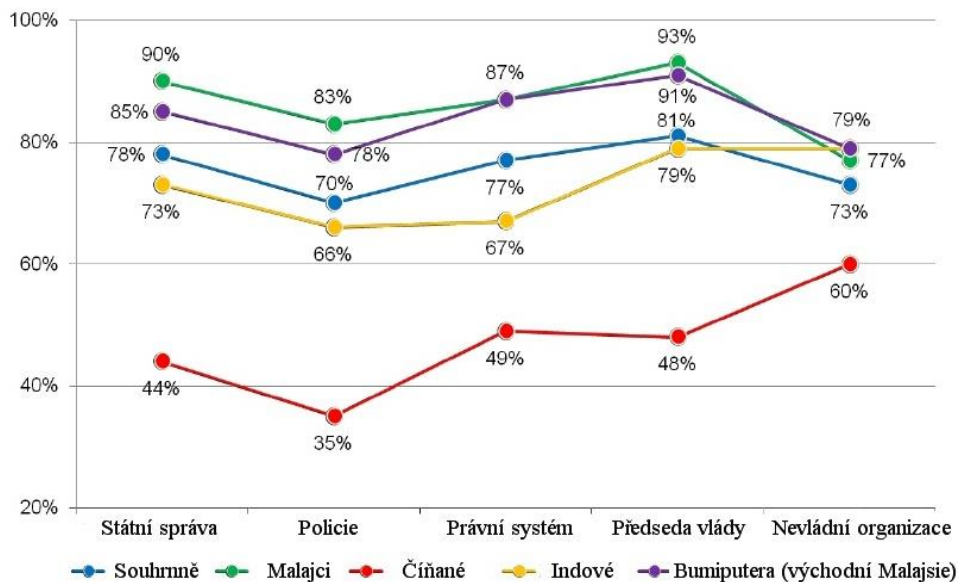
²⁰⁵ Výzkum se přesně ptal, zdali by všechny náboženské skupiny měly mít možnost vykonávat své obřady a svátky bez narušování. (The Asia Foundation 2012: 20)

Graf 13 Tolerance k jiným vyznáním mezi mladými

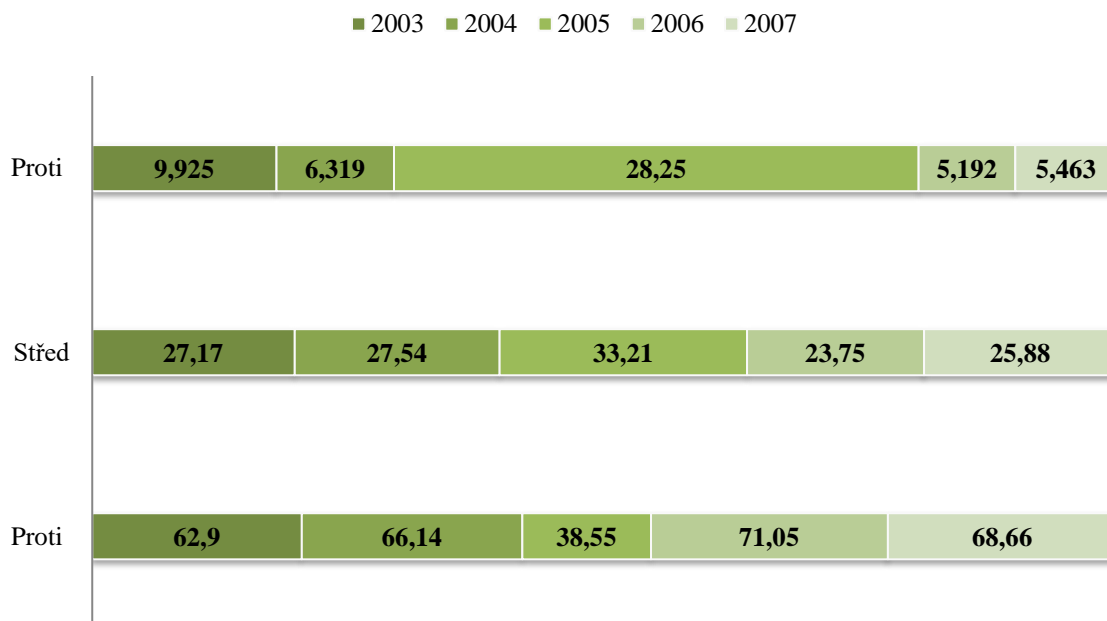
Přeloženo autorem (The Asia Foundation 2012: 20)

Politickými názory mladých se zabírá kupříkladu otázka důvěry v instituce, jako tomu bylo i v případě WVS. Ačkoli mezi kategoriemi, které byly nabízeny v uzavřených otázkách, není jasný průnik, aby bylo možné průzkumy srovnávat, v jednom aspektu se mladí odlišují, a to v citelné míře i v rámci etnického dělení, kdy čínská mládež nejméně důvěřuje institucím. Zatímco mladí důvěru kladou ve vyšší *národní* instituce, především v osobu předsedy vlády, dospělí důvěřují svým lokálně státním vládám a institucím držící kontrolní moc jako jsou například soudy a ozbrojená moc, nikoli politickým stranám a federálnímu parlamentu. Tuto skutečnost podporuje i výzkum Goethe Institutu, jenž se respondentů ptal, co si primárně představují pod propojením politiky a demokracie. Nejfrekventovanější odpovědí byla s 86,1 % varianta „*silného lídra, který dokáže nastolit v řád*“ (Goethe Institut 2010: 22). S tvrzením opozičních stran se ztotožnilo 71,4 % mladistvých. V tomto ohledu se objevuje odchylka mezi dospělými a mládeží, kdy podle průzkumu Asia Barometer jsou dospělí negativněji nakloněni ideji, že by jednotlivec na úkor parlamentu měl výraznější pravomoc. Přestože se v tomto ohledu objevuje fluktuace v síle, kdy v roce 2005 negativismus byl na svém minimu, celkově se v rozmezí 2003–2007 subtilně zvyšuje odpor vůči upozadění parlamentarismu ve prospěch jedné osoby lídra, kdy maximální hodnoty tato varianta dosáhla roku 2006 (71,05 %).

Graf 14 Etnicky odlišná důvěra k institucím

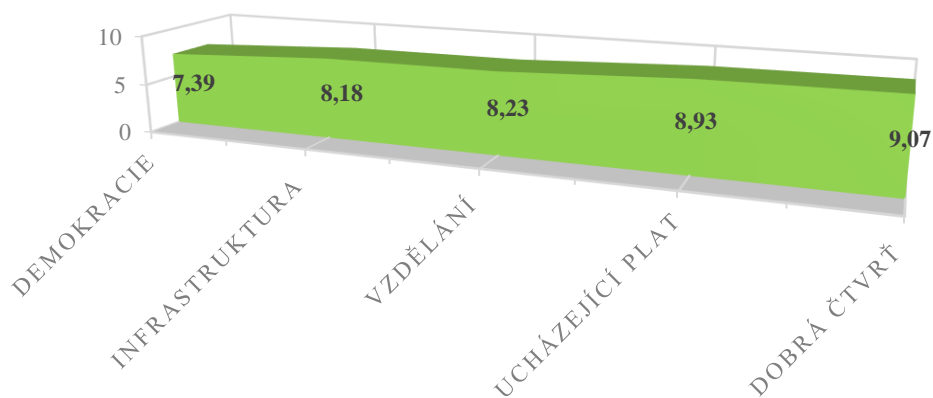
Přeloženo autorem (The Asia Foundation 2012)

Graf 15 Preference lídra na úkor parlamentu u dospělých dle Asia Barometer

(Autor 2017)

Politické vnímání může být zkresleno faktem, že demokracie mezi mladistvými není považována za nijak důležitý atribut politiky, jak poukazuje grafické znázornění 16, v rámci něhož bylo odpovídáno na desetibodové škále, nakolik je daná vlastnost či skutečnost pro dotazovaného důležitá. Demokracie v tomto ohledu zůstala zcela jasně na posledním místě při porovnání kupříkladu se vzděláním, mzdou a bydlením v dobré čtvrti. Nižší podporu demokracie nastiňuje také hodnocení její důležitosti při vyřazení do výběru mladých lidí z WVS, kdy se opět tato skupina ve věku 18–25 na desetibodové škále přiklonila sice většinově k její nejmaximálnější možnosti 10 pro demokracii, ale rozložení hlasů se výrazněji rozprostřelo od 5 nahoru k 10, kdy 10 získala 40,48 % hlasů, což je méně než ve WVS při započítání všech respondentů oproti 45,77 % o 5,29 %. Pokud by vnímání demokratičnosti současného vládnutí v Malajsii a důležitosti Boha bylo aplikováno jako v předchozí sekci, vzniknuvší kontingenční tabulka 15 nevykazuje natolik signifikantní výsledky,²⁰⁶ i přesto je možné sledovat, že se spolehlivostí 99 % jsou podporovatelé režimu jako maximálně demokratického (10) zcela přívrženci vlivu Boha (10) dle výsledku reziduí hodnoty 3,3. Následně 3,6 se vyskytuje na pomezí v hodnocení obou proměnných na škále jako důležitostí čísla 6. Nejvýraznější je hodnota 4,4 pro nízkou podporu Boha v životě (2) a naprosté nedemokratičnosti Malajsie (1).

Graf 16 Rozřazení důležitosti společenských znaků

Přeloženo autorem (Goethe Institut 2010: 13)

²⁰⁶ V této sekci je nezbytné vnímat ještě menší počet případů v jednotlivých odpovědích, a proto zůstává vyvozování jasných závěrů komplikované.

		Not at all democratic	2	3	4	5	6	7	8	9	Completely democratic	Total
How important is God in your life	Not at all important	Count	0	0	1	0	0	1	1	0	0	3
	% of Total	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,4%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%
	Adjusted Residual		-,2	-,2	4,4	-,3	-,6	,7	,6	-,1,0	-,5	-,7
	Count	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	4
	% of Total	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,4%	1,6%
	Adjusted Residual		4,4	-,2	-,3	-,4	1,0	-,1,0	-,1,0	-,1	-,5	,8
	Count	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	2
	% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,8%
	Adjusted Residual		-,2	-,1	-,2	-,3	1,9	-,7	-,7	,8	-,4	-,5
	Count	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	2
	% of Total	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%
	Adjusted Residual		-,2	-,1	5,5	-,3	-,5	1,1	-,7	-,9	-,4	-,5
	Count	0	0	0	0	0	4	2	2	1	0	9
	% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,6%	0,8%	0,8%	0,4%	0,0%	3,6%
	Adjusted Residual		-,3	-,3	-,4	-,6	-,1,0	2,0	,2	-,3	,5	-,1,1
	Count	0	0	0	0	1	7	3	0	0	1	12
	% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	2,8%	1,2%	0,0%	0,0%	0,4%	4,8%
	Adjusted Residual		-,4	-,3	-,5	-,6	-,2	3,6	,5	-,2,1	-,1,0	-,4
	Count	0	0	0	1	3	2	1	3	0	0	10
	% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%	1,2%	0,8%	0,4%	1,2%	0,0%	0,0%	4,0%
Adjusted Residual		-,4	-,3	-,4	1,3	2,2	,1	-,7	,2	-,9	-,1,2	
Count	0	0	0	3	4	3	6	13	2	0	31	
% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%	1,6%	1,2%	2,4%	5,2%	0,8%	0,0%	12,3%	
Adjusted Residual		-,7	-,5	-,8	2,2	,6	-,1,4	,0	2,1	-,1	-,2,2	
Count	0	0	0	0	0	2	4	2	1	0	9	
% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%	1,6%	0,8%	0,4%	0,0%	3,6%	
Adjusted Residual		-,3	-,3	-,4	-,6	-,1,0	,3	2,0	-,3	,5	-,1,1	
Count	2	2	2	4	15	27	31	45	13	29	170	
Very important	% of Total	0,8%	0,8%	0,8%	1,6%	6,0%	10,7%	12,3%	17,9%	5,2%	11,5%	67,5%
Adjusted Residual		,0	1,0	-,8	-,1,1	-,8	-,1,6	-,5	-,1	,8	3,3	
Total	Count	3	2	4	8	25	47	48	67	17	31	252
% of Total		1,2%	0,8%	1,6%	3,2%	9,9%	18,7%	19,0%	26,6%	6,7%	12,3%	100,0%

Tabulka 16 Pozice Boha a demokratičnosti země mezi mladými

(Autor 2017)

6. Rozluka poznatků

Záměrem nadcházející kapitoly je sumarizace získaných poznatků před závěrem.²⁰⁷ Kvalitativní oddíl práce se věnoval přístupu politických elit, konkrétně ztělesněných v osobě ministerského předsedy, k politickým záležitostem směřujícím k přístupu k demokracii. Při pozorování fluktuace ve výsledných tabulkách jednotlivých premiérů se ukázalo, že nejvíce neustálená byla první éra spojená s Abdulem Rahmanem, jenž nenaplnil během třinácti let ze tří závisle proměnných dvě, aby byly realizovány všechny zkoumané nezávisle proměnné. Jeho vláda byla problematická především v konsolidaci UMNO v politickém systému, protože Spojené království moc předalo skupině elit, které si musely svoji moc získat i pro další období. Za Rahmana se jednalo o fázi stabilizace, jež následně vyústila v pevné zakotvení v systému. Od Razaka Husseina hodnoty muslimské demokracie a tradičního autoritářství zůstaly staticky neměnné. Výraznou výjimkou je především Mahathir Mohamad, jehož vládnutí tvoří odchylku v oblasti religiozity, a případně tranzice, které jsou sice teoreticky uskutečněny, avšak v negativní podobě. Z daných tabulek vyplývá, že politický konzervatismus zůstává konstantní, jen jednotlivé politické doktríny, které jej zaštiťují, se s jednotlivými lidry proměňují. Z tohoto důvodu není možné zamítnout nulovou hypotézu k H_{A1} , poněvadž během jednotlivých premiérů docházelo ke kolísání v politickém jednání, nicméně bez změny orientace země.

Během zkoumání jednotlivých vládních období se prokázalo, že strany se nikterak nediferencují v percepci demokracie, a to až na komplikovaný případ, jímž je strana PAS zaměřující svoji pozornost primárně na náboženská témata. Demokracie je i přesto považována za fundamentální součást společnosti a zároveň odkaz koloniální mocnosti, Spojeného království. Kromě H_{A2} , která se potvrzuje na základě malajsijských volebních pravidel i autoritativních praktik znemožňujících rovnoprávné postavení všech kandidátů, se nepodařilo verifikovat ani H_{A3} . Přestože se nově etablující média stavěla kriticky k vládním krokům, dnes moderní prostředky typu blogů, Facebooku či Twitteru využívá také vládní BN, zejména současný ministerský předseda, jeho blog patří k nejčtenějším.

Kvantitativní část hledající rozpory mezi obyvateli federace dokázala potvrdit H_{A4} deklarující, že s růstem důležitosti politiky je možné pozorovat růst percepce důležitosti víry a *vice versa*. H_{A5} s sebou přinesla komplikovanost, a proto je možné ji brát jako potvrzenou pouze z poloviny, jelikož ženy se na vysokých postech objevují výrazně

²⁰⁷ Tabulka 17 ukazuje, které hypotézy byly potvrzeny, anebo vyvráceny. Falzifikaci zobrazuje symbol ×, verifikaci naopak ✓.

častěji, nicméně i přesto je u nich všeobecně pozorovatelný nezájem o politická témata. Dáno je to též i postojem vlády, která deklaruje podporu žen a jejich rovnoprávnost v zemi, avšak reálně je tato skupina podporována pouze v oblasti businessu a podnikání. V politice je tomu naopak. H_{A6} řešící sociální stratifikaci se ukázala jako pravdivá a verifikovatelná. Jedná se o první potvrzený znak diferenciaci mezi voliči. Společenská třída označující se jako pracující se kloní více k BN, stejně jako nejnižší třída. Nižší střední třída je výrazněji podporovatelem opozice. Nejasnou však zůstává nejvyšší společenská třída, jejíž výsledky jsou statisticky málo významné, což je podmíněno také malým počtem respondentů skupiny.

Znění hypotézy		Výsledek
H _{A1}	Osobnost předsedy vlády nemá vliv na přístup k demokracii ze strany obyvatel země ani politických elit.	×
H _{A2}	Pravidla volební politiky vykazují prvky zaujatosti, které opozici omezují v jejím působení a politické participaci.	✓
H _{A3}	Tradiční tištěná média preferují vládní politiku BN, zatímco nová média a sociální sítě se profilují jako opoziční.	×
H _{A4}	V Malajsii existuje vztah mezi vnímáním důležitosti víry a politiky.	✓
H _{A5}	Ženy v Malajsii nefigurují na vysokých postech z důvodu jejich vlastního nezájmu o vysokou politiku	× / ✓
H _{A6}	Mezi sociální třídou voliče a jeho kladnou politickou preferencí vůči BN existuje vztah.	✓

Tabulka 17 Výsledková shrnutí hypotéz

(Autor 2017)

V. ZÁVĚR

Ačkoli dnes svými rysy patří Malajsie k režimům volebního autoritarismu, narůstající zájem o ni mezi teoretiky je viditelný nejen v oblastech ekonomických a historických, ale v poslední době také výrazněji v otázkách politických a sociologických. Tato práce si kladla za cíl zkoumat volební politiku v dané zemi v závislosti na hlavních aktérech, tj. vládním bloku BN, opozici a voličích. První část práce se snažila charakterizovat nejen psané, ale i reálné výstupy politické reprezentace ve sféře volebních pravidel a postupů. Zároveň s ohledem na politické dění podmaněné nejen shora, ale i zdola a ze strany médií, práce nahlížela, jak se mění pozice jednotlivých aktérů.

První kapitola, jež zastřešuje celou teoretickou část, se věnuje aplikaci konceptu volebního autoritářství, jak jej definoval Schedler, na což navazoval stručný popis volebních institutů a pravidel. Tyto body se následně projeví i v sekci kvalitativní, když byl neobjektivní systém analyzován z hlediska dalších omezení ze strany BN a UMNO především opozici, což se projevilo nakonec i v podkapitole věnované místním médiím. Kvalitativní analýza studovala zkoumané tři závislé proměnné, muslimskou demokracii, tradiční sultanáty jako autoritarismy a vliv víry. Přestože se jeví jako relevantní proměnná demokratická tranzice, její výsledky nepřinesly nic natolik kruciálního, a proto neslouží k hlavnímu rozboru, ač je s ní pracováno. Analýza byla následně kódována do tabulek, které vyobrazují výslednice na nominálního úrovní.

První ministerský předseda nezávislého Malajska, od roku 1963 Federace Malajsie, Abdul Rahman, dle vykazovaných proměnných nepůsobil v období nikterak podobnému demokratické tranzici, jelikož ze tří nezávisle proměnných byla kladně naplněna pouze jedna, a to dimenze nástupnictví. Zbývající dva indikátory nepřinesly žádné změny, kromě toho, že oficiálně Malajska již nebylo pod nadvládou Spojeného království. Zároveň se proměnná demokratické tranzice stala nejvýrazněji negativní, a to co se počtu nulového vyhodnocení týče. Shodný počet kladných hodnocení získala proměnná muslimské demokracie a religiozity, v nichž se objevila jen jedna negace. Demokracie nebyla totiž zcela ovlivněná silnou nadvládou stranického bloku Aliance, což paradoxně demokracii činí neúplnou, ačkoli podle Jeana Blondela bylo období premiérství Abdula Rahmana skutečně demokratické do sklonku jeho vlády roku 1969, když zároveň propukly rasové nepokoje. Složka náboženství se vyznačuje především přijetím konstituce stanovující náboženskou svobodu i oficiální víru země, islám. Přestože, když byla ustanovena nezávislost, došlo k převzetí sekularizovaného právního systému dle vzoru

Spojeného království, vyznání si udrželo význačnou roli. Poněvadž nebylo možné vyloučit naprosté vzájemné oddělení. Nadto Spojené království hrálo význačnou roli také v převzetí moci ze strany stanovených elitních skupin.

Druhý i třetí ministerský předseda paradoxně naplňují o jednu proměnnou více ve znacích demokratické tranzice, nežli tomu bylo u Abdula Rahmana. Druhý v pořadí, Razak Hussein, totiž na rozdíl od svého předchůdce naplnil znaky proměny ideologické dynamiky, a to minimálně ve třech attributech. V rámci ekonomické politiky docházelo k naplňování programu *Nové ekonomické politiky* (NEP), v rámci politických otázek dodržoval za účelem vytvoření stability přístup konsenzu zvaného *muafakat*. Ideologická rovina byla Husseinem zastřešena doktrínou *Rukunegara*. Jejím cílem bylo navedení obyvatelstva do vyššího stupně oddanosti vůči islámu, státu i institucím v čele s králem. Tyto kroky byly aplikovány vládním blokem BN, jenž nahradil po protestech zaniknuvší Alianci. Následkem ideologického podkladu a výrazného posílení BN s UMNO došlo taktéž k naplnění dvou následujících proměnných, muslimské demokracie a tradičního autoritářství, poněvadž nové politické kroky Razaka Husseina se začaly vázat na staré struktury a garnitury, které měly původ již v době koloniální, a tak došlo k postupnému upevnění režimu. Ke změně nedochází v poslední proměnné, kdy víra, ačkoli začala být častěji propagována, nedosáhla toho, aby zrušila sekularizované zákony nebo ústavně nastavené principy svobody vyznání.

Hussein Onn, jehož vládnoucí období spadá do pouhých pěti let, jako rovněž u doposud předposledního premiéra, Ahmada Badawiho. Onn setrvávající u moci mezi roky 1976–1981 velmi výrazně následoval bez vlastního nebo minimálního zásahu kroky a přednastavené politiky předchozí éry. I přesto při evaluaci jeho premiérství vychází totožný výsledek jako u Razaka Husseina. Nadto je nezbytné podotknout, že toto mezidobí 70. let znamenalo příznačné obrození islámu, který se začal skrze mnohé zájmové skupiny a hnutí radikalizovat. Analogicky jako v předešlém období však tyto radikalizované síly nedokázaly nijak ohrozit trvající ekvilibrium v otázce religiozity, kdy přetrvávala sekularizovanost, ale ta byla obklopena vyznáním jako neopominutelným společenským doplňkem. Jako opoziční síla se zformovala *Barisan Alternatif* (BA). Nevznikla však na pevném fundamentu, a proto BN nijak silněji neohrozila.

Po odsouzeném převzetí moci ze strany Mahathira Mohamada dochází v Malajsií k dalším proměnám nezaznamenanatelným v rámci tabulek, zejména k manipulacím během voleb, výrazné islamizaci země a izolacionismu od Západu. Nicméně vládnutí Dr M je provázáno naplněním všech proměnných, kdy v první řadě je možné hovořit

o negativní tranzici, poněvadž došlo k jeho ztělesnění do monarchické podoby. Rovněž muslimská demokracie byla naplněna s výrazným ekonomickým důrazem na mezitřídní aliance. Programová doktrína byla podložena jeho dvěma texty, *Malajské dilema* ze 70. let navazující na rasové protesty z roku 1969, a *Vize 2020*, jež je doposud velmi důležitá, a kdy rok 2020 se měl dle něj stát konečným rokem, kdy by vznikla jednotná *Bangsa Malaysia*. Tato politika smířování byla kompenzována nárůstem autoritářských prvků a omezováním médií i opozice, do níž po odchodu z UMNO vstoupil Anwar Ibrahim, doposavad nejvýraznější osobnost malajsijské opozice. Ačkoli ze strany Dr M docházelo k pokusům o oslabení monarchie, v jejímž rámci se sám ztělesňoval, nikdy nedošlo k citelné obměně, a tak tradiční vládnutí společně s UMNO a vládním blokem BN přetrvalo. Islám, který pokračoval ve funkci sjednotitele, se stal jedinečným atributem tohoto procesu vedoucího k možné genezi *Bangsa Malaysia*. Islamizace, která byla spojená nejen s *dualistickým* pojetím právního systému se vznikuvší oficiální systém vlády šari'a a sekularizovaného řádu od roku 1988, se projevovala taktéž ustanovením nových institucí a zapojením se do propagandy Dr M.

Abdullah Badawi nastoupivší do úřadu po Mahathirovi Mohamadovi se zpočátku snažil o líbivou a populistickou politiku, když například nechal propustit opoziční politiky. Ač někteří autoři píší o jeho nástupu jako o demokratické tranzici, poněvadž jeho předchůdce, Dr M, byl považovaný za „*autoritářského premiéra*,“ nejedná se o přesné vyjádření. Změna vůdce po autoritářském předchůdci neznamenal automatickou demokratičnost nově ustanoveného předsedy vlády. Počáteční politika byla záhy vystřídána po výrazně úspěšných volbách roku 2004, na což měl vliv také Badawihovo koncept *Islam hadhari*, jenž měl zemi vést k vyrovnanosti a nastolení umírněnosti v politice společně s vyznáním, čímž mělo dojít k distancování se od předešlé radikálně islamizační strategie. Postupný přechod od sekularizovaného paradigmatu k paradigmatu *tawheed* však zůstává do dnešních dnů sporný, jelikož celý projekt *Islam hadhari* ztroskotal na neschopnosti samotného ministerského předsedy prosadit vlastní návrhy. Přestože došlo k plnému udržení tradičního autoritářství, zapříčiněno to bylo především již silnou stranou UMNO. I volební dynamika ležící napříč zkoumanými proměnnými se prokázala jako platná, když docházelo, i přes silnou manipulaci v podobě volebních zákonů či chování, k volbám a zároveň k obměně, poněvadž volby 2004 sice znamenaly jasné vítězství pro vládní BN s UMNO, GE 2008 ale přinesly citelnou ztrátu dvou třetinové většiny pro BN.

Současný ministerský předseda Najib Razak opakoval postup Abdullaha Badawiho, když svoji počáteční popularitu zakládal na nových pokusech o reformy ekonomiky skrze nový plán NEM, politické otázky měly být řešeny za pomoci programu *1Malajsie: Lidé na prvním místě, výkonnost ihned*. Mezitímco islámsky radikální skupiny v čele se stranou PAS požadovaly zavedení systému *hudud* do malajsijského právního systému, Najib Razak tyto praktiky v etnicky rozmanité zemi odmítl a pokračoval ve sbližování rasové a náboženské složky země, a to i svojí návštěvou papeže ve Vatikánu. Premiér svůj přístup výrazně obměnil s tím, jak se přibližily volby do DR v roce 2013. Nicméně ani praktiky, které UMNO užívalo k dosažení výhry, nebyly dostatečné, jelikož poprvé v historii nezískala dominantní převahu absolutního počtu hlasů a pozice Razaka se začala výrazně oslabovat, což bylo následováno razantním postupem vůči opozici, apriorně Anwaru Ibrahimovi. Stejně jako tomu bylo u prvního premiéra nezávislého Malajska, a následně Federace Malajsie, Tunku Abdula Rahmana nebo i Mahathira Mohamada, podstatnou roli mohou sehrát otázky mezinárodního dění přímo či nepřímo navázané na tamější politický systém. Rok 2014 totiž znamenal pro Malajsii pokračující zvýšenou pozornost, která po GE 2013 pokračovala od okamžiku, kdy došlo ke zmizení dopravního letadla MH370 a sestřelení dalšího nad Ukrajinou onoho roku. Ukazuje se tím zajímavý jev, který pozoruje i Joan M. Nelson, že nejenomže Spojené království mělo výrazný vliv na nově zformované Malajsko, leč i nadále zůstává Federace Malajsie velmi výrazně ovlivněna v národní politice děním v zahraničí, jak se odrazilo nejsignifikantněji kupříkladu na 9/11 nebo MH370 či rozvojem blogů a sociálních sítí.

V kvalitativní analýze se prokázalo, že osobnost malajsijského premiéra představuje zásadní faktor v tom, jakou formou bude politika naplňována, jelikož až ta se odehrává v zajetých trajektoriích konzervatismu a náboženského podtextu, čímž se falzifikovala H_{A1} . Při pozorování politických stran, z nichž dominuje UMNO působící v provládním bloku BN, se mezi nimi neobjevil žádný rozdíl v tom, jak by vnímaly demokracii či zda ji chtěly redefinovat nebo snad zrušit. Jedinou možnou výjimku v tomto ohledu tvoří strana PAS trvající ve svém programu na instalaci pouze práva šari'a a modelu *hudud*. Nicméně s návrhy nesouhlasí ani koaliční partneři z opozičního bloku PR ani dominantní UMNO, z níž pocházeli doposud všichni premiéři. Politické strany shledávají demokracii samozřejmou a nezpochybnitelnou pro existenci Malajsie. Praktiky typu gerrymandering či tlak na oslabování opozice, které omezují

demokracii, jsou od prvopočátku ustanovení *Merdeka* vnímány jako pojistka proti tomu, aby v multietnické zemi nedošlo k jakýmkoli krvavým rasovým nepokojům.

Pozice vládního bloku BN a opozice se od voleb 2008 začala oslabovat, jak demonstrovaly také index disproportionality s indexem fragmentace. Oba potvrzují, že ač s ohledem na politický vývoj docházelo k výkyvům, nyní je oslabování vládního bloku markantnější, třebaže volební systém FPTP preferuje umělé většiny a malajsijská pravidla stanovují finanční deposity a nezbytné poplatky za kandidaturu ve volbách do DUN i DR, čímž se možnosti opozice redukuje. Také zkoumaná veličina neplatných hlasů ukazuje, že s nárůstem volebního zisku BN dochází k nárůstu zneplatněných hlasovacích lístků. K nejčastějším nepravidłnostem, které jsou v režimu aplikovány, patří gerrymandering a malapportionment. I když jsou mnoha teoretiky nejzmiňovanější, terénní výzkumy ukázaly, že nekalých praktik se děje výrazně vícero. Autor tyto režimní postupy volebního inženýrství klasifikuje do tří skupin dle jejich doby odehrávání se. Jedná se o předvolební, volební a postvolební nepravidłnosti. Mezi předvolební praktiky se řadí machinace se seznamem voličů, jejich přesun do jiných okrsků nebo přímo jejich vymazání. Hodnota hlasů jednotlivých voličů není na shodné rovné úrovni. Dále dochází během voleb k opětovnému přesunu voličů, kupování hlasů a k využívání imaginárních voličů, kteří neexistují, ale hlasovali. Následně dochází ke sčítání hlasů, kdy část je zneplatněná, což je dáno z části též obsazením státního aparátu zajišťující volby. Finance v tomto směru hrají vždy důležitou roli, jelikož dostatek prostředků má především BN. UMNO si *tout à fait* jako jediná strana dokáže svým vlastnictvím médií získat největší pozornost, v tištěných i online médiích. I samotné financování politických stran je založeno na vlastních příjmech, které strany získávají z vlastních aktivit. Gomez proto o této nezvyklé situaci hovoří jako o „*politickém podnikání*“.

Tištěná média vycházejí v Malajsií ve čtyřech jazykových mutacích. V závislosti na této variaci jsou podřízeny příslušné politické straně. Výraznou dominancí se vyznačuje tisk vlastněný UMNO. Výrazně svobodnější média se nacházejí na internetu. K hlavním webům kritickým vůči BN je možné započítat *Malaysiakini*, nedávno zrušený *The Malaysia Insider*, a *Sarawak Report* sídlící v Londýně. Tyto zpravodajské kanály podléhají rovněž cenzorským zákonům a velmi často jsou jejich novináři vězněni nebo jsou webové stránky vládními úřady vypnuty. Převládajícím prvkem je v Malajsií politické blogerství. Není překvapením, že nejnavštěvovanější blogy mají dva premiéři, Najib Razak a Mahathir Mohamad. Čím se opozice odlišuje, je způsobem využívání sociálních sítí, jelikož je celý proces přirovnatelný k řetězové reakci. V závislosti na politickém

blogování, které je u opozice nejčastěji vedeno anonymními zkušenějšími novináři, se utvoří na Facebooku různé události a pozvánky. Ty jsou následně na webu mezi přáteli sdílení s velkým dosahem. Načež během samotného setkání (*cermah*), účastníci nejnovější aktuality sdílejí na Twitteru, ten jim nadto dokázal zajistit i světovou pozornost. Především pokud jsou sdíleny tweety o násilném zákroku proti opozici. V ten moment nastupuje Instagram, propojí se všechny sítě, čímž dojde ke sdílení všech audiovizuálních materiálů. Naopak vládní představitelé sociální sítě užívají k sebeprezentaci či ospravedlňování vládní politiky. Přestože jsou i provládní média sporadicky kritická k BN a UMNO, nefungují jako dozorující instituce, ale informující, jak se opětovně potvrdilo poté, co *The Wall Street Journal* informoval o finančních únicích Najiba Razaka. Ani následně vláda nezměnila svůj postoj (*tak nak mereform*) k omezování médií. Média jsou proto ovládána lidmi z BN či jim velmi blízkými a fungují na principu pozitivního informačního kanálu. Kritičtější novináři nebo přímo opoziční média sice podléhají cenzuře, zatýkání a případně i hrozbě dlouhodobého věznění, vše je ovšem podmíněno osobou ministerského předsedy, jenž vždy ovlivňoval trajektorii politiky. Doba uvolňování však pokaždé přišla z důvodu konsolidace popularity a moci jen na počátku funkčního období.

Druhá část analytického oddílu se zabývala protipólem k politice nastavované shora, přístupem zdola-nahoru, kdy hlavní zkoumanou proměnnou byl volič a jeho možné vzorce chování. Fundamentálním průzkumem bylo šetření *World Values Survey* z šesté vlny. Nejedná se však o jediný výzkum veřejného mínění, jenž byl aplikován v kvantitativní sekci, a to za užití programu IBM SPSS 20. S ohledem na členění jednotlivých témat do následných subkategorií jsou autorem užívány i další dostupné výzkumy, kdy výjimku tvoří datové soubory *Asia Barometer* získané autorem od výzkumného centra za účelem vzniku práce. K dalším výzkumům se řadí kupříkladu šetření svobody médií od *Centre for Independent Journalism*, výzkum hodnot v Malajsii od *Merdeka Center* pocházející z roku 2010. Mezi doplňující je třeba zmínit šetření *The Asia Foundation* (2012) a *Goethe Institutu* (2010), které se oba zaměřují na postoje mladých a dospívajících v Malajsii. Dvě specifické sociální skupiny, ženy a mladí lidé, byly poté zahrnuty, jelikož jejich vliv postupem času graduálně narůstá.

Zkoumání volebního chování bylo nejprve věnováno sociodemografickým aspektům, které měly pozorovat, zda existují rozdílnosti mezi muži a ženami v pohledu na politiku a zapojení se do ní aktivněji. Výsledky v této hladině výzkumu nepřinesly nápadné odchylky, přestože je u žen možné pozorovat inklinaci k pravicovosti, u mužů poté k oběma extrémním pólům pravolevé škály. Stupněm vzdělání ani pohledem na

demokracii nedochází k nikterak odlišným závěrům. Druhou hladinou byla sociální stratifikace na základě sebeidentifikace respondenta do pěti společenských tříd. U této proměnné je možné identifikovat výraznějších odlišností mezi postoji a názory. Nejnižší společenská třída se vyznačuje nezájmem o politiku, nevolicstvím, a tím také apatií k politickému stranictví, které preferuje pouze nižší střední třída. Na základě toho je zřejmé potvrzení skutečnosti, že nejnižší a pracující třídy nevnímají nepravdelnosti ve volbách a omezování kandidátů. Tato skupina voličů se vyznačuje také nižším stupněm tolerance a výraznějším strachem z terorismu. Nižší a pracující třída se politicky kloní nejvíce k BN, mezitímco střední třída (nižšího typu) tenduje více k opozici. Zatímco v 80. letech byla střední třída příčinou stupňování islamizace, v posledních dekadách se ukazuje, že se posunula do podstatně ambivalentnější pozice a není natolik výrazná. Co se nejvyšší společenské třídy týče, počet respondentů této sociální vrstvy byl natolik malý, že nedokázal vytvořit statistickou významnost pro politické otázky. Zjištěná fakta o této skupině ukázala jen na skutečnost, že žijí v oblastech velmi často napadaných zloději, na rozdíl od nižších tříd, a nepracují jako zaměstnanci. V obou případech se však jedná o vágní zjištění, jež příliš nedokázalo nejvyšší společenskou třídu charakterizovat.

Etnická, třetí, hladina prokázala, že patří k nejkřivější. Potvrzuje to nejen popsání politická praxe, kdy Najib Razak i nadále stupňuje tíživost etnické otázky, ale úřady již selektují a klasifikují uvnitř etnika rodilých Malajců a označují mnohé za „ostatní“ (*lain-lain*), čímž jsou jednodušeji omezována jejich práva. V rámci etnik jsou to Číňané pozorující nespravedlnost sčítání hlasovacích lístků a stejně tak preferují opozici. Nejedná se ale o naprostou a plnohodnotnou nakloněnost k opozici, nemalá část čínských voličů také volí vládní blok. Čínsky psaný tisk však patří k nejméně předpojatému k BN, nicméně mnoho voličů vůbec nevnímá či nechápe, jak zjistil výzkum *Centre for Independent Journalism*, že média jsou vlastněna politickými stranami a jaké dopady to s sebou přináší.

Zeměpisná proměnná, poslední hladina výzkumu, představuje jednotlivé skupiny voličů na základě alokace. Pochopitelný rozdíl se ukazuje při využívání internetu, kdy lidé z center jej užívají každodenně, v rurálních oblastech často vůbec. Jedná se zejména o pás severovýchodních států Kelantan, Terengganu a Pahang a ostrovní Sabah a Sarawak. Zatímco první tři jmenované státy se vyznačují silnou podporou PAS, Sabah a Sarawak inklinují k BN. Geograficky se ukázalo jako zcela nedůležité, zda volič pochází z velkých měst nebo naopak z vesnic, aby se projevil rozdíl v jeho politické preferenci. Úroveň státu je naopak proměnnou ovlivňující voličovo chování a dotváří tím malajsijského voliče.

Nejčastěji byl od voleb 1959 do současnosti opozičním státem Kelantan, kde vítězí ultrakonzervativní PAS. Celé toto severské území patří k historicky nejstarším obydleným částem v Malajsii. Ve volebních preferencích existují dle diachronního pozorování jasné trajektorie. Konzervativní státy Terengganu a Kelantan patří k hlavním volebním baštám PAS. Striktně pro vládní jsou bumiputerské státy Sarawak, Johor či Negeri Sembilan. Třetí skupinou jsou státy, které byly v minulosti opoziční, ale v současnosti podpora voličů vůči vládnímu BN nedosahuje statistické významnosti. Jedná se o státy Selangor, Melaka, Perak, Perlis a Kedah. Ryze opozičním státem je Penang. Neurčitou kategorií je stát Sabah, který dříve byl opozičním, ale dnes má silnou inklinaci k vládnímu bloku. Problém analýz však je a do budoucna bude fakt, že dochází k markantní migraci bumiputerů z venkovských oblastí do měst. Urbanizované oblasti již nejsou specifické dominancí čínských voličů. Jako relevantní indikátor voličských preferencí se ukazuje kupní síla per capita daného státu. Jihovýchod tenduje k volbě BN, severské státy jsou váhajícím středem a čím více je stát alokovan západněji, tím podpora postupně klesá. Geografický severovýchod patří dominantně PAS. S ohledem na nestabilitu politické garnitury ve vládním i opozičním táboře je možné hovořit o období nastupujícího intermezza, kdy ve federaci dochází k modifikaci volebních vzorců a chování.

Ženy tvoří vlastní skupinu, která dříve podléhala konzervatismu a postupně se z ní konsoliduje výraznější politická i společenská síla. Ke spolkům *Wanita UMNO* a *Puteri UMNO* přibývají i nevládní organizace, které sdružují ženy za účely nejen politickými, nicméně impulsem k jejich zakládání a šíření bylo hnutí Reformasi. Ustanovená hnutí poté podporují mezitřídní a multietnickou spolupráci, čímž narušují politiku nastavenou shora a nadto se přičií ultrakonzervativním kruhům, jenž v rozvoji ženských práv vidí narušení tradičního řádu. Na základě výzkumů se ženy stávají více nezávislé, vzdělané a jejich dospívající život není pouhým čekáním na sňatek. Graduální nárůst žen je pozorovatelný i v dolní a horní komoře. Na pozici ministryně se vystřídalo na 11 z nich a dalších 25 působilo ve funkci náměstkyně ministra. Ačkoli byla ministryním často přidělována portfolia sociálních a rodinných otázek, nejčastěji znovujmenovaná ministryně, Rafidah Aziz, měla svěřené i ministerstvo pro mezinárodní obchod. V DR působilo za dobu nezávislosti již 70 žen. Poslední dekádu se procentuální zastoupení žen pohybuje v DR na hodnotě 10–11 %. V současnosti nejvýraznější političkou je Dr Wan Azizah Wan, manželka uvězněného Anwara Ibrahima, a představitelka opozice. Přestože vláda deklaruje podporu rozvoje ženských práv a ženské participace na veřejném životě, fakticky se tomu neděje, a vláda upřednostňuje podporu žen, i ve vysokých pozicích, v soukromé sféře.

Mladí lidé v Malajsii nevybočují a neliší se od dospělých v pohledu na víru, když ji 84,13 % označilo za velmi důležitou. Rozdíl se v průzkumech projevil v otázce, zdali by měl raději být u moci silný ministerský předseda na úkor parlamentu. K této variantě vlády se dospělí postavili negativně, mezitímco mladí lidé ze 71,4 % myšlenku podpořili. Podobně u zkoumání priorit se u mladistvých ukázala preference dobrého platu a místa k životu nežli život v demokraticky vedené zemi. Spornost ve zkoumání jednotlivých tabulek však vyvolávají velmi nevyrovnané hodnoty, kdy respondentů všeobecně nakloněných k víře byly stovky, zatímco těch, kteří by víru brali jako méně důležitou, byly sotva desítky. Zůstává proto v kvantitativní části zřejmá potíž, nakolik je možné považovat nižší stupeň náklonnosti k víře za relevantní pro hlubší analýzy.

Malajsijsí premiéři jsou si velmi dobře vědomi smyslu etnické otázky. Od 70. let minulého století se etnicita ale stala populistickým prvkem, na němž vyrostla strana UMNO ovládající blok BN. A je to etnicita, jež udržuje vládní straně ústřední elektorát, jehož velikost se postupem času mění a kolísá. Problémem zde nejsou ani vlivná média, ani internet se sociálními sítěmi; ty pouze prohlubují politickou nestálost a ukazují na silné institucionální zázemí v nekalých praktikách a slabé fungování a kapacity vládních i opozičních politiků. Internetu přesto využívá ve svůj prospěch BN i opozice, každé z uskupení tak činí v odlišné podobě a v jiný čas. Přestože si vláda v poslední době začíná uvědomovat nutnost diverzifikace kampaně, jelikož voliči se liší v jednotlivých státech, a nepřizpůsobování volební kampaně může výrazněji ovlivnit výsledek voleb. Podpora žen a politických témat v závislosti na společenských třídách voličů prozatím nejsou nikterak intenzivní.

Stěžejní potíž politických elit zůstává dvojí. Jsou to politické elity vládní i opoziční a k tomu především pak probíhající migrace voličů napříč státy federace. Tato komplikovaně kvantifikovatelná proměnná podepírá již zmíněnou problematiku bydliště voliče na úrovni státu. Z důvodu migrace dochází k možné obměně politického postoje. Jak voliči sami uvedli, výrazný vliv na ně má nejen politická reklama v médiích či na živo, ale také jejich kolegové a nejbližší okolí, což se vše odráží i v postupném nárůstu mezietnických sňatků. Druhou stranou mince je nevyrovnaná politická dovednost premiérů, kteří svými mdlými kapacitami nedokáží u voličů vyvolat větší podporu. Tomuto problému se však nedá čelit volebním inženýrstvím, podvody či cenzurou.

Přestože práce sledovala obě úrovně volební politiky, především v kvantitativní oblasti nepřináší úplné diachronní srovnání jako oddíl kvalitativní, a tak práce hodnotí

přístup dospělých i dospívajících v horizontu malého odstupe od současnosti. Taktéž je nezbytné připomenout, že kvantitativní výzkum trpí svojí vlastní omezeností s možností chybovosti v dotaznících, jejich kódování, a v neposlední řadě možným nepravdivým uváděním informací od respondentů. V kvalitativní části, v níž byly hledány důkazy pro naplnění zkoumaných proměnných, které měly přiblížit pozici vládnoucích lídrů k demokracii, se ukázalo, že některá, zejména kratší období vlády jako u Husseina Onna, trpí nedostatkem literatury věnující se jejich premiérstvím. Taktéž při kvalitativním výzkumu existuje vždy možnost, že některé informace nebyly použity, poněvadž nebyly dohledány nebo byly opomenuty. Souběžně u jiných výrazných lídrů typu Mahathira Mohamada není důvod pozorovat nedostatečné množství pramenů a zdrojů, jejich obsah je ale velmi často orientován na volby. Jestliže jednotliví autoři zkoumají éru vlády daného ministerského předsedy hlouběji, velmi často se omezují na vágní konstatování zmiňující nekalé praktiky. A proto by se následující výzkumy měly zabírat dalšími nepravidelnostmi nebo taktéž by mohly být rozšířeny analytické rešerše o vlivu třídního systému či podmíněnosti výskytu politických stran na etnickém základě v malajsijských státech. Stejně tak i obsahová analýza předvolební kampaně zůstává v rámci volební politiky doposavad neadekvátně zpracována. V neposlední řadě by se měl rozvíjet výzkum o soužití demokracie a islámu, které je v současnosti velmi aktuálním tématem.

V českém kontextu však práce přináší poprvé výraznější pokus o analýzu volební politiky Malajsie, která zůstává upozaděna. I proto bylo ústřední snahou zjednodušit komplexnost tamějšího politického systému a charakterizovat pojetí a percepci demokracie a voleb. V neposlední řadě se též přiblížit volebnímu chování malajsijských voličů, jež je determinováno nejen vládou BN, ale také sociální stratifikací a státní příslušností voliče. Přestože důležitost demokracie a voleb není u vládoucí elity ani voličů nikterak marginální, jejich podobu i fungování si obě skupiny představují *a fortiori* rozdílněji.

Prameny a literatura

Prameny

Asia Barometer. 2015. „AsiaBarometer: Data.“ *Asia Barometer* (online). Dostupné z: <https://www.asiabarometer.org/data/abdl.php>. (8. 4. 2015).

(Data jsou na vyžádání u autora práce, jelikož *Asia Barometer* je běžně nezveřejňuje)

Esri ArcGIS. 2017. „Mapy.“ *ArcGIS* (online). Dostupné z: <http://maps.arcgis.com/features/index.html> (15. 3. 2017).

Gan, Steven. 2014a. „Under (Press)ure.“ Panelový příspěvek přednesený na konferenci *FORUM 2000*. Praha, 14. října 2014.

Gan, Steven. 2014b. „What is the Opinion on Democracy Amongt Ordinary Malay Citizens?“ *Rozhovor s malajsijským novinářem*, Praha 14. října 2014.

Google. 2017. „FusionTables: Maps.“ *Google* (online). Dostupné z: <https://fusiontables.google.com/> (15. 4. 2017).

IBM SPSS 20. 2017. „IBM SPSS Statistics, vol. 20.“ *IBM SPSS* Dostupné z: <https://www.ibm.com/uk-en/marketplace/spss-statistics> (6. 8. 2016).

Ústava. 2010. *Federal Constitution of Malaysia*. Kuala Lumpur: The Commissioner of Law Revision.

Ústava. 2009. *Perlembagaan Persekutuan Malaysia*. Kuala Lumpur.

Ústava státu Sabah. 2008. „Perlembagaan Negeri Sabah.“ *Ústava státu Sabah*. Dostupné z: <http://www.sabahlaw.com/const.html> (10. 3. 2017).

WVS. 2012. „Statistical Data Files: WV6_Data_spss_v_2014_11_07 (Spss SAV).“ *World Values Survey* (online). Dostupné z: <http://www.worldvaluessurvey.org/WVSDocumentationWV6.jsp> (13. 11. 2014).

Literatura

1Malaysia. 2015. „The Story of 1Malaysia.“ *1Malaysia* (online). Dostupné z: <http://www.1malaysia.com.my/en/the-story-of-1malaysia> (14. 3. 2015).

A. B., Shamsul. 2001. „The Redefinition of Politics and the Transformation of Malaysian Pluralism.“ Pp. 204–226 in Hefner, Robert W. (ed.). *The Politics of Multiculturalism: Pluralism and Citizenship in Malaysia, Singapore, and Indonesia*. Honolulu: University of Hawai'i Press.

Abbott, Jason P. 2009. „Malaysia's Transitional Moment? Democratic Transition Theory and the Problem of Malaysian Exceptionalism.“ *South East Asia Research* 17 (2), 175–199. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/23750981> (5. 3. 2015).

Abbott, Jason P. 2011. „Electoral Authoritarianism and the Print Media in Malaysia: Measuring Political Bias and Analysing Its Cause.“ *Asian Affairs: An American Review* 38 (1): 1–38. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00927678.2010.520575> (27. 3. 2017).

Abbott, Jason P., Givens, John W. 2015. „Strategic Censorship in a Hybrid Authoritarian Regime? Differential Bias in Malaysia's Online and Print Media.“ *Journal of East Asian Studies* 15 (3): 455–478. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-east-asian-studies/article/strategic-censorship-in-a-hybrid-authoritarian-regime-differential-bias-in-malaysias-online-and-print-media/DC99280AFE9DE81E3CB367B8CB82550B> (27. 3. 2017).

Abdul Hamid, Ahmad Fauzi. 2008. „Islamist Realignment and the Rebranding of the Muslim Youth Movement of Malaysia.“ *Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs* 30 (2), 215–240. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/41220505> (12. 3. 2015).

Abdul Hamid, Ahmad Fauzi, Takiyuddin Ismail, Muhamad. 2012. „The Monarchy and Party Politics in Malaysia in the Era of Abdullah Ahmad Badawi (2003–2009).“ *Asian Survey* 52 (5), 924–948. Dostupné z: http://www.academia.edu/2258893/The_Monarchy_and_Party_Politics_in_Malaysia_in_the_Era_of_Abdullah_Ahmad_Badawi_2003_09_The_Resurgence_of_the_Role_of_Protector (16. 3. 2015).

Abou El Fadl, Khaled M. 2001. *And God Knows the Soldiers: The Authoritative and Authoritarian in Islamic Discourses*. Lanham: University Press of America.

Adam, Shamim. 2016. „Murmurs of Early Malaysia Election After Najib Weathers Storms.“ *Bloomberg* (online). Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-09-08/murmurs-of-early-malaysia-election-as-najib-rallies-his-party> (13. 1. 2017).

Agius, Dionisius A. *Classic Ships of Islam: From Mesopotamia To the Indian Ocean*. Leiden: Brill.

Ahmad, Razak. 2016. „UMNO, BN Agree to Political Financing Recommendations.“ *The Star* (online). Dostupné z: <http://www.thestar.com.my/news/nation/2016/09/30/umno-bn-agree-to-political-financing-recommendations/> (10. 7. 2017).

Alagappa, Muthiah. 1995. „The Asian Spectrum.“ *Journal of Democracy* 6 (1), 29–36. Dostupné z: https://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/journal_of_democracy/v006/6.1alagappa.html (14. 3. 2015).

Alamgir, Aurangzaib. 2014. „Islam and Women’s Rights: Discourses in Malaysia.“ *Working Paper WCPCG 2013*: 872–876. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813054402> (16. 4. 2017).

Aldashev, Gani, Mastrobuoni, Giovanni, 2010. „Invalid Ballots and Electoral Competition.“ *Carlo Alberto Notebooks* 153, 1-39. Dostupné z: <https://cdn.uclouvain.be/public/Exports%20reddot/core/documents/aldashev.pdf> (21. 6. 2017).

AMO. „Czech-Malaysian Relations at 40: Forging Stronger Ties in the Era of EU ASEAN Regionalism.“ *Association for International Affairs* (online). Dostupné z: <http://www.amo.cz/past-events/czech-malaysian-relations-at-40-forging-stronger-ties-in-the-era-of-eu-asean-regionalism.html?lang=en> (10. 10. 2014).

An, Wu Xiao. 2003. *Chinese Business in the Making of a Malay State: 1882–1941*. London: Routledge.

Anbalagan, V., Gomez, Jennifer. 2015. „End of the Road for Catholic Church as Court Dismisses ‘Allah’ Review.“ *The Malaysian Insider* (online). Dostupné z: <http://www.themalaysianinsider.com/malaysia/article/end-of-the-road-for-catholic-church-as-court-dismisses-allah-review#sthash.FOUyYsoh.dpuf> (17. 3. 2015).

Ariffin, Rohana. 1999. „Feminism in Malaysia: A Historical and Present Perspective of Women’s Struggles in Malaysia.“ *Women’s Studies International Forum* 22 (4): 417–423. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/journal/02775395/22/4?sdc=1> (12. 4. 2017).

- Asia Barometer. 2015. „AsiaBarometer: Profile.“ *AsiaBarometer* (online). Dostupné z: <https://www.asiabarometer.org/en/profile> (29. 3. 2015).
- Asian Correspondent. 2017. „At Coronation, Malaysia’s Newly-Installed Monarch Calls for Greater National Unity.” *Asian Correspondent* (online). Dostupné z: <https://asiancorrespondent.com/2017/04/coronation-malaysias-newly-installed-monarch-calls-greater-national-unity/#skqg6cQUtlxtOpfS.99> (10. 5. 2017).
- Austin, Reginald, Tjernström, Maja. 2003. *Funding of Political Parties and Election Campaigns*. Stockholm: IDEA.
- Bakar, Badrul Azmier Mohamed, Mohammad Agus Yusoff, Zalina HJ Hussin. 2014. „The Paradox of Social Media: The De-Democratization of Malaysia.“ *International Review of Basic and Applied Sciences* 2 (7): 104–112. Dostupné z: <http://irbas.academyirmbr.com/papers/1413526074.pdf> (19. 6. 2017).
- Bankowicz, Marek. 1999. „Státní zřízení Malajsie.“ *Mezinárodní vztahy* 34 (2): 85–92. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/1206/1254> (10. 12. 2016).
- Bashir, Mohamed Sharif. 2005. „Islam Hadhari: Concept and Prospect.“ *Islam online* (online). Dostupné z: <http://www.islamawareness.net/Asia/Malaysia/hadhari.html> (16. 3. 2015).
- BBC. 2014. „Malaysia Allah Dispute: Top Court Rejects Challenge.“ *BBC News* (online). Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-asia-27970565> (10. 1. 2016).
- BBC. 2015. „Malaysia Jails Anwar Ibrahim for Five Years for Sodomy.“ *BBC News* (online). Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-asia-26479642> (21. 3. 2015).
- BBC. 2016. „Malaysia King: Sultan Mohammad V Sworn In.“ *BBC News* (online). Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-asia-38298610> (12. 3. 2017).
- Becker, Jonathan. 2004. „Lessons from Russia: A Neo-Authoritarian Media System.“ *European Journal of Communication* 19 (2), 139–163. Dostupné z: <http://ejc.sagepub.com/content/19/2/139> (5. 12. 2012).
- Beckett, Katharine S. 2003. *Anglo-Saxon Perceptions of the Islamic World*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Beh, Loosee. 2011. „Malaysia.“ Pp. 141–235 in Berman, Evan M. (ed.). *Public Administration in Southeast Asia: Thailand, Philippines, Malaysia, Hong Kong, and Macao*. Boca Raton: Taylor & Francis.
- Beng, Ooi Kee. 2006. „Mahathir as Muslim Leader.“ *Southeast Asian Affairs* 4 (1), 172–180. Dostupné z: <http://muse.jhu.edu/journals/saa/summary/v2006/2006.kee-beng.html> (12. 11. 2014).

- Beng, Ooi Kee. 2007. „Malaysia: Abdullah Does It his Own Vague Way.“ *Southeast Asian Affairs* 5 (1), 183–200. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/southeast_asian_affairs/v2007/2007.ooi.pdf (12. 11. 2015).
- Bersih. 2016. „Political Financing Reforms: Reforms for Transparent and Accountable Political Funding in Malaysia.“ *Bersih* (online). Dostupné z: <http://www.bersih.org/wp-content/uploads/2016/04/Political-Financing-Reforms.pdf> (12. 7. 2017).
- Birch, Sarah. 2005. „Single-Member District Electoral Systems and Democratic Transition.“ *Electoral Studies* 24 (2), 281–301. Dostupné z: http://www.researchgate.net/publication/222658333_Single-member_district_electoral_systems_and_democratic_transition (15. 2. 2015).
- Black, Anthony. 2010. „Religion and Politics in Western and Islamic Political Thought: A Clash of Epistemologies?“ *The Political Quarterly* 81 (1), 116–122. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-923X.2009.02065.x/pdf> (13. 3. 2015).
- Blondel, Jean. 2010. „Parties and Party Systems in East and Southeast Asia.“ Pp. 49–86 in Marsh, Ian. (ed.). *Democratisation, Governance and Regionalism in East and Southeast Asia: A Comparative Study*. London: Routledge.
- Bogaards, Matthijs. 2009. „How to Classify Hybrid Regimes? Defective Democracy and Electoral Authoritarianism.“ *Democratization* 16 (2): 399–423. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13510340902777800> (19. 3. 2017).
- Bowie, Alasdair, Unger, Danny. 2002. *The Politics of Open Economies: Indonesia, Malaysia, the Philippines, and Thailand*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Boyd, Andrew, Comenetz, Joshua. 2007. *An Atlas of World Affairs*. London: Routledge.
- Brooker, Paul. 2000. *Non-Democratic Regimes: Theory, Government And Politics*. New York: Palgrave Macmillan.
- Brown, David, 2005a. *The State and Ethnic Politics in Southeast Politics*. London: Routledge.
- Brown, Graham K. 2005b. „Playing the (Non) Ethic Card: The Electoral System and Ethnic Voting Patterns in Malaysia.“ *CRISE – Universit of Oxford: Working Paper 21*: Pp. 1–17. Dostupné z: <http://www3.qeh.ox.ac.uk/pdf/crisewps/workingpaper21.pdf> (16. 5. 2017).
- Brown, Graham K. 2013. „Malaysia in 2012: Promises of Reforms; Promises Met?“ *Southeast Asian Affairs* 11 (1), 153–167. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/southeast_asian_affairs/v2013/2013.brown.pdf (12. 11. 2014).

Brownlee, Jason. 2007. *Authoritarianism in an Age of Democratization*. New York: Cambridge University Press.

Brownlee, Jason. 2009. „Portents of Pluralism: How Hybrid Regimes Affect Democratic Transitions.“ *American Journal of Political Science* 53 (3), 515–532. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-5907.2009.00384.x/pdf> (29. 1. 2015).

Bunce, Valerie J., Wolchik, Sharon L. 2010. „Defeating Dictators: Electoral Change and Stability in Competitive Authoritarian Regimes.“ *World Politics* 62 (1): 43–86. Dostupné z: <https://muse.jhu.edu/article/370235> (19. 3. 2016).

Caballero-Anthony, Mely. 2005. „Political Transitions in Southeast Asia.“ *Southeast Asian Studies* 3 (1), 24–44. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/southeast_asian_affairs/v2005/2005.caballero-anthony.pdf (12. 3. 2015).

Cáceres, Neila, Malone, Samuel W. 2015. „Optimal Weather Conditions, Economic Growth and Political Transitions.“ *World Development* 66 (2), 16–30. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X14002137> (10. 4. 2015).

Cañizález, Andrés. 2017. „Venezuela: The Transition from an Electoral Authoritarianism to a Narco-State.“ *Latina America Global* (online). Dostupné z: <http://latinamericagoesglobal.org/2017/03/venezuela-transition-electoral-authoritarianism-narco-state/> (13. 3. 2016).

Carrión, Julio F. 2006. *The Fujimori Legacy: The Rise of Electoral Authoritarianism in Peru*. University Park: The Pennsylvania State University Press.

Carvalho, Martin. 2016. „Spend as Much as You Want, Proposes Poll Reform Panel.“ *The Star* (online). Dostupné z: <http://www.thestar.com.my/news/nation/2016/09/30/paul-low-new-laws-proposed-to-regulate-political-donations-and-funding/#Bv1oRzo8WSF4jzZl.99> (12. 7. 2017).

Case, William 1993. „Malaysia in 1992: Sharp Politics, Fast Growth, and a New Regional Role.“ *Asian Survey* 33 (2), 184–193. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2645328> (5. 1. 2016).

Case, William. 2001. „Malaysia’s Resilient Pseudodemocracy.“ *Journal of Democracy* 12 (1), 43–57. Dostupné z: https://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/journal_of_democracy/v012/12.1case.html (12. 11. 2014).

Case, William. 2004a. „Testing Malaysia’s Pseudo-Democracy.“ Pp. 29–48 in Gomez, Edmund T. (ed.). *The State of Malaysia: Ethnicity, Equity and Reform*. London, New York: Routledge.

- Case, William. 2004b. „New Uncertainties for an Old Pseudo-Democracy: The Case of Malaysia.“ *Comparative Politics* 37 (1), 83–104. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/10.1525/as.2008.48.1.47> (10. 12. 2013).
- Case, William. 2006. „Manipulative Skills: How do Rulers Control the Electoral Arena?“ Pp. 95–112 in Schedler, Andreas. (ed.). *Electoral Authoritarianism: The Dynamics of Unfree Competition*. London: Lynne Rienner Publishers.
- Case, William. 2009. „Electoral Authoritarianism in Malaysia: Trajectory Shift.“ *The Pacific Review* 22 (3): 311–333. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09512740903068362> (26. 3. 2017).
- Case, William. 2010. „Transition from Single-Party Dominance? New Data from Malaysia.“ *Journal of East Asian Studies* 10 (1), 91–126. Dostupné z: <http://journals.rienner.com/doi/pdf/10.5555/jeas.2010.10.1.91> (16. 3. 2015).
- Case, William. 2011. „Electoral Authoritarianism and Backlash: Hardening Malaysia, Oscillating Thailand.“ *International Political Science Review* 32 (4): 438–457. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0192512110385296> (27. 5. 2016).
- Case, William. 2015. *Routledge Handbook of Southeast Asian Democratization*. London, New York. Routledge.
- CFIJ. 2008. „Media Independence Research 2008.“ *Centre for Independent Journalism* (online). Dostupné z: <http://www.fnfmalaysia.org/wp-content/uploads/2010/08/Media-Independence-Survey-2008-Main-Findings.pdf> (3. 12. 2014).
- Clarke, Paul B., Foweraker, Joes. 2001. *Encyclopedia of Democratic Thought*. New York: Routledge.
- Coca, Nithin. 2016. „Malaysia’s Slide from Pseudo-Democracy Towards Authoritarianism.“ *New Internationalist* (online). Dostupné z: <https://newint.org/features/2016/07/01/malaysia-authoritarianism-corruption/> (19. 4. 2016).
- Collier, David, Levitsky, Steven. 1997. „Democracy with Adjectives: Conceptual Innovation in Comparative Research.“ *World Politics* 49 (3), 430–451. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/25054009> (10. 12. 2015).
- Compelling Truth. 2015. „What Are the Major World Religions in Existence Today?“ *Compelling Truth* (online). Dostupné z: <http://www.compellingtruth.org/world-religions.html> (13. 3. 2015).
- Cox, Caroline, Marks, John. 2003. *The ‘West’, Islam and Islamism Is Ideological Islam Compatible with Liberal Democracy?* London: Civitas: Institute for the Study of Civil Society.

- Crone, Patricia. 2004. *God's Rule: Government and Islam*. New York: Columbia University Press.
- Crowder, George, Griffiths, Martin, Hasan, Mubashar. 2014. „Islam, Islamism, and Post-Islamism: Rediscovering Politics after the War on Terror.“ *Australian Journal of Politics and History* 60 (1), 110–124. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/ajph.12048/pdf> (10. 3. 2015).
- Dahl, Robert A. 1995. *Demokracie a její kritici*. Praha: Victoria Publishing.
- Dahl, Robert A. 2001. *O demokracii*. Praha: Portál.
- Dahl, Robert A. 2006. *A Preface to Democratic Theory: Expanded Edition*. Chicago: Chicago University Press.
- Dawson, Peter. 2004. „Federation of Malaysia: Persekutuan Tanan Malaysia.“ Pp. 842–853 in Schlager, Neil, Weisblatt, Jayne (eds.). *World Encyclopedia of Political Systems and Parties*. New York: Facts on File.
- Dawson, Hancock R., Algozzine Bob. 2006. *Doing Case Study Research*. New York: Teachers College Press: Columbia University.
- Daymon, Christine, Holloway, Immy. 2002. *Qualitative Research in Public Relations And Marketing Communications*. London, New York: Routledge.
- De Boer, T. J. 1967. *The History of Philosophy in Islam*. New York: Dover Publications.
- De Souza, Peter R., Palshikar, Suhas, Yadav, Yogendra. 2008. „Surveying South Asia.“ *Journal of Democracy* 19 (1), 84–96. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/journal_of_democracy/v019/19.1desouza.pdf (12. 11. 2014).
- Diamond, Larry. 1999. *Developing Democracy: Toward Consolidation*. Baltimore: John Hopkins University.
- Diamond, Larry. 2012. „The Coming Wave.“ *Journal of Democracy* 23 (1), 5–13. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/journal_of_democracy/v023/23.1.diamond.pdf (12. 11. 2014).
- Ding, Emily. „Bersih Withholds Recognition of BN Win Amid Fraud Row.“ *The Malaysian Insider*, 7. 5. 2013 (online). Dostupné z: <http://www.themalaysianinsider.com/malaysia/article/bersih-withholds-recognition-of-bn-win-amid-fraud-row> (15. 12. 2013).

Ding, Jo-Ann. 2010. „Who Pays Our Political Parties?“ *The Nut Graph* (online). Dostupné z: <http://www.thenutgraph.com/who-pays-our-political-parties/> (10. 7. 2017).

Doherty, Ben. 2015. „Anwar Ibrahim Guilty in Sodomy Case.“ *The Guardian* (online). Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2015/feb/10/anwar-ibrahim-guilty-in-sodomy-case> (17. 3. 2015).

Donno, Daniela. 2011. „Elections and Democratization in Authoritarian Regimes.“ *Working Paper: Juan March Institute*: 1–50. Dostupné z: http://recursos.march.es/web/ceacs/actividades/miembros/Donno_elections%20and%20democratization%20Madrid.pdf (30. 3. 2016).

Donno, Daniela, Russett, Bruce M. 2004. „Islam, Authoritarianism, and Female and Empowerment: What are the Linkages?“ *World Politics* 56 (4), 582–607. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/world_politics/v056/56.4_donno.pdf (17. 2. 2015).

DOSM. 2017. „Current Population Estimates: 2016–2017.“ *Jabatan Perangkaan Malaysia* (online). Dostupné z: https://www.dosm.gov.my/v1/index.php?r=column/cthemedByCat&cat=155&bul_id=a1d1UTFZazd5ajJiRWFHNDduOXFFQT09&menu_id=L0pheU43NWJwRWVSZk1WdzQ4TlhUUT09# (12. 4. 2017).

EIP. 2017. „EIP: Why Elections Fail and What Can We Do about It.“ *Electoral Integrity Project* (online). Dostupné z: <https://www.electoralintegrityproject.com/> (25. 3. 2017).

El-Af fendi, Abdelwahab. 2003. „Democracy and the Islamic Paradox.“ Pp. 311–320 in Axtmann, Roland. *Understanding Democratic Politics: An Introduction*. London: SAGE Publications.

Eldridge, Philip J. 2002. *The Politics of Human Rights in Southeast Asia*. London, New York: Routledge.

Elias, Juanita, Louth, Jonathon. 2016. „Producing Migrant Domestic Work: Exploring the Everyday Political Economy of Malaysia’s Maid Shortage.” *Globalizations* 13 (6): 830–845. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14747731.2016.1155340?journalCode=rglo20> (14. 7. 2017).

Endress, Gerhard. 2002. *Islam: An Historical Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Epstein, David L., Robert, Bates, Jack, Goldstone, Ida, Kristensen, Sharyn O'Halloran. 2006. „Democratic Transitions“ *American Journal of Political Science* 50 (3), 551–569. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-5907.2006.00201.x/pdf> (12. 3. 2015).

Esbeck, Carl H. 1990. „The Lemon Test: Should It Be Retained, Reformulated or Rejected?“ *Notre Dame Journal of Law, Ethics & Public Policy* 4 (3), 513–548. Dostupné z: <http://scholarship.law.nd.edu/ndjlepp/vol4/iss3/7/> (17. 2. 2015).

Etheredge, Laura. 2010. *The Islamic World: Islamic History*. New York: Britannica.

Farrell, David M. 1997. *Comparing Electoral Systems*. London: Macmillan.

Ferjani, Mohamed-Cherif. 2005. „Islam and Politics: The Terms of the Debate.“ *History and Anthropology* 16 (1), 75–83. Dostupné z: http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02757200500103343#.VT9KS_ASPyE (14. 3. 2015).

Fernando, Jude. 2015. „Electoral Authoritarianism and Fraudulent Elections.“ *Colombo Telegraph* (online). Dostupné z: <https://www.colombotelegraph.com/index.php/electoral-authoritarianism-and-fraudulent-elections/> (14. 5. 2017).

Fish, Steven M. 2002. „Islam and Authoritarianism.“ *World Politics* 55 (1), 4–37. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/world_politics/v055/55.1_fish.pdf (7. 3. 2015).

Forero, Juan. 2012. „New Authoritarians?“ *The Washington Post* (online). Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/the_americas/2012/07/22/gJQAMdtD3W_story.html?utm_term=.9f5997d3773d (22. 6. 2017).

FORUM 2000. „Seznam delegátů: Steven Gan.“ *FORUM 2000* (online). Dostupné z: <http://www.forum2000.cz/cz/projekty/konference-forum-2000/2014/delegati&wWGoVXFUWbw=200002286/> (22. 11. 2014).

Freedman, Amy L. 2006. *Political Change and Consolidation: Democracy's Rocky Road in Thailand, Indonesia, South Korea, and Malaysia*. New York: Palgrave Macmillan.

Freedom House. 2017. „Reports on Malaysia.“ *Freedom House* (online). Dostupné z: <https://freedomhouse.org/country/malaysia> (22. 3. 2017).

- Frye, Timothy M. 1992. „Ethnicity, Sovereignty and Transitions from Non-Democratic Rule.“ *Journal of International Affairs* 45 (2), 599–623. Dostupné z: <http://connection.ebscohost.com/c/articles/9205182003/ethnicity-sovereignty-transitions-from-non-democratic-rule> (12. 3. 2015).
- Fuller, Thomas. 2014. „The Right To Say ‘God‘ Divides a Diverse Nation.“ *The New York Times* (online). Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2014/11/04/world/asia/in-malaysia-allah-is-reserved-for-muslims-only.html> (10. 1. 2016).
- Gallup. 2010. „Measuring the State of Muslim-West Relations: Assessing the ‘New Beginning‘.“ *Abu Dhabi Gallup Center* (online). Dostupné z: http://www.adyanonline.net/pluginfile.php/2818/mod_resource/content/1/Muslim%20West%20Relations_Abu%20Dhabi_Gallup%20Center.pdf (15. 12. 2015).
- Gandhi, Jennifer, Lust, Ellen. 2009. „Elections under Authoritarianism.“ *Annual Review of Political Science* 12 (1): 403–422. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/228154360_Elections_Under_Authoritarianism (30. 3. 2016).
- Ganesan, N. 2004. „Malaysia in 2003: Leadership Transition with a Tall Shadow.“ *Asian Survey* 44 (1), 70 – 77. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/10.1525/as.2004.44.1.70> (5. 1. 2016).
- Geddes, Barbara. 2006. „Why Parties and Elections in Authoritarian Regimes?“ *Working Paper: American Political Science Association*: 1–30. Dostupné z: <https://www.scribd.com/document/133702645/Barbara-Geddes-Why-Parties-and-Elections-in-Authoritarian-Regimes-2006> (30. 3. 2016).
- Gelman, Vladimir. 2014. „The Rise and Decline of Electoral Authoritarianism in Russia.“ *Demokratizatsiya* 22 (4): 503–522. Dostupné z: https://www2.gwu.edu/~ieresgwu/assets/docs/503-522_Gelman.pdf (10. 3. 2016).
- George, Cherian. 2007. „Media in Malaysia: Zone of Contention.“ *Democratization* 14 (5), 893–910. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13510340701635712> (26. 5. 2017).
- Gerring, John. 2007. „The Case Study: What it is And What it Does.“ Pp. 90–122 in Boix, Carles, Stokes, Susan C. *The Oxford Handbook of Comparative Politics*. Oxford: Oxford University Press.
- Gibson, Edward. 2006. „Autoritarismo Subnacional: Estrategias Territoriales de Control Politico en Regiment Democraticos.“ *Desafios* 14 (1), 203–237. Dostupné z: <http://revistas.urosario.edu.co/index.php/desafios/article/view/741/668> (13. 2. 2015).

Gilbert, Leah, Mohseni, Payam. 2011. „Beyond Authoritarianism: The Conceptualization of Hybrid Regimes.“ *Studies in Comparative International Development* 46: 270–297. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12116-011-9088-x> (10. 3. 2017).

Gillham, Bill. 2000. *Case Study Research*. London: Continuum.

Glavanis, Pandeli M. 1998. „Political Islam within Europe: A Contribution to the Analytical Framework.“ *Innovation: The European Journal of Social Science Research* 2 (4), 391–410. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13511610.1998.9968578#.VT-0vPASpyE> (7. 2. 2015).

Goethe Institut. 2010. „Values, Dreams, Ideals: Muslim Youth in Southeast Asia (Surveys in Malaysia and Indonesia).“ *Goethe Institut: Youth Survey Project Research*. Kuala Lumpur: Goethe Institut. Dostupné z: http://www.goethe.de/ins/id/pro/jugendstudie/jugendstudie_en.pdf (9. 12. 2014).

Golosov, Grigorii. 2011. „Lipstick on a Crocodile: Electoral Authoritarianism in Central Asia.“ *Open Democracy* (online). Dostupné z: <https://www.opendemocracy.net/od-russia/grigorii-golosov/lipstick-on-crocodile-electoral-authoritarianism-in-central-asia> (19. 3. 2016).

Gombár, Eduard. 1994. *Úvod do dějin islámských zemí*. Praha: NAIÁDA.

Gomez, Edmund T. 1996. „Electoral Funding of General, State, and Party Elections in Malaysia.“ *Journal of Contemporary Asia* 26 (1): 81–99. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00472339680000061?journalCode=rjoc20> (10. 7. 2017).

Gomez, Edmund T. 1999. *Chinese Business in Malaysia*. Honolulu: University of Hawai'i Press.

Gomez, Edmund T. 2004. *The State of Malaysia: Ethnicity, Equity and Reform*. London, New York: Routledge.

Gomez, Edmund T. 2007. *Politics in Malaysia: The Malay Dimension*. New York: Routledge.

Gomez, Edmund. T. 2012. „Monetizing Politics: Financing Parties and Elections in Malaysia.“ *Modern Asian Studies* 46 (5): 1370–1397. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/modern-asian-studies/article/monetizing-politics-financing-parties-and-elections-in-malaysia/AD53C8492BF46C99B4D8FEF16322D927#> (10. 7. 2017)

Grigsby, Ellen. 2012. *Analyzing Politics: An Introduction to Political Science*. Belmont, CA: Wadsworth.

Groff, Peter, Leaman, Oliver. S. 2007. *Islamic Philosophy A–Z*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Gross, Max L. 2007. *A Muslim Archipelago: Islam and Politics in Southeast Asia*. Washington DC: NDIC Press.

GTP. 2015. „GTP: Perjalanan Transformasi Setakat Ini.“ *Performance Management Delivery Unit* (online). Dostupné z: http://www.pemandu.gov.my/gtp/About_GTP-@-GTP-;_The_Story_So_Far.aspx?lang=ms-my (14. 3. 2015).

Gungwu, Wang. 2004. „Challenging Authoritarianism in Southeast Asia: Comparing Indonesia and Malaysia.“ *Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs* 26 (1), 181–183. Dostupné z: <http://muse.jhu.edu/journals/csa/summary/v026/26.1.wang.html> (12. 11. 2014).

Hadenius, Axel, Teorell, Jan. 2006. „Authoritarian Regimes: Stability, Change, and Pathways to Democracy, 1972–2003.“ *Working Paper 331*: 1–39. Kellogg Institute for International Studies.

Hallaq, Wael B. 2004. *Authority, Continuity, and Change in Islamic Law*. Cambridge: Cambridge University Press.

Haneef, Sayed Sikandar Shar. 2011. „Women and Malaysian Islamic Family Law: Towards a Women-affirming Jurisprudential Reform.“ *Journal of Social Welfare & Family Law* 33 (1): 47–60. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09649069.2011.571470> (14. 7. 2017).

Harun, Ruhana. 2014. „Issues and Challenges in Contemporary Malaysia-Europe Relation.“ Pp. 428–438 in in Weiss, Meredith L. (ed.). *Routledge Handbook of Contemporary Malaysia*. London: Routledge.

Hazis, Faisal S. 2011. *Domination and Contestation: Muslim Bumiputera Politics in Sarawak*. Singapore: ISEAS.

Heaton, Jonathan W. 2010. „Catholic League for Religious and Civil Rights v. City of San Francisco: How the Ninth Circuit Abandoned Judicial Neutrality to Strike a Blow at Religion.“ *BYU Law Review* 35 (1), 101–116. Dostupné z: <http://digitalcommons.law.byu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2495&context=lawreview> (12. 3. 2015).

- Hefner, Robert W. 2001. „Public Islam and the Problem of Democratization.“ *Sociology of Religion* 62 (4), 491–514. Dostupné z: <http://socrel.oxfordjournals.org/content/62/4/491.full.pdf+html> (3. 2. 2015).
- Held, David. 2006. *Models of Democracy*. Cambridge: Polity Press.
- Herrmann, Julián D. 2010. „Neo-Patrimonialism and Subnational Authoritarianism in Mexico: The Case of Oaxaca.“ *Journal of Politics in Latin America* 2 (2), 85–112. Dostupné z: <http://hup.sub.uni-hamburg.de/giga/jpla/article/view/276/276> (7. 2. 2015).
- Hew, Cheng Sim. 2015. *Women Workers, Migration, and Family in Sarawak*. London: Routledge.
- Hirczy, Wolfgang. 1994. „The Impact of Mandatory Voting Laws on Turnout: A Quasi-Experimental Approach.“ *Electoral Studies* 13(1): 64–76. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0261379494900094> (20. 6. 2017).
- Hoffman, Michael, Jamal, Amaney. 2014. „Religion in the Arab Spring: Between Two Competing Narratives.“ *The Journal of Politics* 76 (3), 593–606. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/10.1017/S0022381614000152> (20. 2. 2015).
- Holík, Jiří. 2009. „Malajsie na prahu první výměny vlády.“ *Mezinárodní politika* 33 (1), 37–39. Dostupné z: http://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2009/MP01_09.pdf (13. 12. 2013).
- Holík, Jiří. 2011. „Malaysia: Between Democracy and Authoritarianism.“ *Asociace pro mezinárodní otázky: Working Paper 5-2011*. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2015/10/amocz-rp-2011-05.pdf> (12. 9. 2016).
- Hooker, Virginia M. 2003. *A Short History of Malaysia: Linking East and West*. Crows Nest: Allen & Unwin.
- Hookway, James. 2015. „Malaysia’s Mahathir Mohamad Calls on Prime Minister Najib Razak to Resign.“ *The Wall Street Journal* (online). Dostupné z: <http://www.wsj.com/articles/malaysias-mahathir-mohamad-calls-on-prime-minister-najib-razak-to-resign-1428153386> (23. 5. 2015).
- Horowitz, Donald L. 1993. „Democracy in Divided Societies.“ *Journal of Democracy* 4 (4), 18–38. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/journal_of_democracy/v004/4.4horowitz.pdf (12. 11. 2014).
- Houle, Christian. 2009. „Inequality and Democracy: Why Inequality Harms Consolidation But Does Not Affect Democratization.“ *World Politics* 61 (4), 589–622. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/world_politics/v061/61.4.houle.pdf (12. 11. 2014).

Howard, Philip N. 2011. *The Digital Origins of Dictatorship and Democracy: Information Technology and Political Islam*. Oxford: Oxford University Press.

Hsiung, James C. 1993. *Asia Pacific in the New World Politics*. Boulder: Lynne Rienner.

Huang, Xiaoming. 2009. *Politics in Pacific Asia: An Introduction*. London: Palgrave Macmillan.

Huntington, Samuel P. 1991. „Democracy’s Third Wave.“ *Journal of Democracy* 2 (2), 12–34. Dostupné z: <http://www.ou.edu/uschina/gries/articles/IntPol/Huntington.91.Demo.3rd.pdf> (15. 3. 2015).

Huntington, Samuel P. 2008. *Třetí vlna: Demokratizace na sklonku dvacátého století*. Brno: Centrum pro studium demokracie.

Hussin, Zaliha Hj, Zaherawati Zakaria, Kamarudin Ngah, Nazni Noordin, Mohd Zool Hilmie Mohamed Sawal. 2012. „Relationship Between Political Community and Women’s Support in Politics: Malaysian Experienced.“ *Working Paper for IPEDR 28, Singapore*: 147–151. Dostupné z: <http://www.ipedr.com/vol28/29-ICEMM2012-T10015.pdf> (15. 4. 2017).

Choi, Jungug. 2007. *Governments and Markets in East Asia: The Politics in Economic Crises*. New York: Routledge.

Chin, James. 2010. „Malaysia: The Rise of Najib and 1Malaysia.“ *Southeast Asian Affairs* 8 (1), 164–179. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/southeast_asian_affairs/v2010/2010.chin.pdf (12. 11. 2014).

Chin, James. 2014. „Malaysia in 2013: Najib’s Pyrrhic Victory and the Demise of 1Malaysia.“ *Southeast Asian Affairs* 12 (1), 173–189. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/southeast_asian_affairs/v2014/2014.chin.pdf (12. 11. 2014).

Chin, James. 2015. „Malaysia: Pseudo-democracy and the Making of a Malay-Islamic State.“ Pp. 399–409 in Case, William. (ed.). *Routledge Handbook of Southeast Asian Democratization*. London: Routledge.

Chin, James, Huat, Wong Chin. 2009. „Malaysia’s Electoral Upheaval.“ *Journal of Democracy* 20 (3), 71–85. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/journal_of_democracy/v020/20.3.chin.pdf (12. 11. 2014).

- Chinnasamy, Sara, Roslan, Izyan. 2015. „Social Media and Online Political Campaigning in Malaysia.“ *Advances in Journalism and Communication* 3 (4): 123–138. Dostupné z: http://file.scirp.org/Html/7-2840079_62472.htm (9. 6. 2017).
- Chio, Vanessa C. M. 2005. *Malaysia and the Development Process: Globalization, Knowledge Transfers and Postcolonial Dilemmas*. London, New York: Routledge.
- Chou, Bill K., Huque, Ahmed Shafiqul. 2016. „Does Public Participation Matter? Inclusive growth in East Malaysia.“ *Asian Journal of Political Science* 24 (2): 163–181. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02185377.2016.1164067> (13. 1. 2017).
- Christensen, Stine N. 2009. *Iran: Modern Media and Electoral Authoritarianism*. CAEI: Centro Argentino de Estudios Internacionales.
- Chytilék, Roman, Jakub Šedo, Tomáš Lebeda, Dalibor Čaloud. 2009. *Volební systémy*. Praha: Portál.
- Inglehart, Ronald, Welzel, Chris. 2013. „The WVS Cultural Map of the World.“ *World Values Survey* (online). Dostupné z: https://web.archive.org/web/20131019112321/http://www.worldvaluessurvey.org/wvs/articles/folder_published/article_base_54 (12. 1. 2015).
- Iqbal, Muzaffar. 2007. *Science and Islam*. Westport: Greenwood Press.
- Jamal, Amaney A., Tessler Mark A. 2008. „Attitudes in the Arab World.“ *Journal of Democracy* 19 (1), 97–110. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/journal_of_democracy/v019/19.1jamal.pdf (12. 11. 2015).
- Jung, Dietrich. 2007. „Islam and Politics: A Fixed Relationship?“ *Critique: Critical Middle Eastern Studies* 16 (1), 19–35. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10669920601148596#.VT9I7vASpyE> (2. 3. 2015).
- Jung, Dietrich. 2010. „Islam as a Problem: Dutch Religious Politics in the East Indies.“ *Review of Religious Research* 51 (3), 288–301. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/20697346> (14. 3. 2015).
- Kaba, Amadu J. 2005. „The Spread of Christianity and Islam in Africa: A Survey and Analysis of the Numbers and Percentages of Christians, Muslims and Those who Practice Indigenous Religions.“ *The Western Journal of Black Studies* 29 (2), 553–570. Dostupné z: <https://www.questia.com/library/journal/1G1-159027867/the-spread-of-christianity-and-islam-in-africa-a> (19. 2. 2015).

- Kahn, Joel S. 1998. *Southeast Asian Identities: Culture and the Politics of Representation in Indonesia, Malaysia, Singapore, and Thailand*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Karl, Terry L. 1990. „Dilemmas of Democratization in Latin America.“ *Comparative Politics* 23 (1), 1–21. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/422302> (14. 3. 2015).
- Kaya, Ruchan, Bernhard, Michael. 2012. „Are Elections Mechanisms of Authoritarian Stability of Democratization?“ *Working Paper: Advancing Electoral Research*: 1–55. University of Exeter. Dostupné z: https://www.exeter.ac.uk/media/universityofexeter/elecDEM/pdfs/florence/Kaya_Bernhard_Are_Elections_Mechanisms_of_Authoritarian_Stability_or_Democratization.pdf (29. 3. 2017).
- Kent, Alexandra. 2008. „Healing Bodies of Thought: The State of Gender in the Sathya Sai Baba Movement in Malaysia.“ Pp. 69–93 in Wil, Burghoorn, Kazuki, Iwanaga, Cecilia, Milwertz, Qi, Wang. (eds.). *Gender Politics in Malaysia: Women Manoeuvring within Dominant Gender Orders*. Copenhagen: NIAS Press.
- Kershaw, Roger. 2001. *Monarchy in South-East Asia: The Faces of Tradition in Transition*. London, New York: Routledge.
- Kilinç, Ramazan. 2013. „Islam, Secularism, and Liberal Democracy: Toward a Democratic Theory for Muslim Societies Review.“ *Digest of Middle East Studies* 22 (1), 149–151. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1949-3606.2012.00159.x/pdf> (11. 3. 2015).
- Kim, Nam Kyu. 2016. „Antiregime Uprisings and the Emerge of Electoral Authoritarianism.“ *Working Paper 78: University of Nebraska*. Dostupné z: <http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1081&context=poliscifacpub> (22. 3. 2016).
- Kirmanj, Sherko. 2008. „Islam, Politics and Government.“ *Totalitarian Movements and Political Religions* 9 (1), 43–59. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14690760701856382#.VT9LAPASpyE> (26. 2. 2015).
- Knirsch, Thomas S., Kratzenstein, Patrick. 2010. „Press Freedom, New Media and Political Communication in Malaysia: A Society in Flux.“ *Working Paper: Konrad Adenauer Stiftung*: 96–106. Dostupné z: http://www.kas.de/wf/doc/kas_19710-544-2-30.pdf?100526132301 (27. 3. 2017).
- Kou, Chien-Wen, Kao, Chieh. 2011. „Electoral Authoritarianism in the Third Wave of Democratization: Concepts and Regime Trajectories.“ *Working Paper*: 1–25. Dostupné z: <https://nccur.lib.nccu.edu.tw/retrieve/98404/Kou-001.pdf> (9. 3. 2016).

Krastev, Ivan. 2011. „Paradoxes of the New Authoritarianism.“ *Journal of Democracy* 22 (2), 5–16. Dostupné z: <http://www.journalofdemocracy.org/articles/gratis/Krastev-22-2.pdf> (11. 1. 2013).

Kropáček, Luboš, 1972. *Moderní islám II*. Praha: SPN.

Kropáček, Luboš. 1992. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad.

Kropáček, Luboš. 2002. *Islám a Západ: Historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad.

Leaman, Oliver, Ali, Kecia. 2008. *Islam: The Key Concepts*. New York: Routledge.

Lebeda, Tomáš. 2006. „Teorie reálné kvóty, alternativní přístup k měření volební proporcionality.“ *Sociologický časopis* 42 (4), 657–681. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/8c9cb0bfd23dad80281f1c4abc2f0e3a7450fa6c_217_04lebeda23.pdf (5. 1. 2016).

Lee, Iris. 2015. „Political Donations Here and Other Countries: Where Does Malaysia Stand?“ *iMoney Malaysia* (online). Dostupné z: <https://www.imoney.my/articles/political-donations-here-other-countries-where-does-malaysia-stand> (12. 7. 2017).

Lee, Julian C. H. 2010. „Oversanctification, Autonomy and Islam in Malaysia.“ *Totalitarian Movements and Political Religions* 11(1), 27–46. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14690764.2010.499669#.VT-ppvASpyE> (21. 2. 2015).

Lee, Hwok-Aun, Khalid, Muhammed Abdul. 2016. „Discrimination of High Degrees: Race and Graduate Hiring in Malaysia.“ *Journal of the Asia Pacific Economy* 21 (1): 53–76. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13547860.2015.1055948> (19. 3. 2017).

Lee, Raymond L. M. 2004. „The Transformation of Race Relations in Malaysia: From Ethnic Discourse to National Imagery, 1993–2003.“ *African and Asian Studies* 3 (2): 119–143. Dostupné z: <http://booksandjournals.brillonline.com/content/journals/10.1163/1569209041641804> (19. 3. 2017).

Leigh, Michael. 2002. „Political economy of logging in Sarawak, Malaysia.“ Pp. 93–106 in Hirsch, Philip, Warren, Carol (eds.). *The Politics of Environment in Southeast Asia: Resources and Resistance*. London: Routledge.

Leong, William. 2013. „Malaysia is an Electoral Authoritarian Regime, not a Democracy.“ *Din Merican: MP for Selangor* (online). Dostupné z: <https://dinmerican.wordpress.com/2013/03/20/malaysia-is-an-electoral-authoritarian-regime-not-a-democracy/> (12. 5. 2017).

Leong, Pauline. 2015. „Political Communication in Malaysia: A Study on the Use of New Media in Politics.“ *eJournal of Democracy and Open Government* 7 (1): 46–71. Dostupné z: <http://www.jedem.org/index.php/jedem/article/view/372> (19. 5. 2017).

- Levitsky, Steven, Way, Lucan. 2002. „The Rise of Competitive Authoritarianism.“ *Journal of Democracy en Español* 13 (2), 51–65. Dostupné z: <http://faculty.washington.edu/swhiting/pols502/Levitsky%20J%20of%20Democr%202002.pdf> (7. 3. 2014).
- Levitsky, Steven, Way, Lucan. 2010. *Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes after the Cold War*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Levitsky, Steven, Way, Lucan. 2011. „The Origins and Dynamics of Hybrid Regimes in the Post-Cold War Era.“ *Harvard: General Reading* (online): 1-89. Dostupné z: <http://homes.ieu.edu.tr/~ibagdadi/INT435/Readings/General/Levitsky-Way-Stanford%20-%20Competitive%20Authoritarianism.pdf> (9. 6. 2017).
- Li Lin, Chang. 2003. „Singapore’s Troubled Relations With Malaysia: A Singapore Perspective.“ *Southeast Asian Affairs Vol. 2003* 1 (1), 259–274. Dostupné z: <http://muse.jhu.edu/journals/saa/summary/v2003/2003.chang.html> (12. 11. 2014).
- Lidové noviny. 2012. „Klaus si na návštěvě Malajsie ‚rýpl‘ do Evropské unie.“ *Lidové noviny*, 5. 7. 2012 (online). Dostupné z: http://www.lidovky.cz/klaus-si-na-navsteve-malajsie-rypl-do-evropske-unie-fxv-/zpravy-svet.aspx?c=A120705_121228_In_zahranici_mtr (19. 10. 2014).
- Lie, Merete. 2000. „Two Generations: Life Stories and Social Change in Malaysia.“ *Journal of Gender Studies* 9 (1): 27–43. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/095892300102434> (17. 4. 2017).
- Liew, Venus Khim-Sen, Rowland, Racquel. 2016. „The Effect of Malaysia General Election on Stock Market Returns.“ *SpringerPlus* 5 (1975): 1–13. Dostupné z: <https://springerplus.springeropen.com/track/pdf/10.1186/s40064-016-3648-5?site=springerplus.springeropen.com> (12. 4. 2017).
- Lijphart, Arend. 1971. „Comparative Politics and Comparative Method.“ *The American Political Science Review* 65 (3), 682–693. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/1955513> (12. 10. 2014).
- Lim, Lynda. 2013. „Gender Think Piece: Malaysian Women’s Entry into Politics.“ *Centre for Public Policy Studies* (online). Dostupné z: <http://www.cpps.org.my/images/articles/Gender%20Think%20Piece.pdf> (17. 4. 2017).
- Lim, Lynda. 2017. „Malaysia’s Love for Female Leaders Only Goes so Far.“ *Asia & the Pacific Policy Society* (online). Dostupné z: <https://www.policyforum.net/malaysias-love-female-leaders-goes-far/> (20. 7. 2017).

Lim, Merlyna. 2012. „Digital Media and Malaysia’s Electoral Reform Movement.“ Pp. 211–237 in Berenschot, Ward. *Citizenship and Democratization in Southeast Asia*. Leiden: Brill.

Lin, Koh Jun. 2017. „Kertas kabinet undang-undang pembiayaan politik sedang disediakan.“ *Malaysiakini* (online). Dostupné z: <http://www.malaysiakini.com/news/379234> (10. 7. 2017).

Lindberg, Staffan I. 2009. *Democratization by Elections: A New Mode of Transition*. Baltimore: John Hopkins University Press.

Linz, Juan J. 1978. „Una Interpretación de los Regímenes Autoritarios.“ *Revista de Sociología* 6 (8), 11–26. Dostupné z: <http://www.raco.cat/index.php/Papers/article/view/24674/60548> (24. 11. 2014).

Linz, Juan J. 2000. *Totalitarian and Authoritarian Regimes*. London: Lynne Rienner Publishers.

Lipset, Seymour M. 1959. „Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy.“ *The American Political Science Review* 53 (1), 69–105. Dostupné z: <http://homepages.wmich.edu/~plambert/comp/lipset.pdf> (29. 9. 2014).

Malashenko, Aleksei. 2005. „Islam, Politics, and the Security of Central Asia.“ *Russian Social Science Review* 42 (4), 4–18. Dostupné z: http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10611940.2004.11066928#.VT-sA_ASpyE (16. 2. 2015).

Malaysia Today. 2015. „Najib Made Bigger Mess of Malaysia Than Pak Lah, Dr M Says.“ *Malaysia Today* (online). Dostupné z: <http://www.malaysia-today.net/najib-made-bigger-mess-of-malaysia-than-pak-lah-dr-m-says/> (30. 5. 2015).

Malaysiakini. 2016. „Reform Committee Wants Elections Spending limits Abolished.“ *Malaysiakini* (online). Dostupné z: <https://www.malaysiakini.com/news/357415> (10. 7. 2017).

Malcolm, Jeremy. 2016. „Malaysian Internet Censorship is Going from Bad to Worse.“ *Electronic Frontier Foundation* (online). Dostupné z: <https://www.eff.org/deeplinks/2016/03/malaysian-internet-censorship-going-bad-worse> (19. 5. 2017).

Martin, Richard C. 2004. *Encyclopedia of Islam and the Muslim World*. New York: Macmillan.

- Martinez, Patricia A. 2005. „Malaysia in 2004: Abdullah Badawi Defines his Leadership.“ *Southeast Asian Affairs* 3 (1), 189–210. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/southeast_asian_affairs/v2005/2005.martinez.pdf (12. 11. 2014).
- Mayberry, Kate. 2015. „Sedition Returns To Malaysia’s Legal Toolbox.“ *Al Jazeera* (online). Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2015/04/sedition-returns-malaysia-legal-toolbox-150423120557023.html> (30. 5. 2015).
- Mayudin, Ghazali, Tiung, Lee Kuok. 2008. „Politik Cina dalam Pilihan Raya Dewan Undangan Sarawak 2006: Manifestasi Protes Daripada Rakyat.“ *Jebat: Malaysian Journal of History, Politics & Strategic Studies* 35: 17–32. Dostupné z: <http://journalarticle.ukm.my/364/1/1.pdf> (19. 3. 2017).
- McCargo, Duncan. 2003. *Media and Politics in Pacific Asia*. London, New York: Routledge.
- McAllister, Ian. 1993. “Institutions, Society or Protest? Explaining Invalid Votes in Australian Elections.” *Electoral Studies* 12 (1), 23 –40. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0261379493900044> (10. 6. 2017).
- Merdeka Center. 2010. „Malaysian Political Values Survey 2010: Public Opinion Poll.“ *Merdeka Center for Opinion Research* (online). Dostupné z: http://www.merdeka.org/pages/02_research.html (14. 11. 2014).
- Miles, Matthew B., Huberman, Michael A. 1994. *Qualitative Data Analysis*. London: SAGE Publications.
- Miller, Michael K. 2012. „Electoral Authoritarianism and Democracy: A Formal Model of Regime Transitions.“ *Journal of Theoretical Politics* 25 (2): 153–181. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0951629812460122> (28. 3. 2017).
- Mills, Lennox A. 1964. *Southeast Asia: Illusion and Reality in Politics and Economics*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Miner, Luke. 2015. „The Unintended Consequences of Internet Diffusion: Evidence from Malaysia.“ *Journal of Public Economics* 132, 66–78. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0047272715001802> (27. 3. 2017).
- Ming, Ong Kian. 2011. „Malaysia in 2010: Resurgent Najib and BN, Stumbling Anwar and PR.“ *Southeast Asian Affairs* 9 (1), 129–157. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/southeast_asian_affairs/v2011/2011.ming.pdf (12. 11. 2014).

- Minkenbergh, Michael. 2007. „Democracy and Religion: Theoretical and Empirical Observations on the Relationship between Christianity, Islam and Liberal Democracy.“ *Journal of Ethnic and Migration Studies* 33 (6), 887–909. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13691830701432731#.VT-uTPASpyE> (19. 2. 2015).
- Mohamad, Marzuki. 2007. „Legal Coercion, Legal Meanings and UMNO’s Legitimacy.“ Pp. 24–49 in Gomez, Edmund T. (ed.). *Politics in Malaysia: The Malay Dimension*. London, New York: Routledge.
- Mohamad, Maznah. 2004. „Women’s Engagement with Political Islam in Malaysia.“ *Global Change, Peace & Security* 16 (2): 132–149. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0951274042000233350> (19. 4. 2017).
- Mokhtar, Mariam. 2017. „The Many Classes of ‚bumiputera‘ in Malaysia.“ *Free Malaysia Today – FMT* (online). Dostupné z: <http://www.freemalaysiatoday.com/category/opinion/2017/07/26/the-many-classes-of-bumiputera-in-malaysia/> (26. 7. 2017).
- Møller, Jørgen, Skaaning, Svend-Erik. 2013. „The Third Wave: Inside the Numbers.“ *Journal of Democracy* 24 (4), 97–109. Dostupné z: <http://www.journalofdemocracy.org/sites/default/files/Moller-24-4.pdf> (13. 2. 2014).
- Moore, James R. 2012. „A Challenge for Social Studies Educators: Teaching About Islam, Jihad, and Shari’ah Law.“ *The Social Studies* 103 (5), 179–187. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00377996.2011.601357#.VT-0LvASpyE> (15. 3. 2015).
- Morse, Yonatan L. 2012. „The Era of Electoral Authoritarianism.“ *World Politics* 64 (1): 161–198. Dostupné z: <https://muse.jhu.edu/article/463566> (30. 3. 2016).
- Mott, Rodney L. 1926. „Invalid Ballots Under the Hare System of Proportional Representation.“ *The American Political Science Review* 20 (4), 874–882. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/1945436?seq=1#page_scan_tab_contents (21. 6. 2017).
- Moustafa, Tamir. 2013. „Islamic Law, Women’s Right, and Popular Legal Consciousness in Malaysia.“ *Law & Social Inquiry* 38 (1): 168–188. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1747-4469.2012.01298.x/abstract> (19. 4. 2017).
- Muhamad, Rosyidah. 2011. „Political Blogging and the Public Sphere in Malaysia.“ *Working Paper: La Trobe University*: 1–9. Dostupné z: <http://cs.au.dk/~mkorn/citizengov/wp-content/uploads/Muhamad.pdf> (27. 3. 2017).

- Muhammad, Anne. 2017. „Tempers Flare when UMNO Youth Confronts Bersatu Youth at PWTC.“ *Malaysiakini* (online). Dostupné z: <https://www.malaysiakini.com/news/389756#IWm1IFxYiCU7lsR3.99> (26. 7. 2017).
- Mulakala, Anthea. 2013. „Where are Malaysia’s Women Politicians?“ *The Asia Foundation* (online). Dostupné z: <http://asiafoundation.org/2013/03/13/where-are-malaysias-women-politicians/> (17. 4. 2017).
- Munck, Gerardo L. 2006. „Drawing Boundaries: How to Craft Intermediate Regime Categories.“ Pp. 27–40 in Schedler, Andreas. (ed.). *Electoral Authoritarianism: The Dynamics of Unfree Competition*. London: Lynne Rienner Publishers.
- Munck, Gerardo L. 2007. „The Study of Politics and Democracy: Touchstones of a Research Agenda.“ Pp. 25–37 in Munck, Gerardo L. *Regimes and Democracy in Latin America: Theories and Methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Nair, Shanti. 1997. *Islam in Malaysian Foreign Policy*. London: Routledge.
- Nasr, Seyyed Vali R. 2005. „The Rise of ‘Muslim Democracy’.“ *Journal of Democracy* 16 (2), 13–27. Dostupné z: https://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/journal_of_democracy/v016/16.2nasr.html (12. 11. 2014).
- Nasr, Seyyed Vali R. 2006. *Islamic Philosophy From Its Origin To the Present: Philosophy in the Land of Prophecy*. New York: State University of New York Press.
- Nelson, Joan M. 2014. „Will Malaysia Follow the Path of Taiwan and Mexico?“ *Journal of Democracy* 25 (3), 105–119. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/journal_of_democracy/v025/25.3.nelson.pdf (12. 11. 2014).
- Newby, Gordon. 2004. *A Concise Encyclopedia of Islam*. Oxford: Oneworld Publications.
- Nettler, Ronald L. 2000. „Islam, Politics and Democracy: Mohamed Talbi and Islamic Modernism.“ *The Political Quarterly* 71 (1), 50–59. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1467-923X.71.s1.6/pdf> (15. 2. 2015).
- New Straits Times. 2012. „President of Czech Republic Arrives for Visit.“ *New Straits Times*, 4. 7. 2012 (online). Dostupné z: <http://www2.nst.com.my/latest/president-of-czech-republic-arrives-for-visit-1.102604> (19. 10. 2014).
- Ng, Cecilia, Mohamad, Maznah, Hui, Tan Beng. 2006. *Feminism and the Women’s Movement in Malaysia: An Unsung (R)evolution*. London: Routledge.

- Ng, Margaret. 1997. „Why Asia Needs Democracy.“ *Journal of Democracy* 8 (2): 10–23. Dostupné z: https://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/journal_of_democracy/v008/8.2ng.html (12. 11. 2014).
- Ngui, Yantoultra, Fernandez, Celine. 2016. „Malaysia Protesters Gather Despite Arrests, Rally Ban.“ *The Wall Street Journal* (online). Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/malaysian-police-detain-activists-ban-rally-against-prime-minister-1479476072> (27. 3. 2016).
- Noh, Abdillah. 2014. „Malaysia’s Dilemma: Economic Reforms but Politics Stay the Same.“ *Southeast Asian Affairs* 12 (1), 190–202. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/southeast_asian_affairs/v2014/2014.noh.pdf (12. 11. 2014).
- Noor, Farish A. 2003. „Blood, Sweat and Jihad: The Radicalization of the Political Discourse of the Pan-Malaysian Islamic Party (PAS) from 1982 Onwards.“ *Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs* 25 (2), 200–232. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/contemporary_southeast_asia_a_journal_of_international_and_strategic_affairs/v025/25.2.noor.pdf (12. 11. 2014).
- Norris, Pippa. 1997. „Choosing Electoral Systems: Proportional, Majoritarian and Mixed Systems.“ *International Political Science Review* 18 (3), 297–312. Dostupné z: <http://www.hks.harvard.edu/fs/pnorris/Acrobat/Choosing%20Electoral%20Systems.pdf#page=1&zoom=auto,0,792> (5. 1. 2016).
- O’Kane, Rosemary H. T. 2004. *Paths to Democracy: Revolution and Totalitarianism*. New York: Routledge.
- O’Neil, Patrick H. 2010. *Essentials of Comparative Politics*. New York: W. W. Norton & Company.
- Othman, Norani. 2005. „Islamization and Democratization in Malaysia in Regional and Global Contexts.“ Pp. 117–143 in Heryanto, Ariel, Mandal, Sumit K. (eds.). *Challenging Authoritarianism in Southeast Asia: Comparing Indonesia and Malaysia*. London: Routledge.
- Othman, Siti Suriani, Mat Nayan, Liana. 2013. „Kewartawanan Rakyat dan Peranannya dalam Pemahaman Demokrasi di Malaysia dan Afrika: Satu Perbandingan.“ *Jebat: Malaysian Journal of History, Politics & Strategic Studies* 40 (2): 113–131. Dostupné z: http://journalarticle.ukm.my/8254/1/Siti_Suriani_Othman_and_Liana_Mat_Nayan_Jebat_December_2013_no_2.pdf (29. 3. 2017).

Ottaway, Marina. 2003. *Democracy Challenged: The Rise of Semi-Authoritarianism*. Washington, DC: Carnegie Endowment for International Peace.

Özsahin, Ersin. 2010. *The International Constraints on Regime Changes: How Globalization Hinders the Prospects for Democratization*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.

Padgaonkar, Latika. 1993. *Women in Politics: Australia, India, Malaysia, Philippines, Thailand*. Bangkok: UNESCO Principal Regional Office for Asia and the Pacific.

Palatino, Mong. 2015. „Malaysia Strengthens Sedition Act.“ *The Diplomat* (online). Dostupné z: <http://thediplomat.com/2015/04/malaysia-strengthens-sedition-act/> (2. 5. 2015).

Parameswaran, Prashanth. 2016. „When Will Malaysia Hold Its Next Election?“ *The Diplomat* (online). Dostupné z: <http://thediplomat.com/2016/09/when-will-malaysia-hold-its-next-election/> (12. 5. 2017).

Parliament of Malaysia. 2015. „His Majesty The King: General Information.“ *Parliament of Malaysia*. Dostupné z: <http://www.parlimen.gov.my/yda-maklumat-umum.html?uweb=yg&> (17. 3. 2015).

Parliamen Malaysia. 2017a. „Dewan Negara: Maklumat Umum.“ *Parliamen Malaysia* (online) Dostupné z: <http://www.parlimen.gov.my/maklumat-umum.html?uweb=dn&lang=bm> (10. 5. 2017).

Parlimen Malaysia. 2017b. „Dewan Rakyat: Maklumat Umum.“ *Parliamen Malaysia* (online). Dostupné z: <http://www.parlimen.gov.my/maklumat-umum.html?uweb=dr&> (10. 5. 2017).

Parliamen Malaysia. 2017c. „Yang di-Pertuan Agong: Maklumat Umum“ *Parliamen Malaysia* (online). Dostupné z: <http://www.parlimen.gov.my/yda-maklumat-umum.html?uweb=yg&> (10. 5. 2017).

Parliamen Malaysia. 2017d. „Dewan-Dewan Undangan Negeri.“ *Parliamen Malaysia* (online). Dostupné z: <http://www.parlimen.gov.my/pautan-laman.html?&uweb=p&view=70&lang=bm> (10. 5. 2017)

Pasuni, Afif, Liow, Joseph Chinyong. 2012. „Malaysia: Sign of the Times: Election Fever, Recurring, Themes, and Political Malaise.“ *Southeast Asian Affairs* 10 (1), 171–184. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/southeast_asian_affairs/v2012/2012.pasuni.pdf (12. 11. 2014).

- Payne, Stanley G. 1986. „Fascism and Right Authoritarianism in the Iberian World: The Last Twenty Years.“ *Journal of Contemporary History* 21 (2), 163–177. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/260362> (11. 12. 2014).
- Pecastaing, Camille. 2012. „The Many Faces of Islamist Politicking.“ *Policy Review* 173, 45–56. Dostupné z: <http://connection.ebscohost.com/c/articles/77895762/many-faces-islamist-politicking> (17. 2. 2015).
- Pepinsky, Thomas B. 2007. „Malaysia: Turnover Without Change.“ *Journal of Democracy* 18 (1), 113–127. Dostupné z: <http://muse.jhu.edu/journals/jod/summary/v018/18.1pepinsky.html> (12. 11. 2014).
- Pepinsky, Thomas B. 2009. *Economic Crises and the Breakdown of Authoritarian Regimes: Indonesia and Malaysia in Comparative Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pepinsky, Thomas B. 2012. „Tak Nak Mereform: New Media and Malaysian Politics in Historical Perspective.“ *Working Paper for The Jasmine Revolution and the 'Bamboo' Firewall: The Impact of the Internet and New Social Media on Political Change in East Asia*: 1–27. Dostupné z: https://courses.cit.cornell.edu/tp253/docs/tak_nak.pdf (30. 1. 2017).
- Petlach, Martin. 2014. „Malajsijský politický let MH370.“ *Listy* 44 (2), 74–76. Dostupné z: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=142&clanek=021423> (12. 5. 2015).
- Petlach, Martin. 2016. „The Inner Losing Combat in Malaysia.“ *Mezinárodní politika* 40 (online). Dostupné z: <http://www.iir.cz/article/the-inner-losing-combat-in-malaysia> (19. 5. 2017).
- Petlach, Martin. 2017. „Women in Polics: Is Malaysia Heading for a First Female PM?“ *Mezinárodní politika* 41 (online). Dostupné z: <http://www.iir.cz/article/women-in-malaysian-politics-is-malaysia-heading-for-a-first-female-pm> (5. 6. 2017).
- Pinkney, Robert. 1993. *Democracy in the Third World*. Buckingham: Open University Press.
- Platteau, Jean-Philippe. 2011. „Political Instrumentalization of Islam and the Risk of Obscurantist Deadlock.“ *World Development* 39 (2): 243–260. Dostupné z: http://web.stanford.edu/dept/islamic_studies/cgi-bin/web/wp-content/uploads/2012/03/platteu.pdf (23. 2. 2015).
- Power, Timothy J., Garand, James C., 2007. „Determinants of Invalid Voting in Latin America.“ *Electoral Studies* 26 (2), 432–444. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261379406001181> (21. 6. 2017).

- Prazsák, Gergő, György, Csepeli. 2011. „New Authoritarianism: A Research Note.“ *Sociologie Românească* 9 (1), 47–63. Dostupné z: http://www.arsociologie.ro/images/stories/sr/articles/sr_2011_1/SR_2011%281%29_47_63_Csepeli.pdf (7. 3. 2015).
- Rahim, Rahimy. 2015. „Dr M: ‘Malaysia Can Still Achieve Developed Nation Status in Five Years.’“ *The Star* (online). Dostupné z: <http://www.thestar.com.my/News/Nation/2015/01/24/Dr-M-Developed-nation-status/> (13. 3. 2015).
- Rahman, Serina Abdul, Lim, Christopher H. 2017. „To Fight Radicalisation in Southeast Asia, Empower the Women.“ *The Conversation* (online). Dostupné z: https://theconversation.com/to-fight-radicalisation-in-southeast-asia-empower-the-women-79387?utm_medium=email&utm_campaign=Latest%20from%20The%20Conversation%20for%20July%206%202017%20-%2077846166&utm_content=Latest%20from%20The%20Conversation%20for%20July%206%202017%20-%2077846166+CID_70ea3a6687bea6b86738f32d92337895&utm_source=campaign_monitor_global&utm_term=It%20is%20a%20difficult%20subject%20to%20talk%20about%20but%20it%20must%20be%20addressed (8. 7. 2017).
- Reilly, Benjamin. 2013. „Southeast Asia: In the Shadow of China.“ *Journal of Democracy* 24 (1), 156–164. Dostupné z: <http://muse.jhu.edu/journals/jod/summary/v024/24.1.reilly.html> (12. 11. 2014).
- Reporters sans frontières. 2017. „Malaysia: ‘Seditious’ Independent Media.“ *Reporters sans frontières – WPMI* (online). Dostupné z: <https://rsf.org/en/malaysia> (12. 5. 2017).
- Roberts, Jennifer T. 1997. *Athens on Trial: The Antidemocratic Tradition Western Thought*. Princeton: Princeton University Press.
- Rock, Michael T. 2017. *Dictators, Democrats, and Development in Southeast Asia: Implications for the Rest*. Oxford: Oxford University Press.
- Rodan, Garry. 2004. *Transparency and Authoritarian Rule in Southeast Asia: Singapore and Malaysia*. London, New York: Routledge.
- Rokkan, Stein, Lipset, Seymour M. 1967. *Party Systems and Voter Alignments*. New York: Free Press.
- ROS. 2017. „Jabatan Pendaftaran Pertubuhan Malaysia,“ *ROS* (online). Dostupné z: <http://www.ros.gov.my/index.php/my/> (17. 7. 2017).

- Rüstow, Dankwart. 1970. „Transitions To Democracy: Toward a Dynamic Model.“ *Comparative Politics* 2 (3), 337–363. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/421307> (10. 3. 2017).
- Saahar, Suhaimee. 2008. „Isu-Isu Utama Sebelum, Semasa dan Selepas Pru 12: Satu Analisis Kandungan Blog-Blog Politik Malaysia Terpilih.“ *Jebat: Malaysian Journal of History, Politics & Strategic Studies* 35: 81–96. Dostupné z: <http://journalarticle.ukm.my/368/1/1.pdf> (19. 4. 2017).
- Saat, Norshahril. 2017. „The End of Political Ideology in Malaysia.“ *The Straits Times* (online). Dostupné z: <http://www.straitstimes.com/opinion/the-end-of-political-ideology-in-malaysia> (15. 6. 2017).
- Sabet, Amr G. E. 2008. *Islam and the Political: Theory, Governance and International Relations*. London: Pluto Press.
- Sadiki, Larbi. 2009. *Rethinking Arab Democratization: Election Without Democracy*. Oxford: Oxford University Press.
- Sani, Mohd Azizuddin Mohd, Muhammad Zaki Ahmad, Ratnaria, Wahid. 2016. „Freedom of the Internet in Malaysia.“ *The Social Sciences* 11 (7): 1343–1349. Dostupné z: <http://docsdrive.com/pdfs/medwelljournals/sscience/2016/1343-1349.pdf> (29. 3. 2017).
- Saravanamuttu, Johan. 2016. *Power Sharing in a Divided Nation: Mediated Communalism and New Politics in Six Decades of Malaysia's Elections*. Singapore: ISEAS.
- Sarkissian, Ani. 2012. „Religion and Civic Engagement in Muslim Countries.“ *Journal for the Scientific Study of Religion* 51 (4), 607–622. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-5906.2012.01677.x/pdf> (21. 2. 2015).
- Sartori, Giovanni. 1993. *Teória demokracie*. Bratislava: Archa.
- Sartori, Giovanni. 2001. *Srovnávací ústavní inženýrství: Zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Sartori, Giovanni. 2005. *Strany a stranické systémy*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Seeberg, Merete Bech. 2012. „The Dynamics of Authoritarian Elections.“ *Working Paper*: 1–17. Aarhus University.
- SeekingAlpha. 2013. „The Malay Dilemma: Is Malaysia A Safe Emerging Market Investment?“ *SeekingAlpha* (online). Dostupné z: <https://seekingalpha.com/article/1127211-the-malay-dilemma-is-malaysia-a-safe-emerging-market-investment> (26. 9. 2016)

- Segawa, Noriyuki. 2013. „Ethnic Politics in Malaysia: Prospects for National Integration.“ *Nationalism and Ethnic Politics* 19 (2): 210–232. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13537113.2013.788918> (19. 3. 2017).
- Selvarajah, Christopher T. 1994. „Focus on Malaysia: The Tiger with a Vision.“ *Marketing Bulletin* 5, 82–88. Dostupné z: http://marketing-bulletin.massey.ac.nz/V5/MB_V5_C1_Selvarajah.pdf (19. 11. 2014).
- Segal, Aaron. 1996. „Can Democratic Transitions Tame Political Successions?“ *Africa Today* 43 (4), 369–384. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/4187121> (12. 3. 2015).
- Shaffer, Brenda. 2006. *The Limits of Culture: Islam and Foreign Policy*. Cambridge: The MIT Press.
- Sharfi, Abdelmajid. 2005. *Islam: Between Divine Message and History*. Budapest: CEU Press.
- Shaykhutdinov, Renat, Achilov, Dilshod. 2014. „Islam, Islamism, and Collective Action in Central Asia.“ *Trames* 18 (4), 383–405. Dostupné z: http://www.kirj.ee/public/trames_pdf/2014/issue_4/trames-2014-4-383-405.pdf (12. 3. 2015).
- Sheridan, L. A. 1964. „Constitutional Problems of Malaysia.“ *The International and Comparative Law Quarterly* 13 (4), 1349–1367. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/756928> (10. 12. 2013).
- Shirah, Ryan. 2016. Electoral Authoritarianism under Political Unrest.“ *International Political Science Review* 37 (4): 1–15. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0192512115580185> (9. 3. 2016).
- Shome, Anthony S. K. 2002. *Malay Political Leadership*. London: Routledge.
- Shriver, Rick. 2003. „Malaysian Media: Ownership, Control, and Political Content.“ *Working Paper: Ohio University*: 1–25. Dostupné z: <http://rickshriver.net/textfiles/Malaysian%20Media%20Paper%20-%20CARFAX2.pdf> (9. 6. 2017).
- Shugart, Matthew S. 2008. „Inherent and Contingent Factors in Reform Initiation in Plurality Systems.“ Pp. 7–60 in Blais, André. (ed.). *To Keep or To Change First Past the Post: The politics of Electoral Reform*. Oxford: Oxford University Press.
- Shukry, Anisah. 2015. „Dr M Blames Najib’s ‘Liberal’ Leadership for Causing More Racism.“ *The Malaysian Insider* (online). Dostupné z: <http://www.themalaysianinsider.com/malaysia/article/dr-m-blames-najibs-liberal-leadership-for-causing-more-racism> (2. 6. 2015).

Schapiro, Ian. 2003. *The State of Democratic Theory*. Princeton: Princeton University Press.

Schedler, Andreas. 2006. *Electoral Authoritarianism: The Dynamics of Unfree Competition*. London: Lynne Rienner Publishers.

Schedler, Andreas. 2010. „Transitions from Electoral Authoritarianism.“ *Centro de investigación y docencia económica: Working Paper 222* (online). Dostupné z: <http://libreriace.com/libros/pdf/DTEP-222.pdf> (30. 3. 2016).

Schedler, Andreas. 2013. *The Politics of Uncertainty: Sustaining and Subverting Electoral Authoritarianism*. Oxford: Oxford University Press.

Schedler, Andreas. 2015. „Electoral Authoritarianism.“ *Emerging Trends in the Social and Behavioral Sciences*. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781118900772.etrds0098/> (21. 3. 2017).

Schilling, Markus. 2011. „Islam and the Struggle for Democratic Transition in Malaysia.“ *Taiwan Journal of Southeast Asian Studies* 8 (1), 101–126. Dostupné z: http://www.airiti.com/ceps/ec_en/ecjnlarticleView.aspx?jnlcattype=0&jnlptype=0&jnltype=0&jnliid=1307&issueiid=106039&atliid=2245291 (7. 2. 2015).

Schofield, Norman, Levinson, Micah. 2008. „Modeling Authoritarian Regimes.“ *Politics, Philosophy and Economics* 7 (3), 243–283. Dostupné z: <http://ppe.sagepub.com/content/7/3/243.full.pdf+html> (8. 5. 2012).

Schottmann, Sven A. 2012. „Islam and Popular Culture in Indonesia and Malaysia: Review.“ *Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia* 27 (1), 198–201. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/sojourn_journal_of_social_issues_in_southeast_asia/v027/27.1.schottmann.pdf (12. 11. 2014).

Siddiqui, Mona. 2006. „Islam: Issues of Political Authority and Pluralism.“ *Political Theology* 7 (3), 337–350. Dostupné z: <http://connection.ebscohost.com/c/articles/22751816/islam-issues-political-authority-pluralism> (12. 3. 2015).

Şimşek, Sefa. 2013. „Conservative Democracy as a Cosmetic Image in Turkish Politics: The Semiology of AKP’s Political Identity.“ *Turkish Studies* 14 (3), 429–446. Dostupné z: http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14683849.2013.831258#.VT8_-PASpyE (11. 3. 2015).

Singh, Hari. 2001. „Ethnic Conflict in Malaysia Revisited.“ *Commonwealth & Comparative Politics* 39 (1): 42–65. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/713999532> (14. 5. 2017).

SKMM. 2017. „Online Content Problems.“ *SKMM* (online). Dostupné z: <https://www.mcmc.gov.my/> (24. 1. 2017).

Slater, Dan. 2004. „Democracy Takes a Thumping: Islamist and Democratic Opposition in Malaysia’s Electoral Authoritarian Regime.“ *Kyoto Review of Southeast Asia* (online). Dostupné z: <https://kyotoreview.org/issue-5/democracy-takes-a-thumping-islamist-and-democratic-opposition-in-malysias-electoral-authoritarian-regime/> (27. 3. 2016).

Slater, Dan. 2012. „Strong-State Democratization in Malaysia and Singapore.“ *Journal of Democracy* 23 (2), 19–33. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/journal_of_democracy/v023/23.2.slater.pdf (12. 11. 2015).

Smeltzer, Sandra, Paré, Daniel J. 2015. „Challenging Electoral Authoritarianism in Malaysia: The Embodied Politics of the Berish Movement.“ *Interface: A Journal for and about Social Movements* 7 (2): 120–144. Dostupné z: <http://www.interfacejournal.net/wordpress/wp-content/uploads/2015/12/Issue-7-2-Smeltzer-and-Pare.pdf> (27. 3. 2016).

Snyder, Richar. „Beyod Electoral Authoritarianism: The Spectrum of Nondemocratic Regimes.“ Pp. 219–231 in Schedler, Andreas. (ed.). *Electoral Authoritarianism: The Dynamics of Unfree Competition*. London: Lynne Rienner Publishers.

Soares, Benjamin, Osella, Filippo. 2009. „Islam, Politics, Anthropology.“ *Journal of the Royal Anthropological Institute* 15 (1), 1 – 23. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9655.2009.01539.x/pdf> (8. 3. 2015).

Sondrol, Paul C. 2007. „Paraguay: A Semi-Authoritarian Regime?“ *Armed Forces & Society* 34 (1), 46–66. Dostupné z: <http://afs.sagepub.com/content/34/1/46> (11. 1. 2013).

Souchou, Yao. 2003. „After the Malay Dilemma: The Modern Malay Subject and Cultural Logics of ‘National Cosmopolitanism’ in Malaysia.“ *Sojourn: Journal of Social Issues in Southeast Asia* 18 (2), 201–229). Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/sojourn_journal_of_social_issues_in_southeast_asia/v018/18.2.yao.pdf (12. 11. 2014).

Spiegel, Anna. 2010. *Contested Public Spheres: Female Activism and Identity Politics in Malaysia*. Bielefeld: VS Verlag für Sozialwissenschaften.

SPR. 2017. „Fakta-Fakta Umum Untuk Parti Politik.“ *Suruhanjaya Pilihan Raya Malaysia* (online). Dostupné z: <http://www.spr.gov.my/index.php/penjalanan-pilihan-raya?layout=edit&id=20#calon> (10. 3. 2017).

Sreenevasan, Ambiga. 2007. „Press Statement: Malaysia – A Secular State.“ *The Malaysian Bar* (online). Dostupné z: http://www.malaysianbar.org.my/press_statements/press_statement_malaysia_a_secular_state.html (3. 4. 2015).

Starnes, Frances L. 1965. „Malaysia’s First Year.“ *A Survey of Asia* 5 (2), 113–119. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2642488> (10. 12. 2013).

Starrett, Gregory. 2009. „Islam and the Politics of Enchantment.“ *Journal of the Royal Anthropological Institute* 15 (1), 222–240. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9655.2009.01551.x/pdf> (15. 3. 2015).

Steele, Janet. 2009. „Professionalism Online: How Malaysiakini Challenges Authoritarianism.“ *International Journal of Press / Politics* 14 (1): 91–111. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1940161208326927?journalCode=hijb> (27. 3. 2017).

Stenner, Karen. 2005. *The Authoritarian Dynamics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Strauss, Anselm, Corbinová, Juliet. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Nakladatelství Albert.

Strmiska, Maxmilián. 2002. „Volební autoritářství, demokratizace a utváření kompetitivních stranicko-politických soustav.“ *Středoevropské politické studie* 4 (4): 1–7. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=10> (10. 3. 2016).

Subramaniam, Surain. 2011. „Assessing Political Dynamics in Contemporary Malaysia: Implications for Democratic Change.“ *ASIA Network Exchange* 19 (1): 42–52. Dostupné z: <https://www.asianetworkexchange.org/articles/abstract/10.16995/ane.12/> (9. 6. 2017).

Su-Lyn, Boo. 2014. „Malaysia Bottom of the Pile in Global Study on Electoral Boundaries.“ *The Malay Mail Online* (online). Dostupné z: <http://www.themalaymailonline.com/malaysia/article/malaysia-bottom-of-the-pile-in-global-study-on-electoral-boundaries> (25. 4. 2017).

Syed, Md Azalanshah Md. 2013. „Malay Women as Discerning Viewers: Asian Soap Operas, Consumer Culture and Negotiating Modernity.“ *Gender, Place and Culture* 20 (5): 647–663. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0966369X.2012.709831> (21. 6. 2017).

Šanc, David. 2007. „Politický systém Malajsie.“ Pp. 176–198 in Ženíšek, Marek, Šanc, David (eds.). *Commonwealth: Politické systémy*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk.

- Taagepera, Rein, Shugart, Matthew S. 1989. *Seats and Votes: The Effects and Determinants of Electoral System*. New York: Vail-Ballou Press.
- Tamam, Ezhar, Abdullah, Ain Nadzimah. 2015. „Malaysian Journalists‘ Perceptions on the role of the Media.“ *The Social Science Journal* 52 (1): 46–53. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0362331914000895> (27. 3. 2017).
- Tan, Georgette. 2017. „Sarawak Can Be a Thriving Modern State.“ *The Borneo Post* (online). Dostupné z: <http://www.theborneopost.com/2017/05/24/sarawak-can-be-a-thriving-modern-state/> (17. 7. 2017).
- Tan, Jeff. 2008. *Privatization in Malaysia: Regulation, Rent-seeking and Policy Failure*. London: Routledge.
- Tan, Kevin YL. 2001. „Malaysia.“ Pp. 143–183 in Nohlen, Dieter, Grotz, Florian, Hartmann, Christof (eds.). *Elections in Asia and the Pacific: A Data Handbook. Volume II*. Oxford: Oxford University Press.
- Tansey, Oisín. 2009. *Regime-Building: Democratization and International Administration*. Oxford: Oxford University Press.
- Tanuwidjaja, Sunny. 2010. „Political Islam and Islamic Parties in Indonesia: Critically Assessing the Evidence of Islam’s Political Decline.“ *Contemporary Southeast Asia* 32 (1), 29–49. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/contemporary_southeast_asia_a_journal_of_international_and_strategic_affairs/v032/32.1.tanuwidjaja.pdf (17. 3. 2015).
- Tapsell, Ross. 2013. „The Media Freedom Movement in Malaysia and the Electoral Authoritarian Regime.“ *Journal of Contemporary Asia* 43 (4): 613–635. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00472336.2013.765138> (27. 3. 2017).
- Teik, Khoo Boo. 2002. „Democracy and Transition in Malaysia: An Analysis of the Problems of Political Succession.“ *Macalester International* 12 (1), 59–79. Dostupné z: <http://digitalcommons.macalester.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1269&context=macintl> (23. 2. 2015).
- Teik, Khoo Boo. 2013. „Malaysia: 13th General Election: An Overview.“ *Institute of Developing Economies – Japan External Trade Organization*. Dostupné z: http://www.ide.go.jp/English/Research/Region/Asia/pdf/201305_khoo_en.pdf (10. 12. 2013).
- The Asia Foundation. 2012. „The Youth Factor: The Survey of Malaysian Youth Opinion.“ *The Asia Foundation Research*. Kuala Lumpur: The Asia Foundation. Dostupné z: <https://asiafoundation.org/resources/pdfs/2012NationalYouthSurvey.pdf> (9. 12. 2014).

- Tlemcani, Rachid. 2007. „Electoral Authoritarianism.“ *Carnegie Endowment for International Peace* (online). Dostupné z: <http://carnegieendowment.org/2007/05/29/electoral-authoritarianism-pub-19176> (19. 3. 2016).
- The Economist. 1999. „Malaysia’s Incomplete Democracy.“ *The Economist* (online). Dostupné z: <http://www.economist.com/node/191018> (17. 3. 2015).
- The Economist. 2009. „Malaysia’s Chameleon.“ *The Economist* (online). Dostupné z: <http://www.economist.com/node/14140818> (13. 4. 2015).
- The Economist. 2014. „Malaysian Politics: What’s Malay for gerrymandering? *The Economist* (online). Dostupné z: <http://www.economist.com/news/asia/21611139-years-delineation-electoral-boundaries-will-determine-future-malaysian-politics-whats> (21. 3. 2015).
- The Economist. 2015a. „Politics in Malaysia: Knives Out.“ *The Economist* 414 (8923): 32.
- The Economist. 2015b. „Politics in Malaysia: Gathering Steam.“ *The Economist* 414 (8928): 41.
- The Economist. 2017. „Malaysian Politics: No Offence Too Small.“ *The Economist* 424 (9049): 20.
- The Guardian. 2015. „Malaysia Strengthens Seditious Law in a ‘Black Day’ for Free Speech.“ *The Guardian* (online). Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2015/apr/10/malaysia-strengthens-sedition-law-in-a-black-day-for-free-speech> (2. 5. 2015).
- The Malay Mail Online. 2017a. „Najib Launches Book on Origin of Malay Race.“ *The Malay Mail Online* (online). Dostupné z: <http://www.themalaymailonline.com/malaysia/article/najib-launches-book-on-origin-of-malay-race> (25. 7. 2017).
- The Malay Mail Online. 2017b. „Minister: BN to prepare manifesto specifically for Penang.“ *The Malay Mail Online* (online). Dostupné z: <http://www.themalaymailonline.com/malaysia/article/minister-bn-to-prepare-manifesto-specifically-for-penang> (25. 7. 2017).
- The Malay Mail Online. 2017c. „Najib Urges 3.7m Malaysians to Register as Voters.“ *The Malay Mail Online* (online). Dostupné z: <http://www.themalaymailonline.com/malaysia/article/najib-urges-3.7m-malaysians-to-register-as-voters#Agz09vXr8kYiW45o.99> (31. 7. 2017).
- The Malaysian Insider. 2015a. „Back off, Let Next Generation Run the Country, Najib Tells Dr M.“ *The Malaysian Insider* (online). Dostupné z: <http://www.themalaysianinsider.com/malaysia/article/back-off-let-the-next-generation-run-the-country-najib-tells-dr-m#sthash.iLqCFQU3.dpuf> (29. 5. 2015).

The Star. 2013. „The Role of the Electoral Commission.“ *The Star* (online). Dostupné z: <http://elections.thestar.com.my/story.aspx?file=/2013/3/8/election2012/20130308172701#.WV85kunnrIV> (10. 6. 2017).

Thompson, Mark R. 2001. „Whatever Happened To ,‘Asian Values‘?“ *Journal of Democracy* 12 (4), 154–165. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/journal_of_democracy/v012/12.4thompson.pdf (12. 11. 2014).

Thompson, Mark R. 2002. „Female Leadership of Democratic Transitions in Asia.“ *Pacific Affairs* 75 (4), 535–555. Dostupné z: https://www.academia.edu/4077443/Female_Leadership_of_Democratic_Transitions (12. 2. 2015).

Thompson, Michael J. 2010. „Islam, Rights, and Ethical Life The Problem of Political Modernity in the Islamic World.“ *Theoria* 57 (123), 99–125. Dostupné z: <http://www.ingentaconnect.com/content/berghahn/theoria/2010/00000057/00000123/art00005?crawler=true> (24. 2. 2015).

Tibi, Bassam. 2009. „Islamism and Democracy: On the Compatibility of Institutional Islamism and the Political Culture of Democracy.“ *Totalitarian Movements and Political Religions* 10 (2), 135–164. Dostupné z: http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14690760903192073#.VT-yz_ASpyE (16. 3. 2015).

Tilly, Charles. 2004. *Contention and Democracy in Europe, 1650–2000*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tilly, Charles. 2007. *Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tong, Chee Kiong. 2010. *Identity and Ethnic Relations in Southeast Asia: Racializing Chineseness*. Dordrecht: Springer.

Transparency International. 2016. „Reforming Political Financing in Malaysia.“ *Transparency International* (online). Dostupné z: <http://www.transparency.org.my/wp-content/uploads/2013/08/Reforming-Political-Financing-Extract.pdf> (10. 7. 2017).

Turner, John. 2012. „Untangling Islamism from Jihadism: Opportunities for Islam and the West After the Arab Spring.“ *Arab Studies Quarterly* 34 (3), 173–188. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/41858701> (13. 3. 2015).

Ufen, Andreas. 2008. „The 2008 Election in Malaysia: Uncertainties of Electoral Authoritarianism.“ *Taiwan Journal of Democracy* 4 (1): 155–169. Dostupné z: https://www.academia.edu/4210431/The_2008_Elections_in_Malaysia._Uncertainties_of_Electoral_Authoritarianism (10. 3. 2017).

Uggla, Fredrik. 2008. „Incompetence, Alienation, or Calculation? Explaining Levels of Invalid Ballots and Extra-Parliamentary Votes.” *Comparative Political Studies* 41 (8), 1141–1164. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0010414007301702> (21. 6. 2017).

Van Biezen, Ingrid, Saward, Michael. 2008. „Democratic Theorists and Party Scholars: Why They Don't Talk to Each Other and Why They Should.“ *Perspectives on Politics* 6 (1), 21–35. Dostupné z: http://journals.cambridge.org/article_S1537592708080043 (12. 11. 2014).

Van Slooten, Pippy. 2005. „Dispelling Myths About Islam and Jihad.“ *Peace Review: A Journal of Social Justice* 17 (2–3), 289–294. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14631370500333013#.VT-yCvASpyE> (4. 3. 2015).

Wafawarova, Reason. 2013. „Electoral Authoritarianism: Elections without Democracy.“ *The Herald* (online). Dostupné z: <http://www.herald.co.zw/electoral-authoritarianism-elections-without-democracy/> (12. 3. 2016).

Wah, Francis Loh Kok, Teik, Khoo Boo. 2002. *Democracy in Malaysia: Discourses and Practices*. New York: Curzon Press.

Wah, Francis Loh Kok. 2007. „Engaging the 2004 General Election in Malaysia: Contrasting Roles and Goals.“ Pp. 115–138 in Huat, Chua B. (ed.). *Elections as Popular Culture in Asia*. London, New York: Routledge.

Weiss, Meredith L. 2006. *Protest and Possibilities: Civil Society and Coalitions for Political Change in Malaysia*. Stanford: Stanford University Press.

Weiss, Meredith L. 2009. „Edging Toward a New Politics in Malaysia: Civil Society at the Gate?“ *Asian Survey* 49 (5), 741–758. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/10.1525/as.2009.49.5.741> (5. 1. 2016).

Weiss, Meredith L. 2012. „Politics in Cyberspace: New Media in Malaysia.“ *Friedrich-Ebert-Stiftung* (online). Dostupné z: <http://library.fes.de/pdf-files/iez/09068.pdf> (14. 10. 2016).

Weiss, Meredith L. 2014a. *Routledge Handbook of Contemporary Malaysia*. London: Routledge.

Weiss, Meredith L. 2014b. *Electoral Dynamics in Malaysia: Findings from the Grassroots*. Singapore: ISEAS.

Weiss, Meredith L., Puyok, Arnold. 2017. *Electoral Dynamics in Sarawak: Contesting Developmentalism and Rights*. Singapore: ISEAS.

Welsh, Bridget. 1996. „Attitudes Towards Democracy in Malaysia: Challenges to the Regime?“ *Asian Survey* 36 (9), 882–903. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2645537> (10. 2. 2013).

Welsh, Bridget. 2004a. „Tears and Fears: Tun Mahathir’s Last Hurrah.“ *Southeast Asian Affairs* 2 (1), 137–155. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/southeast_asian_affairs/v2004/2004.welsh.pdf (12. 11. 2014).

Welsh, Bridget. 2004b. „Real Change? Elections in the Reformasi Era.“ Pp. 130–156 in Gomez, Edmund T. (ed.). *The State of Malaysia: Ethnicity, Equity and Reform*. London, New York: Routledge.

Welsh, Bridget. 2013. „Malaysia’s Elections: A Step Backward.“ *Journal of Democracy* 24 (4), 136–150. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/journal_of_democracy/v024/24.4.welsh.pdf (12. 11. 2014).

Welsh, Bridget. 2014a. „Elections in Malaysia: Voting Behaviour and Electoral Integrity.“ Pp. 11–21 in Weiss, Meredith L. (ed.). *Routledge Handbook of Contemporary Malaysia*. London: Routledge.

Welsh, Bridget. 2014b. „How UMNO Lost its Mojo.“ *Bridget Welsh* (online). Dostupné z: <http://bridgetwelsh.com/2014/11/how-umno-lost-its-mojo/> (19. 5. 2016).

Welsh, Bridget. 2015. *Democracy Denied: What Really Happened in GE13 and What it Means for Malaysia*. Singapore: Marshall Cavendish International.

Welsh, Bridget. 2016. „Najib’s Fear Campaign.“ *New Mandala* (online). Dostupné z: <http://www.newmandala.org/40574-2/> (19. 4. 2017).

Welzel, Christian, Inglehart, Ronald. 2007. „Mass Beliefs and Democratic Institutions.“ Pp. 297–316 in Boix, Carles, Stokes, Susan C. *The Oxford Handbook of Comparative Politics*. Oxford: Oxford University Press.

Welzel, Christian, Inglehart, Ronald. 2008. „The Role of Ordinary People in Democratization.“ *Journal of Democracy* 19 (1), 126–140. Dostupné z: http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/journal_of_democracy/v019/19.1welzel.pdf (12. 11. 2014).

White, Nicholas J. 2004. *British Business in Post-Colonial Malaysia 1957–1970: Neocolonialism or Disengagement?* London: Routledge.

- Whitehead, Laurence. 2002. *Democratization: Theory and Experience*. Oxford: Oxford University Press.
- Willnat, Lars, W. Joann Wong, Ezhar Tamam, Annette Aw. 2013. „Online Media and Political Participation: The Case of Malaysia.“ *Mass Communication and Society* 16 (4): 557–585. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15205436.2012.734891> (19. 6. 2017).
- Winstedt, Richard. 1966. *Malaya and its History*. Tiptree: The Anchor Press.
- Wolin, Sheldon S. 1993. „Democracy: Electoral and Athenian.“ *Political Science and Politics* 26 (3), 475–477. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/419985> (15. 11. 2013).
- World Bank. 2005. „Malaysia Country Opinion Survey Report (88524).“ *World Bank Group* (online). Dostupné z: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/19106/885240Malaysia0t0Box0385248B0PUBLIC.pdf?sequence=1> (1. 3. 2015).
- WVS. 2015a. „Who we are.“ *World Values Survey* (online). Dostupné z: <http://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp> (10. 1. 2015).
- WVS. 2015b. „Malaysia 2011: Documentation.“ *World Values Survey* (online). Dostupné z: <http://www.worldvaluessurvey.org/WVSDocumentationWV6.jsp> (16. 12. 2014).
- Yahuda, Michael. 1996. *The International Politics of the Asia-Pacific: 1945–1995*. London: Routledge.
- Yangyue, Liu. 2014. *Competitive Political Regime and Internet Control: Case Studies of Malaysia, Thailand, and Indonesia*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing.
- Yin, Robert K. 2011. *Qualitative Research from Start to Finish*. New York: The Guilford Press.
- Zbořil, Zdeněk. 2009. *Dějiny Malajsie, Singapuru a Bruneje*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Přílohy

Příloha 1

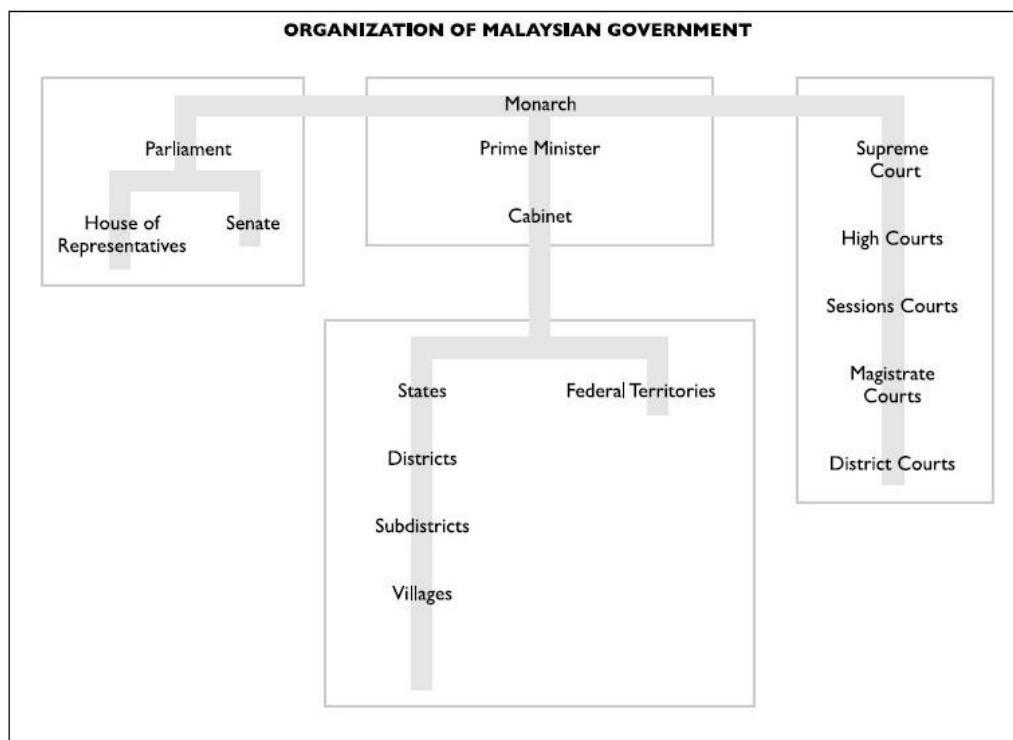

Schéma 4 Mocenské dělení do pilířové struktury

(Dawson 2006: 843)

Příloha 2

Malaysia, General Elections 1959–2013
Popular Vote Compared with Parliamentary Seats

Election Year	Alliance/Barisan Nasional			All opposition parties			Total no. of seats contested
	% of popular vote	No. of seats won	% of seats*	% of popular vote	No. of seats won	% of seats*	
1959	51.7	74	71	48.3	30	29	104
1964	58.5	89	86	41.5	15	14	104
1969	49.3	92	64	50.7	51	36	143
1974	60.7	135	88	39.3	19	12	154
1978	57.2	130	84	42.8	24	16	154
1982	60.5	132	86	39.5	22	14	154
1986	55.8	148	84	41.5	29	16	177
1990	53.4	127	71	46.6	53	29	180
1995	65.2	162	84	34.8	30	16	192
1999	56.5	148	77	43.5	45	23	193
2004	63.8	198	91	36.2	21**	9	219**
2008	51.4	140	63	48.6	82	37	222
2013	47.4	133	60	50.9	89	40	222

* Rounded to nearest 1%. ** Figure includes one independent candidate.

Sources: Suruhanjaya Pilihan Raya (Election Commission), *Election Report*, various years; *The Star* (*StarSpecial, Full Results, 13th General Election 2013*), 7 May 2013; Tommy Thomas, 'BN is effectively a minority government', *Malaysiakini*, May 10, 2013, www.malaysiakini.com/news/229692 (accessed May 10, 2013)

Tabulka 18 Výsledky voleb 1959–2013
(Khoon 2013: 3)

Appendix

Active/Inactive membership: Political party * Sex Crosstabulation

			Sex		Total
			Male	Female	
Active/Inactive membership: Political party	Not a member	Count	536	543	1079
		% of Total	41,2%	41,8%	83,0%
		Adjusted	-2,7	2,7	
		Residual			
	Inactive member	Count	96	65	161
		% of Total	7,4%	5,0%	12,4%
		Adjusted	2,2	-2,2	
		Residual			
	Active member	Count	36	24	60
		% of Total	2,8%	1,8%	4,6%
		Adjusted	1,4	-1,4	
		Residual			
Total	Count	668	632	1300	
	% of Total	51,4%	48,6%	100,0%	

On the whole, men make better political leaders than women do * Sex Crosstabulation

			Sex		Total
			Male	Female	
On the whole, men make better political leaders than women do	Agree strongly	Count	229	104	333
		% of Total	17,6%	8,0%	25,6%
		Adjusted	7,4	-7,4	
		Residual			
	Agree	Count	280	292	572
		% of Total	21,5%	22,5%	44,0%
		Adjusted	-1,6	1,6	
		Residual			
	Disagree	Count	144	197	341
		% of Total	11,1%	15,2%	26,2%
		Adjusted	-3,9	3,9	
		Residual			
Strongly disagree	Count	15	39	54	
	% of Total	1,2%	3,0%	4,2%	
	Adjusted	-3,5	3,5		
	Residual				
Total	Count	668	632	1300	
	% of Total	51,4%	48,6%	100,0%	

Interest in politics * Sex Crosstabulation

		Sex		Total
		Male	Female	
Interest in politics	Count	75	30	105
	Very interested % of Total	5,8%	2,3%	8,1%
	Adjusted Residual	4,3	-4,3	
	Count	252	211	463
	Somewhat interested % of Total	19,4%	16,2%	35,6%
	Adjusted Residual	1,6	-1,6	
	Count	267	314	581
	Not very interested % of Total	20,5%	24,2%	44,7%
	Adjusted Residual	-3,5	3,5	
	Count	74	77	151
	Not at all interested % of Total	5,7%	5,9%	11,6%
	Adjusted Residual	-,6	,6	
Total	Count	668	632	1300
	% of Total	51,4%	48,6%	100,0%

Democracy: Women have the same rights as men. * Sex Crosstabulation

		Sex		Total
		Male	Female	
Democracy: Women have the same rights as men.	Count	14	17	31
	Not an essential characteristic of democracy % of Total	1,1%	1,3%	2,4%
	Adjusted Residual	-,7	,7	
	Count	16	5	21
	2 % of Total	1,2%	0,4%	1,6%
	Adjusted Residual	2,3	-2,3	
	Count	8	3	11
	3 % of Total	0,6%	0,2%	0,8%
	Adjusted Residual	1,4	-1,4	
	Count	38	22	60
	4 % of Total	2,9%	1,7%	4,6%
	Adjusted Residual	1,9	-1,9	
Count	94	39	133	
5				

		% of Total	7,2%	3,0%	10,2%
		Adjusted Residual	4,7	-4,7	
		Count	61	50	111
	6	% of Total	4,7%	3,8%	8,5%
		Adjusted Residual	,8	-,8	
		Count	75	73	148
	7	% of Total	5,8%	5,6%	11,4%
		Adjusted Residual	-,2	,2	
		Count	70	96	166
	8	% of Total	5,4%	7,4%	12,8%
		Adjusted Residual	-2,5	2,5	
		Count	83	102	185
	9	% of Total	6,4%	7,8%	14,2%
		Adjusted Residual	-1,9	1,9	
		Count	209	225	434
	An essential characteristic of democracy	% of Total	16,1%	17,3%	33,4%
		Adjusted Residual	-1,6	1,6	
		Count	668	632	1300
Total		% of Total	51,4%	48,6%	100,0%

Highest educational level attained * Sex Crosstabulation

		Sex		Total	
		Male	Female		
Highest educational level attained	Count	19	37	56	
	No formal education	% of Total	1,5%	2,8%	4,3%
		Adjusted Residual	-2,7	2,7	
	Count	25	23	48	
	Incomplete primary school	% of Total	1,9%	1,8%	3,7%
		Adjusted Residual	,1	-,1	
	Count	90	69	159	
	Complete primary school	% of Total	6,9%	5,3%	12,2%

	Adjusted Residual	1,4	-1,4	
	Count	80	80	160
Incomplete secondary school: technical/vocational type	% of Total	6,2%	6,2%	12,3%
	Adjusted Residual	-,4	,4	
	Count	267	253	520
Complete secondary school: technical/vocational type	% of Total	20,5%	19,5%	40,0%
	Adjusted Residual	,0	,0	
	Count	26	13	39
Incomplete secondary school: university-preparatory type	% of Total	2,0%	1,0%	3,0%
	Adjusted Residual	1,9	-1,9	
	Count	79	78	157
Complete secondary school: university-preparatory type	% of Total	6,1%	6,0%	12,1%
	Adjusted Residual	-,3	,3	
	Count	43	44	87
Some university-level education, without degree	% of Total	3,3%	3,4%	6,7%
	Adjusted Residual	-,4	,4	
	Count	39	35	74
University - level education, with degree	% of Total	3,0%	2,7%	5,7%
	Adjusted Residual	,2	-,2	
	Count	668	632	1300
Total	% of Total	51,4%	48,6%	100,0%

Employment status * Sex Crosstabulation

		Sex		Total
		Male	Female	
Employment status	Count	348	279	627
	Full time % of Total	26,8%	21,5%	48,2%
	Adjusted Residual	2,9	-2,9	
	Count	26	38	64
	Part time % of Total	2,0%	2,9%	4,9%
	Adjusted Residual	-1,8	1,8	
Self employed	Count	172	122	294

	% of Total	13,2%	9,4%	22,6%
	Adjusted Residual	2,8	-2,8	
	Count	66	18	84
Retired	% of Total	5,1%	1,4%	6,5%
	Adjusted Residual	5,2	-5,2	
	Count	9	136	145
Housewife	% of Total	0,7%	10,5%	11,2%
	Adjusted Residual	-11,5	11,5	
	Count	28	32	60
Students	% of Total	2,2%	2,5%	4,6%
	Adjusted Residual	-,7	,7	
	Count	18	5	23
Unemployed	% of Total	1,4%	0,4%	1,8%
	Adjusted Residual	2,6	-2,6	
	Count	1	2	3
Other	% of Total	0,1%	0,2%	0,2%
	Adjusted Residual	-,6	,6	
	Count	668	632	1300
Total	% of Total	51,4%	48,6%	100,0%

Social class (subjective) * Sex Crosstabulation

		Sex		Total
		Male	Female	
	Count	8	8	16
Upper class	% of Total	0,6%	0,6%	1,2%
	Adjusted Residual	-,1	,1	
	Count	85	49	134
Upper middle class	% of Total	6,5%	3,8%	10,3%
	Adjusted Residual	2,9	-2,9	
	Count	198	184	382
Social class (subjective) Lower middle class	% of Total	15,2%	14,2%	29,4%
	Adjusted Residual	,2	-,2	
	Count	297	302	599
Working class	% of Total	22,9%	23,2%	46,1%
	Adjusted Residual	-1,2	1,2	
	Count	80	88	168
Lower class	% of Total	6,2%	6,8%	12,9%
	Adjusted Residual	-1,1	1,1	
Total	Count	668	631	1299

% of Total	51,4%	48,6%	100,0%
------------	-------	-------	--------

Interest in politics * Social class (subjective) Crosstabulation

		Social class (subjective)					Total		
		Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class			
Interest in politics	Very interested	Count	0	17	35	46	7	105	
		% of Total	0,0%	1,3%	2,7%	3,5%	0,5%	8,1%	
		Adjusted	-1,2	2,1	,9	-,5	-2,0		
		Residual							
		Somewhat interested	Count	5	52	129	225	52	463
		% of Total	0,4%	4,0%	9,9%	17,3%	4,0%	35,6%	
		Adjusted	-,4	,8	-,9	1,3	-1,4		
		Residual							
		Not very interested	Count	8	48	175	259	90	580
		% of Total	0,6%	3,7%	13,5%	19,9%	6,9%	44,6%	
		Adjusted	,4	-2,2	,5	-,9	2,5		
		Residual							
	Not at all interested	Count	3	17	43	69	19	151	
	% of Total	0,2%	1,3%	3,3%	5,3%	1,5%	11,6%		
	Adjusted	,9	,4	-,3	-,1	-,1			
	Residual								
Total	Count	16	134	382	599	168	1299		
	% of Total	1,2%	10,3%	29,4%	46,1%	12,9%	100,0%		

Active/Inactive membership: Political party * Social class (subjective) Crosstabulation

		Social class (subjective)					Total		
		Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class			
Active/Inactive membership: Political party	Not a member	Count	13	106	302	516	141	1078	
		% of Total	1,0%	8,2%	23,2%	39,7%	10,9%	83,0%	
		Adjusted	-,2	-1,3	-2,4	2,8	,3		
		Residual							
		Inactive member	Count	3	21	58	61	18	161
		% of Total	0,2%	1,6%	4,5%	4,7%	1,4%	12,4%	

	Adjusted Residual	,8	1,2	2,0	-2,2	-,7	
	Count	0	7	22	22	9	60
Active member	% of Total	0,0%	0,5%	1,7%	1,7%	0,7%	4,6%
	Adjusted Residual	-,9	,4	1,3	-1,5	,5	
	Count	16	134	382	599	168	1299
Total	% of Total	1,2%	10,3%	29,4%	46,1%	12,9%	100,0%

Would not like to have as neighbors: People of a different religion * Social class (subjective) Crosstabulation

		Social class (subjective)					Total
		Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class	
Would not like to have as neighbors: People of a different religion	Count	5	35	138	130	85	393
	% of Total	0,4%	2,7%	10,6%	10,0%	6,5%	30,3%
	Adjusted Residual	,1	-1,1	3,0	-6,2	6,2	
	Count	11	99	244	469	83	906
	% of Total	0,8%	7,6%	18,8%	36,1%	6,4%	69,7%
	Adjusted Residual	-,1	1,1	-3,0	6,2	-6,2	
Total	Count	16	134	382	599	168	1299
	% of Total	1,2%	10,3%	29,4%	46,1%	12,9%	100,0%

Would not like to have as neighbors: People of a different race * Social class (subjective) Crosstabulation

		Social class (subjective)					Total
		Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class	
Would not like to have as neighbors: People of a different race	Count	5	36	150	127	89	407
	% of Total	0,4%	2,8%	11,5%	9,8%	6,9%	31,3%
	Adjusted Residual	,0	-1,2	4,0	-7,3	6,5	
	Count	11	98	232	472	79	892

	mentioned	% of Total	0,8%	7,5%	17,9%	36,3%	6,1%	68,7%
		Adjusted	,0	1,2	-4,0	7,3	-6,5	
		Residual						
Total		Count	16	134	382	599	168	1299
		% of Total	1,2%	10,3%	29,4%	46,1%	12,9%	100,0%

How democratically is this country being governed today * Social class (subjective) Crosstabulation

			Social class (subjective)					Total
			Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class	
How democratically is this country being governed today	Not at all democratic	Count	1	5	5	6	4	21
		% of Total	0,1%	0,4%	0,4%	0,5%	0,3%	1,6%
		Adjusted Residual	1,5	2,0	-,6	-1,6	,8	
	2	Count	0	2	5	6	0	13
		% of Total	0,0%	0,2%	0,4%	0,5%	0,0%	1,0%
		Adjusted Residual	-,4	,6	,7	,0	-1,4	
	3	Count	1	1	5	11	1	19
		% of Total	0,1%	0,1%	0,4%	0,8%	0,1%	1,5%
		Adjusted Residual	1,6	-,7	-,3	1,0	-1,0	
	4	Count	1	2	8	18	5	34
		% of Total	0,1%	0,2%	0,6%	1,4%	0,4%	2,6%
		Adjusted Residual	,9	-,9	-,8	,8	,3	
	5	Count	2	14	35	56	12	119
		% of Total	0,2%	1,1%	2,7%	4,3%	0,9%	9,2%
		Adjusted Residual	,5	,5	,0	,2	-1,0	
	6	Count	7	17	77	100	31	232
		% of Total	0,5%	1,3%	5,9%	7,7%	2,4%	17,9%
		Adjusted Residual	2,7	-1,7	1,4	-1,0	,2	
7	Count	1	21	56	124	41	243	
	% of Total	0,1%	1,6%	4,3%	9,5%	3,2%	18,7%	

	Adjusted Residual	-1,3	-1,0	-2,4	1,7	2,0	
	Count	2	38	100	151	45	336
8	% of Total	0,2%	2,9%	7,7%	11,6%	3,5%	25,9%
	Adjusted Residual	-1,2	,7	,2	-,5	,3	
	Count	0	10	38	57	17	122
9	% of Total	0,0%	0,8%	2,9%	4,4%	1,3%	9,4%
	Adjusted Residual	-1,3	-,8	,4	,1	,3	
	Count	1	24	53	70	12	160
Completely democratic	% of Total	0,1%	1,8%	4,1%	5,4%	0,9%	12,3%
	Adjusted Residual	-,7	2,1	1,1	-,6	-2,2	
	Count	16	134	382	599	168	1299
Total	% of Total	1,2%	10,3%	29,4%	46,1%	12,9%	100,0%

How frequently do the following things occur in your neighborhood: Robberies * Social class (subjective)

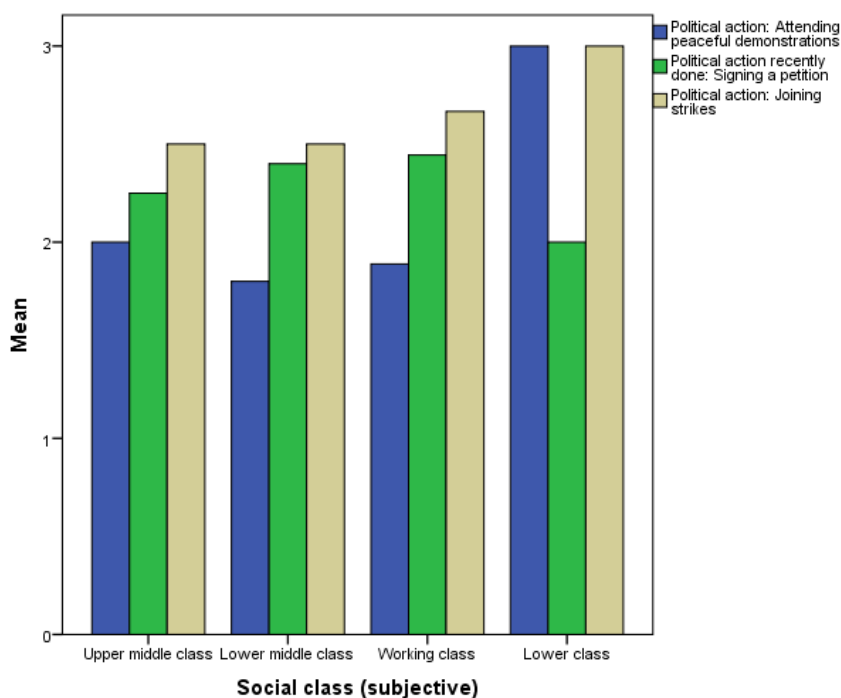
Crosstabulation

			Social class (subjective)					Total
			Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class	
How frequently do the following things occur in your neighborhood: Robberies	Very frequently	Count	0	7	7	17	5	36
		% of Total	0,0%	0,6%	0,6%	1,3%	0,4%	2,8%
	Quite frequently	Adjusted Residual	-,7	1,9	-1,4	,2	,2	
		Count	5	16	54	66	26	167
	Quite frequently	% of Total	0,4%	1,3%	4,2%	5,2%	2,0%	13,1%
		Adjusted Residual	2,2	-,3	,8	-1,8	1,1	
	Not frequently	Count	8	67	158	220	78	531
		% of Total	0,6%	5,3%	12,4%	17,3%	6,1%	41,7%
	Not at all frequently	Adjusted Residual	,7	2,4	,0	-2,7	1,5	
		Count	3	40	159	280	56	538
	Not at all frequently	% of Total	0,2%	3,1%	12,5%	22,0%	4,4%	42,3%
		Adjusted Residual	-1,9	-2,8	-,1	3,8	-2,3	

Total	Count	16	130	378	583	165	1272
	% of Total	1,3%	10,2%	29,7%	45,8%	13,0%	100,0%

Secure in neighborhood * Social class (subjective) Crosstabulation

		Social class (subjective)					Total	
		Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class		
Secure in neighborhood	Very Secure	Count	3	52	118	169	45	387
		% of Total	0,2%	4,0%	9,1%	13,1%	3,5%	29,9%
		Adjusted Residual	-1,0	2,4	,5	-1,1	-1,0	
		Count	9	55	226	345	95	730
		% of Total	0,7%	4,3%	17,5%	26,7%	7,3%	56,5%
		Adjusted Residual	,0	-3,7	1,3	1,0	,0	
		Count	3	21	36	75	26	161
		% of Total	0,2%	1,6%	2,8%	5,8%	2,0%	12,5%
		Adjusted Residual	,8	1,2	-2,1	,2	1,3	
		Count	1	5	1	6	2	15
		% of Total	0,1%	0,4%	0,1%	0,5%	0,2%	1,2%
		Adjusted Residual	1,9	3,0	-1,9	-,5	,0	
Total	Count	16	133	381	595	168	1293	
	% of Total	1,2%	10,3%	29,5%	46,0%	13,0%	100,0%	

How often in country's elections: TV news favors the governing party * Social class (subjective) Crosstabulation

		Social class (subjective)					Total	
		Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class		
How often in country's elections: TV news favors the governing party	Count	7	21	62	71	41	202	
	Very often	% of Total	0,7%	2,1%	6,1%	7,0%	4,1%	20,0%
		Adjusted	2,8	-,6	,1	-2,9	3,8	
		Residual						
	Count	4	39	124	130	52	349	
	Fairly often	% of Total	0,4%	3,9%	12,3%	12,9%	5,1%	34,6%
		Adjusted	-,5	-,3	2,5	-3,2	1,7	
		Residual						
	Count	2	49	91	181	25	348	
	Not often	% of Total	0,2%	4,9%	9,0%	17,9%	2,5%	34,5%
		Adjusted	-1,6	1,8	-2,2	3,7	-3,7	
		Residual						
Count	1	8	31	63	8	111		
Not at all often	% of Total	0,1%	0,8%	3,1%	6,2%	0,8%	11,0%	
	Adjusted	-,5	-1,5	-,6	2,9	-1,8		
	Residual							
Total	Count	14	117	308	445	126	1010	
	% of Total	1,4%	11,6%	30,5%	44,1%	12,5%	100,0%	

Vote in elections: National level * Social class (subjective) Crosstabulation

		Social class (subjective)					Total	
		Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class		
Vote in elections: National level	Count	4	70	177	243	43	537	
	Always	% of Total	0,3%	5,4%	13,6%	18,7%	3,3%	41,3%
		Adjusted	-1,3	2,7	2,4	-,5	-4,4	
		Residual						
Vote in elections: National level	Count	9	32	131	192	86	450	
	Usually	% of Total	0,7%	2,5%	10,1%	14,8%	6,6%	34,6%
		Adjusted	1,8	-2,8	-,2	-1,8	4,8	
		Residual						
Vote in elections: National level	Count	3	32	74	164	39	312	
	Never	% of Total	0,2%	2,5%	5,7%	12,6%	3,0%	24,0%

	Adjusted						
	Residual	-,5	,0	-2,5	2,6	-,3	
Total	Count	16	134	382	599	168	1299
	% of Total	1,2%	10,3%	29,4%	46,1%	12,9%	100,0%

How often in country's elections: Opposition candidates are prevented from running * Social class (subjective)

Crosstabulation

			Social class (subjective)					Total
			Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class	
How often in country's elections: Opposition candidates are prevented from running	Very often	Count	1	7	18	14	5	45
		% of Total	0,1%	0,7%	1,9%	1,4%	0,5%	4,6%
	Fairly often	Adjusted	,6	,9	1,3	-1,7	-,3	
		Residual						
	Fairly often	Count	3	32	76	58	21	190
		% of Total	0,3%	3,3%	7,8%	6,0%	2,2%	19,5%
	Fairly often	Adjusted	,5	2,6	3,0	-4,0	-,8	
		Residual						
	Not often	Count	3	45	133	223	54	458
		% of Total	0,3%	4,6%	13,7%	22,9%	5,6%	47,1%
	Not often	Adjusted	-1,5	-1,5	-1,3	3,1	-,9	
		Residual						
	Not at all often	Count	5	27	75	128	44	279
		% of Total	0,5%	2,8%	7,7%	13,2%	4,5%	28,7%
Not at all often	Adjusted	1,0	-1,1	-1,8	,9	1,8		
	Residual							
Total	Count	12	111	302	423	124	972	
	% of Total	1,2%	11,4%	31,1%	43,5%	12,8%	100,0%	

Worries: A terrorist attack * Social class (subjective) Crosstabulation

			Social class (subjective)					Total
			Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class	
Worries: A terrorist attack	Very much	Count	11	95	253	486	131	976
		% of Total	0,9%	7,4%	19,7%	37,8%	10,2%	75,8%
	Very much	Adjusted						
		Residual	-,7	-1,4	-5,0	4,9	1,0	

	Count	5	24	78	76	28	211
A great deal	% of Total	0,4%	1,9%	6,1%	5,9%	2,2%	16,4%
	Adjusted Residual	1,6	,5	2,6	-3,2	,2	
	Count	0	12	32	15	4	63
Not much	% of Total	0,0%	0,9%	2,5%	1,2%	0,3%	4,9%
	Adjusted Residual	-9	2,3	3,8	-3,6	-1,6	
	Count	0	3	17	14	3	37
Not at all	% of Total	0,0%	0,2%	1,3%	1,1%	0,2%	2,9%
	Adjusted Residual	-7	-,5	2,2	-1,0	-,9	
Total	Count	16	134	380	591	166	1287
	% of Total	1,2%	10,4%	29,5%	45,9%	12,9%	100,0%

Worries: A civil war * Social class (subjective) Crosstabulation

		Social class (subjective)					Total
		Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class	
	Count	10	93	248	472	133	956
Very much	% of Total	0,8%	7,2%	19,3%	36,7%	10,4%	74,4%
	Adjusted Residual	-1,1	-1,4	-4,9	4,3	1,8	
	Count	6	25	81	87	28	227
A great deal	% of Total	0,5%	1,9%	6,3%	6,8%	2,2%	17,7%
	Adjusted Residual	2,1	,3	2,2	-2,5	-,3	
Worries: A civil war	Count	0	13	33	16	3	65
Not much	% of Total	0,0%	1,0%	2,6%	1,2%	0,2%	5,1%
	Adjusted Residual	-9	2,6	3,8	-3,5	-2,0	
	Count	0	3	18	14	2	37
Not at all	% of Total	0,0%	0,2%	1,4%	1,1%	0,2%	2,9%
	Adjusted Residual	-7	-,5	2,6	-1,0	-1,4	
Total	Count	16	134	380	589	166	1285
	% of Total	1,2%	10,4%	29,6%	45,8%	12,9%	100,0%

How often in country's elections: Votes are counted fairly * Ethnic group Crosstabulation

			Ethnic group			Total
			Asian - South (Indian, Hindu, Pakistani, Bangladeshi)	Chinese	Malay	
How often in country's elections: Votes are counted fairly	Count		32	62	263	357
	Very often	% of Total	3,0%	5,9%	25,0%	34,0%
		Adjusted Residual	,8	-2,9	2,1	
	Fairly often	Count	36	102	344	482
		% of Total	3,4%	9,7%	32,8%	45,9%
		Adjusted Residual	-,6	-1,0	1,3	
	Not often	Count	13	65	110	188
		% of Total	1,2%	6,2%	10,5%	17,9%
		Adjusted Residual	-,6	4,3	-3,6	
	Not at all often	Count	3	8	12	23
		% of Total	0,3%	0,8%	1,1%	2,2%
		Adjusted Residual	,9	1,4	-1,8	
Total	Count	84	237	729	1050	
	% of Total	8,0%	22,6%	69,4%	100,0%	

Which party would you vote for if there were a national election tomorrow * Ethnic group Crosstabulation

			Ethnic group			Total
			Asian - South (Indian, Hindu, Pakistani, Bangladeshi)	Chinese	Malay	
Which party would you vote for if there were a national election tomorrow	Count		74	151	610	835
	MY: Barisan National (BN)	% of Total	6,6%	13,4%	54,3%	74,3%
		Adjusted Residual	1,2	-6,0	4,7	
	MY: Democratic Action Party (DAP)	Count	9	78	15	102
		% of Total	0,8%	6,9%	1,3%	9,1%
		Adjusted Residual	,2	13,7	-12,5	
	MY: Pan-Malaysian Islamic	Count	0	5	88	93
		% of Total	0,0%	0,4%	7,8%	8,3%

	(PAS)	Adjusted				
		Residual	-3,0	-4,1	5,5	
		Count	10	19	65	94
	MY: People's	% of Total	0,9%	1,7%	5,8%	8,4%
	Justice Party	Adjusted				
	(PKR)	Residual	,9	-,6	,0	
		Count	93	253	778	1124
Total		% of Total	8,3%	22,5%	69,2%	100,0%

Active/Inactive membership: Political party * Ethnic group Crosstabulation

			Ethnic group			Total
			Asian - South (Indian, Hindu, Pakistani, Bangladeshi)	Chinese	Malay	
Active/Inactive membership: Political party	Not a member	Count	90	294	695	1079
		% of Total	6,9%	22,6%	53,5%	83,0%
		Adjusted				
		Residual	1,9	5,0	-5,7	
	Inactive member	Count	9	23	129	161
		% of Total	0,7%	1,8%	9,9%	12,4%
		Adjusted				
		Residual	-1,1	-3,2	3,6	
	Active member	Count	1	2	57	60
		% of Total	0,1%	0,2%	4,4%	4,6%
		Adjusted				
		Residual	-1,8	-3,9	4,6	
Total		Count	100	319	881	1300
		% of Total	7,7%	24,5%	67,8%	100,0%

Social class (subjective) * Ethnic group Crosstabulation

			Ethnic group			Total
			Asian - South (Indian, Hindu, Pakistani, Bangladeshi)	Chinese	Malay	
Social class (subjective)	Upper class	Count	2	7	7	16
		% of Total	0,2%	0,5%	0,5%	1,2%
		Adjusted				
		Residual	,7	1,8	-2,1	
	Upper middle class	Count	13	42	79	134
		% of Total	1,0%	3,2%	6,1%	10,3%

	Adjusted Residual		,9	2,0	-2,3	
	Count		37	110	235	382
Lower middle class	% of Total		2,8%	8,5%	18,1%	29,4%
	Adjusted Residual		1,7	2,3	-3,1	
	Count		37	141	421	599
Working class	% of Total		2,8%	10,9%	32,4%	46,1%
	Adjusted Residual		-1,9	-,7	1,8	
	Count		11	18	139	168
Lower class	% of Total		0,8%	1,4%	10,7%	12,9%
	Adjusted Residual		-,6	-4,4	4,4	
	Count		100	318	881	1299
Total	% of Total		7,7%	24,5%	67,8%	100,0%

Vote in elections: National level * Ethnic group Crosstabulation

		Ethnic group			Total
		Asian - South (Indian, Hindu, Pakistani, Bangladeshi)	Chinese	Malay	
Vote in elections: National level	Count	41	133	363	537
	% of Total	3,2%	10,2%	27,9%	41,3%
	Adjusted Residual	-,1	,2	-,1	
	Count	34	95	322	451
	% of Total	2,6%	7,3%	24,8%	34,7%
	Adjusted Residual	-,2	-2,1	2,0	
	Count	25	91	196	312
	% of Total	1,9%	7,0%	15,1%	24,0%
	Adjusted Residual	,2	2,2	-2,1	
	Count	100	319	881	1300
	% of Total	7,7%	24,5%	67,8%	100,0%

Highest educational level attained * Ethnic group Crosstabulation

	Ethnic group	Total
--	--------------	-------

		Asian - South (Indian, Hindu, Pakistani, Bangladeshi)	Chinese	Malay		
Highest educational level attained	No formal education	Count	4	13	39	56
		% of Total	0,3%	1,0%	3,0%	4,3%
		Adjusted Residual	-,2	-,2	,3	
	Incomplete primary school	Count	5	9	34	48
		% of Total	0,4%	0,7%	2,6%	3,7%
		Adjusted Residual	,7	-,9	,5	
	Complete primary school	Count	12	29	118	159
		% of Total	0,9%	2,2%	9,1%	12,2%
		Adjusted Residual	-,1	-2,0	1,9	
	Incomplete secondary school: technical/ vocational type	Count	13	44	103	160
		% of Total	1,0%	3,4%	7,9%	12,3%
		Adjusted Residual	,2	,9	-1,0	
	Complete secondary school: technical/ vocational type	Count	32	122	366	520
		% of Total	2,5%	9,4%	28,2%	40,0%
		Adjusted Residual	-1,7	-,7	1,6	
	Incomplete secondary school: university- preparatory type	Count	3	8	28	39
		% of Total	0,2%	0,6%	2,2%	3,0%
		Adjusted Residual	,0	-,6	,5	
	Complete secondary school: university- preparatory type	Count	13	34	110	157
		% of Total	1,0%	2,6%	8,5%	12,1%
		Adjusted Residual	,3	-,9	,7	
	Some university-level education, without degree	Count	7	32	48	87
		% of Total	0,5%	2,5%	3,7%	6,7%
		Adjusted Residual	,1	2,7	-2,6	
University - level education, with degree	Count	11	28	35	74	
	% of Total	0,8%	2,2%	2,7%	5,7%	
	Adjusted Residual	2,4	2,7	-3,9		
Total	Count	100	319	881	1300	

% of Total	7,7%	24,5%	67,8%	100,0%
------------	------	-------	-------	--------

Political system: Having a strong leader who does not have to bother with parliament and elections * Social class (subjective) Crosstabulation

		Social class (subjective)					Total	
		Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class		
Political system: Having a strong leader who does not have to bother with parliament and elections	Count	4	19	55	95	30	203	
	Very good	% of Total	0,3%	1,5%	4,2%	7,3%	2,3%	15,6%
		Adjusted	1,0	-,5	-,8	,2	,9	
		Residual						
	Fairly good	Count	6	67	150	186	43	452
		% of Total	0,5%	5,2%	11,5%	14,3%	3,3%	34,8%
		Adjusted	,2	3,9	2,2	-2,6	-2,7	
		Residual						
	Bad	Count	2	42	123	194	61	422
		% of Total	0,2%	3,2%	9,5%	14,9%	4,7%	32,5%
		Adjusted	-1,7	-,3	-,1	-,1	1,1	
		Residual						
Total	Count	4	6	54	124	34	222	
	Very bad	% of Total	0,3%	0,5%	4,2%	9,5%	2,6%	17,1%
	Adjusted	,8	-4,1	-1,8	3,2	1,2		
	Residual							
	Count	16	134	382	599	168	1299	
	% of Total	1,2%	10,3%	29,4%	46,1%	12,9%	100,0%	

Self positioning in political scale * Social class (subjective) Crosstabulation

		Social class (subjective)					Total	
		Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class		
Self positioning in political scale	Count	0	3	2	11	2	18	
	Left	% of Total	0,0%	0,2%	0,2%	0,8%	0,2%	1,4%
		Adjusted	-,5	,9	-1,7	1,3	-,2	
		Residual						
2	Count	0	2	1	1	1	5	
	% of Total	0,0%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,4%	

	Adjusted Residual	-,3	2,2	-,5	-1,2	,5	
	Count	1	8	5	8	2	24
3	% of Total	0,1%	0,6%	0,4%	0,6%	0,2%	1,8%
	Adjusted Residual	1,3	3,7	-,9	-1,3	-,7	
	Count	2	5	9	17	7	40
4	% of Total	0,2%	0,4%	0,7%	1,3%	0,5%	3,1%
	Adjusted Residual	2,2	,5	-1,0	-,5	,9	
	Count	4	28	71	139	53	295
5	% of Total	0,3%	2,2%	5,5%	10,7%	4,1%	22,7%
	Adjusted Residual	,2	-,5	-2,3	,4	2,9	
	Count	4	44	92	190	39	369
6	% of Total	0,3%	3,4%	7,1%	14,6%	3,0%	28,4%
	Adjusted Residual	-,3	1,2	-2,2	2,4	-1,6	
	Count	1	9	59	63	23	155
7	% of Total	0,1%	0,7%	4,5%	4,8%	1,8%	11,9%
	Adjusted Residual	-,7	-2,0	2,5	-1,5	,8	
	Count	2	18	61	59	23	163
8	% of Total	0,2%	1,4%	4,7%	4,5%	1,8%	12,5%
	Adjusted Residual	,0	,3	2,4	-2,7	,5	
	Count	0	3	23	27	6	59
9	% of Total	0,0%	0,2%	1,8%	2,1%	0,5%	4,5%
	Adjusted Residual	-,9	-1,4	1,7	-,1	-,6	
	Count	2	14	59	84	12	171
Right	% of Total	0,2%	1,1%	4,5%	6,5%	0,9%	13,2%
	Adjusted Residual	-,1	-1,0	1,6	,8	-2,5	
	Count	16	134	382	599	168	1299
Total	% of Total	1,2%	10,3%	29,4%	46,1%	12,9%	100,0%

Region where the interview was conducted * Which party would you vote for if there were a national election tomorrow Crosstabulation

		Which party would you vote for if there were a national election tomorrow				Total	
		MY: Barisan National (BN)	MY: Democratic Action Party (DAP)	MY: Pan-Malaysian Islamic (PAS)	MY: People's Justice Party (PKR)		
Region where the interview was conducted	MY: Selangor	Count	158	28	28	24	238
	% of Total	14,1%	2,5%	2,5%	2,1%	21,2%	
	Adjusted Residual	-3,1	1,6	2,2	1,1		
	MY: Perak	Count	56	9	7	9	81
	% of Total	5,0%	0,8%	0,6%	0,8%	7,2%	
	Adjusted Residual	-1,1	,7	,1	,9		
	MY: Pulau Pinang	Count	26	32	4	11	73
	% of Total	2,3%	2,8%	0,4%	1,0%	6,5%	
	Adjusted Residual	-7,8	10,7	-,9	2,1		
	MY: Sabah	Count	111	2	4	14	131
	% of Total	9,9%	0,2%	0,4%	1,2%	11,7%	
	Adjusted Residual	2,9	-3,2	-2,3	1,0		
	MY: Sarawak	Count	72	1	0	3	76
	% of Total	6,4%	0,1%	0,0%	0,3%	6,8%	
	Adjusted Residual	4,2	-2,4	-2,7	-1,4		
	MY: Kedah	Count	58	2	6	4	70
	% of Total	5,2%	0,2%	0,5%	0,4%	6,2%	
	Adjusted Residual	1,7	-1,9	,1	-,8		
	MY: Perlis	Count	7	1	0	2	10
	% of Total	0,6%	0,1%	0,0%	0,2%	0,9%	
	Adjusted Residual	-,3	,1	-1,0	1,3		
	MY: Pahang	Count	36	6	13	3	58
	% of Total	3,2%	0,5%	1,2%	0,3%	5,2%	
	Adjusted Residual	-2,2	,3	4,0	-,9		
MY: Kelantan	Count	41	0	22	3	66	
% of Total	3,6%	0,0%	2,0%	0,3%	5,9%		

	Adjusted Residual	-2,3	-2,6	7,6	-1,2	
	Count	34	0	4	0	38
MY: Terengganu	% of Total	3,0%	0,0%	0,4%	0,0%	3,4%
	Adjusted Residual	2,2	-2,0	,5	-1,9	
	Count	116	9	2	11	138
MY: Johor	% of Total	10,3%	0,8%	0,2%	1,0%	12,3%
	Adjusted Residual	2,8	-1,1	-3,1	-,2	
	Count	29	1	3	4	37
MY: Melaka	% of Total	2,6%	0,1%	0,3%	0,4%	3,3%
	Adjusted Residual	,6	-1,4	,0	,5	
	Count	43	0	0	4	47
MY: Negeri Sembilan	% of Total	3,8%	0,0%	0,0%	0,4%	4,2%
	Adjusted Residual	2,8	-2,2	-2,1	,0	
	Count	48	11	0	2	61
MY: Wilayah Persekutuan	% of Total	4,3%	1,0%	0,0%	0,2%	5,4%
	Adjusted Residual	,8	2,5	-2,4	-1,5	
	Count	835	102	93	94	1124
Total	% of Total	74,3%	9,1%	8,3%	8,4%	100,0%

Q26_16 Which, if any, of the following issues cause you great worry? Please choose all issues that cause you serious worry. (ROTATE card) (MA) - 16 Lack of democracy * *City size [Malaysia] Crosstabulation

			*City size [Malaysia]		Total
			Urban	Rural	
Q26_16 Which, if any, of the following issues cause you great worry? Please choose all issues that cause you serious worry. (ROTATE card) (MA) - 16 Lack of democracy	Not mentioned	Count	600	296	896
		% of Total	60,0%	29,6%	89,6%
		Adjusted Residual	,9	-,9	
	Worry	Count	65	39	104
		% of Total	6,5%	3,9%	10,4%
		Adjusted Residual	-,9	,9	
Total	Count	665	335	1000	

% of Total	66,5%	33,5%	100,0%
------------	-------	-------	--------

Region where the interview was conducted * Vote in elections: National level Crosstabulation

		Vote in elections: National level			Total	
		Always	Usually	Never		
Region where the interview was conducted	MY: Selangor	Count	98	82	70	250
		% of Total	7,5%	6,3%	5,4%	19,2%
		Adjusted Residual	-,8	-,7	1,6	
	MY: Perak	Count	50	43	18	111
		% of Total	3,8%	3,3%	1,4%	8,5%
		Adjusted Residual	,8	,9	-2,0	
	MY: Pulau Pinang	Count	36	25	13	74
		% of Total	2,8%	1,9%	1,0%	5,7%
		Adjusted Residual	1,3	-,2	-1,3	
	MY: Sabah	Count	56	45	66	167
		% of Total	4,3%	3,5%	5,1%	12,8%
		Adjusted Residual	-2,2	-2,3	5,0	
	MY: Sarawak	Count	39	25	33	97
		% of Total	3,0%	1,9%	2,5%	7,5%
		Adjusted Residual	-,2	-1,9	2,4	
	MY: Kedah	Count	48	25	15	88
		% of Total	3,7%	1,9%	1,2%	6,8%
		Adjusted Residual	2,6	-1,3	-1,6	
	MY: Perlis	Count	1	9	1	11
		% of Total	0,1%	0,7%	0,1%	0,8%
		Adjusted Residual	-2,2	3,3	-1,2	
	MY: Pahang	Count	14	43	14	71
		% of Total	1,1%	3,3%	1,1%	5,5%
		Adjusted Residual	-3,8	4,7	-,9	

	Count	24	38	9	71
	% of Total	1,8%	2,9%	0,7%	5,5%
	Adjusted	-1,3	3,4	-2,3	
	Residual				
	Count	19	18	8	45
	% of Total	1,5%	1,4%	0,6%	3,5%
	Adjusted	,1	,8	-1,0	
	Residual				
	Count	79	46	28	153
	% of Total	6,1%	3,5%	2,2%	11,8%
	Adjusted	2,8	-1,3	-1,8	
	Residual				
	Count	20	10	7	37
	% of Total	1,5%	0,8%	0,5%	2,8%
	Adjusted	1,6	-1,0	-,7	
	Residual				
	Count	22	20	5	47
	% of Total	1,7%	1,5%	0,4%	3,6%
	Adjusted	,8	1,2	-2,2	
	Residual				
	Count	31	22	25	78
	% of Total	2,4%	1,7%	1,9%	6,0%
	Adjusted	-,3	-1,2	1,7	
	Residual				
	Count	537	451	312	1300
	% of Total	41,3%	34,7%	24,0%	100,0%
Total					

Region where the interview was conducted * Information source: Internet Crosstabulation

		Information source: Internet					Total
		Daily	Weekly	Monthly	Less than monthly	Never	
Region where the interview was conducted	Count	90	42	17	26	75	250
	% of Total	6,9%	3,2%	1,3%	2,0%	5,8%	19,2%
	Adjusted						
	Residual	3,6	,9	-,7	-,3	-3,3	
	Count	33	12	7	8	51	111
	% of Total	2,5%	0,9%	0,5%	0,6%	3,9%	8,5%
	Adjusted						
	Residual	,7	-1,3	-,7	-1,3	1,5	
	Count	34	9	4	6	21	74

Pinang	% of Total	2,6%	0,7%	0,3%	0,5%	1,6%	5,7%
	Adjusted Residual	3,8	-,7	-,8	-,8	-2,0	
	Count	28	29	12	24	74	167
MY: Sabah	% of Total	2,2%	2,2%	0,9%	1,8%	5,7%	12,8%
	Adjusted Residual	-3,2	,9	-,4	1,6	1,4	
	Count	30	13	4	8	42	97
MY: Sarawak	% of Total	2,3%	1,0%	0,3%	0,6%	3,2%	7,5%
	Adjusted Residual	,9	-,5	-1,4	-,9	,9	
	Count	31	12	6	17	22	88
MY: Kedah	% of Total	2,4%	0,9%	0,5%	1,3%	1,7%	6,8%
	Adjusted Residual	1,8	-,4	-,4	2,6	-2,8	
	Count	6	2	0	1	2	11
MY: Perlis	% of Total	0,5%	0,2%	0,0%	0,1%	0,2%	0,8%
	Adjusted Residual	2,1	,3	-1,0	-,2	-1,4	
	Count	9	13	11	11	27	71
MY: Pahang	% of Total	0,7%	1,0%	0,8%	0,8%	2,1%	5,5%
	Adjusted Residual	-2,8	,8	2,4	1,3	-,2	
	Count	4	12	5	3	47	71
MY: Kelantan	% of Total	0,3%	0,9%	0,4%	0,2%	3,6%	5,5%
	Adjusted Residual	-4,2	,5	-,3	-1,8	4,8	
	Count	2	7	3	0	33	45
MY: Terengganu	% of Total	0,2%	0,5%	0,2%	0,0%	2,5%	3,5%
	Adjusted Residual	-3,5	,1	-,3	-2,4	4,8	
	Count	42	20	19	20	52	153
MY: Johor	% of Total	3,2%	1,5%	1,5%	1,5%	4,0%	11,8%
	Adjusted Residual	,1	-,7	2,2	,9	-1,4	
	Count	6	4	2	3	22	37
MY: Melaka	% of Total	0,5%	0,3%	0,2%	0,2%	1,7%	2,8%
	Adjusted Residual	-1,5	-,7	-,6	-,5	2,6	
	Count	8	6	2	7	24	47

Sembilan	% of Total	0,6%	0,5%	0,2%	0,5%	1,8%	3,6%
	Adjusted Residual	-1,6	-,4	-,9	,9	1,7	
MY: Wilayah Persekutuan	Count	28	14	11	7	18	78
	% of Total	2,2%	1,1%	0,8%	0,5%	1,4%	6,0%
Total	Adjusted Residual	1,8	,8	2,1	-,5	-3,0	
	Count	351	195	103	141	510	1300
	% of Total	27,0%	15,0%	7,9%	10,8%	39,2%	100,0%

***Region [Malaysia] * *City size [Malaysia] Crosstabulation**

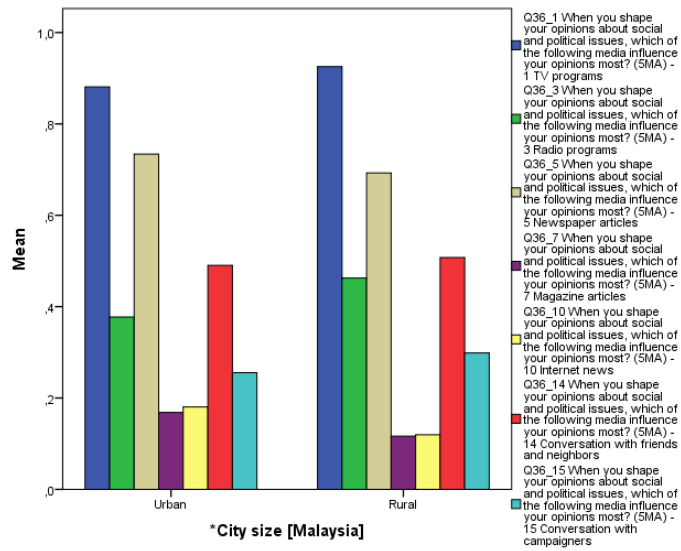
		*City size [Malaysia]		Total
		Urban	Rural	
Northern	Count	130	100	230
	% of Total	13,0%	10,0%	23,0%
	Adjusted Residual	-3,7	3,7	
Southern	Count	109	41	150
	% of Total	10,9%	4,1%	15,0%
	Adjusted Residual	1,7	-1,7	
*Region [Malaysia] Eastern	Count	60	80	140
	% of Total	6,0%	8,0%	14,0%
	Adjusted Residual	-6,4	6,4	
Central	Count	266	34	300
	% of Total	26,6%	3,4%	30,0%
	Adjusted Residual	9,7	-9,7	
East Malaysia (KK Kuching)	Count	100	80	180
	% of Total	10,0%	8,0%	18,0%
	Adjusted Residual	-3,4	3,4	
Total	Count	665	335	1000
	% of Total	66,5%	33,5%	100,0%

F9 Do you regard yourself as belonging to any particular religion? If yes, which? (SA) * *City size [Malaysia]

Crosstabulation

		*City size [Malaysia]		Total	
		Urban	Rural		
F9 Do you regard yourself as belonging to any particular religion? If yes, which? (SA)	Catholic	Count	6	4	10
		% of Total	0,6%	0,4%	1,0%

	Adjusted Residual	-,4	,4	
	Count	10	8	18
Other Christian	% of Total	1,0%	0,8%	1,8%
	Adjusted Residual	-1,0	1,0	
	Count	352	275	627
Muslim (Sunnah)	% of Total	35,2%	27,5%	62,7%
	Adjusted Residual	-9,0	9,0	
	Count	61	11	72
Hindu	% of Total	6,1%	1,1%	7,2%
	Adjusted Residual	3,4	-3,4	
	Count	202	30	232
Buddhist (Mahayana)	% of Total	20,2%	3,0%	23,2%
	Adjusted Residual	7,6	-7,6	
	Count	21	7	28
Taoism	% of Total	2,1%	0,7%	2,8%
	Adjusted Residual	1,0	-1,0	
	Count	2	0	2
Other	% of Total	0,2%	0,0%	0,2%
	Adjusted Residual	1,0	-1,0	
	Count	11	0	11
None	% of Total	1,1%	0,0%	1,1%
	Adjusted Residual	2,4	-2,4	
	Count	665	335	1000
Total	% of Total	66,5%	33,5%	100,0%

Q2_1 How often do you view Internet web pages by computers? (SA) * *City size [Malaysia] Crosstabulation

		*City size [Malaysia]		Total	
		Urban	Rural		
Q2_1 How often do you view Internet web pages by computers? (SA)	Almost everyday	Count	43	8	51
		% of Total	4,4%	0,8%	5,3%
		Adjusted Residual	2,8	-2,8	
	Several times a week	Count	52	15	67
		% of Total	5,4%	1,5%	6,9%
		Adjusted Residual	2,1	-2,1	
	Several times a month	Count	25	13	38
		% of Total	2,6%	1,3%	3,9%
		Adjusted Residual	,0	,0	
	Seldom	Count	87	29	116
		% of Total	9,0%	3,0%	12,0%
		Adjusted Residual	2,2	-2,2	
Never	Count	432	264	696	
	% of Total	44,6%	27,3%	71,9%	
	Adjusted Residual	-4,1	4,1		
Total	Count	639	329	968	
	% of Total	66,0%	34,0%	100,0%	

Size of town * Vote in elections: National level Crosstabulation

		Vote in elections: National level			Total
		Always	Usually	Never	
Size of town	Count	3	4	0	7
	Under 2,000 % of Total	0,7%	1,0%	0,0%	1,7%
	Adjusted Residual	-,1	1,5	-1,5	
	Count	9	6	2	17
	2,000-5,000 % of Total	2,2%	1,5%	0,5%	4,1%
	Adjusted Residual	,7	,4	-1,2	
	Count	8	10	11	29
	5,000-10,000 % of Total	1,9%	2,4%	2,7%	7,1%
	Adjusted Residual	-2,0	,4	1,8	
	Count	12	19	13	44
	10,000-20,000 % of Total	2,9%	4,6%	3,2%	10,7%
	Adjusted Residual	-2,5	1,9	,9	
	Count	47	37	21	105
	20,000-50,000 % of Total	11,4%	9,0%	5,1%	25,5%
	Adjusted Residual	-,1	1,1	-1,1	
	Count	23	12	10	45
	50,000-100,000 % of Total	5,6%	2,9%	2,4%	10,9%
	Adjusted Residual	,8	-,7	-,3	
	Count	72	34	39	145
	100,000-500,000 % of Total	17,5%	8,3%	9,5%	35,3%
Adjusted Residual	1,3	-2,4	1,1		
Count	12	5	2	19	
500,000 and more % of Total	2,9%	1,2%	0,5%	4,6%	
Adjusted Residual	1,6	-,4	-1,4		
Total Count	186	127	98	411	
Total % of Total	45,3%	30,9%	23,8%	100,0%	

Size of town * Social class (subjective) Crosstabulation

		Social class (subjective)					Total
		Upper class	Upper middle class	Lower middle class	Working class	Lower class	
Size of town	Count	0	1	2	4	0	7
	Under 2,000 % of Total	0,0%	0,2%	0,5%	1,0%	0,0%	1,7%
	Adjusted Residual	-,3	-,2	,4	,7	-1,2	

	Count	0	3	9	4	1	17
2,000-5,000	% of Total	0,0%	0,7%	2,2%	1,0%	0,2%	4,1%
	Adjusted Residual	-,5	,1	3,1	-1,7	-1,1	
	Count	0	0	6	21	2	29
5,000-10,000	% of Total	0,0%	0,0%	1,5%	5,1%	0,5%	7,1%
	Adjusted Residual	-,7	-2,5	-,3	3,3	-1,4	
	Count	4	4	6	19	11	44
10,000-20,000	% of Total	1,0%	1,0%	1,5%	4,6%	2,7%	10,7%
	Adjusted Residual	4,5	-1,4	-1,5	,0	1,8	
	Count	0	24	20	37	24	105
20,000-50,000	% of Total	0,0%	5,8%	4,9%	9,0%	5,8%	25,5%
	Adjusted Residual	-1,4	1,9	-1,0	-1,9	2,3	
	Count	0	12	17	13	3	45
50,000-100,000	% of Total	0,0%	2,9%	4,1%	3,2%	0,7%	10,9%
	Adjusted Residual	-,9	1,9	2,6	-2,1	-1,8	
	Count	1	24	27	74	19	145
100,000-500,000	% of Total	0,2%	5,8%	6,6%	18,0%	4,6%	35,3%
	Adjusted Residual	-1,0	-,1	-1,4	2,3	-1,1	
	Count	1	1	6	6	5	19
500,000 and more	% of Total	0,2%	0,2%	1,5%	1,5%	1,2%	4,6%
	Adjusted Residual	1,4	-1,4	1,0	-1,1	1,3	
Total	Count	6	69	93	178	65	411
	% of Total	1,5%	16,8%	22,6%	43,3%	15,8%	100,0%

Abstrakt (CS)

Volební politika jako prvek demokracie v Malajsii

Navzdory původnímu zdání, že Malajsie je jen součástí skupiny asijských tygrů, představuje tato země osobitý příklad historického vývoje ústího do současné podoby volební politiky. Podstatou této práce je proto charakteristika volebního procesu a jeho náležitostí, a to na základě dvou výzkumných okruhů. Nejprve jsou zkoumány postoje a přístupy ministerských předsedů v diachronním srovnání, kdy jsou zdůrazňovány institucionální pravidla volebního systému a jeho předpojatosti a nepravdivosti. Následně jsou kvantitativním výzkumem analyzováni voliči. Zatímco první část navazuje na Schedlerův návrh na další příhodné možnosti rozboru volebního autoritarismu, druhá je reakcí na stanovisko Welshové, která zmiňuje absenci analýz věnovaných vzorcům malajsijského volebního chování v závislosti na socioekonomických determinantech. Práce zjištěních využívá ve volební geografii, kde pozoruje, že třídní systém a stát voličova bydliště hrají významnou roli v jeho chování, velikost města a/nebo vesnice již nikoli. A proto je možné státy následně klasifikovat dle stupně jejich podpory vládní politiky.

Klíčová slova:

Malajsie, politika, volby, voliči, vláda, islám, etnika

Abstract (EN)

Electoral Politics as a Constituent of Democracy in Malaysia

Notwithstanding the initial appearance of Malaysia as a member of the Asian tigers group, the country possesses a jolly distinctive historical background resulting in the contemporary stance of electoral politics. Therefore, the purport of this thesis is to characterise the electoral process and its attributes. There are two spheres of enquiry. First, the attitudes and approaches of prime ministers are examined in a diachronic comparison stressing the institutional precepts of the electoral system and its bias and irregularities. Subsequently, voters are being analysed via quantitative research. Whilst the first part is connected to Schedler's suggestion propounding ensuing felicitous electoral authoritarianism research studies, the latter one reacts to Welsh's claim declaring the lack of analyses dedicated to Malaysian electoral behaviour patterns in the field of socioeconomic determinants. Moreover, the thesis applies the findings within electoral geography to conclude that the social class system and the state of a voter's residence both play a significant role. The city and/or village size, on the other hand, does otherwise. Thus, different levels of states' support towards the governmental politics may be classified.

Keywords:

Malaysia, politics, elections, voters, government, Islam, ethnicity

Anotace

Jméno a příjmení autora: Martin Petlach

Název katedry a fakulty: Katedra politologie a evropských studií
Filozofická fakulta

Název práce: Volební politika jako prvek demokracie v Malajsii

Konzultant práce: doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D.

Počet znaků: 335 623

Počet příloh: 2

Klíčová slova: Malajsie, politika, volby, voliči, vláda, islám, etnika

Charakteristika práce:

Podstatou této práce je proto charakteristika volebního procesu a jeho náležitostí, a to na základě dvou výzkumných okruhů. Nejprve jsou zkoumány postoje a přístupy ministerských předsedů v diachronním srovnání, kdy jsou zdůrazňovány institucionální pravidla volebního systému a jeho předpojatosti a nepravdivosti. Následně jsou kvantitativním výzkumem analyzováni voliči. Zatímco první část navazuje na Schedlerův návrh na další příhodné možnosti rozboru volebního autoritarismu, druhá je reakcí na stanovisko Welshové, která zmiňuje nedostatek analýz věnovaných vzorcům malajsijského volebního chování v závislosti na socioekonomických determinantech. Práce zjištěních využívá ve volební geografii, kde porozuje, že třídní systém a stát voličova bydliště hrají významnou roli v jeho chování, velikost města a/nebo vesnice již nikoli. A proto je možné státy následně klasifikovat dle stupně jejich popory vládní politiky.